

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД “ПРИКАРПАТСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА”**

На правах рукопису

РОСЬ ЗОРЯНА ПЕТРІВНА

УДК 78.036.9: 792.7:7.079 “1991/2012”

**РОЗВИТОК ДЖАЗОВО-ФЕСТИВАЛЬНОГО РУХУ
В СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ ПЕРІОДУ
НЕЗАЛЕЖНОСТІ (1991–2012 рр.)**

26.00.01 – теорія та історія культури
(мистецтвознавство)

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата
мистецтвознавства

Науковий керівник:

КАРАСЬ ГАННА ВАСИЛІВНА,

доктор мистецтвознавства, професор

ДВНЗ “Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника”

ІВАНО-ФРАНКІВСЬК – 2016

З М І С Т

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ДЖАЗОВО-ФЕСТИВАЛЬНИЙ РУХ У СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ.....	16
1.1 Джазове мистецтво як предмет філософсько-естетичного аналізу (методологічний аспект).....	17
1.2 Історіографія та джерельна база дослідження.....	38
1.3 Форми побутування джазової музики в Україні.....	51
РОЗДІЛ 2. ДЖАЗОВІ ФЕСТИВАЛІ ЯК ЧИННИК ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ У СВІТОВИЙ СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР.....	63
2.1. Динаміка функціонування джазових фестивалів як показник основних тенденцій у розвитку джазово-фестивального руху в Україні періоду незалежності	63
2.2 Класифікація українських джазових фестивалів періоду незалежності.....	74
2.3. Формування регіональних джазово-фестивальних центрів в Україні.....	90
2.4 Естрадно-джазова освіта як вагомий чинник професіоналізації вітчизняного джазового мистецтва.....	101
РОЗДІЛ 3. ПРОСВІТНИЦЬКО-ПРОПАГАНДИСТСЬКІ ОСЕРЕДКИ ДЖАЗОВО-ФЕСТИВАЛЬНОГО РУХУ В УКРАЇНІ.....	117
3.1 Особливості діяльності основних просвітницько-пропагандистських осередків джазового мистецтва	117
3.2 Діяльність джаз-клубів як важлива умова розвитку джазово- фестивального руху в Україні.....	147
3.3 Музичні клуби та розважальні заклади як один із чинників формування основ джазової культури суспільства.....	167
ВИСНОВКИ.....	180
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	185
ДОДАТКИ.....	221

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Музичне мистецтво поряд з літературою та іншими видами мистецтва завжди відображало всі соціальні зрушення, які впродовж усієї історії переживав світ. XX ст. запам'ятається революціями, світовими й громадянськими війнами, крахом колоніальних імперій, перемогами народно-визвольних рухів, розбудовою нового суспільства тощо. Геополітичну ситуацію у світі наприкінці XX – початку XXI ст. можна окреслити такими важливими подіями, як крах біполярного світу (США – СРСР), спричинений розпадом Радянського Союзу; зміна суспільно-політичного устрою колишніх соціалістичних країн Центральної та Східної Європи (розпад Югославії та Чехословаччини), об'єднання Німеччини, здобуття незалежності та державного суверенітету бувшими республіками СРСР; боротьба з міжнародним тероризмом; активним поширенням НАТО; інтеграційним розвитком Європейського союзу тощо. Усе це внесло свої корективи не тільки в розвиток науки, техніки та розроблення новітніх технологій, а й у багатогранну сферу мистецтва, зумовило потребу створення принципово нової системи цінностей. У динамічній еволюції музичних напрямів особливе місце належить джазу, породженому новою епохою як відгуку на глобальні суспільні події, що демонструє адекватне сприйняття дійсності, своєрідний спосіб мислення. Джазові фестивалі як складова джазового мистецтва презентують найвищі досягнення сучасної музики, роль яких визначається резонансом, значенням і питомою вагою цього музичного явища в соціокультурному просторі сучасного суспільства.

Для вітчизняного музикознавства, яке переважно було зорієнтоване на вивчення проблем академічної музики, більшість масових музично-культурних явищ, у тому числі і джаз, протягом тривалого періоду не були об'єктом наукових досліджень і до певного часу не так часто потрапляли до кола наукових інтересів музикознавців. Однак, із середини XX ст. джазове мистецтво, увібравши в себе весь світовий досвід і незважаючи на складні шляхи адаптації й поширення, змогло закріпитись на теренах української культури, успішно розвиватись і вийти на

світовий рівень, чому активно сприяли численні джазові фестивалі. “Джаз – це історичний, історико-культурний, соціокультурний феномен. Це спосіб мислення, стиль поведінки. Пов’язаний з рештою форм суспільної свідомості – релігією, політикою, філософією – джаз став індикатором усіх соціокультурних, політичних та економічних перетворень, що відбувалися в суспільстві. Він сам випробовував їх вплив і одночасно впливав на них” [260, с. 19].

Синкретичний вузол, у який вплетене мистецтво джазу, і відповідно – джазово-фестивальний рух, пов’язує в єдине ціле філософію, естетику, історію, музикознавство, теорію та історію культури, соціологію та багато інших розділів наукових знань, що дозволяє зрозуміти особливості джазу зсередини, допомагає осмислити його феномен і визначити значення джазово-фестивального руху в широкому просторі музичного мистецтва кінця XX – початку XXI ст. Це диктує особливі умови його вивчення, вимагає розширення методів дослідження й залучення інтерферентних концепцій з різних галузей знань. І. Кириченко зазначає, що “у сучасному процесі глобалізації культури значну роль відіграють ті види мистецтва, які засновані на універсальних знаково-семантичних системах та є відкритими для подальших інновацій. Серед них – феномен джазу, що виник у міксті національних культур і є мистецтвом імпровізації, здатним до постійного та блискавичного оновлення: джазовий саунд як стилістична категорія постійно знаходиться під впливом глобальних акультураційних і національних інкультураційних тенденцій, що змушує замислитися над проблемами зміцнення загальнолюдських духовних пріоритетів і збереження національної своєрідності водночас” [118].

До сьогодні в наукових дослідженнях, які висвітлювали історіографію проблеми, склалася певна традиція у вивченні культурної музичної спадщини, до якої належить і джазове мистецтво. Так, зокрема, було розроблено філософсько-естетичні концепції культури, музичного мистецтва, в коло досліджень якого входить і джазова музика; визначено мистецтвознавчі засади естради та джазу; здійснено аналіз стану розвитку джазової музики в Україні; вирішено окремі питання естрадно-джазового виконавства на музичних інструментах; розглянуто

основні засади становлення естрадно-джазової освіти, організації художньо-творчої діяльності та естрадно-джазового музикування; з'явилися перші дисертації з проблем розвитку вітчизняного джазового мистецтва. Також відомі наукові праці, присвячені дослідженню проблем, пов'язаних з поширенням фестивальних процесів, зокрема організацією та проведенням музичних фестивалів і піднесенням фестивального руху в Україні. Цим темам було приділено увагу українських музикознавців і відомих джазових музикантів, результати спостережень яких були опубліковані в музичних періодичних виданнях тощо.

Вищеподані напрями наукових розвідок свідчать про розробку досить широкого кола питань, пов'язаних з розвитком джазового мистецтва і фестивальних процесів, що дає змогу констатувати наявність належних теоретичних засад для подальших наукових спостережень у цій галузі. Проте дослідження феномену джазового фестивалю в сучасній українській науці переважно здійснювалось у музикознавчому аспекті, а саме: джазовий фестиваль як мистецька подія, особливості репертуарної політики заходу, інформація про склад учасників та найбільш яскраві виступи тощо, вписуючись у підсумку в контекст історії музичного мистецтва. Слабкою ланкою в цьому процесі залишалися вітчизняна критика та обмежений доступ до інформаційних ресурсів медіа-простору. Порівнюючи структурні характеристики українських фестивалів сучасної академічної музики, О. Дьячкова зазначає, що “сьогодні музичні критики надають перевагу “історичному” типові оглядів із докладним описом “біографії” події та модуляціями з галузі інтерпретації в галузь історії музики” [76, с. 11]. О. Зінкевич також зауважує, що “домінує хроніка: інформаційні дописи, інтерв'ю, побіжні огляди, всю аналітичну „потужність” яких сконцентровано в одній–двох фразах на кшталт: “запам'яталася прем'єра”...та її варіанти, “яскраве враження залишила...”, “художнім відкриттям стала...” тощо [87, с. 5]. Гортаючи сторінки місцевих періодичних видань, шанувальники і учасники українських фестивалів констатують, що в Україні фактично відсутня професійна музична критика, замість неї друкують анонси й хроніки, що нагадують репортажі зі спортивних змагань.

Таким чином, незважаючи на вагому роль українських джазових фестивалів у музичному житті незалежної України, їхнє значення залишається недооціненим і знаходиться поза належною увагою наукової думки. Звідси виникає певне протиріччя між необхідністю всебічного глибокого аналізу стану, проблем і перспектив розвитку джазово-фестивального руху та відсутністю цілеспрямованих наукових праць з висвітлення означеної проблеми в музикознавстві, культурології, музичній критиці тощо. Таким чином, **актуальність** дисертаційної роботи визначається об'єктивними потребами у вивченні особливостей розвитку сучасного українського джазово-фестивального процесу, який є одним із провідних напрямів у поширенні джазової музичної культури, що й зумовило вибір теми дисертації **“Розвиток джазово-фестивального руху в соціокультурному просторі України періоду незалежності (1991–2012рр.)”**.

Мета дослідження – на основі аналізу тенденцій і особливостей розвитку джазово-фестивальних процесів визначити місце джазово-фестивального руху в соціокультурному просторі України періоду незалежності (1991–2012 рр.)

Для здійснення поставленої мети було передбачено виконання таких **завдань**:

- обґрунтувати дефініцію та розкрити зміст феномену “джазово-фестивальний рух”;
- окреслити теоретичні філософсько-естетичні засади джазового мистецтва;
- систематизувати форми побутування джазової музики в Україні;
- здійснити огляд започаткованих у 1991–2012 рр. та відновлених з попередніх років джазових фестивалів і дати оцінку стану розвитку джазово-фестивального руху в Україні періоду незалежності;
- простежити динаміку розгортання джазово-фестивальних процесів як показника основних тенденцій у розвитку джазово-фестивального руху в Україні в цей період;
- розробити класифікацію діючих в Україні джазових фестивалів у 1991–2012 рр.;

- визначити регіональні центри джазово-фестивального руху в Україні;
- проаналізувати стан, проблеми та перспективи естрадно-джазової освіти;
- упорядкувати й дати характеристику діяльності основних просвітницько-пропагандистських осередків джазового мистецтва в Україні.

Об’єкт дослідження – джазове мистецтво України.

Предмет дослідження – особливості розвитку джазово-фестивального руху в Україні періоду незалежності (1991–2012 рр.).

Зв’язок роботи з науковими програмами, темами. Дослідження проведено в рамках діяльності ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”. Дисертація виконана на кафедрі музикознавства і методики музичного виховання Інституту мистецтв згідно з перспективним тематичним планом науково-дослідної діяльності вказаного навчального закладу: “Етно-регіональні проблеми музичної україністики в історії та сучасності”, що відповідає профілю наукових інтересів Інституту мистецтв ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, пов’язаному з дослідженням актуальних проблем сучасної української музики. Тема дослідження затверджена (протокол № 7 від 19 квітня 2008 р.) й уточнена (протокол № 9 від 24 квітня 2015 р.) на засіданнях вченої ради Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Хронологічні межі дослідження охоплюють період від 1991 р. до 2012 р., коли Україна виборола свою незалежність і перебувала в стані інтенсивної економічної і культурної розбудови. Політичні події 2013–2015 рр. внесли свої корективи в усі галузі суспільного життя країни, зокрема зумовили формування нового етапу в розвитку джазово-фестивального руху, який триває і донині, а його аналіз та оцінка можуть бути здійснені лише в майбутньому.

Методи дослідження. Багатогранний характер предмета дисертації зумовив комплексний підхід до вибору методів дослідження. Зокрема, *історичний, культурно-мистецький, інтегративний* методи передбачали застосування матеріалів і результатів досліджень комплексу гуманітарних дисциплін для

осмислення джазу й зокрема джазово-фестивального руху як феномену та соціокультурного явища; *теоретичні методи* – аналітичний, синтезування, абстрагування, узагальнення інформації, отриманої з різних наукових джерел, – дали змогу виявити й систематизувати дослідницький матеріал з окресленої проблеми; *системно-структурний і порівняльно-типологічний* методи були необхідними для виявлення спільних і відмінних рис українських джазових фестивалів з метою систематизації та розробки їх класифікації; метод *соціокультурної динаміки* був важливим для визначення динаміки розгортання джазово-фестивальних процесів в Україні періоду незалежності; *емпіричні методи* – *спостереження* за процесами організації й проведення музичних фестивалів та *опис* фактичного матеріалу з доступних інформаційних джерел (урядові постанови та ухвали, програми, буклети, відгуки, коментарі, статті в періодичних виданнях, прес-релізи, відомості з інтернет-ресурсів тощо) – були застосовані під час характеристики джазових фестивалів, діяльності освітянських закладів естрадно-джазової підготовки та просвітницько-пропагандистських осередків джазового мистецтва; *вимірювання* було застосоване у процесі визначення кількісних показників джазових фестивалів, проведених в зазначений період; *моделювання* було використано під час розробки модельних блок-схем щодо побутування джазу в Україні та змісту джазово-фестивального руху.

Теоретичною основою роботи став комплексний культурологічний підхід до визначення феномену “джазово-фестивальний рух”, що дозволив систематизувати інформацію, накопичену філософією, естетикою, соціологією, історією й теорією культури, музикознавством, музичною педагогікою тощо, і на цій основі визначити місце зазначеного явища в розвитку художньої культури. Отже, теоретичну основу роботи склали:

- філософсько-естетичні концепції культури, музичного мистецтва, частиною якого є джазова музика, і фундаментальні дослідження філософсько-естетичної науки, що визначає систему категорій і понять, пов’язаних з музичною творчістю (Т. Адорно, Ю. Верменич, Е. Ганслік, Дж. Гантнер, П. Гуревич, М. Каган, Г. Макаренко, В. Суханцева, Е. Фейнберг, Н. Шахназарова та ін.), а

також праці з філософії музики, що сприяють усвідомленню цінності музики, музичної естетики, ціннісного ставлення людини до світу (Б. Асаф'єв, А. Єгоров, Г. Коломієць, О. Лосєв, Ю. Холопов, В. Холопова та ін.);

- мистецтвознавчі дослідження історії джазу, проблем розвитку джазової культури, естрадно-джазового мистецтва й стилістики джазової музики (Ю. Барбан, О. Баташов, В. Конен, М. Митропольський, Є. Овчинніков, Ю. Панасьє, В. Полянський, Т. Полянський, У. Сарджент, В. Фейєртаг, В. Шейко та ін.); фольклорних витоків джазової музики (Е. Алексєєв, В. Власов, Е. Тайлор, В. Тормахова та ін.). Цінним доповненням до вищезгаданих положень став аналіз творчості відомих джазових композиторів та виконавців (Г. Карась, Л. Кияновська, О. Козаренко, Дж. Коллієр, М. Матюхіна, А. Петров, Н. Шапіро та ін.);

- праці з проблем формулювання термінології, структури та визначення функцій фестивальних процесів (Ж. Гарньє, К. Жигульський, П. Паві, К. Резнікова, Ж. Шабо, О. Широкова та ін.);

- наукові роботи, що характеризують шляхи розвитку естрадно-джазового мистецтва, фестивально-конкурсного руху та джазово-фестивальних процесів в Україні (А. Ареф'єва, К. Давидовський, О. Зінькевич, Д. Зубенко, С. Зуєв, В. Іонов, Є. Марков, Ю. Москвічова, В. Романко, В. Симоненко, О. Сичова, І. Сікорська, М. Швед та ін.);

- педагогічні теорії з розвитку особистості в умовах естрадно-джазової освіти, художньо-творчої діяльності та естрадно-джазового музикування (Ю. Козирьов, О. Курильченко, В. Озеров, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Рудницька, О. Хишко, Ю. Чекан, В. Черкасов та ін.); визначення шляхів становлення вітчизняної системи джазової освіти (С. Безпала, В. Дряпіка, Т. Ланіна, М. Филипчук та ін.), а також педагогічні праці з питань застосування засобів і прийомів естрадно-джазового мистецтва в навчально-виховному процесі: (Д. Бабіч, Б. Брилін, О. Жаркова, Лі Івенс, В. Манілов, В. Молотков, О. Пітерсон, О. Попова, Н. Попович, А. Пчелінцев, Ю. Степняк, О. Хромушин та ін.);

Джерельною базою дослідження стали: офіційні джерела (закони, постанови і накази державних органів влади й управління, Міністерства культури

України щодо визначення основних пріоритетів реалізації державної політики у сфері розвитку музичного мистецтва), а також програми, буклети, відгуки, коментарі, статті в періодичних виданнях, сайти тощо, які були використані під час аналізу діяльності джазових фестивалів, освітянських закладів і просвітницько-пропагандистських осередків джазового мистецтва в Україні тощо

Наукова новизна отриманих результатів полягає у наступному:

уперше:

- обґрунтовано дефініцію і розкрито зміст феномену “джазово-фестивальний рух”;
- упорядковано форми побутування джазу в Україні;
- означено динаміку розгортання джазово-фестивальних процесів та окреслено основні тенденції в розвитку джазово-фестивального руху в Україні періоду незалежності;
- розроблено класифікацію діючих в Україні джазових фестивалів у 1991–2012 рр.;
- визначено регіональні центри джазово-фестивального руху в Україні;
- систематизовано комплекс просвітницько-пропагандистських та освітянських осередків цього культурного явища;

набуло подальшого розвитку та конкретизації:

- поняття “джазово-фестивальний рух”, що розглядається в дослідженні як багатовекторне соціокультурне явище, специфічна форма міжкультурної комунікації, спрямована на втілення в життя творчих ідей та інтелектуальних прагнень нашого часу, що реалізується через проведення джазово-фестивальних форумів, рівень і динаміка розвитку яких залежать від якості роботи цілої низки просвітницько-пропагандистських, освітянських осередків та організацій;

запропоновано:

- залучення теоретичного означення феномену “джазово-фестивальний рух” знайде досить різноманітне застосування в майбутніх наукових дослідженнях у галузі музикознавства, мистецтвознавства, теорії та історії культури, що допоможе розширити їх понятійно-змістовий апарат;

– новий погляд на типи джазових фестивалів та визначені особливості функційно-змістового компонента джазово-фестивального руху сприятиме інтенсивним пошукам нових науково обґрунтованих підходів до розв’язання актуальних проблем в організації джазово-фестивальних акцій в Україні;

– інформація про результати дослідження щодо поширених форм побутування джазової музики в Україні та комплексу просвітницько-пропагандистських й освітянських осередків джазово-фестивального руху допоможе організаторам та фестивальним менеджерам конкретніше спрямувати свої зусилля на розв’язання практичних проблем розвитку джазово-фестивальних процесів в Україні

Практичне значення результатів дослідження. Отримані результати проведеного дослідження можуть бути використані у вищих навчальних закладах в лекційних курсах з теорії і історії ї культури та музикознавства: “Всесвітня художня культура”, “Теорія та історія української культури”, “Історія музики”, “Сучасна музика” та ін.; у спеціальних курсах: “Історія джазу”, “Видовищні та масові свята”, “Масові музичні жанри” та ін., а також як допоміжний навчальний матеріал курсів “Музична соціологія”, “Музичний менеджмент і маркетинг” тощо. Загальні висновки дисертаційної роботи можуть бути корисними керівникам державних та громадських осередків закладів культури і мистецтв, залучених до організації й проведення джазових фестивалів, а також виконавцям та слухачам, які прагнуть проникнути в глибоке осмислення джазу як соціокультурного феномену.

Апробація результатів дослідження. Дисертацію було обговорено на засіданнях кафедри теорії, історії музики та музичного виховання Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Основні положення та результати дослідження пройшли апробацію й знайшли відображення в доповідях на наукових та науково-практичних конференціях, а також у практичній діяльності автора, зокрема:

– **міжнародних:** 3rd International Scientific and Practical Conference (ISPC) “Science and Society” (“Развитие джазового фестивального движения в Украине в период 1990–2012 гг.”): [proceedings], London, 2013; VI Международная научно-

практическая конференция “Традиции и современное состояние культуры и искусств” (“Интеграция фольклора в джазовую музыку”), Минск, 2015;

– **всеукраїнських:** V Культурологічні читання пам’яті Володимира Подкопаєва “Культурологічний дискурс сучасного світу: від національної ідеї до глобалізаційної цивілізації” (“Український джаз як культурологічна проблема”), Київ, 2007; “Художньо-освітній простір України в контексті новітньої історії” (“Фольклорні засади джазу”), Київ, 2007; “Українська музична культура на сучасному етапі: трансформація традиційних і академічних форм” (“Розвиток естрадно-джазової освіти в Україні”), Івано-Франківськ, 2013;

– **щорічних звітних науково-практичних** конференціях викладачів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2012–2016 рр.

– **практичне вивчення** проблем і досягнень в організації та проведенні музично-фестивальних заходів здійснювалося шляхом безпосередньої участі в мистецьких проектах, фестивалях, майстер-класах, джем-сейшенах тощо, а саме: участь у *проектах*: “Майстерня пісні” – етнопроект режисерів С. Ковалевича (м. Москва) та Н. Половинки (м. Львів, театр ім. Леся Курбаса) 2002–2003 рр, “Органи для вітру” на горі Високий Верх (Івано-Франківська обл.) 2003 р., “Різдво” (м. Львів, художня виставка Петра Гуменюка в галереї “Дзига”) 2004 р., “Агорафобія. Тіні за Платоном” (м. Краків, Польща. Соляні копальні Велічка, комора Яна Галушки) 2007 р., “Jazz & Soul” (м. Івано-Франківськ) 2009 р.; виступи на *фестивалях*: Обласному фестивалі естрадної пісні “Березіль-1994”(м. Богородчани Івано-Франківської обл.), Міжнародному мистецькому фестивалі “Діалог чотирьох культур-2007” (м. Лодзь, Польща), Міжнародному джазовому фестивалі “Jazz Bez-2010” (м. Львів, м. Новіці – Польща), Міжнародному фестивалі етнічної музики та ленд-арту “Арт-Поле-2010” (Одеса, Куяльник), Міжнародному кінофестивалі “Молодість-2011” (м. Київ), Міжнародному фестивалі сучасного мистецтва “Старе кіно по-новому-2011” (м. Івано-Франківськ), еко-туристичному фестивалі “Черемош-Фест-2015” (урочище Запідок, с. Верхній Ясенів Верховинського р-ну Ів.-Франківської обл.);

організація та проведення конкурсу на краще виконання джазових композицій у рамках джазового фестивалю “Jazz Bez-2015” (м. Ів.-Франківськ,); проведення та участь у *майстер-класах* – на Міжнародному фестивалі етнічної музики та ленд-арту “Арт-Поле-2010” (Одеса, Куяльник), у вокальних тренінгах професора Ольги Швайгер (м. Краків, Польща, 2007 р.); участь у *джем-сейшенах*: “Верстат джазовий” у рамках Міжнародного етноджазового фестивалю “Флюгери Львова-2006”, на засіданнях “JazzClub.Lviv” тощо.

Публікації. Основні результати дослідження відображено у 12 одноосібних публікаціях автора: 6 – у спеціалізованих наукових виданнях, затверджених МОН України як фахові з мистецтвознавства, 1 – у науковому зарубіжному періодичному виданні, 5 – в інших наукових виданнях та збірниках матеріалів конференцій:

Статті у наукових фахових виданнях

1. Рось З. П. Джаз у культурологічному просторі України: проблеми та перспективи / З. П. Рось // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку : [зб. наук. пр.] : Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. – Рівне : РДГУ, 2008. – Вип. 13. – С. 85–90.

2. Рось З. П. Діяльність міжнародних джазових фестивалів як показник основних тенденцій розвитку джазового фестивального руху в Україні в період 1990–2012 рр. / З. П. Рось // Галичина : Науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис : До 85-річчя академіка Володимира Грабовецького : [зб. наук. пр.]. – Івано-Франківськ, 2013. – Час. 22–23. – С. 523–530.

3. Рось З. П. Стан, проблеми та перспективи розвитку естрадно-джазової освіти в Україні / З. П. Рось // Вісник Прикарпатського університету. Серія: Мистецтвознавство : [зб. наук. ст.] / [ред.-упоряд. В. Г. Дутчак]. – Івано-Франківськ, 2014. – Вип. 28–29, ч. 2. – С. 124–130.

4. Рось З. П. Основні тенденції в розвитку джазово-фестивального руху в Україні періоду незалежності (1991–2012 рр.) / З. П. Рось // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира

Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство : [зб. наук. пр.] / [ред. О. С. Смоляк]. – Тернопіль : Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2015. – № 1 (вип. 33). – С. 82–88.

5. Рось З. П. Діяльність джаз-клубів як один з важливих факторів розвитку джазово-фестивального руху в Україні / З. П. Рось // Вісник Прикарпатського національного університету. Серія: Мистецтвознавство: [зб. наук. ст.] / [ред.-упоряд. В. Г. Дутчак]. – Івано-Франківськ, 2015. – Вип. 30–32, ч. 2. – С. 50–57.

6. Рось З. П. Інтеграція фольклору та джазу як одна з характерних особливостей сучасної української джазової музики / З. П. Рось // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство : [зб. наук. пр.] / [ред. О. С. Смоляк]. – Тернопіль : Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – № 1 (вип. 34). – С. 11–18.

Статті в іноземному науковому періодичному виданні

7. Ros Z. P. Urban Environment as a Factor in the Formation of Regional centers of jazz festival movement Ukraine (Городская среда как фактор формирования региональных центров джазового фестивального движения в Украине) / Ros Zoriana // Austrian Journal of Humanities and Social Sciences. – Vienna : “East West” Association for Advanced Studies and Higher Education GmbH, 2015. – № 7–8. – P. 7–13.

Статті в інших наукових збірках та у збірках матеріалів конференцій

8. Рось З. П. Український джаз як культурологічна проблема / З. П. Рось // V Культурологічні читання пам'яті Володимира Подкопаєва [“Культурологічний дискурс сучасного світу: від національної ідеї до глобалізаційної цивілізації” : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., Київ, 1–2 черв. 2007 р.]. – К. : Міленіум, 2007. – С. 258–262.

9. Рось З. П. Фольклорні засади джазу / З. П. Рось // Художньо-освітній простір України в контексті новітньої історії : [зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., Київ, 22–23 лист. 2007 р.]. – К. : Вид. Дім Дмитра Бураго, 2007. – С. 128–132.

10. Ros Z. P. The development of the jazz festival movement in Ukraine in the period from 1990 to 2012 (Развитие джазового фестивального движения в Украине в

період 1990–2012 гг.) / Zoriana Ros // 3rd International Scientific and Practical Conference (ISPC) “Science and Society”: [proceedings]. Vol. 3, 20–21 March 2103: [the collection includes]. – London : Berforts Press Ltd., Stevenage, 2013. – P. 327–340.

11. Рось З. П. Розвиток естрадно-джазової освіти в Україні / З. П. Рось // Українська музична культура на сучасному етапі: трансформація традиційних і академічних форм: [зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, Івано-Франківськ, 24–25 квіт. 2013 р.] / [ред.-упоряд. В. Г. Дутчак]. – Івано-Франківськ : Фоліант, 2013. – С. 58–65.

12. Рось З. П. Роль джаз-клубів в організації музичного життя регіональних центрів джазового фестивального руху в Україні / З. П. Рось // Вокальне мистецтво: історія, сучасність, перспективи : [зб. ст.] / [ред.-упоряд. Г. В. Карась]. – Івано-Франківськ : Фоліант, 2015. – С. 91–106.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел з 342 найменувань (з них 19 – іноземними мовами) та додатків. Загальний обсяг дисертації – 322 сторінок. Основний зміст викладений на 184 сторінках. Робота містить 3 малюнки – 2 схеми на двох сторінках та 1 діаграму на одній сторінці.

РОЗДІЛ 1. ДЖАЗОВО-ФЕСТИВАЛЬНИЙ РУХ У СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ УКРАЇНИ

Інтеграційні процеси, які особливо інтенсивно починають розвиватися в наш час, відкривають великі можливості для спілкування та обміну на всіх рівнях міжкультурної комунікації починаючи від обміну ідеями, думками, новинами, позиціями тощо і завершуючи демонстрацією досягнень у багатьох галузях художньої культури. Вони нівелюють кордони національного розмежування і підносять окреме культурне явище на новий, вищий, загальносвітовий рівень. Оскільки культурна політика нашої держави спрямована на впровадження європейських цінностей, то весь спектр досягнень у галузі культури, зокрема музичних традицій, є пріоритетним у міжкультурному співробітництві. Одним із механізмів такого співробітництва в галузі художньої культури є мистецькі фестивалі, які стають важливими подіями в культурному житті суспільства. Вони демонструють основні досягнення відповідного виду мистецтва і визначають тенденції його подальшого розвитку. Важливе місце серед мистецьких фестивалів займають джазові фестивалі, які на Заході з середини ХХ ст., а в Україні з 1980-х рр. вже склали певну мистецьку традицію і за ознаками інтенсивного їх поширення перетворилися в потужний джазово-фестивальний рух. Для виконання поставлених завдань виникла необхідність в аргументації дефініції та розкритті змісту феномену “джазово-фестивальний рух”, що здійснювалися з позицій **структурно-функціонального підходу**, який дозволив виділити структурні елементи даної категорії, визначити їх роль у системі, описати суттєві складові досліджуваного об’єкта (визначення підсистем, компонентів, зв’язків, властивостей, функцій тощо). В контексті наукового дослідження пропонується наступне теоретичне означення дефініції феномену **“джазово-фестивальний рух”** – це багатовекторне соціокультурне явище, специфічна форма міжкультурної комунікації, спрямована на втілення в життя творчих ідей та інтелектуальних прагнень нашого часу, що реалізується через проведення джазово-фестивальних форумів, рівень і динаміка

розвитку яких залежать від якості роботи цілої низки просвітницько-пропагандистських і освітянських осередків та організацій.

Саме таку програму згідно трактування змісту даного явища було закладено в основу аналізу розвитку джазово-фестивального руху в Україні періоду незалежності (1991–2012 рр.).

1.1 Джазове мистецтво як предмет філософсько-естетичного аналізу (методологічний аспект)

Для більш глибокого осмислення ролі джазового мистецтва і його складової – джазово-фестивального руху – в розвитку художньої культури необхідно було визначити **методологічні основи**, загальні філософсько-естетичні засади джазового мистецтва як одного з видів музичної культури, частиною якої є джазові фестивалі, розкрити його специфіку, що і буде становити основний зміст цього підрозділу.

Провідними методологічними орієнтирами роботи стали такі принципи і підходи: **історичний підхід** – дав можливість вивчити генезис й шляхи розвитку джазового мистецтва й показати основні зміни в соціокультурних процесах, що впливають на його розвиток; **аналітичний принцип** – дозволив розглянути джазово-фестивальний рух як складову широкого простору музичного мистецтва XX – початку XXI ст.; **культурологічний підхід** – допоміг інтегрувати науковий потенціал для визначення місця джазово-фестивального руху в розвитку вітчизняної художньої культури; **пізнавальний, або когнітивний принцип** – сприяв визначенню інформаційно-пізнавальних потреб когнітивних структур соціальних груп; **аксіологічний (ціннісний) підхід** – надав можливість з'ясувати й розкрити спроможність джазово-фестивального руху у визначенні ідей і прагнень, норм та ідеалів з позицій гуманістичних, загальнолюдських цінностей; **системний підхід і термінологічний принцип** – допомогли здійснити комплексне дослідження феномену “джазово-фестивальний рух” з позицій системно-діяльнісного підходу з визначенням функцій всіх його складових та створення

класифікації джазових фестивалів; *інформаційний підхід* – забезпечив процес вивчення та визначення взаємозв'язків усіх компонентів джазово-фестивального руху тощо.

У контексті дослідження видається необхідним аргументувати статус джазової музики як сучасного професійного виду музичного мистецтва, що дозволить більш точно і об'єктивно підійти до характеристики вище означених позицій. Мистецтво – це образне відображення реальності, естетичне бачення світу, головною метою якого є залучення людини до прекрасного, чуттєвого, цікавого, що дозволяє їй відриватися від щоденного побуту і відчувати світ духовного та прекрасного. Унікальним явищем та найвищим видом мистецтва була музика, яка єдина виражає сутність внутрішнього життя людини, а отже, і всього життя, оскільки самостереження, на думку О. Лосєва, є взагалі єдиним джерелом пізнання. Музика, на відміну від інших мистецтв, саму людську душу приводить у стан вібрації, викликаючи глибоке хвилювання, тоді як в “образних” видах мистецтв досягнення буття відбувається вже через образну структуру, де саме образ виступає як структура свідомості. У роботі “Основне питання філософії музики” О. Лосєв підкреслює, що музика аналізує та розповідає саму сутність, а не феномени життя, крім цього він наголошує, що саме емоційна сторона музики споріднює її з життям. “Але де, окрім музики, можна знайти мистецтво, яке б говорило не про самі предмети, а про їх виникнення, їх розквіт та їх загибель? Якщо ми зрозуміємо, що музичний феномен – це не що інше, як саме ця процесуальність життя, то стає зрозумілою ця незвичність хвилювання, яке надається музикою, та її максимально інтимне переживання, яке в інших мистецтвах закривається нерухомими формами, а життя якраз і не є якоюсь нерухомістю” [154, с. 325].

Вже саме по собі широке розповсюдження джазу надає проблемі його вивчення важливого ідеологічного та ідейно-виховного значення. Зрозуміти сутність джазу завжди нелегко. Джаз “любить” огортати себе таємницею. Коли Луї Армстронга запитали, що таке джаз, кажуть, він відповів так: “Якщо ви питаєте, то вам цього ніколи не зрозуміти”. В цьому вислові відображено загальну думку про

джаз музикантів і любителів. Для того, щоб визначити, в чому полягає особливість філософії джазу, необхідно звернутися до витоків його становлення як музичного мистецтва [279].

Джаз як вид музичного мистецтва має більш ніж сторічну історію. Відомо, що джерелом його виникнення була релігійна й побутова музика і довгий час він розвивався у рамках музичної естради, основуючись на цінностях масової культури. Його попередниками були жанри, пов'язані з супроводом обрядів (від весільних до похоронних), ансамблевим сільським музикуванням (спазм-бенди) в дешевих кабачках (хонкі-тонк і баррел-хауз), перукарнях (барбершоп). Як зазначає В. Конен, безпосередніми попередниками джазу свого часу стали сповнені образами віри, страждань і протесту хорові спіричуелси, яким передували різні жанри релігійних пісень: “ринг-шаут” (пісня “виконується” всім тілом під час танцю всіх учасників по колу проти часової стрілки), “сонг-сермон” (пісні-проповіді), “госпел” та “джюбілі сонгс” (пісні прославлення з короткою ритмічною мелодією); театральна музика менестрелів; побутові жанри: кек-уок, регтайм і, особливо, сольна світська лірична пісня негрів з вираженням туги, зневіри, безнадійності і самотності, як аналог європейських балад – блюз [136, с. 14].

Але вже на початку ХХ століття, вийшовши за межі естрадної музики, джаз став музичним символом нового світу. Головними складовими цієї музики були: євроафриканська мелодія, європейська гармонія і африканський ритм. Отже, специфіка джазу визначається його походженням, тобто якісним синтезом європейської та позаєвропейських музичних культур, а також подальшим унікальним процесом розвитку. Результатом цього стали перевага творчого начала і поступовий вихід джазу за межі етнічних та територіальних кордонів. Джаз захопив у свій кругообіг все світове музичне мистецтво, безліч музичних мов і музичних естетичних концепцій. За цей час з'явилося багато течій і напрямів джазу. Одні з них міцно увійшли в повсякденний побут, значно впливаючи на формування художніх смаків широких верств слухачів, що сприяло появі цільової аудиторії шанувальників і знавців джазового мистецтва, а інші, навпаки, орієнтувалися на інтереси порівняно вузького кола його цінителів і носили

елітарний характер. Але, попри всю свою стильову різноманітність, джаз є музикою нашої епохи, мистецтвом гостросучасним, яке до цього часу продовжує свій розвиток, що вимагає постійної уваги з боку науки і практики [279].

У багатьох наукових дослідженнях джаз визначається як професійне мистецтво, яке збагатило сучасну музичну класику новим тематично-образним змістом, а особливо незвичними та оригінально специфічними засобами музичної виразності. До головних ознак джазу можна віднести: використання особливих ритмічних структур (синкопування, поліритмія); характерне метро-ритмічне протистояння – свінг, що визначає особливу якість музичної тканини, особливий психічний стан виконавців і слухачів; імпровізаційність; послідовність своєрідних гармонічних засобів (переважно септакордів, нонакордів та складніших політерцових акордів); особливу виконавську манеру з характерним інтонуванням та звуковидобуванням, відмінну від академічної і спрямовану на відтворення ладоінтонаційного строю фольклору; широке застосування варіантно-варіаційного принципу розвитку; специфіку тембрової палітри інструментального та вокального виконавства, а в кінці XX ст. – використання електронного звучання тощо.

Необхідно було подолати різні перешкоди, соціальні та расові пережитки, щоб до середини 30-х рр. XX ст. стало очевидним: джаз – це не модна музична новація, а повноправне, захоплююче, концертне і студійне мистецтво. Воно відкрило відомих виконавців і композиторів, які зробили великий внесок у розвиток інтонаційної і ритмічної організації сучасної музики. Як зазначає Н. Белявіна, “шляхи виходу джазу за межі суто розважальної музики включають такі різні явища, як досвід Джоппіна зі створення рег-опери; засвоєння джазом романтичної та імпресіоністичної гармонії; сучасних засобів виразності, практично до серіалізму, сонористики, алеаторики (“Конверсації” та “Джазові абстракції” Г. Шуллера); спроби “симфонізації” оркестрового складу (сюїти та “Духовні концерти” Дюка Елінгтона); залучення до джазового складу суто академічних музичних інструментів (валторна – Аркадій Шилклопер, віолончель – Девід Дарлінг) тощо. В XXI столітті відстань між джазом та академічною музикою стала доволі умовною. Такі нові стильові напрями як “авторський” джаз та музика

“ЕСМ” (Видання сучасної музики) можна віднести, скоріше, до сучасної класичної музики, аніж до джазу. ... Відхід від розважальності у бік “серйозного сприйняття” знаменував собою процеси професіоналізації джазу, його рух від найпростіших фольклорних форм до взірців концертного мистецтва, вільного від прикладних функцій, та залучення до свого арсеналу різноманітних композиторських технік” [23]. Але якщо класичне мистецтво, як зазначає Л. Левчук та ін., намагалося досягнути людини, то місія сучасного – творити її. У сучасній культурі людина поставлена перед необхідністю самостійно творити власне культурне обличчя, свій життєвий шлях. Саме тому досвід класичного мистецтва стає в пригоді, але він слугує не просто певним взірцем, ідеалом, до якого треба прагнути. Радше досвід класичного мистецтва засвідчує можливості людини практично перетворювати відповідно до своїх намірів будь-які сторони життя. Мистецтво стає художнім досвідом, що використовується як засіб досягнення конкретної мети. Саме за рахунок художнього досвіду сучасна культура творить повсякденну культуру нової якості, яка сама є підґрунтям для нового етапу розвитку цивілізації [147, с. 362].

Отже, шлях джазу до професійного мистецтва, який в процесі свого розвитку змінював функційну природу побутування, що безумовно вплинуло на його історичну долю, був досить складним. Пройшовши різні стадії функціонального розвитку – прикладну, розважальну, пізнавальну (О. Супрун і Н. Белявіна), джаз “запам’ятав” та увібрав характерні ознаки кожної з тих музичних культур, які визначали на той час головні риси його “обличчя” і з якими він активно взаємодівав. Протягом майже столітнього періоду джаз знаходився в активному творчому пошуку. І незважаючи на те, що він як частина загальної культури і світового музичного процесу вже визначив свій культурний простір, на сьогодні цей вид музичного мистецтва продовжує створювати передумови для синтезу традиційного та нового, для зміцнення зв’язків між різноманітними формами і типами музичної культури. В кінцевому підсумку багатогранність “ролей” джазової музики визначила її надзавдання – перетворююче, виховне, яке збагачує духовний світ людини [23].

З огляду на те, що джаз, як професійне музичне мистецтво влився в могутній потік музичної класики ХХ ст., визначення його загальних **філософсько-естетичних** засад цілком відповідає аналогам музичних культур минулого, звичайно, з урахуванням специфічних ознак джазової стилістики. В процесі розвитку джаз розширював сферу свого впливу, започатковував свої виконавські та композиторські традиції й школи, створював свою літературу – нотну, публіцистичну, критичну, наукову; іншими словами, став академізованим. Таким чином належність джазу до академічної галузі вже стало фактом і тому передбачає, як і все академічне музичне мистецтво, вивчення його засадничих основ – дослідження фундаментальних питань про природу джазової музики (онтологію музики) та досвід її сприйняття (феноменологію музики).

Звертаючись до ролі музики, зокрема джазового мистецтва в житті людини, необхідно осмислити, які функції вона виконує, що несе суспільству, людям, окремій людині. Взагалі музика, яка містить цінності людського духу у всьому своєму багатстві напрямів і стилів, несе передусім істину, добро, красу, а звідси, відповідно, і її основні функції: філософська (світоглядна), етична (моральна), естетична (чуттєво-виразна). Світоглядні ідеї – це система узагальнених поглядів на навколишній світ і місце людини в житті, а також обумовлені цими поглядами переконання, ідеали, принципи, що визначають ставлення людей до світу, навколишньої дійсності і до самих себе. Етична функція музики тісно пов'язана зі світоглядною. Традиційна точка зору полягає в тому, що музика, її цінності впливають на людину та морально виховують її. Поряд з етичною функцією музики (цінність – “добро”) постає гедоністична, естетична функція (цінність – “краса”), оскільки основна цінність мистецтва полягає в сприйнятті прекрасного.

Протягом усієї історії музична культура знаходилася в центрі філософського та естетичного аналізу і не втратила своєї актуальності досі. Починаючи з античності (Платон, Аристотель та ін.) музика саме завдяки гносеологічній функції була виділена серед мистецтв, отримавши статус особливої форми пізнання. Як зазначає Г. Коломієць, “думка античних філософів про те, що все, що рухається, повинно звучати і звучить, світ є звучний космос, не застаріла. Музика світу – це

все ті звуки, звучання, що не привертають увагу як розпізнавальні знаки з погляду причинних зв'язків, але захоплюють нашу свідомість у сферу насолоди ними самими і надихаються нашою свідомістю. Серед цієї музики світу мовби конденсаторами звучання виступають музичні твори. Музичне – це ритм, рух натхненної, аксіологічно насиченої свідомості. Без естетичного як специфічно ціннісного ставлення, без духу не може бути музикальності. Музичне “літає” у своїй субстанційній сутності. Отже, музика приходить до нас не від зовнішнього звучання, а від самого Сушого. Музика має цінність тільки як феномен людської свідомості. Але ця цінність музики-мистецтва має своє передіснування в музичній субстанційності, в музичній сутності” [131, с. 110]. Таким чином вивчення музики у філософському аспекті дає можливість зрозуміти музику як особливу категорію, яка має універсальний характер і увійшла у філософію культури на правах особливої сфери знання і пізнання. Ці положення безпосередньо стосуються і джазової музики.

Наука про музику – це *естетична* наука про світову гармонію, музику космічних сфер, вселенський ритм, наука про музичну архітектоніку, життя чисел тощо; наука, близька до астрономії та математики; це філософська наука про рух світової душі і вібрацію, яка співзвучно виникає в душах земних істот, проплинність сутності світу, про духовну енергію, яка втілюється в музичному творі, що володіє лікувальною та виховною силою, про специфічну музичну творчість та історію музикознавства. Музика в діяльності людини є особливою формою пізнання ще і тому, що музичне мистецтво, розкриваючись в історії людства і функціонуючи в соціокультурному просторі в різних видах і сенсах, все ж має свій Єдиний Сенс і існує як галузь духу, “умовна” дійсність, яка створена людиною і сприймається нею. Джазове мистецтво, як один з видів музичної культури не можна відокремити від сучасного людського буття, що є відображенням і вираженням суспільно-історичної сутності людини, невід’ємною частиною її суспільної свідомості, фактором її розвитку. Музична культура свідчить про дійсність, про сучасну духовну атмосферу суспільства, про суспільне буття людини і за нею можна судити про умови, в яких вона виникла.

Як зазначає В. Суханцева, “теоретичне осмислення проблеми музики з позицій єдності найважливіших аспектів її соціокультурного буття (функціонування) робить її предметом фундаментального комплексу наукових дисциплін. Інтеграція результатів міждисциплінарних досліджень досягається тільки в контексті спеціальної науки – філософії музики, в якій можна знайти необхідний рівень абстракції, що забезпечує цілісну інтерпретацію генезисних і буттєвих структур якісно особливого – музичного – способу освоєння світу” [264, с. 13]. В результаті такого підходу поглибилося пояснення феномену музичного мистецтва як соціально-естетичного явища. Музичне мистецтво і музична культура починає розглядатися не просто як відображення дійсності, а як особливий тип естетичної, практично-духовної діяльності людей, який виражається у творенні, тобто в художній творчості. Отже, це дозволяє дослідити різні аспекти художньої творчості з позицій аналізу природи музичного мистецтва як специфічної форми суспільної свідомості, як особливого роду естетичної діяльності, як виду активного практично-духовного освоєння світу і діяльного ставлення людини до нього.

Елементи джазової музики вже давно були освоєні і проникли в музичну класику кінця XIX – поч. XX ст. як звукова палітра сучасного, на той час, побутового музичного середовища. Великі майстри музичної культури у своїх музичних композиціях інтуїтивно, випереджаючи час, відчули і передбачили велике майбутнє нових напрямків у музичному мистецтві, зокрема мистецтва джазу. Серед них А. Дворжак, К. Дебюсі, Ч. Айвз, Дж. Гершвін, М. Равель, І. Стравінський, Р. Щедрін, А. Ешпай, А. Шнітке та багато ін.

Взагалі основні музично-виражальні засоби джаз запозичив у класичного пісенного блюзу. Насамперед, це характерна сильна емоційна виразність. Говорячи про блюз у джазі, можна розглядати джаз, як зазначалося вище, з притаманними для нього рисами – це імпровізація, свінг і біт. Але поряд із цим джаз використав і нові виражальні засоби – велику кількість різноманітної орнаментики: форшлаги, морденти, глісандо та інші мелізми, ковзання між нотами тощо. Це відбувається тому, що мелодія в блюзі має таку енергетику і з такою силою “впирається” в граунд-біт акомпанементу, що ноти цієї мелодії починають “згинатися” (бэнд-

гітарна підтяжка, дослівно “зігнути”). Такі “зігнуті” ноти мають сильну енергетику. І якщо вокаліст блюзу може зробити під’їзд за допомогою глісандо, то інструменталісти при виконанні блюзу виконують під’їзди і ковзання між нотами завдяки використанню форшлагів, мордентів і мелізмів [279].

Як і в кожному художньому явищі, у джазі діють філософські закони діалектики, що є ознакою високого художнього мистецтва. Наприклад, дію закону “взаємного переходу кількості в якість”, який розкриває механізм цих перетворень, можна спостерігати на творчому зростанні заснованого у 1992 р “Дитячого джазового фестивалю ім. Леоніда Утьосова” (м. Южне, Одеська обл.), що розпочав свою діяльність як міський, пізніше проходив як регіональний, а з часом виріс до великого престижного Міжнародного джазового фестивалю. Подібна “біографія” і у Міжнародного джазового фестивалю “Єдність” (м. Київ). Кількісний показник багатьох фестивальних акцій “впливає” на їх якісне зростання, що зумовлено набуттям певного досвіду, створенням традицій, визначенням напрямів розвитку того чи іншого фестивалю, адекватним реагуванням на соціальні потреби і замовлення суспільства тощо. Зокрема, проведення Міжнародного джазового фестивалю “Kharkiv ZaJazz Fest” щороку засвідчувало зростання професійного рівня учасників, вносило свої корективи в програму заходу, змінювало саму ідею фестивалю. Шлях “Kharkiv ZaJazz Fest” від “мистецтва толерантності” у 2007 р. через “Jazz it up!”, ”O3-Open Air” та “Школи Za Jazz” у 2008 р., “United sounds of jazz: brothers & sisters” і “Kharkiv Jazz City” у 2009 р. природно привів організаторів до головної ідеї четвертого фестивалю 2010 р. – “Fair Play Jazz”.

Дія філософського закону діалектики “заперечення заперечень”, що визначив основні особливості джазу як музичного феномену ХХ століття, була закладена ще у ХІХ ст. (доджазовий період). Це був шлях узгодженості гармонії і форми, конфлікт дисонансу й консонансу, а також взаємодії частин, що стало основним двигуном доджазової музики як результат “боротьби протилежностей”. До початку ХХ століття ці засоби розвитку музичної думки вичерпали себе. В гармонії акорди настільки ускладнилися, що дисонанс перестав “працювати” – рухати фразу. Те саме можна сказати і про форму: у творчості Р. Вагнера і Г. Малера розвиток

форми було доведено до крайніх меж. У пошуках нових засобів виразності музика розділилася на два напрями: один пішов у бік відмови від гармонії і форми, а другий – перевів музику в новий вимір, ввів у неї нову координату – час. Отже, життєздатні елементи старого утрималися й синтезувалися в новому. Ритм став двоплановим: “граунд-біт” у ритм-секції як метроритмічна основа твору увійшов у конфлікт з “офф-бітом” у мелодійній лінії, і цей конфлікт став джерелом руху нової музичної “драми” під назвою джаз [279].

Завжди вважалося, що найзагадковіше в джазі – це особливий метроритмічний малюнок – свінг (англ. Swing – гойдання). Філософський феномен свінгу полягає в діалектичному протиставленні обов’язкового і довільного, ігрове протиборство метру (незмінності) і сили, яка “розхитує” цю незмінність – свінг, у чому і проявляється дія філософського закону “єдності і боротьби протилежностей”. Під час виконання джазового твору відбувається боротьба остигато й вільного волевиявлення музиканта, що долає цю остигатність. Реалізація свінгу пов’язана з важливим елементом джазу – синкопуванням. Деякі відомі музикознавці називали джаз “синкопованою музикою”. Справді, джаз неможливий без перенесення центру ваги ритму на невеликий метричний проміжок часу вперед або назад. Це пов’язано з явищем свінгу, вільного володіння мелодією і ритмом. Нічого подібного немає в жодному іншому музичному жанрі (вигляді, типі, формі і т.п.) музики. Вже на початку століття регтайм “розірвав” музичний час, і в ці розриви линули інші ритмічні простори. У них ноти, підкоряючись іншим ритмічним законам, змістилися з сильних долей на слабкі й стали синкопованими. Синкопування за якістю виконання в джазі ділиться на два види: “перший рег” (просте синкопування) і “вторинний рег” (поліритмія і поліметрія) [279].

Отже, свінг – це нова перцептуальна практика, тобто відображення предметів і явищ об’єктивної дійсності органами чуття в категорії часу від однієї деталі до другої, поки не досягнеться цілісність, що включає в поле сприйняття біологічний рівень “до знакового” досягнення. “Розчинення” людини в природному, раптовому відчутті нею своєї глибинної вкоріненості в буття – це головні наслідки феномену

свінгу. Якщо у старому джазі і році почуття свінгу переважало над “культурними” рівнями ідеально естетичної рефлексії (самоаналізу, роздумів), то новий джаз створив художню систему, практично розв’язуючи традиційну в європейській культурі проблему протистояння двох начал: за висловом Ф. Ніцше, діонісійського – емоційного, чуттєвого, активного в плані сприйняття і аполонічного – сфери споглядального, академічно-професійного мистецтва [182]. Іншими словами, два основних стовпи джазу – регулярна пульсація, або біт і відхилення від неї – свінг, що є одним з найбільш яскравих виражальних засобів джазу – символізують реалізацію одного з основних законів діалектики – закону “єдності і боротьби протилежностей”, який визначає внутрішнє джерело руху й розвитку в природі, суспільстві та пізнанні. Таким чином, згідно з цим законом діалектики, старе не зникло безслідно, а сконцентрувалося в новому, зазнало в ньому переробки, тобто “переборолось”, і водночас збереглося (розвиток по спіралі).

Головний чинник, що перетворює цю музику в джаз, це – імпровізація. Здебільшого джаз заснований саме на імпровізації, яка грамотно і природно накладається на основну лінію, продуману заздалегідь, але абсолютно не обов’язково записану нотами. Імпровізувати при цьому можуть всі учасники джазового ансамблю, навіть якщо в ньому є визнаний соліст. Один з варіантів традиційного джазу передбачав імпровізацію на трьох інструментах – трубі, кларнеті і тромбоні, в той час як основну мелодію виконували ударні і бас. З часом з’явилася і сольна імпровізація, яка отримала назву “квадрат”. Ця варіація характерна тим, що її тривалість завжди дорівнювала тривалості мелодійної теми і виконувалася з тим же акордовим супроводом, тобто, по суті, відображала і повторювала мелодію. Кінець 40-х – початок 60-х рр. XX ст. пройшли під прапором розвитку двох основних напрямів джазу: перший напрям базувався на використанні класичної музики та концертних форм з усіма їх перевагами і прийомами, а другий характеризувався швидкими ритмами в поєднанні зі старими традиціями африканських пісень. Тоді джаз прагнув звільнити імпровізацію від прив’язки до “квадратів” та засвоїти більш складні й масштабні розміри.

У музикознавчій літературі існує різне тлумачення поняття імпровізації. До імпровізації навіть відносять те, що музикант написав і завчив. Однак це не можна назвати фантазією. Імпровізація-фантазія спонтанна від початку до кінця і відбувається на підсвідомому рівні. Зрозуміло, бувають окремі підготовлені частинки або фрагменти, які повторюються на різних концертах, але загалом це завжди нові ходи, фразування, частини мелодій тощо. Музика повинна народжуватися на образному рівні мислення або інтуїції. Це плід натхнення, тип музичного мислення, а потім вже знання і техніка. Чимало музикантів джазу не знали основ гармонії, а деякі – навіть нот (особливо в “мейнстрімі”), але їх композиції відзначалися нестримним летом фантазії, красою мелодій, цікавим фразуванням, яскравою зміною тембрів, причому мелодійна лінія завжди мала логічний ритм. За прийомами виконання імпровізацію ділять на три типи. Перший тип – варіаційний. Тут явно прослуховується попередня тема і основна мелодія піддається невеликим змінам. Так імпровізував Луї Армстронг. Другий тип – спонтанний, у ньому лише іноді прослуховується тема. Це було характерно для пізніх музикантів мейнстріму – Ч. Паркера, К. Брауна, М. Девіса, Д. Колтрейна, О. Колмана та ін. Нарешті, можна говорити про імпровізаторів-мелодистів, яких одиниці; це Стен Гетц або Кларк Террі. Вони у своїх фантазіях вимальовували частинки мелодій, які за своєю яскравістю можна було прийняти за тему. Більшість же корифеїв джазу мовби обігрували акорди попередньої теми [279]. Як зазначив М. Фрейдлін: “Джаз – це гра розуму, гра інтелекту, прояв таланту мислити швидко і точно, парадоксально і глибоко. Це те, що необхідно людям нашого часу. Усім без винятку: бізнесменам і чиновникам, вченим і лікарям, педагогам та економістам, робітникам і домогосподаркам. Така епоха! Знати закони імпровізації, спираючись на них, створювати нові – означає йти вперед і здобувати на своєму шляху перемоги” [285].

В. Радзієвський в одному зі своїх інтерв'ю згадував слова Оскара Пітерсона, який на питання, у чому головна відмінність між класичною музикою і джазом, зазначив: “У класичній музиці музичний твір важливіший, ніж його виконання, а в джазі навпаки”. Джазові музиканти тяжіють до самовираження і впродовж усієї

своїї історії вишукують для цього все цікавіші і досконаліші способи. Найбільшим компліментом для джазмена буде, якщо йому скажуть, що він звучить як ніхто інший і що його гра відрізняється від десятка інших. Самовираження – це не коли “говориться” безупинно, а ще й “слухається”, що зумовлює появу тонкої грані, яка дозволяє музиці стати гармонійною. А для цього потрібні розуміння і глибокий зв’язок між музикантами. “Слухати” в джазі важливіше, ніж “говорити”. Звідси, до речі, і любов до стандартів. Наприклад, в епоху свінгу у великих оркестрах, маленьких бопових комбо Ч. Паркера і Т. Монка, модальному джазі, створеному М. Девісом та Д. Колтрейном, набули нового звучання “Summertime” Д. Гершвіна і “Love for Sale” К. Портера. Зокрема, різними способами можна виразити себе в найвідомішій в світі джазовій композиції “Summertime”, яку Дж. Гершвін створив, почувши на концерті хору О. Кошиця українську народну пісню “Ой ходить сон коло вікон” в обробці М. Леонтовича, і кожне виконання буде унікальним і практично неповторним [65].

Отже, серед різних видів професійної музики тільки джаз володіє унікальним феноменом – імпровізацією-фантазією, вільним вираженням музичних думок, даючи музикантам свободу самовираження, виховуючи у них творче начало. Висловлюючись словами легендарного українського джазового музикознавця В. Симоненка, характерними рисами джазу є “імпровізаційне начало, специфічне звуковидобування на музичних інструментах, відмінне від академічної музики фразування, а також складна багатопланова ритмічна структура та інтонаційний стрій, який допускає відхилення від темперації” [238, с. 34]. Отже, естетичним феноменом джазу є свінг, який згодом став джазовою класикою, та імпровізація, яка робила кожне виконання неповторним і відома композиція сприймалася як нова, а джазовий твір – як сам акт виконання.

Провідні музикознавці, досліджуючи витoki та розвиток джазу, вважають ключовою проблемою сучасної джазової музики взаємодію його з *фольклором*, що складає одну з основних характерних особливостей українського джазу.

Слід відзначити, що фольклор був основою виникнення всіх музичних напрямів, при цьому залишаючись самотійною гілкою музичної культури і

донині, є джерелом розвитку академічної професійної музики в Україні. Фольклор – явище не тільки музичне, він також є основою релігійної обрядовості, фундаментом і головним чинником розвитку соціуму. Його існування було тією синкретичною формою, яка стала поштовхом до розвитку цивілізаційного процесу. Джаз дуже довго вважався музикою аматорською або напівпрофесійною й ще нині нерідко базується на манері виконання та розповсюдження за слухом, хоча значення нотного запису помітно зросло. Показовим є той факт, що на початку “наукового опанування” джазу він привернув увагу вчених-фольклористів, які розглядали його як частину народної музики. З фольклором джаз об’єднують живе музикування, усна форма побутування, застосування методів передавання знань від вчителя до учня, наявність імпровізаційного начала тощо. Перший період в історії джазу (від його зародження до 20-х рр. XX ст.) нерідко оцінюється як суто фольклорний, про що говорилося вище. Деякі представники музичної науки схильні вважати справжнім джазом лише його початкові форми, в яких вони вбачають достеменну стильову чистоту і первозданність. “Фольклорний” джаз став основою його подальшого розвитку. Поступово джаз збагачувався за рахунок контактів афро-американських форм з новими національно-етнічними елементами культур інших народів. Це стало помітним у стилістиці ф’южн: з афро-американського мистецтва джаз став інтернаціональним. В 40-і рр. виник афро-кубинський напрямок, а пізніше утворилася велика кількість самостійних національних шкіл джазу по всьому світу.

Інтеграційні процеси фольклору і професійного музичного мистецтва, що здавна відбуваються в цих галузях, полягають в об’єднанні музичних видів, стилів, жанрів тощо, що передбачає ускладнення й зміцнення зв’язків між ними. Відтак “кількість зв’язків” переходить у нову якість, зумовлюючи жанрово-стильову еволюцію, поглиблення у вітчизняному музичному мистецтві національно-стильових ознак. Вони вплинули як на розвиток сучасного класичного професійного музичного мистецтва, так і на джазову музику XX ст., що виразилося у взаємодії, взаємовпливах, інтерференції, синкретизмі, синтезі з автентичним фольклором, і зумовило виникнення і взаємодіють таких стилістичних напрямків

як: неофольклоризму в сучасній класиці, зумовленого “переорієнтацією естетики поставангарду в бік підкресленої національної закоренілості” [124, с. 236], а в джазі – етноджазу. Яскравим прикладам такої “взаємодії” є творчість відомого українського композитора М. Скорика, автора серйозних творів сучасної академічної музики, а також відомих композицій “з потужним пластом легкої музики, джазом – “Намалюй мені ніч”, “Не топчіть конвалій”, п’єс “Нав’язливий мотив”, “Приємна прогулянка”, Фантазії на теми “Бітлз” тощо [124, с. 235]. Зокрема, О. Козаренко, досліджуючи феномен української національної музичної мови, зазначав, що “попри всю мистецьку досконалість і переконливість Скориковського неофольклористичного вислову явно відчувається постмодерністичний акцент.... Постмодерністична “заниженість”...осягається легким джазовим “підсвічуванням”, пікантною виразністю поп-музики, що проглядається в інтонаційних контурах, в гармонічних вертикалях, ритмічних моделях. Так, популярну “Бурлеску” для ф-но можна трактувати як зразок українського джазу” [124, с. 240].

На сучасному етапі розвитку вітчизняного джазового мистецтва інтеграція музичного фольклору і джазової музики виявляється в наступному: застосування прямого цитування оригінальних фольклорних зразків у джазовій інтерпретації (джазові обробки народних тем); використання окремих елементів одного або декількох фольклорних пластів різного етнічного походження і створення на фольклорній основі оригінальних композицій; відтворення оригінальної народної вокальної манери виконання (спів відкритим “білим” звуком, горловий спів); використання в джазі оригінального народного інструментарію, специфічної манери або прийомів гри тощо. Досить часто у джазових композиціях можна зустріти пряме використання оригінального фольклорного матеріалу, що представлений у джазовій інтерпретації. До них належать переважно джазові обробки народних пісенних або танцювальних мелодій.

Виконуючи свої етноджазові композиції, виконавці часто звертаються не тільки до інтонаційно-ритмічного народного джерела, а й до імітації народної манери виконання. Наприклад, на вінницькому джазовому фестивалі “Vinnytsia

Jazzfest-2012” фольк-джазовий напрямок був представлений двома групами: вокальним секстетом з Молдавії “Uni Vox” та грузинським тріо “The Shin”. Зокрема, група “The Shin” опиралась на грузинську народну музику – мажорну, оптимістичну, заповнену жагучими кавказькими ритмами і навіть сум, переданий відомою “Суліко”, був світлим. У своїх вокальних партіях музиканти використовували грузинську манеру горлового співу, голосові переклички тощо. Подібні тенденції інтеграції фольклору і джазової музики можна знайти і в інших грузинських групах – “Натурал”, “33–А”, “Зумба”, “Ніно Катамадзе”, “Insite” та ін. А виступ Jazz vocal group “Uni Vox” залишив яскраве враження професійним виконанням і оригінальністю складних джазових аранжувань народних молдавських мелодій і джазових стандартів. На Міжнародних джазових фестивалях “Jazz Bez” у Львові (2006-7 рр.) характерним національним “забарвленням” відзначилось краківське Тріо Йохима Менцеля (“Mencel Trio”), композиції якого пронизані народними інтонаціями польських пісень і танців, зокрема мазурок, полонезів тощо. В своїй творчості Секстет “Пікардійська терція” (м. Львів), який має багато пісень з репертуару колишньої “зарубіжної естради”, часто виконує злегка джазовану українську народну і ліричну міську пісню-романс, з яких особливо тепло слухачі приймали саме українські пісні. У виступах білоруського вокального септету “Камерата”, який стилістично знаходиться на межі джазу і етномузики, найбільш цікавими були складні етноджазові композиції О. Воробйової та О. Довнара, основані або наближені до білоруської автентичної пісні. При виконанні ансамблем цих композицій часто звучав народний горловий спів, спів відкритим “білим” звуком, через що вокалісти намагалися передати язичницькі слов’янські заклинання тощо. У виконанні високопрофесійного українського секстету “Man Sound”, який знають більше за кордоном, ніж на батьківщині, однаково органічно звучали у свіжих оригінальних аранжуваннях як духовна, класична і популярна музика, так і пісні Beatles, негритянські спричуелси, українські колядки тощо.

Також часто зустрічаються твори, в яких використані окремі елементи одного або декількох фольклорних пластів різного етнічного походження у

поєднанні з різностильовими прийомами. Наприклад, великою оригінальністю щодо використання фольклорного матеріалу у своїх композиціях відзначався відомий кримський гітарист Енвер Ізмайлов. Назвати його музикантом тільки джазовим або фольклорним можна дуже приблизно. Слухачів вражала не стільки техніка гри, скільки широта музичного світогляду і свобода “переходу” з однієї музичної культури в іншу. Наприклад, у композиціях гітариста фокстрот легко трансформувася в татарські мелодії, а тема “Карнавалу” Хуана Тізола уживалася з українським гопаком і звучанням російської “Дубінушки”. Він міг заграти мелодію Beatles на 7/4, об’єднати в одній імпровізації болгарські і узбецькі мотиви тощо. В цьому контексті варто відзначити також творчість баяніста К. Стрельченка, піаністів Д. Найдича, П. Пашкова, С. Давидова та багатьох інших. Відома сучасна Львівська джазова група фольк-фанк-квінтет “ShockolaD” у своїй творчості продовжила традицію фанку і дуже вдало поєднує її з рідною музикою: Latin – український фольклор – Swing, що визначає оригінальність виконавського стилю гурту. Ще один гурт, який у своїй творчості поєднує фольклор і джаз, – “Брати Блюзу” – український рок-джазовий гурт, заснований у 1992 році братами Мирославом і Олегом Левицькими та ін. Але згадуючи корифеїв українського джазу, що посіли одне з найвагоміших місць у процесі синтезування стильових рис джазу і фольклору, слід назвати творця першого у Львові і одного з перших у повоєнні роки українського джазового біг-бенду “Медікус” – Ігоря Хому.

Характерною ознакою часу є використання при виконанні етноджазових композицій оригінального народного інструментарію різного національного походження, що значно збагатило джазову музику новим колористичним звучанням. Так, в Україні музиканти сьогодні у склад джазових ансамблів вводять баян, домру, дрімбу, бандуру тощо. Наприклад, неперевершеним у цьому плані є кларнетист зі Львова Мирон Блощичак, який у своїх фольклорних імпровізаціях максимально використовує народні духові інструменти, що є альтернативою джазовій традиції. Як зазначає О. Коган, “музика має базуватися на фольклорних першоджерелах. Причому, підкреслюю, не обов’язково в Україні використовувати лише українську фольклорну музику. Використання фольклорного першоджерела –

це найцікавіше, що може бути сьогодні. Причому до цієї музики можна прийти різними шляхами. Наприклад, ДахаБраха – це не джаз, але імпровізаційна мова – це одна з мов, якою вони користуються. Мені здається, українці знатимуть більше джазменів, якщо ті використовуватимуть власну музику. Ніколи не забуду, як видатний музикант Квінсі Джонс, на інтерв'ю із яким я був присутній, послухав записи джазменів тоді ще із різних радянських республік і сказав: «Хлопці, а чого ви граєте американську музику? Ви ж не ссали груди своєї темношкірої мами, ви не працювали на плантації. Використовуйте своє! Не грайте наше, ми своє і самі можемо грати». У цьому є певний сенс... Колись я дав послухати своїм американським друзям записи бабусь із Тернопільської області, які просто співають народну музику. І вони мені кажуть: «Це ж український блюз!» [150].

Таким чином, народна творчість займає досить вагоме місце в окремих джазових композиціях і впливає на розвиток джазової стилістики, що виразилось у формуванні такого напрямку як етноджаз. Але як стверджує професор класу джазового фортепіано в консерваторіях Веймара і Мюнхена, відомий піаніст-виконавець Леонід Чижик, “сьогодні всі цивілізовані народи вийшли з віку національної самосвідомості і світ прагне єдності. І джаз, як ніяке інше мистецтво, несе цю ідіоматику. Є фольклор, але тепер вже не український або грецький, а транснаціональний” [115, с. 22].

У другій половині XX століття джаз, рок та поп-музика стали своєрідним “полігоном”, на якому випробовувалися численні варіанти поєднання різних музичних систем. Найбільша роль у цьому, безумовно, належить джазу, в якому вже до кінця століття можна знайти інтонації, ритмічні малюнки й інструментарій так званих неєвропейських культур: Індії, країн Сходу, Африки, Латинської Америки. Розглядаючи феномен джазового мистецтва в просторі художньої практики XVIII – XXI ст. О. Войченко відзначала, що до середині XX ст. основою джазової музики вважали афро-американський фольклор. Взаємодія джазу й академічного пласту описувалася через поняття *jazzing the classics* (джазінг) – “оджазування класики”, введене У. Сарджент. У 70–80-х рр. у джазовій музиці виникли вже бразильські мотиви (самба), польські (награші горців), інтонації

українських і російських протяжних пісень, македонські ритми (поліметрія), багата орнаментика індійської або арабської музики тощо. І це закономірно, адже джаз перетинає дедалі більше кордонів, збагачуючись етнокультурою тієї країни, в яку він інтегрується, що не дивно, оскільки фольклор як окремий мистецький феномен набуває особливого значення на етапі розвитку самосвідомості нації. Однак коли етнос сформований як нація, він починає взаємодіяти з іншими етнічними культурами, зокрема й у музичному мистецтві [41, с. 262]. Сучасному джазу притаманні методи імпровізаційного розвитку форми, схожі з арабськими мугамами й індійськими рагами, які передбачають варіаційний чи варіантний розвиток теми, створення музичного матеріалу на основі обраного звукоряду, комбінування окремих мотивів, ритмічне варіювання тощо [262, с. 58].

Спорідненість фольклору та джазової музики проявляється не тільки через імпровізаційність творчості, варіантність трактувань того самого твору, а й через досить суттєву ознаку – колективність. Поступове залучення всіх учасників до спільної творчості, на тлі якої, проте, міг вільно розвиватися окремий індивід, створило унікальну форму концертування первинної культури кожного народу. Ця характерна риса фольклору, а саме відсутність поділу на виконавця і аудиторію стала фундаментальною особливістю всієї естрадної музики, зокрема джазу та рок-музики. Саме в цих напрямках спостерігається найсильніший вплив на слухача, на його сприйняття через залучення його в загальне музикування, об'єднання в єдиному креативному акті, тобто очікування від них обов'язкової відповідної реакції. Це є протипологом впливу у професійній академічній музиці, де слухачі можуть співпереживати, але лише в спокійному спогляданні. Вказана риса сприяє поєднанню, підкріпленому не раціонально, а за рахунок емоційно-афектованої образності [265, с. 44]. Джаз – це музика діалогу, мистецтво колективного інтонування, що відбувається не тільки між музикантами, для яких найважливішим є вміння почути партнера, вчасно зреагувати, але й зі слухачами, з цільовою аудиторією, котра реагує на музичну інформацію. Це все сприймається не просто як музична мова, а як музична розмова між усіма учасниками конкретного музичного дійства.

Вже за самою природою творчості джаз є близьким, але не тотожним фольклору, а також позаєвропейським професійним музичним культурам. Попри все багатство спільних народно-інтонаційних джерел між ними існує ряд відмінностей, найсуттєвіша з яких полягає в поліетнічності джазової музики, що включає не одну національну або регіональну традицію, як у фольклорі, а являє собою міжкультурний сплав – “ф’южн”. Це дозволяє говорити про її полістилістику, тобто про міжкультурні сплави, про різні музичні “придатки” до цих сплавів. Якщо в часи зародження джазу музичний матеріал черпався з одного культурно-естетичного середовища, наприклад, у Північній Америці, то тепер він охоплює весь світ” [39, с. 5].

На відміну від джазу, фольклор замкнутий, самоізолюваний, а головне, має домінантою не творчу функцію, а збереження існуючої традиції. Зрозуміло, творчий процес здійснюється і в цьому виді музичного мистецтва, так само як ремісничо-традиційний аспект присутній і в джазі. Але різні домінантні ознаки в цих видах музики відіграють визначальну роль в їх функціонуванні. У той же час джаз належить до імпровізаційних видів музики, де акцент робиться на сам процес музикування. Цей процес відбувається в реальному, “живому” часі. Можна виявити і об’єднання цих видів, наприклад, імпровізаційного і композиційного підходів, яке можна назвати спонтанним творенням музики. Воно теж реалізується в живому часі, але за принципами композиційного мислення.

Таким чином, джаз – це різновид музичного імпровізаційного мистецтва, в якому сплавилися традиції музичних культур великих етнічних регіонів – африканського, американського, європейського та азіатського. “Джаз – це справжнє мистецтво, засноване на високому виконавському рівні, оволодінні такою формою музикування як імпровізація, за допомогою якої артист (музикант, особистість) демонструє своє мислення, що увібрало в себе елементи лексики та філософсько-релігійні концепції різних етнічних регіонів світу. І хоча Лессінг, спираючись на Аристотеля і Дідро, вважав найважливішою метою мистецтва відтворення життя таким, як воно є, шедеври джазу все ж висловлюють суб’єктивне бачення світу художника; вони непідвладні часу і відносно незалежні

від мінливих групових і національних смаків; вони гуманістично орієнтовані і поєднують у собі взаємодію традицій і новаторства. Джаз подарував світові справжніх геніїв – і сонячного Армстронга, “чудового і грандіозного” Еллінгтона, бунтівного Паркера, мудрого Колтрейна, “алхіміка звуку” Монка і “філософа” Мінгуса” [279].

Отже, джаз – це спосіб життя, особливий стан душі, а не просто музика. Джазові мелодії народжуються в результаті імпровізації майстра. І в цьому полягає головна його особливість. Джаз живе в ритмі, в неузгодженості, в перетинах і в недотриманні тональностей. Музика створюється на основі протиріч, але в одному музичному творі це все гармонійно поєднується і вражає своєю мелодійністю, особливою привабливістю. І навіть сьогодні джазову палітру не можна назвати завершеною.

З точки зору культурології джаз як різновид музики є, по суті, естетичним, історичним та соціальним феноменом. Його не зрівняти ні з одним класичним музичним стилем, чий розвиток відбувався століттями. Джаз змінив музичний побут сучасного світу і, нарешті, став у наші дні явищем воістину інтернаціональним, без якого вже неможливо уявити музичну культуру XX–XXI ст. [108, с. 346]. Але найголовніше – джаз відродив важливе призначення музичного мистецтва: живого спілкування людей. Джаз стрімко еволюціонував до елітного, оскільки містив у собі елементи модерної естетики: імпровізацію й експеримент; традиційну музичну форму африканського походження, яка увібравши ритміку урбаністичної доби, стає символом модерного світу, викликом європейській класичній культурі з тяжінням до гібридності форм, аполітичності та ідеї свободи.

Джаз наших днів не обмежений практично нічим. Він вбирає вже не тільки європейські та африканські традиції, а й віяння інших музичних стилів і напрямків. Музиканти впливають на творчість один одного, постійно відкривають нові можливості, і скоро джаз прийде до того варіанта, який сміливо можна буде назвати “світовою музикою”. “У художній моделі світу, яку пропонує нам сучасний джаз, як і раніше значне місце відведено екзистенційним людським

цінностям. Яскраво виражений гуманістичний характер джазового мистецтва, культурна універсальність і онтологічна цілісність його естетичної природи, що відображає весь спектр душевно-духовної життєвої активності людини, роблять сучасний джаз видатним явищем музичної культури” [279].

1.2 Історіографія та джерельна база дослідження

Необхідність погляду на джаз як на самостійне явище музичного мистецтва ХХ ст. і на предмет дослідження – джазово-фестивальний рух як його складову – передбачала залучення значної кількості музичних і немузичних джерел. Теоретичною основою роботи став комплексний культурологічний підхід, що дозволило систематизувати інформацію, накопичену філософією, естетикою, соціологією, історією культури, культурологією, музикознавством, музичною педагогікою, а також джерелами, які висвітлювали історіографію проблеми, і на цій основі визначити місце даного явища в розвитку вітчизняної художньої культури.

“Цілком очевидно, – зазначає О. Строкова, – що для об’єктивної оцінки феномену джазу необхідне його всебічне і системне осмислення як усередині масового мистецтва ХХ століття, так і всередині всієї музичної картини століття. У сформованій ситуації видається досить актуальним не загубити єдиної в своїй сутності пізнавальної перспективи і знайти інтегративну форму осягнення феномену, який дозволяє вмістити все різноманіття проявів його практики у мережу констант, що адекватно відображає суть явища” [260, с. 4].

Основою дослідження джазово-фестивального процесу в Україні стали фундаментальні дослідження філософсько-естетичної науки, положення провідних науковців, що безпосередньо або опосередковано торкалися проблем розвитку джазового мистецтва і джазово-фестивального руху. Передусім це філософсько-естетичні концепції культури, музичного мистецтва, частиною якого є джаз, праці філософів, що визначають систему категорій і понять, пов’язаних із музичною творчістю (Т. Адорно [3], Е. Ганслік [47], Л. Губериський [60], П. Гуревич [61],

М. Каган [104], О. Лосєв [151-154], Г. Макаренко [159], В. Суханцева [264], Є. Фейнберг [276], Н. Шахназарова [307], О. Яковлева-Романенко [322] та ін.).

Свого часу предметом уваги філософів стали: історичний розвиток музики; особливості та функції музичного мистецтва, які воно виконує в суспільстві та житті кожної людини; музична естетика. До проблем вивчення музичного мистецтва у своїх теоретичних працях неодноразово зверталися філософи XIX ст. – І. Кант [107], Ф. Ніцше [182], Ф. Шеллінг [313], А. Шопенгауер [317] та інші. Зокрема, значний вплив на культуру Нового часу зробила філософія представника німецької класичної філософії Г. Гегеля (XVIII ст.). На думку Л. Левчук саме він по-новому розглянув культуру, розум і людину. Г. Гегель, спираючись на ідеї Просвітництва, де культуру вважали реалізацією людського розуму, розглядає її як реалізацію розуму, але це вже розум Світовий, або Світового духу. Г. Гегель не ігнорує різноманітність культурних форм і якісні відмінності національних культур. Але кожна національна культура це лише ступінь у саморозгортанні Світового духу. В той же час багато глибоких та плідних думок про мистецтво, міф, релігію, науку, природу, символи перетворюють праці Г. Гегеля на важливе джерело культурологічного знання, а виявлення закономірностей розвитку культури дозволяє розглядати концепцію філософа як теорію культури. Він уперше створив грандіозну злагоджену логічну картину розвитку культури, якої до нього не існувало. Розвиток культури від філософії, релігії й мистецтва до державних форм уперше було розглянуто як закономірний, цілісний процес [50]. Ці твердження вплинули на вчення філософів XIX ст. Зокрема, А. Шопенгауер стверджував, що музика поряд з іншими видами мистецтва отримує статус метамистецтва (надмистецтва). В теорії філософа вона набуває метафізичного статусу. Обстоюючи перевагу музики над іншими видами мистецтва, він підкреслює, що вона є відбитком не певних ідей, а самої волі, а отже, фактично стає синонімом самого світу [147, с. 260].

Ця тенденція особливо стала відчуватися у XX ст. Багато праць з філософії музики сприяють усвідомленню цінності музики, музичної естетики, ціннісного ставлення людини до світу. Зокрема, в галузі, яка визначає сутність і цінність

музики, відомими є дослідження Б. Асаф'єва [7], Р. Гальцева [45], Д. Ейка [325], А. Єгорова [77], Л. Губериського [60], Г. Коломієць [130, 131], О. Лосєва [155], Ю. Холопова [289, 290], В. Холопової [291] та ін. Зокрема, Г. Коломієць зазначає, що “О. Ф. Лосєв – з онтологічної, а Б. В. Асаф'єв – з гносеологічної позиції зробили відкриття цінності музики в наближенні її до Істини. Таким чином музика видається особливою формою пізнання, надчуттєвою. Значення музики в онтологічному статусі, в своїй пізнавальній і виразовій функціях пов'язане зі Світовою гармонією, Всесвітом, Космосом. Ю. Холопов вважав, що вищим завданням музичного теоретика має стати філософія музики. Це означає прагнення досягнути досконалості, красу і повноту буття музичного. Автор дійшов висновку про первинність духовної субстанції (духу) по відношенню до звукового матеріалу: сутність музики – це дух, який виявляє себе у звуковій матерії” [131, с. 35]. Саме під впливом філософії і наук, які бурхливо розвивалися на початку ХХ ст., академіком Б. Асаф'євим була виділена пізнавальна цінність музики. “На сучасному етапі, коли спостерігаються спроби зближення філософського знання про науку та мистецтво, пошуки спільних коренів логіки інтуїції, коли вираз “картина світу” означає прояв нашого розуміння того, що ми можемо вести мову тільки про картину наших людських уявлень про природу чи відносин світу, пізнавальна цінність музики набуває нового значення” [130, с. 55].

Філософсько-естетична наука ХХ ст. займалась не тільки загальними проблемами естетики музики, а й обґрунтуванням природи мистецтва та закономірностей його розвитку і, відповідно, визначила сутність та найбільш загальні закони мистецтва, природу художньої творчості. Саме це в своїх роботах досліджують: А. Єгоров – мистецтво як генератор естетичних цінностей [77, 78], О. Лосєв – уявлення про музику як предмет логіки [153], Б. Асаф'єв – музика у світлі загальної картини світу [7]; Ю. Холопов – музика як естетична цінність в системі музикознавства і філософії [289]; А. Фарбштейн – тенденції сучасної філософії музики [273]; А. Сохор – питання соціології та естетики музики [251]; О. Михайлов – музика в історії культури [173]; В. Холопова – музика як вид мистецтва [291]; В. Суханцева – генезис музики в контексті антропологічного

принципу, музика як світ людини [264]; Л. Столович – визначення сутності і закономірності розвитку мистецтва, як вищого виду цілісного чуттєво-образного та ідейно-емоційного ставлення людини до дійсності [257], К. Жабинський – музика в просторі культури [79], А. Зись – про різнобічний і активний вплив мистецтва на різноманітні сфери матеріального і духовного життя, участь мистецтва в процесі перетворення дійсності [86]; Г. Коломієць – концепція цінності музики як субстанції і музики як способу ціннісної взаємодії людини зі світом [131]; Т. Чередниченко – музика в історії культури [298], Л. Закс – про культурологічний підхід до музики [85]; Дж. Михайлов – музика як предмет музичної культурології [174]; М. Каган – музика в світі мистецтв як спосіб людського спілкування [103] та ін. Вони зробили значний внесок у розвиток теорії музики та її філософське осмислення. Важливими для дослідження виявилися праці з історії культури, про культурні цінності, сенс культури та перспективи її розвитку С. Іконникової [96], В. Большакова [27] та ін.

Дійсність, яка відображена в мистецтві, в тому числі в музиці, є дійсністю історичною і соціальною. Тому дослідники широко розглядають питання, як музика функціонує в соціумі, тобто досліджують соціальні функції музики, її перетворювальну силу та духовно-виховну роль (Т. Адорно [2, 324], Г. Коломієць [132], Г. Панкевич [200], В. Шейко [312] та ін.). Зокрема, Г. Коломієць зазначає, що “важливим питанням цієї галузі філософії є форми і методи досягнення музичного буття, відповідно до яких музику розглядають як в онтологічному статусі, визначаючи її як самодостатню субстанцію, так і у філософсько-антропологічному, розглядаючи її як спосіб бути у світі людини і людини у світі музики” [132].

У форматі естетики як науки про мистецтво при визначенні місця і ролі джазового мистецтва в сучасному суспільстві суттєвим для роботи стало положення відомого швейцарського естета і мистецтвознавця, в минулому президента Міжнародного естетичного комітету, Джозефа Гантнера (1896–1988). Як зазначає А. Зись, він вважав, що в XX ст. естетика пройшла чотири фази свого розвитку. Перша – кінець XIX ст. – знаменувала завершення класичного періоду; друга – перша третина XX ст. – відзначена Дж. Гантнером як естетика стилів;

третю – середина XX ст. – автор цієї класифікації називає естетикою творчої фантазії; четверта – остання третина XX ст. (для автора це початок нового етапу, бо думка була висловлена на поч. 70-х рр. XX ст.) – характеризується як естетика навколишнього середовища [86, с. 7]. В широкому розумінні у трактуванні цього положення саме в четвертій стадії розвитку естетики підтверджуються сучасні тенденції щодо виходу її за рамки вивчення суто класичного мистецтва і включення в об'єкт вивчення естетичною наукою більш широкого кола явищ, які пов'язані з матеріальною діяльністю людини. У вузькому розумінні, обмежуючись рамками мистецьких культурних процесів, зокрема розвитком музичного мистецтва, естетика XX ст., яка раніше займалася аналізом професійного класичного музичного мистецтва як еталоном музично-художнього відображення сучасності, що не зовсім відповідає тезі художнього відображення всього об'єктивно оточуючого світу, починає спрямовувати свою увагу на все багатство звукового “поля”, що оточує людину. А це досягнення не тільки професійної музичної класики минулого і сьогодення, а й побутуючих музичних пластів звукової палітри сучасності, куди входять народна та естрадна музика, рок-музика, “шансон” і, звичайно, інтелектуальна джазова музика, яка вже давно привертала увагу музикантів-професіоналів, що використовували в своїх музичних композиціях її комунікаційно-стилістичні елементи, і яка стала професійною музичною класикою XXI ст.

Досить вагомими для представленої роботи стали мистецтвознавчі дослідження, які торкалися проблем стилістики та розвитку естрадно-джазового мистецтва. Зокрема, історичний аспект викладено у працях таких авторів, як Ю. Барбан [13, 15], Ф. Бержеро [21], Й. Берендт [327], В. Вілмер [342], Ю. Верменич [37], Г. Зайцев [83], Дж. Коллієр [129], В. Конен [134, 136], Г. Мендел [333], Ю. Марков [164], М. Митропольський [172], Є. Овчинніков [185–188], Ю. Панасьє [199], В. Пашинський [202], Т. Полянський [209], В. Романко [219], У. Сарджент [235], Е. Тайлор [339], Ф. Тірро [340], В. Симоненко [240], В. Фейертаг [274], Дж. Фордхейм [330], О. Чернишов [301] та ін.; аналізу стану розвитку джазової культури та проблемам стилістики джазової музики присвячені

роботи Д. Ейка [325], А. Азрієла [326], О. Баташева [16], В. Бурбата [328], Е. Йоста [101], Е. Куніна [144], Д. Лібмена [332], Дж. Мегегана [334], Г. Леонарда [149], Л. Норинської [183], Л. Переверзева [203], В. Полянського [208], Ф. Софронова [250], О. Степурка [256], Г. Шуллера [338], Г. Шнеерсона [316], І. Юрченко [319]; дослідження джазу у контексті масових популярних мистецтв та виражальних засобів естрадно-джазової музики докладно здійснили І. Вассербергер [34], І. Горват [53], С. Громов [59], Л. Івенс [94], Л. Мархасєв [165], М. Муратов [180], В. Олендарьов [194], О. Строкова [260], О. Супрун [263], А. Флиєр [281], І. Цалер [295], О. Чернов [302], Ю. Чугунов [303] та ін.; фольклорні витoki джазової музики в своїх наукових роботах розкрили Е. Алексєєв [4], В. Власов [39], Е. Тайлор [265], В. Тормахова [269] та ін.; окремі проблеми естрадно-джазового виконавства на різних інструментах висвітлювали в своїх працях І. Бриль [31], Л. Івенс [95], В. Манілов [162], В. Молотков [176], О. Степурко [256], О. Хромушин [293], М. Черепанин [299] та ін.; цінним доповненням до вище згаданих положень став аналіз творчості відомих композиторів та виконавців (Ю. Барбан [14], Г. Карась [110], Л. Кияновська [119], О. Козаренко [124], Дж. Колієр [127, 128], М. Матюхіна [167], А. Петров [204], А. Полілло [335] та ін.).

Зокрема, у монографії “Джазові досліді” [13] Ю. Барбан розглядає недосліджені аспекти естетичної теорії джазу – особливості джазової комунікації та імпрровізації, жанрової специфіки, структури й змістовності джазової музики. У працях “Джазові досліді” та “Чорна музика, біла свобода” [14] автор на широкому музичному й історичному тлі естетики та філософії авангардного джазу, який розглядається в контексті контркультури, субкультури та елітної культури, аналізує зміст і особливості стилю, дає характеристику якості музичного виконавства окремих джазових музикантів, вивчає функціонування масового музичного мистецтва всередині соціуму тощо.

Щодо функціонального розвитку джазового мистецтва, то цю проблему досліджували О. Супрун і Н. Беявіна. Вони довели, що із самого початку у функціональному плані джаз поєднував у собі дві функції – прикладну та розважальну. В історії джазової літератури звичним є факт, коли “дитинство”

джазу на етапі так званого “архаїчного” джазу пов’язують з фольклором, однією з головних характеристик якого була прикладна функція. І з цієї позиції прикладний характер джазу є очевидним. Згодом, вийшовши з рамок національної культурної ізоляції фольклорного періоду, джаз, окрім прикладної, знаходить для себе нову функцію – розважальну, що було викликано новими умовами його існування після відміни рабства в США в 1865 р., коли життя великого міста диктувало свої вимоги побутування музики. Вже на початку XX ст. в джазі відбувається відступ від побутових норм музикування та здійснюється перехід до розважального музикування, що в джазовому музикознавстві зберігалось аж до середини 1940-х рр., коли джаз вступив у нову фазу свого розвитку й отримав статус “професійного різновиду музики”. Нова стильова фаза джазу іменується модерн-періодом. Він зосередився в неофіційній столиці США – Нью-Йорку, який став його “серцем”. Ця фаза пов’язана, з одного боку, з різкою зміною функціональної орієнтації музики, а саме – переходом від розважання й аматорства до концертного виконання і професіоналізму, а з другого – з появою нових стилів: бі-боп, кул, “третя течія”, фрі-джаз та інших. З цього моменту на перший план виступає інша функція джазу – пізнавальна. Пізнавальний аспект, який апелював до інтелекту, до осмисленого сприйняття, знаходить ще повніше вираження в кул-джазі, який часто називають “концертним джазом”. Саме концертність, яка виявляла себе у високій технічній майстерності виконавців, стає на цьому етапі головною рисою джазу, й саме вона визначила пізнавальний характер джазового мистецтва [23].

Аналізу розвитку вітчизняної джазової музики присвячено ряд монографічних видань та матеріалів у музичних часописах. В основному це публікації, написані джазовими музикантами та діячами, пов’язаними з джазовим мистецтвом. Насамперед це праці В. Симоненка (“Мелодії джазу: Антологія” [239], “Лексикон джазу” [238], “Українська енциклопедія джазу” [240]), статті в періодиці українських музикознавців О. Супрун, С. Золкіної, О. Кизлової та інтерв’ю відомих джазменів, як, наприклад, О. Когана – автора і ведучого більше 5000 радіопрограм, від самого зародження українського радіо в 1989 р. і донині, продюсера і арт-директора компанії “Jazz in Kiev”, куратора Волошинської сцени

фестивалю “Джаз Коктебель”, організатора Міжнародного джазового фестивалю “Alfa Jazz Fest” (м. Львів), члена Міжнародної джазової асоціації журналістів та ін.

Значимими стали праці з проблем формулювання термінології, структури та функцій фестивального процесу. Вивчення мистецьких фестивалів нині здійснюється представниками різних галузей гуманітарних наук. Зокрема, проблему фестивалю досліджували: театрознавці (А. Арєф’єва, В. Ковтуненко, Г. Липківська, О. Меньшикова та ін.); кінознавці (Т. Кохан, К. Разлогов та ін.), культурологи (Н. Кириллова, П. Ніколаєва, С. Чернецька та ін.). Але особливе значення для дослідження мали наукові роботи, які безпосередньо торкалися проблем організації та проведення музичних фестивалів. Кожна з них розглядає музичний фестиваль у контексті певної проблеми. Серед зарубіжних дослідників феномену фестивалю слід згадати П. Паві, який, досліджуючи специфіку фестивалів у контексті теорії свята як унікального комунікативного каналу, вбачав у них продовження давніх традицій афінських (діонісійських, ленейських) святкувань, наголошуючи, що “фестиваль сприйняв від цих щорічних подій певну урочистість, характер винятковості та пунктуальності” [196, с. 408]; Ж. Боже-Гарньє та Ж. Шабо вказували на виконання фестивалем функцій культурного центру, здатного залучити численних відвідувачів і сприяти розвитку інфраструктури культурної сфери міста [49]; К. Жигульський наголошував на його суттєвій ознаці як “штучного замітника свята” [81]; О. Ущапівська визначала фестивалі як форму культурного життя [272]; К. Резникова в своїй дисертації розглянула фестиваль мистецтв як синтетичний художній простір [217]; О. Широкова дослідила виявлення культуротворчого потенціалу музичного фестивалю та вивчення його з позицій теорії діалогу культур [315] та багато ін.

Проблеми, пов’язані з визначенням шляхів розвитку естрадно-джазового мистецтва, фестивально-конкурсного руху і джазово-фестивальних процесів в Україні, вивчали вітчизняні мистецтвознавці та культурологи, про що свідчать результати досліджень, які були опубліковані в наукових і періодичних виданнях (А. Арєф’єва [5], К. Давидовський [62], О. Зінкевич [87], Д. Зубенко [89], С. Зуєв [90], В. Іонов [100], Ю. Марков [164], Ю. Москвічова [177], В. Олендарьов

[193, 194], В. Романко [219], В. Симоненко [238-240], О. Сичова [242], І. Сікорська [243], М. Швед [310] та ін.). Зокрема, А. Арєф'єва досліджувала феномен фестивальних рухів у контексті культурно-історичних, естетичних, образних експлікацій як святкового, видовищного простору, як реальність культури повсякдення, що характеризується в контексті мистецтва кінця ХХ ст.; Д. Зубенко розкрила особливості розвитку фестивального руху в сучасній Україні та зробила спробу окреслити організаційну структуру фестивалю й особливості її елементів; І. Сікорська охарактеризувала міжнародні музичні фестивалі в Україні як віддзеркалення сучасного культурного процесу; О. Сичова визначила типи мистецьких фестивалів і конкурсів у сучасній Україні; М. Швед, здійснивши спробу соціокультурного аналізу, простежив процеси аккультурації та інкультурації у міжнародних фестивалях сучасної музики в Україні; Ю. Москвічова на основі аналізу громадсько-освітніх й мистецьких тенденцій розвитку Вінниччини визначила динаміку їх руху в період незалежності України; В. Романко проаналізував соціокультурну та музикознавчу інтерпретації джазових фестивалів у музичній культурі України; К. Давидовський здійснив соціокультурні виміри міжнародного фестивального руху. Зокрема, він відзначив, що “найкращі фестивалі виконують водночас відцентрові і доцентрові функції: вони є важливою інформацією про те, що робиться в світі для місцевого культурного середовища, але мають також чималий власний потенціал, якого вистачає для подолання провінційності. Сутність цієї формули полягає в наступному: надати інформацію місцевій публіці і набути певного розголосу, престижу якого вистачає, щоб згодом фестиваль утверджувався за допомогою вторинного обігу фестивальної інформації (через записи, альбоми, інтернет-блоги). Якщо є рівновага між цими функціями – тоді фестиваль набуває світового визнання. В Україні подібні фестивалі виникли лише на початку 1990-х рр., незважаючи на те, що сучасна музика (у хронологічному сенсі) виконувалася в інших формах концертного життя” [62] тощо. Але недостатня увага до вітчизняного джазу залишила відкритим питання упорядкування форм побутування джазу в Україні, вирішення проблеми

класифікації джазових фестивалів, визначення регіональних центрів джазово-фестивального руху в Україні тощо.

Поняття “фестиваль” у сучасній українській культурі охоплює величезну кількість абсолютно різних за статусом, рівнем і значенням заходів. О. Злотник з приводу поширення конкурсно-фестивального “буму” зазначає, що “щороку в Україні відбувається, за різними даними, близько двох тисяч (!) заходів такого характеру. Лише під егідою Міністерства культури і мистецтва – понад двісті” [88, с. 16]. За відсутності державної програми, спрямованої на відродження сезонних концертів, численні музичні фестивалі стали альтернативною формою гастролей. З цього приводу стан сучасної української культури образно охарактеризувала О. Зінкевич: “Якщо згадати, що кожна доба має свій улюблений жанр, то слід визнати, що головним жанром нашого хворого й далекого від одужання часу став – за контрастом із ним – фестиваль” [87]. Але визначення періоду саме джазово-фестивального “буму”, що не завжди збігається з іншими музичними фестивалями, відсутнє.

Для визначення особливостей розвитку вітчизняного джазово-фестивального руху неабияке значення мали наукові дисертаційні дослідження українських музикознавців С. Зуєва, В. Олендарьова, В. Романка, В. Тормахової, М. Шведа та ін. Зокрема, В. Олендарьов у своєму дослідженні “Вітчизняний джаз та проблема стилю” дав характеристику стану розвитку українського джазового мистецтва до 80-х рр. та зробив спробу окреслити основні проблеми стилістики вітчизняного джазу [193]; В. Тормахова в дисертації “Українська естрадна музика і фольклор: взаємопроникнення і синтез”, яка присвячена аналізу різноманітних форм взаємопроникнення і синтезу автентичного фольклору і естрадної музичної культури України (рок, поп-музика і джаз), розглянула основні поняття, які пов’язані з відповідними музичними стилями, та виявила особливості сучасної естрадної музики в Україні. Автор розробила основні типологічні характеристики синтезу і взаємопроникнення фольклору та естрадної музики як результат поширення світового напрямку World Music та загальної тенденції глобалізації [269]. Проблему розвитку музичного фестивального процесу з соціокультурної

точки зору розглядали: В. Романко в дисертації “Джаз у музичній культурі України: соціокультурна та музична інтерпретації”, в якій на основі аналізу джазових фестивалів, концертів, діяльності джазових виконавців було визначено місце джазу у структурі сучасного музичного життя України та дано характеристику ступенів його інтеграції в музичне життя і стильову систему української музики [220]; С. Зуєв у дисертаційній роботі “Сучасний культурний простір та семіотика музичного фестивалю (на матеріалах Харкова)” проаналізував впливи процесів децентралізації, що відбуваються в “новому” культурному просторі, на динаміку розповсюдження музичних форумів, а також з’ясував особливості організації фестивалів з точки зору їх “місця розташування”[91].

У контексті представленої роботи особливий інтерес викликає дисертаційне дослідження М. Шведа “Тенденції розвитку міжнародних фестивалів сучасної музики в Україні на новому етапі (1990–2005 рр.)” [311], в якому на прикладі фестивалів сучасної музики автор визначає фестивальний рух в Україні як актуальне завдання сучасної вітчизняної музичної науки. В роботі досліджені дієві критерії процесів у сучасній українській музичній культурі, які дозволили визначати останню як єдиний інституціональний феномен, а в його контексті – нові чинники систематизуючого вивчення українського музичного мистецтва, що суттєво оновили традиційні мистецтвознавчі дефініції. Автор дисертації не тільки вперше зробив предметом дослідження сучасний музично-фестивальний рух в Україні, зосереджуючи свою увагу на феномені міжнародних фестивалів сучасної музики, а й розробив цілком оригінальний підхід до структурно-функціональних закономірностей фестивалю як цілісного мистецького інституту, доводячи принципове методичне значення функціональних характеристик основних тенденцій фестивального процесу в Україні. Він не лише окреслив інтегративну методологію, здатну відповідати вимогам такого широкого та складного явища, яким є міжнародний музичний фестиваль, а й переконливо довів, що такий предмет як сучасна музика, сучасна музична культура потребує соціологічного та культурологічного підходів, загострюючи увагу на необхідності безпосередніх емпіричних споглядань. Таким чином культурне середовище у такому його

самовираженні як фестивальний рух постає текстом, який дослідник повинен прочитати з усією увагою до деталей, ціннісно-оцінних проблем, взаємодії та протидії колективного смаку та особистісних позицій. Автор на прикладі фестивальних акцій “Київ Музик Фест”, “Контрасти”, “Два дні і дві ночі”, “Форум музики молодих” аналізує основні тенденції розвитку фестивалів, акцентуючи увагу на вивченні динаміки співвідношення акультураційних та інкультураційних процесів в українських фестивалях сучасної музики, а також розробляє проблему стратифікації слухацької аудиторії фестивалів [310].

З матеріалів представлених наукових досліджень стає очевидним, що окреслення комплексу просвітницько-пропагандистських осередків джазово-фестивального руху, до яких належать державні, громадські та приватні організації, ціла мережа розважальних закладів і особливо діяльність джаз-клубів, та визначення їх ролі в розвитку цього процесу не стали предметом наукових досліджень вітчизняних науковців.

Відповідно до сформульованого вище визначення складових джазово-фестивального руху вагоме місце посіли наукові роботи, які присвячені педагогічним теоріям розвитку особистості в умовах естрадно-джазової освіти, художньо-творчої діяльності, естрадно-джазового музикування тощо (Р. Грант [331], І. Зязюн [92], Ю. Козирьов, О. Курильченко [145], В. Озеров [190], О. Олексюк [191, 192], Г. Падалка [198], О. Рудницька [231, 232], М. Филипчук [277], О. Хижко [288], Ю. Чекан [297], В. Черкасов [300] та ін.), а також педагогічні праці з питань застосування засобів естрадно-джазового мистецтва в навчально-виховному процесі тощо. Педагогічна наука має певні досягнення у вивченні проблеми виховання естрадно-джазової культури молоді. Огляд наукових праць та публікацій з проблеми використання з педагогічною метою естрадно-джазового музикування чи його споріднених видів переконує, що сьогодні досить ґрунтовно вирішується ряд педагогічних проблем, а саме: дослідження шляхів становлення вітчизняної системи естрадно-джазового навчання (С. Безпала [18], О. Войченко [40], В. Дряпіка [71], Ю. Козирьов [124], Т. Ланіна [146], М. Филипчук [278] та ін.); розвитку навичок джазової імпровізації (Ю. Барбан [11], О. Баташов [17], І. Бріль

[31], Ю. Козирьов [125], Ю. Маркін [163], В. Молотков [177], О. Павленко [197] та ін.) та аранжування в джазовій музиці (Г. Гаранян [48], А. Пчелінцев [214] та ін.); визначення основ джазової інтерпретації (І. Горват [53]) та розвитку техніки джазового акомпанементу (В. Манілов [162], О. Попова [212] та ін.); формування виконавської майстерності майбутніх артистів естрадних ансамблів (Д. Бабіч [8], О. Хромушин [294] та ін.); музично-естетичного виховання засобами естрадного мистецтва (О. Пітерсон [205], О. Попова [212] та ін.); розвитку творчої активності майбутнього викладача музичної школи та студентів музичних факультетів педагогічних ВНЗ на основі естрадно-джазового мистецтва (О. Жаркова [80], О. Курильченко [145], О. Сапожник [233], Ю. Степняк [254], В. Столяров [258] та ін.); виховання художнього смаку засобами естрадного мистецтва та формування навичок джазового виконавства на різних інструментах (Б. Брилін [29], Л. Івенс [95], Н. Попович [213] та ін.) тощо.

Таким чином, педагогічні праці з естрадно-джазової підготовки спрямовані на вирішення проблем застосування засобів естрадно-джазового мистецтва в навчально-виховному процесі та музично-естетичному вихованні, а також на розв'язання окремих методичних завдань переважно з формування навичок джазового виконавства тощо. Окремо аналіз стану, проблем і перспектив освіти на всіх рівнях естрадно-джазової підготовки та їх взаємозалежності (спадкоємництва) в Україні не здійснювався, а лише опосередковано порушувався в контексті вищезазначених проблем.

При розкритті у дослідженні змісту категорії “джазово-фестивальний рух” використані офіційні джерела – постанови і накази державних органів влади й управління, Міністерства культури України щодо визначення основних пріоритетів реалізації державної політики у сфері розвитку музичного мистецтва, а також програми, буклети, відгуки, коментарі, статті в періодичних виданнях, сайти тощо, які було опрацьовано при аналізі джазових фестивалів, освітянських закладів і просвітницько-пропагандистських осередків тощо.

Отже, аналіз наукової літератури із означеної теми дає підставу стверджувати про розробку досить широкого кола питань щодо розвитку естрадно-

джазової культури взагалі і організації музично-фестивального процесу в Україні зокрема. Але значна частина проблем щодо запропонованого аспекту дисертації розглянута недостатньо, що зумовило продовження дослідження в цій галузі.

1.3 Форми побутування джазової музики в Україні

Джаз, як важливе явище сучасного мистецтва, як унікальна форма творчого спілкування, як музика, що сповнена високоінтелектуальними та гуманістичними ідеями, є суттєвим фактором сучасного музичного життя в Україні. На думку Н. Белявіної, “унікальність джазового мистецтва полягає в його надзвичайних здібностях до культурної асиміляції. Серед основних причин, які сприяли такій відкритості, можна назвати дві: бі-культурне (афро-американське і європейське) походження джазу та специфіку його функціонального розвитку” [23].

Протягом років незалежності відбувалася боротьба за культурний простір України – її вели як держава (запроваджуючи податкові пільги для книговидавництва, мінімальні квоти на українську продукцію в радіоефірі та на телеекранах тощо), так і саме культурно-мистецьке середовище, навчаючись конкурувати з потужними суперниками.

Сьогодні можна констатувати, що українська культура – як класична, так і популярна – за ці складні роки продемонструвала чималу життєздатність і зуміла вистояти і закріпитися на вітчизняному ринку. Не останнє місце в цьому переліку займає українське джазове мистецтво, яке найбільш активно починає функціонувати у 1990-х рр., звучати українською мовою, що становило “родзинку”, яку роками плекали в підземеллях українського музичного бомонду. В Україні це мистецтво розвивалося в декількох напрямках: як індивідуальна, так і колективна діяльність відомих вітчизняних джазових музикантів, створення різноманітних джазових колективів, а також активізація концертного життя, формування та діяльність джаз-клубів, організація та проведення джазових фестивалів, поява структурно-організаційних осередків джазового фестивального руху, розвиток естрадно-джазової освіти тощо. Проблеми побутування,

соціального функціонування джазу, як і усіх інших видів музики, є важливими тому, що вони проявляють себе як елементи не тільки мистецтва, а й суспільного життя. Досліджуючи природу різних типів музичного мистецтва, в тому числі масової музики, А. Сохор відзначив, що до кожного з них недостатньо підходити виключно як до явищ музичного життя, оскільки вони, окрім цього, виявляються ще й явищами безпосередньо самої суспільної дійсності, соціальними феноменами в прямому сенсі [251,с. 238].

Відомо, що перші джазові концерти в Україні проводилися вже з середини 1920-х – початку 1930-х рр. Так, у 1924 р. у Харкові було створено перший український джазовий ансамбль під керівництвом Ю. Мейтуса. Його сольний концерт відбувся у 1925 р. в місцевому драматичному театрі, причому оркестранти виконували як твори європейських джазових композиторів, джазові стандарти, так і негритянські композиції, значною мірою близькі до “пражанру”.

Паралельно з інструментальними різновидами джазу функціонував і вокальний джаз, яскравим прикладом якого був “Теа-джаз” Л. Утьосова (м. Одеса). Прем’єра театралізованого концерту “Теа-джазу”, створеного Л. Утьосовим та Я. Скомаровським, відбулася 8 березня 1929 р. в Ленінграді, де Утьосов на той час працював артистом місцевого театру сатири. У 1929 р. в м. Харкові дебютував ще один український “Теа-джаз” під керуванням Б. Ренського. У 1930-х рр. по Україні гастролювали всесвітньо відомі джазові колективи: оркестри Хепа Уінна (1934 р.) і Джека Бартона (1935 р.) з Англії, Боббі Астора (1934 р.) з Німеччини; Антоніна Циглера (1934 р.) та Отто Скупецького (1936-1938 рр.) зі Словаччини; Макке Берга (1936 р.) зі Швеції та Джазова капела з Голландії. Вони сприяли помітному зростанню професійно-виконавського рівня вітчизняних джазових виконавців та активному виступу їх на концертних майданчиках.

Але варто зауважити, що паростки вітчизняного джазу 1920-х–поч. 1930-х рр. піддавались нещадній критиці з боку Асоціації пролетарських музикантів в особі “Художньої ради”, що існувала в кожному обласному центрі колишнього Радянського Союзу. Внаслідок такого жорсткого регламентування репертуару чимало джазових колективів змушені були припинити свою діяльність. Тогочасна

мистецька наукова думка трактувала джаз як “буржуазну” зброю ідеологічної боротьби за свідомість радянських людей, аналізуючи цю музику досить поверхово і намагаючись заборонити виконання джазових композицій, не вважаючи її новим оригінальним жанром у вітчизняному музичному мистецтві.

У воєнний період джаз поступово відокремлюється від інструментальних форм і асимілюється з масовою піснею та естрадним мистецтвом (Л. Утьосова, К. Шульженко, І. Фелічева та ін.). Після війни в джазовій музиці поступово відбувся перехід від пісенних до різнобічних інструментальних форм, що стало справою талановитої молоді. Це спричинило появу великої кількості як професійних, так і самодіяльних колективів, які виконували як твори зарубіжних класиків джазу, так і джазові обробки українських народних пісень (Київські джазові оркестри під кер. П. Кеслера, В. Новікова, Джазовий оркестр Укрконцерту під кер. Є. Зубцова, пізніше – І. Петренка, Є. Дергунова, Г. Гачічіладзе та ін., а у м. Дніпропетровську – О. Шаповалова тощо). Характерним для вітчизняного джазу кінця 40-х–50-х рр. стали ансамблеві та сольні форми музикування.

Активізація джазового руху в Україні припадає на кінець 1950-х і початок 1960-х рр. Це було пов'язано з проведенням VI Всесвітнього фестивалю молоді й студентів у Москві (1957 р.), на базі якого був організований перший Міжнародний конкурс джазових оркестрів. У цей же час під впливом західної музики виникли нові неформальні напрямки молодіжної культури: джаз, поп-арт, рок. Саме у 50-х рр. з'явилися перші джазові виконавці та прихильники рок-н-ролу. В Україні ця музика була, з одного боку, заборонена, а з іншого – вважалася ознакою вишуканості і мала шанувальників серед радянської мистецької еліти. Оскільки існував такий попит, через “Київконцерт” на гастролі запрошували багатьох західних кумирів. До любителів джазу в Україні належали члени Спілки композиторів УРСР М. Скорик, К. Винницький та ін. Джаз культивували у Київській вечірній музичній школі ім. К. Стеценка. У середині 1960-х рр. багато джазових виконавців почали створювати власні композиції, забарвлені національним колоритом у поєднанні з джазовою імпровізацією, в чому простежувалися пошуки українських джазменів щодо вироблення власного

оригінального стилю. У 1962 р. в м. Києві з'явився перший джаз-клуб, а згодом такі клуби виникли при різних організаціях, підприємствах, заводах у містах Харкові, Одесі, Донецьку, Львові та ін., що безумовно сприяло популяризації джазу й зростанню професійної майстерності музикантів.

Кінець 1960-х–1970-ті рр. характеризувалися відсутністю підтримки вітчизняного джазового мистецтва державними структурами, досить стриманою інформацією про фестивальні події, відсутністю фонотек джазових творів як на місцевому, так і на республіканському телебаченні тощо. Але, незважаючи на це, з'явилися осередки шанувальників відповідного жанрового середовища, що створило підґрунття для успішного розвитку українського джазу. Поступово сформувалися фестивальні і концертні структури, основними центрами яких стали міста Дніпропетровськ, Донецьк, Київ, Львів, Одеса. Серед лідерів джазового мистецтва вказаного періоду слід назвати джазменів В. Симоненка, Ю. Маркова, Л. Гольдштейна (м. Київ), В. Колесника (м. Донецьк), І. Хому (м. Львів), О. Шаповала (м. Дніпропетровськ) та багатьох ін. Доцільно також зазначити, що склад оркестрів та ансамблів не був стабільним, тому репертуар і стиль виконавства мали стихійну спрямованість.

Характерними для 1980-х–1990-х рр. є поява та активне функціонування поряд з інструментальним і вокального джазу, яскравими представниками якого стали гурти “Джаз-хорал” (м. Кривий Ріг), “Джаз-експромт” і “Man Sound” (м. Київ), частково – “Чорні черешні” (м. Рівне), а також джазові виконавці: Н. Тура (м. Київ), Л. Остапенко (м. Кривий Ріг), О. Войченко (м. Донецьк) та багато ін. На початку XXI ст. в Україні збільшилася кількість вітчизняних джазових колективів та солістів, налагодилась гастрольна діяльність закордонних джазменів. Разом з українськими музикантами вони взяли участь у міжнародних і всеукраїнських джазових фестивалях, Днях джазової музики, що часом висвітлювалося у вітчизняних мас-медіа (сучасні радіо- та телепередачі: “Тема з варіаціями” О. Кочана, “35 хвилин джазу” Л. Гольдштейна, “Джаз до 23-ї” та інші). Відбувалися візити іноземних молодіжних оркестрів та ансамблів, які плідно спілкувалися з вітчизняними виконавцями, учнями відповідних навчальних

закладів, тощо. Українські шанувальники джазу мали можливість почути виступи музикантів з США, Німеччини, Австрії, Польщі, Данії, Франції, Бельгії, Угорщини, Росії та інших держав світу.

Набирає обертів діяльність новостворених громадських структур, зокрема Громадської експертної ради з питань джазової музики при Міністерстві культури і туризму України, завдяки зусиллям якої відбулися вагомі джазові акції. Наприклад, вперше за історію проведення Днів Європи в Україні головну подію на Майдані Незалежності відкривав спільний українсько-німецький джазовий проект. За підтримки Ради було розпочато діяльність таких важливих осередків як Київської міжнародної джазової академії, Міжнародного джазового абонементу тощо.

У другій половині 1980-х рр. в Україні формується система професійної джазової освіти: були відкриті естрадні відділення у вищих мистецьких навчальних закладах України і частково музичних школах м. Києва. І нині продовжує розвиватися освітня діяльність із виховання майбутніх джазових музикантів: відкриття відповідних факультетів та відділень у вищих та середніх спеціальних навчальних закладах; створення першої в Україні Школи джазового та естрадного мистецтва, що започаткувала основи виховання молодшої ланки джазових музикантів, тощо. В цей період виникає мережа джазових клубів, що займається просвітницькою організаційною діяльністю, надаючи джазовим колективам можливість постійно виступати; починає функціонувати система аудіовізуальних запитів і продукування вітчизняної джазової музики; розширюється український фонд грамзаписів, науково-публіцистичної та наукової літератури; поновлюється джазовий істеблішмент за рахунок молодих музикантів-професіоналів, серед яких О. Гебель, Ю. Зоря, Ф. Титаренко (м. Кривий Ріг); М. Голощанов, В. Зозуля (м. Одеса); В. Абамідзе (м. Донецьк) та ін.

Забезпеченню позитивного іміджу України в світі сприяла активізація концертної діяльності українських джазових колективів за кордоном, зокрема участь українських музикантів у міжнародних заходах національного значення. Наприклад, у 2006 р. було проведено джазовий концерт в рамках Днів України в

Республіці Польща, виступи українських джазових колективів у рамках Днів культури України в Австрії тощо.

Дедалі більше почала звучати джазова музика у засобах масової інформації. Було створено такі спеціальні проекти як “Джаз-тайм” на радіо “Ренесанс”, “Полтарєв-джаз” на ТВ “Культура”, спеціальні проекти на Радіо Ера, “Промінь” та ін. Все більше уваги джазу почали приділяти в загальноукраїнських мас-медіа. Яскравим підтвердженням цього були регулярні виступи колективу “Радіо-бенд” А. Фокіна та його зарубіжних колег на Першому національному каналі тощо.

Прогресивному розвитку вітчизняного джазу наприкінці 1980-х початку 1990-х рр. сприяло проведення цілої низки джазових фестивалів, що стало основною рушійною силою у поширенні джазового мистецтва в Україні. Серед них: “Горизонти джазу” (м. Кривий Ріг), “Міні-джаз-фест” (м. Вінниця), “Фестиваль джазової музики” (м. Донецьк), “Метаморфози джазу” (м. Київ) тощо. На сьогодні в Україні проводиться велика кількість серйозних національних та міжнародних джазових фестивалів і конкурсів, аналіз яких становитиме зміст наступних розділів роботи, але найголовніше те, що з кожним роком їх кількість збільшувалася, а це означало, що джаз ставав популярним.

Друга половина 1990-х рр. – це час розквіту джазового мистецтва в Україні, який триває впродовж періоду незалежності. Відбувалося активне продукування вітчизняними студіями звукозапису аудіовізуальної продукції професійних джазових колективів та окремих виконавців. Почала діяти досить велика кількість професійних джазових колективів та солістів, значна частина з яких здобули міжнародне визнання. Це чоловічий вокальний секстет “Man Sound” – одна з найяскравіших вокальних груп сучасності, в репертуарі якої – популярні джазові стандарти, в оригінальних аранжуваннях gospel і слов’янський фольклор. Це єдиний український колектив, який послідовно крокує шляхом пропаганди української музичної спадщини, створюючи маленькі вокально-джазові симфонії в найкращих традиціях Миколи Леонтовича – вокальні джазові твори на основі українського фольклору в манері свінгу. Гітарист Енвер Ізмайлов блискуче використовував і розвивав кримсько-татарську етноінтонацію. Квартет

саксофоністів під кер. В. Храпко виконував традиційний джаз, свінг, академічну музику. Квартет саксофоністів під кер. Ю. Василевича мав в своєму репертуарі традиційний джаз, свінг, академічну музику, авторські твори. Відомий колектив “Джаз імпресіоністів” під кер. А. Алексаньяна (професійний джаз-ансамбль в Україні, що використовував національні інструменти, зокрема бандуру), виконував етноджаз, мейнстрім, авторські твори. Гурт “Схід сайд” під кер. В. Шабалтаса працював в стилях модерн-джаз, мейнстрім. “Діксі джoker” під кер І. Чернова виконував традиційний джаз, діксіленд, а “Київ-арт-ансамбль” під кер. В. Соляника – джаз-авангард, модерн-джаз, мейнстрім. Цікавим джазовим репертуаром відзначався дівочий вокальний квінтет “Beauty Band”, інструментальні групи “Схід-Side” і “Night Groove” тощо. Серед лідерів сучасного українського інструментального і вокального джазу слід згадати гурт “Фест” (м. Вінниця), Дитячий біг-бенд під керуванням О. Тебеля, а нині – В. Басюка та гурт “Джаз-хорал” під кер. О. Тебеля (м. Кривий Ріг), Тріо Е. Ізмайлова (Крим), Квартет Ю. Шепети (м. Київ), Квартет В. Шабалтаса (м. Харків), а також гурти “Аби МС”, “Святошенський хрест”, “Біокард”, “Джаз-експромт” під кер. О. Лисокон (м. Київ), “Чорні черешні” на чолі з Ю. Поліщуком (м. Рівне) та інші. Індивідуальною виконавською творчістю стали відомими молоді піаністи Р. Рамазанов і У. Бекіров. Чудово імпровізувала світова вокалістка Н. Гура та багато інших.

В столиці налічувалася велика кількість достатньо професійних дорослих, молодіжних і дитячих джазових формацій та ряд видатних солістів імпровізаторів (В. Молотков – гітара, П. Пашков – ф-но, Г. Івченко – саксофони, К. Стрельченко – баян та ін.). З’явилися яскраві молодіжні колективи: кияни “Ethnovation”, донеччани “Unlimited” і “Be-complete”, Київський дитячий “Little Band Academia” В. Басюка, музиканти Одеського училища М. Голощапова тощо. Крім м. Києва, впливовими центрами джазу в Україні утвердилися: м. Одеса, де працюють широко відомі в світі музиканти та колективи, серед яких Ю. Кузнецов (ф-но), С. Терентьєв (ф-но), В. Голощапов (кер. Одеського молодіжного біг бенду); м. Донецьк – В. Колесніков (труба); м. Львів – В. Кіт (труба), А. Орехов (ф-но), Ю. Яремчук (саксофон), м. Харків – Н. Лебедева та багато інших.

Ця нова хвиля піднесення джазового руху в Україні визначила шляхи процесу перетворення набутих досягнень українського джазового мистецтва у вітчизняну джазову школу. На запитання BBC Україна, який внесок в експеримент під назвою “джаз” роблять українські музиканти, О. Коган відповів: “В Україні все відбувається крок за кроком. Спершу треба було вивчити американські джазові стандарти, тобто школу. Музиканти це зробили. Потім треба було спробувати скласти конкуренцію, створити ансамбль із сильними музикантами – зробили. Потім треба було спробувати, аби твою музику заграли відомі музиканти – зробили. Потім треба було складати – і я прихильник таких речей – так-звані united projects. Ми завжди робимо це на фестивалі “Jazz In Kyiv”: беремо дуже відомих західних музикантів і даємо їм грати разом із нашими. ... Для мене українська незалежність полягає у тому, що на першому її році для того, аби відпрацювати в ефірі радіостанції “Промінь”, мені потрібно було шукати – щоб не було соромно за те, що я даю в ефір; а нині я можу працювати хоч тиждень у цілодобовому ефірі і мені не буде соромно за жоден трек. Саме це для мене є надбанням незалежності. Із кожних десяти дисків, які нині видають українські музиканти, дев’ять є авторською музикою і обробками народної, що мене тішить. Ти купуєш диск Сергія Овсянникова, Наталії Лебедєвої, Кості Іоненка, Олександра Павлова, Павла Шепети, Юрія Шепети, Валерія Волкова, Юлії Роми, Аліка Фантаєва, Андрія Арнаутова, Юхима Чупахіна, донецьких музикантів, львівських музикантів – це на 90% авторська музика. ...А тепер треба створити таку музику, яка у майбутньому стане джазовим стандартом, тобто музику, яку виконуватимуть інші” [123].

Аналізуючи форми побутування джазу в Україні, не можна не згадати про вуличних музикантів, що в Європі є звичайною практикою і у виконанні яких джаз посів почесне місце. На поч. 1990-х рр., коли в Україні розпалися мистецько-організаційні структури, музиканти були полишені самі на себе: багато виїхали за кордон, дехто пішов на педагогічну роботу, а частина музикантів вийшла на вулиці. Багато людей творчих професій, взяти хоча б художників, тоді почали саме там демонструвати своє мистецтво. В більшості випадків це талановиті виконавці, переважно середнього і старшого віку, які передусім для власного задоволення за

велінням душі грали улюблену музику, ділилися з людьми своїми емоціями і настроями. Це так званий “вуличний джаз”, який можна почути на площах і вулицях великих міст і традиції якого почали створюватися в Україні саме в цей час. Висловлюючи своє ставлення до вуличних концертів, О. Коган зауважив, що у нього дуже бережливе і шанобливе ставлення до вуличної музики, яку він назвав “прекрасною штукою”. Наприклад, у 1992 р. у Львові. талановитий саксофоніст В. Романовський, якого називали Папою, зібрав гурт “Папа-джаз”, що вийшов грати на вулицю і дотепер радує своїми виступами львів’ян. Як говорить в своєму інтерв’ю один з шести учасників гурту талановитий гітарист Є. Башмет (рідний брат альтиста зі світовим ім’ям Ю. Башмета), “граємо кожного дня: по буднях на проспекті Шевченка, а у вихідні – біля “Коня” (так львів’яни беззлобно називають між собою пам’ятник Королю Данилу). Здебільшого у Львові популярними є джазові теми”. Найчастіше саме вулиця формує смаки молодих людей, вчить їх жити, розважатись і заробляти гроші. Вуличні музиканти схожі на героїв відомої казки – бременських музикантів. Вони співають, розважають людей на вулиці, подорожують Україною та заробляють на шматок хліба. Це справжні народні співаки, а в музиці минає ціле їхнє життя [321].

Отже, з наведеного, далеко не повного огляду тенденцій щодо побутування джазового мистецтва, які склалися в Україні впродовж досить тривалого часу, можна стверджувати про формування певних традицій системного характеру. Вони визначаються наявністю різних форм побутування джазу в Україні, серед яких варто виділити наступні:

1. Публічні форми, до яких можна віднести: концертну діяльність – це виступи з джазовими концертами окремих вітчизняних і зарубіжних виконавців та джазових колективів (ансамблів, оркестрів); організацію циклів філармонійних концертів (“Джазовий абонемент”); джазові фестивалі; джазові проекти – як самостійні (“Джаз-коло”, “Харківський Джаз”, севастопольські “Джазові вівторки” та ін.), так і в рамках окремого фестивалю; традиційні фестивальні джем-сейшени; майстер-класи; конкурси (Міжнародний дитячо-юнацький конкурс на краще виконання музики The Beatles – “Yellow submarine”, Перший всеукраїнський

конкурс на краще виконання джазових творів серед дітей та молоді – “Jazz зорі” та багато ін.), масові мистецькі заходи та акції міжнародного співробітництва (“Французька Весна”) тощо.

2. Інформаційні форми, до яких насамперед належать джазові медіа, наприклад передачі “Радіо-джаз”, “Джаз до дванадцятої”, “Година меломана”, “35 хвилин джазу” та ін.; музичні видання (нотна джазова література, журнали, окремі публікації в періодичних виданнях тощо); тематичні телепрограми; лекції-концерти, присвячені джазовій музиці; інтернет-ресурси – сайти, присвячені джазу (інтернет-фестивалі – “Майстер-Джем-Фест”, Міжнародний джазовий абонемент, сайт “Все про джаз”, джазова фонотека і відеотека, електронне видання журналу “Jazz-квадрат” тощо).

3. Організаційні форми. До них можна віднести: громадські організації (Громадська експертна рада з питань джазової музики при Міністерстві культури і туризму України, “Мистецька ліга”, благодійний “Фонд сприяння розвитку мистецтва” та ін.); державні інституції (Експертна рада при Міністерстві культури України, Закон України про культуру та ін.); мистецькі агенції (“Jazz In Kiev”, “Театр джазу”); продюсерські центри (творчо-виробничий центр “Артліга”, “Продюсерський центр Петра Полтарєва” та ін.); компанії (“Music Evolution Company”, “Музична біржа” та ін.) та широка мережа джаз-клубів тощо.

4. Просвітницько-пропагандистські форми, до яких належать: джаз-клуби; культурно-мистецькі центри (чернігівський КМЦ “Інтермеццо”, івано-франківський культурно-мистецький центр “Є”, львівський Палац мистецтв, дніпропетровський арт-центр “Квартира” та ін.); центри сучасного мистецтва (вінницький регіональний центр сучасного мистецтва “АртШик”, київський ЦСМ “Мистецький коридор” та ін.); різноманітні розважальні заклади (арт- і джаз-ресторани та кафе, готельно-ресторанні комплекси, різні музичні клуби, нічні клуби та ін.), “вуличний джаз” тощо.

5. Освітнянські форми. До цієї категорії належать державні навчальні заклади різного рівня, що символізує прагнення освітян сформувати засади професійної естрадно-джазової освіти: створення естрадно-джазових відділень у

ДМШ та музичних училищах; впровадження в навчальний процес профільних факультативів та відкриття в музичних вузах спеціальних відділів та кафедр естрадно-джазової підготовки (естрадно-джазовий відділ у Київському державному вищому музичному училищі ім. Р. Глієра, кафедра естрадного співу в Київській національній академії керівних кадрів культури і мистецтва, кафедра естрадних та духових інструментів” та кафедра музичного мистецтва естради та джазу в Харківському державному університеті мистецтв ім. І. Котляревського (колишній консерваторії), Інститут мистецтв з популярними кафедрами естрадного співу, режисури естради і масових свят та теорії та історії мистецтв у Київському національному університеті культури і мистецтв тощо). Ознакою сьогодення є відкриття приватних навчальних закладів естрадно-джазового мистецтва [Додаток А. 2].

Більш детально означені складові форм побутування джазу в Україні будуть охарактеризовані нижче.

Цей поділ досить умовний, тому що неможливо відділити окрему форму та її складові як окремо існуючу субстанцію і тому в більшості випадків вони не можуть “існувати” ізольовано. Цей взаємозв’язок пояснюється передусім характером тих заходів, якими ці форми представлені, тобто вони відзначаються багатофункціональністю. Незважаючи на домінування окремих функцій, всі форми побутування джазу в Україні носять просвітницько-пропагандистський характер, що зумовлюється в основному поширенням знань-інформації про джаз та створенням позитивного іміджу джазовому мистецтву через залучення індивідів до пасивної чи активної діяльності. Наприклад, джазовий фестиваль – це і публічний виступ, і школа майстерності, і школа навчання молодих джазменів, і обмін інформацією та мистецькими здобутками, і перевірка на практиці мистецьких новацій, і засіб спілкування багатьох людей за інтересами, і реклама та пропаганда конкретних територій або громад тощо.

Підсумовуючи *перший* розділ роботи, можна констатувати, що джаз – це сучасне професійне мистецтво, яке збагатило музичну класику новою тематикою, оригінальними засобами музичної виразності й від середини ХХ ст. посіло належне

місце в соціокультурному просторі України, завоювавши свій звуковий простір як у творчості, так і на концертній естраді. Це дозволило здійснити аналіз філософсько-естетичних засад джазу з позицій класичного академічного музичного мистецтва, що отримало широке висвітлення в науковій літературі.

Аналіз шляхів поширення в Україні джазу, що проявив себе не тільки як вид музичного мистецтва, а й як каталізатор суспільного життя, та визначення особливостей щодо його функціонування, які склалися в Україні впродовж досить тривалого часу, дали підставу стверджувати про формування певних традицій, які визначаються наявністю різних форм побутування джазового мистецтва в Україні. Їх упорядкування дозволить більш цілеспрямовано з урахуванням їх специфіки, спрямувати зусилля на підвищення джазової культури українського суспільства.

Отже, впродовж останнього десятиріччя XX – початку XXI ст. джаз все активніше виступає як повноцінний елемент української музичної культури. Одним із доказів, що підтверджують справедливість цієї тези, є велика кількість і різноманітність джазових фестивалів та концертів, що відбувалися в різних містах нашої країни. Фестивалі джазової музики сприяли заповненню музичного інформаційного вакууму, що утворився на початку 1990-х рр.; приєднанню української джазової музики до світових художніх процесів шляхом встановлення творчих контактів між українськими митцями та впливовими західними виконавцями, критиками, видавцями й музичними менеджерами; вихованню цілої плеяди композиторів і виконавців джазової музики тощо. Діапазон функцій, виконання яких покладається на українські фестивалі, досить великий: від вирішення вузькопрофесійних завдань до розв'язання глобальних соціокультурних проблем сучасного мистецького середовища.

Почати розгляд українського джазового мистецтва саме з фестивалів видається цілком доцільним, бо саме фестивалі в джазі, як у кожній іншій галузі музичної культури, виконують провідну, системоутворюючу функцію, про що і йтиметься в наступному розділі роботи.

РОЗДІЛ 2. ДЖАЗОВІ ФЕСТИВАЛІ ЯК ЧИННИК ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ У СВІТОВИЙ СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР

Після здобуття Україною незалежності для неї, як і для інших пострадянських республік, почалася нова епоха розвитку, що змінила спосіб життя українського суспільства і ситуацію щодо визначення шляхів розвитку національної культури. Під впливом початку формування національної ідентичності та доступу до потоку інформації з-за кордону, яка до цього була обмежена, почала складатися нова система цінностей, норм, культурних потреб тощо. Якщо торкатися процесів глобалізації, то необхідно зауважити про розвиток процесів культурного обміну, вагомим механізмом якого став фестивальний рух як реалізатор функції обміну досягненнями, зокрема музичної творчості, що є імпульсом для розвитку вітчизняної національної культури. Світова музична культура, позитивно впливаючи на розвиток українського фестивального руху, в свою чергу репрезентує українську музику, яка стає її частиною, у світовий культурний простір.

2.1 Динаміка функціонування джазових фестивалів як показник основних тенденцій у розвитку джазово-фестивального руху в Україні періоду незалежності

Фестиваль (від латинського *festivus* – святковий) – це масове свято, на якому представлені досягнення різноманітних видів мистецтв. Водночас фестиваль – це своєрідний іспит з виконавської майстерності та досягнень мистецьких колективів і окремих виконавців, презентація нових творів, виявлення та підтримка молодих талантів, збереження фольклорної спадщини і народних традицій, пропаганда та популяризація сучасної світової та національної культури тощо. “Великий тлумачний словник сучасної української мови” визначає фестиваль як “масове свято, на якому показують досягнення певного виду мистецтва; показ, огляд досягнень якого-небудь виду мистецтва” [36, с. 1319]. Відомо, що найпершими були музичні фестивалі у Великій Британії (Лондон, 1709), пов’язані з церковною

музикою. З другої половини XVIII ст. музичні фестивалі проводилися в багатьох країнах Центральної Європи, переважно в Німеччині. Проте лише у XX ст. музичні фестивалі інституціоналізуються як міжнародні мистецькі форуми. Поширення фестивального руху в соціокультурному просторі України пов'язане з періодом становлення незалежної держави, процесами державотворення й культурної самоідентифікації суспільства, процесами децентралізації та регіоналізації тощо.

Як зазначає К. Давидовський, Україна має добре розвинуті традиції пропагування національного та світового творчого музичного продукту. Її активна участь у міжнародному фестивальному русі – природна й закономірна, адже однією з важливих соціальних функцій міжнародного музичного фестивалю, що виходить за межі інтересів фахових кіл та прихильників музичного мистецтва, є участь митців у створенні іміджу національної культури і держави-організатора загалом, а отже, і вплив на формування сучасного їм світового культурного середовища. Деякі українські фестивалі вже зайняли свою нішу на світовій мапі сучасних форумів як акції національного значення з належним міжнародним статусом, що змінило негативні тенденції традиційного відставання від західних аналогів. Музичні фестивалі виявляють справжню “живу історію” музичної культури – безпосередність музичного життя, і тому є складним предметом для наукового вивчення та визначення [62].

Повне припинення на початку 1990-х рр функціонування системи гастролей і скорочення сезонного концертного життя через недостатнє фінансування призвели до стійкої протидії всього мистецького середовища України з вимогами збереження традицій визнаного в світі українського музичного мистецтва. Саме тоді, коли почали закриватися філармонії та театри, розпадатися цілі творчі колективи, фестивальний рух, навпаки, набув безпрецедентного розвитку. Не останнє місце в поясненні цього факту має визначення фестивалю як прояву розважальної культури та “замінника свята”, як своєрідного психологічного стимулятора або, навпаки, релаксатора. Як зазначає Н. Пол, “образи танцю, карнавалу, фестивалю, лімінальності та розпаду кордонів, пов'язані з постмодерністською грою..., підсумовують метафізичну мрію про

трансцендентність – мрію про свободу від усіх обмежень – і фактично усувають людське тіло з його реальним стражданням та пригніченістю” [207, с. 87].

Щодо охоплення учасників таких заходів розрізняють фестивалі: місцеві (учасники з одного села, району, міста), регіональні (учасники з однієї області, краю, групи адміністративно-територіальних одиниць тощо), національні, міжнародні чи міжнаціональні (учасники з різних країн) та ін. Як відзначає А. Арєф’єва, “Фестивалі є досить різні: музичні, презентативні, гламурно-епатажні, орієнтовані на хеппенінг, рок-фестивалі, фестивалі, пов’язані з естрадною музикою, фестивалі, зорієнтовані на молодіжну аудиторію, фестивалі, зорієнтовані на гурманів, на обранців, фестивалі, які дають можливість реанімувати фрагменти вже втраченої культури, – все це та цікава реальність, яка заслуговує на увагу” [5, с. 139]. За спеціалізацією фестивалі бувають: театральні; фестивалі дитячої та юнацької творчості; музичні фестивалі, різноманітні за жанрами, формами проведення і видами; фестивалі танцю; літературні та літературно-музичні фестивалі; телерадіофестивалі; фестивалі авангардного мистецтва; кінофестивалі та багато ін. [Додаток Ж].

Фестивалі різних видів мистецтв володіють великим соціальним та економічним потенціалом, завдяки чому можуть приносити користь не тільки організаторам, а й цілим регіонам. Серед великої кількості фестивалів, мабуть, найпоширенішими нині є музичні, ресурси яких вигідно відрізняються від ресурсів, наявних в умовах стаціонарної діяльності установ культури. Привабливість фестивалів для шанувальників музичного мистецтва полягає в тому, що на них панує особлива атмосфера натхненності і піднесеності, є можливість в одному місці послухати багато улюбленої музики, поспілкуватися з однодумцями та учасниками фестивального заходу тощо. Фестивалі також відкривають можливості для запису концертів на аудіо- і відеоносіях; продажу прав на трансляції і повторні трансляції по телебаченню і радіо; відбору композицій та випуску аудіо- та відеопродукції в записі з попередніх фестивалів, що можуть продаватися у вигляді сувенірної продукції; просування молодих артистів і колективів; присвоєння різних звань учасникам з метою реклами самого фестивалю тощо. В одному зі своїх

інтерв'ю О. Коган сказав: “Чим більше фестивалів на мапі України – тим краще для вільних людей. Art Jazz Cooperatoin, Луцьк-Рівне – шикарний фестиваль. Jazz Bezz – україно-польський фестиваль нової музики, де може лунати дуже радикальна музика. Alfa Jazz Fest, Джаз Коктебель, Jazz in Kyiv – новий фестиваль, моя дитина” [123].

За своєю формою музичні фестивалі проводяться як цикли концертів і музичних спектаклів, об'єднаних загальною назвою, єдиною програмою, і зазвичай проходять в особливо урочистій обстановці. Для фестивального руху характерна необмеженість заходів за тривалістю (від декількох днів до півроку або року) і змістом. Існують монографічні музичні фестивалі (присвячені музиці одного композитора), тематичні (присвячені певному жанру, добі або стилістичному напрямку), виконавського мистецтва тощо. Музичні фестивалі можуть проводитися регулярно – щорічно чи раз у 2–4 роки, або у зв'язку з будь-якими святковими подіями і влаштовуються зазвичай у містах, що славляться музичними традиціями або пов'язані з життям і діяльністю великих музикантів, хоча деякі фестивалі проводяться з рекламною метою для залучення туристів тощо.

Демократичність, святковість і творча свобода роблять музичні фестивалі більш доступними для різної аудиторії, ніж традиційні концерти в закладах культури. Значна частина населення, до кола художніх інтересів якої не входить музична класика, дуже рідко відвідує культурні заходи в оперних театрах та концертних залах. Однак ситуація докорінно змінюється, коли мова йде про широко розрекламовані культурні події, які привабливі для всіх груп населення. В основному це стосується фестивалів, що проводяться у громадських місцях, а не в “храмах мистецтва”. Серед відвідувачів музичних фестивалів на відміну від слухацької аудиторії звичайних концертів, можна зустріти представників різних соціальних груп. У свою чергу для організацій культури такий “вихід у народ” є приводом для нових творчих рішень, експериментів, на які у звичайних умовах творчі колективи не наважуються. Як правило, оперні та музичні колективи досить обмежені у творчо-виконавському плані і часто не завжди можуть по-новому інтерпретувати класичні твори, оскільки залежні від вже встановлених традицій та

позицій менеджерів і спонсорів. На противагу цьому незалежні фестивалі забезпечують можливість проявити творчу винахідливість, оригінальність, бажання вийти за межі повсякденної діяльності тощо.

Фестиваль – це подія, що привертає увагу телебачення та інших ЗМІ. А увага з боку преси, в свою чергу, зміцнює позицію керівництва фестивалю стосовно владних структур, спонсорів та фінансуючих організацій. Такий інтерес пояснюється тим, що фестивалі та народні святкування роблять значний вклад у соціальне та економічне життя країни, впливаючи тим самим на соціокультурну ситуацію в місцях їх проведення. А оскільки фестивалі – заходи масові, вони привертають увагу політичних діячів і бізнес-організацій своїми рекламними і комунікаційними ресурсами. Органи влади європейських держав, вважають дослідники, прагнуть ставати покровителями масових культурних заходів, що користуються успіхом у населення, і готові виділяти на їх проведення певні бюджетні кошти. Це пов'язано з можливістю публічного виступу, демонстрації свого покровительства мистецтву і тим самим надбання позитивного іміджу. Отже, даний період в галузі розвитку українського джазово-фестивального руху – це продовження тенденції збагачення і розширення горизонтів його можливостей.

Космополітизм джазу сприяв появі багатьох джазових фестивалів. За цей час в Україні з'явилося багато нових джазових фестивалів, а також продовжували працювати фестивалі, які сформувалися в попередні роки. Але дати статистичний опис українських джазових фестивалів у культурно-мистецькому середовищі України періоду незалежності було досить складно з огляду на значний у цій царині рівень “плинності”: фестивалі швидко з'являлися, та деякі так само швидко зникали. При виконанні одного із завдань дослідження було здійснено огляд українських джазових фестивалів, започаткованих у 1991–2012 рр., а також фестивалів, які були відновлені після перерви в часи кризи. Перелік здійснювався відповідно до хронологічного порядку їх заснування або відновлення. За його результатами визначено, що в цей період в Україні виникло нових і відродилося з попередніх років близько 100 джазових фестивалів, або джазових проектів в рамках великих мистецьких фестивалів [Додаток 3]. Поряд із заснованими та

відновленими джазовими фестивалями в даний період продовжували успішно функціонувати фестивалі, які виникли ще у 1980-ті роки і пережили кризу 1990-х рр. Серед них Міжнародний фестиваль “Черкаські джазові дні” (м. Черкаси), заснований у 1988 р.; дитячий музичний фестиваль “Ми вчимося грати джаз” (м. Донецьк), заснований у 1989 р.; Міжнародний джазовий фестиваль “Горизонти джазу” (м. Кривий Ріг, Дніпропетровська обл.), заснований у 1987 р.; Всеукраїнський фестиваль “Джаз і юність” (м. Кривий Ріг, Дніпропетровська обл.), заснований у 1987 р., “Київ Музик Фест” (м. Київ), заснований у 1990 р. та інші. Особливо показовим є факт, що у цей період діяло більш як 60 самостійних міжнародних джазових фестивалів, або джазових фестивальних проектів у складі міжнародних мистецьких акцій. Це значно піднесло престиж нашої держави на міжнародному рівні і стало вагомим чинником входження України у світовий соціокультурний простір.

Як відзначають багато авторів (К. Давидовський, О. Злотник, С. Зуєв, М. Швед та ін.), починаючи з 1990-х рр. ХХ ст., фестивальний рух в Україні активізується і швидко набуває рис “фестивального буму”. Серед причин, що спричинили цей процес, стали: з одного боку – зменшення фінансування сфери культури і майже повне припинення функціонування системи гастролей, а з іншого – процеси регіоналізації та децентралізації. “Цей момент зламу, – як зазначає у своєму дослідженні С. Зуєв, – відзначився пошуками нових шляхів розвитку, в тому числі “оптимальних” форм існування мистецтва, зокрема музичного. У цьому сенсі на початку 1990-х рр. актуальності набуває саме фестиваль як альтернатива концертному сезону та резонансний засіб демонстрації культурної значущості певного просторового локусу. Проведення фестивалів стає фактором залучення міста як повноцінного культурного суб’єкта до світового культурного простору, а сам фестиваль набуває значення обов’язкового атрибута культурного центру” [90, с. 6].

Як видно із запропонованої діаграми [Додаток А. 1] щодо кількості започаткованих та відновлених в Україні джазових фестивалів у період 1991–2012 рр., коли з’явилося більш ніж 80% нині діючих джазових фестивалів, фестивальний

злет, чи “фестивальний бум” для цієї категорії фестивалів більш характерний для початку XXI ст., зокрема 2008 і 2012 рр., коли виникло 25 джазових фестивалів. 1990-ті рр. характеризуються більш стабільними показниками розвитку зазначеного руху в порівнянні з іншими музичними фестивалями, наприклад фестивалями сучасної музики (М. Швед), хоча і тут спостерігаються позитивні зрушення (у 1996 р. – 5 фестивалів, у 1998 р. – 4 фестивалі, у 2001 р. – 7 фестивалів). З огляду на це, період 1991–2012 рр. можна умовно поділити на 3 етапи, які відрізняються між собою насамперед кількістю започаткованих або відновлених джазових фестивалів. Перший – 1991–2001 рр., протягом якого виникло 32 джазові фестивалі (в середньому по 3 фестивалі на рік). Другий (перехідний) – 2002–2005 рр., коли спостерігався деякий спад у появі нових фестивальних заходів (за 4 роки виникло 8 фестивалів – в середньому по 2 фестивалі на рік). Фестивальний злет припадає на третій етап – 2006–2012 рр., упродовж якого почало діяти 60 нових джазових фестивалів (“вершини” у 2008 р. і 2012 р. – відповідно 14 та 11 фестивальних заходів; в середньому виникало більш як по 8 фестивалів в рік).

Попередній огляд доводить, що велика кількість джазових фестивалів, які відразу були задекларовані як міжнародні, сформувалась вже після 2000 р. Саме вони нерідко визначали напрямки розвитку мистецтва, формували нові ідеї, створювали особливий механізм регулювання і коригування естетичних смаків, перевіряли на практиці новації, тому їм у даному процесі належить особливе місце. Як відзначив М. Швед, “саме завдяки міжнародним фестивалям в Україні сучасне покоління українських композиторів активно інтегрується в нинішній глобалізований світ” [311, с. 4].

Ці етапи відрізняються, як показав попередній огляд, не тільки кількістю фестивальних акцій, а й *функціонально-змістовим* наповненням фестивального процесу, визначення особливостей якого передбачено завданнями дослідження. З цією метою було проведено аналіз окремих найбільш яскравих і престижних міжнародних джазових фестивалів, які діяли в ці роки в Україні. Для визначення особливостей функціонально-змістового компонента на різних етапах розвитку

джазово-фестивального руху періоду 1991–2012 рр. було проаналізовано декілька різних за часом заснування міжнародних джазових фестивалів, а саме: фестивалю 80-х рр. “Черкаські джазові дні” (1988 р., м. Черкаси), фестивалю 90-х рр. “Міжнародні дні джазової музики у Вінниці” – “Vinnytsia Jazzfest” (1996 р., м. Вінниця) та фестивалю початку XXI ст. “Єдність” (2002 р., м. Київ), які різняться між собою творчою біографією, здобутками і умовами побутування. Аналіз було здійснено на основі визначення організаційно-результативного чинника, а саме: кількості концертних виступів, складу учасників, відповідності практичної діяльності фестивалів задекларованим концептуальним положенням, якісної характеристики концертних програм та оцінки виконавського рівня фестивальних виступів експертами і слухачами тощо.

На Міжнародному фестивалі “*Черкаські джазові дні*” (м. Черкаси), заснованому у 1988 р., переважали виступи джазових колективів з різних регіонів України – міст Києва, Донецька, Черкас, Сум, Дніпропетровська, Львова, Сімферополя, Севастополя, Херсона, Миколаєва, Харкова та іноземних гостей [Додаток М 1]. В період 2004–2007 рр. поряд з індивідуальними виступами українських джазменів починають звучати спільні проекти, а саме: квінтет Ендрю Валентайна (США, Ізраїль, Україна), квартет М. Соскіна – А. Овруцького (США, Росія) та ін. У 2008 р. самотійно і в спільних проектах з гостями виступили: Big Bend Черкаського музичного училища під керівництвом М. Євпака за участю Ю. Гранкіна (Дюссельдорф, Німеччина); Youri Grankin – Valeri Leontiev (Німеччина); Т. Балакирська – Алім Настаєв (Москва); “Tribute To Joni Mitchel”, “Cherkasy Jazz Quintet” також з участю Ю. Гранкіна; квінтет О. Леонової за участю Ендрю Валентайна (Україна, США); двократний володар “Греммі” Джо Форд та його “Joe Ford Quartet” (США). У 2009 р. були представлені виступи групи “Haavard Wiik Trio” (Норвегія), “Jean-Pierre Froehly Jazz Trio” (Німеччина, Україна). У 2010 р. з гостей виступили “Tecora Rogers Quartet” (США); тріо Гранкін-Леонтєв-Франгенберг (Німеччина); квартет В. Лівшица (Росія). На XXIII Міжнародному фестивалі “Черкаські джазові дні-2011” слухачі почули міжнародні проекти “Andrey Arnautov / Keme Merilen Septet” (Камерун, Україна, США) і “Filo

Machado – Sounds Of Brazil” (Бразилія), а у 2012 р. особливими гостями на фестивалі став міжнародний проект – “Saskia Laroo Quintet” (Нідерланди, США) та багато ін.

“Міжнародні дні джазової музики у Вінниці” – “Vinnytsia Jazzfest” (Додаток М 2). Це один з найстаріших джазових фестивалів незалежної України, який був започаткований у 1996 р. За цей час організатори зуміли не лише зберегти чітку форму проведення і високий міжнародний статус фестивалю, а й дотриматись головних принципів проведення “Міжнародних днів джазової музики” – демократичності та загальнодоступності. Вони кожного року намагалися підібрати концертні програми виконавців таким чином, щоби слухачі могли насолодитися різноманітними гранями джазової музики. Так, на XV фестивалі 2010 р. були широко представлені джазовий вокал та перкусійне мистецтво, продемонстровані всі можливі спектри мистецтва гри на ударних інструментах. В тому ж році організатори розширили звичну формулу побудови фестивалю (одна країна – один проект), за якою він проводився останні десять років, і перетворили його у справжній калейдоскоп з країн, культур і традицій, який був реалізований у спільних міжнародних проектах. Так, на XV грали музиканти з Польщі та Тунісу (Група “Amine and Hamza”, яка виступила з програмою “Perpetual Motion”), Канади і Данії (тріо Сієни Дален), тріо Шахаба Толуї (Іран, Чехія, Словаччина), гурт “The Groove Syndicate” (США, Англія, Польща), квартет Шенгетаї (Зімбабве, Франція) квартет Ела Фостера (США, Ізраїль) та інші. На шести фестивальних концертах були представлені музиканти з тринадцяти країн світу, яких об’єднувала велика музика – ДЖАЗ.

На XVI фестивалі 2011 р. вже традиційно були представлені спільні міжнародні проекти. Це гості з Австрії та Бразилії – Руді Бергер і Фабіано Чавез зі спільним проектом “Руді Бергер Дуо”, іспано-французьке тріо “Jerez Texas” з джазовою інтерпретацією запальних ритмів фламенко, україно-польський квінтет “Futurethno”, унікальний грузино-іспанський проект за участі грузинського гурту “The Shin” з іспанським флейтистом та саксофоністом Хав’єром Паксаріно. Поряд з цими виступами вінничани почули польське тріо Артура Дуткевича (рояль,

перкусія і контрабас), Муніципальний джаз-бенд міста Сергіїв Посад з Росії (кер. В. Кадерський), тріо гітаристів зі Швеції, польський квінтет на чолі з маестро-духовиком Збігневим Намисловським, італійське тріо на чолі з романтичним піаністом Кекко Форнареллі, швейцарське тріо “Vein” (рояль, бас, барабани), оригінальний чоловічий квартет з далекого африканського континенту “Soweto Entsha”, колоритне тріо відомого контрабасиста Георга Брайншмідта “Brain’s Café”. Вперше у рамках фестивалю було презентовано проект “Зіркові діалоги”, унікальністю якого є те, що впродовж одного концерту глядачі почули колектив із Японії “Юко Окамото Квартет” та російський дует О. Бутмана і Н. Смірної. Об’єднуючу роль в обох колективах зіграв рояль. “Родзинкою” і хедлайнером фестивалю водночас стали гості з США – квартет легендарного саксофоніста Абрахама Бартона.

Не менш презентабельним є Міжнародний джазовий фестиваль “Єдність” (м. Київ), який був заснований у 2002 р. і традиційно відбувався щороку на початку весни, у березні (Додаток М 3). Перші чотири фестивалі проходили на регіональному рівні і були представлені, за незначним винятком, в основному українськими гуртами і виконавцями. Починаючи з П’ятого фестивалю він набуває статусу міжнародного, оскільки до участі в заході були запрошені зарубіжні музиканти, зокрема гурти “Next Generation” (Румунія), “Phil Speat” (США), “Друге дихання” (Україна, Росія). І ця тенденція посилювалася з кожним фестивалем.

Знаковим для джазового проекту “Єдність” став VI фестиваль 2007 р. Він засвідчив створення певних традицій фестивалю, основними з яких стали виступи українських колективів та презентації багатьох міжнародних спільних проектів, що спостерігалось і в наступних заходах. Зокрема, на VI фестивалі були представлені виступи вітчизняних музикантів зі Львова, Харкова, Києва, а в спільних проектах слухачі почули виступи П. Вішняускаса – Карла Кугеля – М. Токара (Литва, Німеччина, Україна), тріо А. Шилклопера (Німеччина, Росія), “Anno Domini” (Україна, Ізраїль), “Aramis” (Україна, США) тощо.

VII, VIII і IX фестивалі продовжили розвиток вже складених у попередній період традицій. Поряд з виступами українських виконавців прозвучали спільні

проекти, серед яких найбільш яскравими були: тріо Ж.-П. Фрьолі (Німеччина, Україна, США); квартет В. Соляника (Україна, Ізраїль) та В. Шпудейка (Україна); джазовий оркестр з Німеччини “Петер Гербольцгаймер. Європейська музична академія”, в якому грали музиканти з Німеччини, Австрії, Чехії, України, Румунії, Голландії, Словенії і В’єтнаму; литовсько-фінський проект “Кестусіс Вайгініс Квартет”; тріо Б. Гуменюка (Україна, Ізраїль); тріо Томаша Мухі (Польща, Фінляндія); міжнародний проект за участі В. Соляника, Д. Тагана і Кем Марилена (Україна, Монголія, Камерун); “Нью-Йорк Самба Джаз Квартет” та Хендрик Меркенс (США, Бразилія) та ін.

Ювілейний X фестиваль “Єдність” пройшов 18-19 березня 2011 р. Не порушуючи традицій, він представив як виступи українських джазменів (В. Соляника, Е. Ізмайлова, гурту “Йо Гурт”, вокального ансамблю “Man Sound” та ін.), так і спільні проекти – “Er .J. Orchestra” (Україна, Німеччина, Ізраїль), П. Вішняускас – Карл Кугель – М. Токар (Литва, Німеччина, Україна) та багато ін.

Таким чином, основуючись на аналізі концертних програм вище названих джазових фестивалів та їх учасників, впливає, що поряд з індивідуальними виступами джазових музикантів, починаючи з 2005-06 рр., з’являються спільні міжнародні проекти.

Отже, аналіз основних тенденцій в розвитку джазово-фестивального руху в Україні періоду незалежності переконує, що вони яскраво демонструють не тільки зростаючу кількісну динаміку функціонування джазових фестивалів, а й якісні зміни функціонально-змістового компонента на кожному з його етапів. Зокрема, перший і другий етапи аналізованого періоду (до 2005 р.) – це насамперед виконання функцій активної популяризації джазової музики, презентації новинок, створення та підтримки нових імен, які реалізувалися у формі одноосібних концертних виступів, а також майстер-класів, показових виступів дитячих, юнацьких і студентських колективів та солістів. Ці етапи носили суто інформаційно-пропагандистський характер. На третьому етапі (2006–2012 рр.), поряд із перерахованими функціями починає виділяється, як зазначив у своєму дослідженні М. Швед, “комунікація світової творчої еліти”, тобто комунікативна

функція, яка з часом стає домінуючою. Вона реалізувалася у спільних творчих концертних проектах, які значно переважають у фестивалях зазначеного етапу розвитку джазово-фестивального руху; в обов'язковому проведенні майстер-класів і джем-сейшенів, якими завершувалися всі фестивальні форуми тощо. В цьому переконує і огляд програм Львівських міжнародних джазових фестивалів "Jazz Bez", "Alfa Jazz Fest" та багатьох інших [Додатки М 4, М 5]. Недарма Європейська Комісія визначила 2008 р. як "Європейський рік міжкультурного діалогу", що стало важливим інструментом формування ідентичності на шляху створення європейського громадянства та розвитку міжкультурного діалогу [342].

На території України в цей період діяло багато джазових фестивалів, різних за своїми масштабами, термінами функціонування та статусом. На основі їх аналізу було розроблено авторську класифікацію, представлену в наступному підрозділі роботи.

2.2 Класифікація українських джазових фестивалів періоду незалежності

Проведене в попередньому підрозділі дослідження переконує, що в час, коли держава переживала економічні труднощі і був значно звужений обсяг діяльності закладів культури, коли згорталася видавнича справа і музичні твори сучасних авторів, що презентували нові напрями музичного мистецтва, мало доходили до широкого кола меломанів, коли молоді виконавці були відірвані від простору спілкування з композиторською творчістю, саме музичні фестивалі, зокрема джазові, дали можливість активно співпрацювати "виконавству" й "творчості", обирати улюблену музичну сферу, відкривати для слухачів колись заборонені музичні жанри, зокрема джаз, авангард тощо і посісти вагоме місце в музичному житті незалежної України.

За означений період в Україні було зафіксовано проведення досить великої кількості джазових фестивалів та проектів, резонанс яких за обсягом, значенням та виконанням покладених на них завдань суттєво різнилися. Однак основні функції та класифікація джазових фестивалів, які характеризують розвиток джазово-

фестивального руху сучасної України, до цього часу залишалися малодослідженими.

Як зазначає у своїй роботі О. Сичова, “одним з важливих кроків на шляху до вирішення цього завдання видається здійснення типологізації українських фестивалів як наукової процедури, що в кінцевому підсумку передбачає створення типології – розбиття сукупності, що досліджується, на групи однотипних об’єктів чи явищ” [242, с. 257]. Типологія, за визначенням М. Крюкова, – це “певний методологічний засіб, що використовується для проникнення в сутність досліджуваних об’єктів” [140, с. 3]. Вищезначений метод типології О. Скаун визначає як метод “нестрогої класифікації”, специфіка якої полягає у вивченні об’єктів не від одиничного до всезагального, а зворотним шляхом – від об’єкта (об’єктів), як своєрідної цілості до селекції його рис, і є інструментом отримання знань переважно теоретичного, а не емпіричного рівня людського пізнання. Цей метод спроможний сягнути сутності досліджуваного об’єкта, виконувати функції пояснення та розуміння, що набувають автентичності лише на теоретичному рівні, не дає можливостей використати його як метод індуктивного спектру, до якого належить класифікація [246, с. 101]. На думку О. Яковлевої-Романенко, “цей метод передбачає і водночас, обмежується спостереженням, описом, порівнянням і емпіричним впорядкуванням об’єктів, розподіляє предмети або явища за групами (класами) на основі їхніх істотних ознак. Він дає змогу охопити вивчення предметів за єдиною основою, встановити не тільки місце кожного з них, а й зв’язки одного з одним, розкривати їхню внутрішню закономірність” [322]. Саме цей метод в контексті означеного дослідження, видався найбільш придатним для аналізу і систематизації джазових фестивалів. Типологічні характеристики сучасного музичного фестивалю роблять його частиною культури постмодерну, однією з її синтетичних аудіовізуальних форм, показовим для якої можна вважати джазовий фестиваль. Він належить до розряду видовищних форм культури, які домінують у кризові періоди, викликаючи до життя енергію колективного начала на протигагу індивідуально-особистісному. Це

обумовлено необхідністю адаптації до динамічних умов існування в кризовому середовищі, гарантії стійкості й опірності деструктивним процесам в культурі.

Джазові фестивальні акції, як зазначалося вище, відрізняються між собою масштабами, віковими категоріями учасників, змістом, сферами впливу, терміном побутування тощо. Це стало підставою поділу їх на категорії та розробку авторської класифікації, в основу якої були покладені вищезгадані параметри, а також виконуваний ними обсяг культурологічних завдань, регламентований художньою політикою нашої держави. Особливе місце серед них належить міжнародним джазовим фестивалям, що відкривають Україні шлях до інтеграції у світовий соціокультурний простір і які різняться між собою саме обсягом міжнародного представництва. Це зумовило поділ цієї категорії на декілька підгруп, що було здійснено на основі аналізу нижче зазначених фестивалів.

Міжнародний фестиваль ”**Jazz Bez**” – транскордонний музичний марафон, котрий кожного року єднає довкола джазу десятки виконавців та тисячі слухачів із культурних центрів України і Польщі. В Україні це міста Львів, Луцьк, Київ, Харків, Тернопіль, Івано-Франківськ, Рівне, Севастополь, Одеса, Черкаси, а в Польщі – Перемишль, Люблін, Санок, Новиця, Ярослав та Білосток [Додаток М 4].

Починаючи з 2001 р. найбільший українсько-польський фестиваль “Jazz Bez”, який щороку проводиться на початку грудня у Львові, з кожним роком розширює свої межі у часі та просторі, переміщуючи через кордони Євросоюзу десятки гуртів з різних країн світу, сотні виконавців та слухачів джазової музики, щоби багатоденним джазовим марафоном приносити радість меломанам, об’єднувати організаторів та стимулювати до творчості музикантів, незважаючи на територіальні розмежування та умовності. Від 2001 р. до 2012 р. джазова федерація фестивалю розрослася вже на шістнадцять міст, відбулися сотні концертів, утворилися десятки міжнародних проектів, а кількість музикантів, що грали наджазовому форумі, перевищила тисячу.

Наймасштабнішим був фестиваль у 2011 р., який тривав десять днів. “Транскордонний джазовий марафон” на той час поєднав тринадцять міст України та Польщі. На ньому виступило 26 колективів та близько 130 музикантів із

Німеччини, Польщі, Росії, Грузії, Литви, Португалії, Аргентини, Канади, Вірменії, Нідерландів, Швейцарії та України. “Родзинкою” фестивалю стало поєднання максимальної кількості джазових стилів: swing, fusion, bebop, jazz rock, funk, cool, free jazz тощо, що спонукало публіку до роздумів, а музикантів – до пошуку нових відтінків джазу та експериментів.

Для поціновувачів якісної музики грали: “Tarbaby” (США) – проект, у якому поєдналися світила американського джазу; “Duet Brad Terry & Joachim Mencil” (США, Польща) – дует найбільш досвідченого американського кларнетиста-імпровізатора Бреда Террі та польського піаніста-віртуоза Йоахіма Менцеля; “JanuszMuniakSextet” (Польща, США) – проект легендарного польського саксофоніста Януша Муняка; “Thuillier Trio” (Франція) – несподіване і непересічне акустичне тріо тубіста Франсуа Тюльє, яке експериментувало з можливостями духових у джазовій музиці та поза нею; “John Beasley European Quartet” (США, Польща, Україна) – європейський квартет американського піаніста Джона Бізлея (John Beasley), володаря “Греммі” в номінації “Best Jazz Instrumental Album”; “Elgreco” (Польща, Австрія) – унікальне поєднання джазу, електроніки, world music та поезії; “Soundinspace” (Польща, Україна, Росія) – квартет імпровізаційної музики, що поєднав патріарха українського фрі-джазу саксофоніста Ю. Яремчука, талановитого саксофоніста з Санкт-Петербурга І. Белорукова, польського басиста і філософа Рафала Мазура та перкусиста Метека Горку; “Contemporary NoiseSextet” (Польща) – найбільш знаний у світі польський проект, що творить на перетині джазу, джаз-року, трансу і нойзу; “SebBernatowicz Trio & Mark Stryszowski” (Польща) – тріо відомого піаніста Себа Бернатовіча разом із визнаним вокалістом та саксофоністом Марком Стрижовським, яке виступило на фестивалі з проектом “Tance Wschodnie”, де джаз поєднався із електронною обробкою народної музики Східної Польщі та Західної України; “Levity” (Польща) – тріо досвідчених польських музикантів, відоме своїм альбомом “Chopin Shuffle”, у якому 24 прелюдії Ф. Шопена представлені у класичних джазових формах з використанням електронного звучання; “Karolina Beimcik Quartet” (Польща) – квартет, об’єднаний співачкою Кароліною Беїмцік, що представив на фестивалі молодий польський

джаз; “Džembezdžez” (Україна, Польща, Литва) – новостворений проект, який влаштував джем із різних стилів і технік гри; “Michael Balog Quintet” (Україна, США) – квінтет учасника львівського джаз-клубу саксофоніста М. Балоги, в якому поряд з молодими львівськими музикантами грали чиказький барабанщик Франк Паркер (Frank Parker) та американський трубач Натан Вільямс (Nathan Williams); “Fusion Point” (Росія) – тріо із Санкт-Петербурга (фортепіано, бас та барабани), що творили мелодійну музику, притаманну класичному камерному виконанню на перетині jazz-rock, smooth-jazz, funk, trip-hop, nu-jazz, lounge і навіть cool, bee-bop та swing; “Litvinyuk Acoustik Jazz” (Україна) – проект львівської піаністки А. Литвинюк, до якого увійшли один з кращих барабанщиків України І. Гнидин та відомий український джазовий контрабасист М. Токар; “Ensemble Nostri Temporis” (Україна) – ансамбль українських музикантів, що представив проект “Музичні приношення Малеру”, музику до якого написали сучасні композитори з України – О. Шмурак, М. Коломієць і Б. Сегін та з Австрії – Матіас Кранебіт (Matthias Kranebitte) та Даніел Мозер (Daniel Moser).

На початку зими 2012 р., з 7 по 17 грудня проходив XII міжнародний джазовий фестиваль “Jazz Bez-2012”. Того року джаз поєднав 16 міст України та Польщі і у Львові лунав у стінах філармонії, “Jazz Club. Lviv”, клубах “Picasso” та “Культ”. Як і в попередньому році, “родзинкою” фестивалю “Jazz Bez” стало поєднання максимальної кількості джазових стилів.

Наближеними до Міжнародного фестивалю “Jazz Bez” є “Міжнародні дні джазової музики у Вінниці” – “Vinnytsia Jazzfest”, Міжнародний джазовий фестиваль “Do#Дж” (Донецьк, Київ). Їх аргументовано можна віднести до категорії **масштабних міжнародних джазово-фестивальних форумів**, оскільки в окремі роки, особливо у 2011–2012 рр., в них взяли участь джазові музиканти більш як з десяти країн світу.

Не менш презентабельним і одним із наймолодших у цій категорії міжнародних джазових фестивалів України став заснований у 2011 р. “**Alfa Jazz Fest**” (м. Львів). Він об’єднав джазових меломанів зі всієї України та велику кількість гостей з інших країн світу[Додаток М 5].

На “прем’єру” фестивалю “Alfa Jazz Fest”, яка відбулася з 3-го по 5-те червня 2011 р., до Львова приїхало більше 20 тисяч туристів. Вони мали змогу насолоджуватись виступами зірок джазу на трьох відкритих сценах Львова: в Парку Культури ім. Б. Хмельницького і в самому центрі міста – на Площі Ринок та на вулиці Валовій. Слухачам було представлено відомих музикантів з України, Білорусі, Росії, Бразилії, США. Серед більш ніж 15 колективів, які взяли участь у цьому міжнародному джазовому форумі, львів’яни та гості фестивалю змогли почути зірок світового джазу. Безпрецедентним був і склад учасників, які виступили на головній сцені “Alfa Jazz Fest” в місцевому Парку Культури. Це були відомі джазмени з США: квартет Джона Скофілда (США), група “Spyro Gyra” (США), проект Білла Еванса “Soulgrass” (США), зірковий квартет “Jeff Lorber Fusion” (США) та легенда джазу, музикант першої величини – Рон Картер (США) у складі “Golden Striker Trio” (разом із Петом Мартіно і Малгрю Міллером).

Крім того, на безкоштовних концертах у місті виступили не менш цікаві джазові музиканти: американський блюзмен Вестал Джексон, провідні російські джазові і блюзові музиканти А. Кондаков та М. Арутюнов, низка відомих бразильських джазменів, а також гурт з Білорусі “Apple Tea”. Загалом кількості у Львові відбулося 15 концертів, в яких виступило більше 100 музикантів. За версією видання “Lviv Today”, Міжнародний фестиваль “Alfa Jazz Fest” став найкращим і наймасштабнішим фестивалем року, за що він отримав винагороду “Lviv Today Lion Awards-2011”.

Не розчарував фестиваль своїх прихильників і у 2012 р., на якому виступили відомі джазові музиканти з США (Kenny Garrett Quintet – квінтет Кенні Гарретта, Cassandra Wilson – Кассандра Вілсон, John Patitucci Trio – тріо Джона Патітуччі, Scott Henderson Trio – тріо Скотта Хендерсона); Канади (Gino Vannelli – Джино Ваннеллі), Камеруна (Richard Bona – Рішар Бона), Англії (John MacLaughlin & the 4th Dimension – Джон МакЛафлін і “4th Dimension”), Польщі (Marek Napierkowski Group – група Марека Напйорковського), Німеччини і Білорусії (гурт “Walk Away”), Угорщини (Miki Birta & Friends – Мікі Бірта і Друзі), Росії (Nikolay Moiseenko Project – проект Миколи Моїсеєнка, квартет Аркадія Шилклопера),

України (вокальні групи “Man Sound” та “Пікардійська терція”, Dislocados – Діслокадос, секстет Г. Паршина, Д. Мороз & AQ, квартет О. Саранчина, квінтет О. Лукачової) та ін.

Незважаючи на свою молодість, фестиваль “Alfa Jazz Fest” здобув звання однієї з найважливіших літніх музичних подій Східної Європи і великого джазового open-air фестивалю України. Така кількість світових джазових зірок виправдовує заяву куратора фестивалю О. Когана про те, що музикантів такого масштабу збирають лише обрані фестивалі у світі.

До цієї категорії фестивалів можна віднести також міжнародні джазові фестивалі “Єдність” (м. Київ), “Джаз-Карнавал” – “Odessa Jazz Fest” (м. Одеса), “Jazz in Kiev” (м. Київ) та ін., статус яких можна визначити як **розширених міжнародних** джазових фестивалів, на яких щоразу були представлені виступи джазових музикантів більш як з п’яти зарубіжних країн світу.

На джазовій мапі України зустрічаються фестивалі, участь в яких поряд з українськими джазменами бере лише невелика кількість зарубіжних учасників або гостей, що також дозволяє віднести їх до категорії міжнародних. Одним з найбільш популярних у цій групі став Міжнародний джазовий фестиваль “*Kharkiv ZaJazz Fest*” (м. Харків), який був заснований у 2007 р. і щорічно проходив навесні, хоча існують і спеціальні літні фестивальні проекти. На прем’єрі фестивалю звучала різна музика – від мейнстріму до авангарду, тому заходу по праву присвоїли звання “найстильнішого” фестивалю України [Додаток М 6].

“Kharkiv ZaJazz Fest” ніколи не повторюється як у творчому, так і в організаційному сенсі. Щороку проведення мистецького заходу засвідчувало зростання професійного рівня, вносило свої корективи в програму та змінювало саму ідею фестивалю. Аналізуючи ці процеси, автор концепції харківського фестивалю Д. Кутовий відзначив, що шлях “Kharkiv ZaJazz Fest” від “мистецтва толерантності” у 2007 р. через “Jazz it up!”, “O3-Open Air” і “Школи Za Jazz” у 2008 р., “United sounds of jazz: brothers & sisters” і “Kharkiv Jazz City” у 2009 р. природно привів організаторів до головної ідеї четвертого фестивалю 2010 р. – “Fair Play Jazz”.

Вже у 2008 р. організатори “Kharkiv ZaJazz Fest” зробили ставку на міжнародний рівень. Прагнучи підкреслити багатство і різноманітність джазового мистецтва, оргкомітет зібрав у Харкові відомих музикантів з різних куточків світу, серед них: Ron Carter (США), Martial Solal (Франція), Hendrik Meurkens (США), Jed Levy (США), John Brennan (Ірландія, Швейцарія), J. D. Walter (США), А. Герасимов (Росія), А. Кондаков (Росія), Paul Bollenback (США), Chris MacNulty (США), М. Циганов (США), а також наші співвітчизники, багато з яких сформувались як неординарні джазові музиканти саме в Харкові і голосно заявили музичному світові про українську джазову культуру, яка почала стрімко розвиватися. Серед них – С. Давидов, Д. Александров, Д. Дудко, В. Шабалтас, О. Лебеденко, О. Саранчин.

Але найбільший резонанс у пресі викликали IV (2010 р.) і V (2011 р.) “Kharkiv Za Jazz Fest”. Головний слоган IV фестивалю 2010 р. – “Fair Play Jazz”, і четвертий рік поспіль Харків показав усьому світу, що тут слухають, люблять і цінують майстерність джазових виконавців. На концертах “Kharkiv ZaJazz Fest-2010” шанувальники джазу змогли почути: легендарного джазового гітариста зі США Джона Скофілда з групою “John Scofield Quartet”; харківську групу “Magnifika Group”; унікальну своїми бразильськими мотивами і стилем виконання групу “Lela Brasil Project” (Київ, Харків), а також гурти “Eternal Hope feat” з Ю. Корнієнко (Київ, Харків), “Acoustic Quartet” (Харків), “Lonid Vintskevich / JP project” (Росія, США), “Chaikovska & Free Spoken Band” (Україна, Росія), Vadim Neselovsky Trio (США) & Andrej Prozorov (Австрія), Mina Agossi (Франція) та ін.

П'ятий “Kharkiv ZaJazz Fest-2011”, за словами одного з його організаторів Д. Кутовського, був “виключно харківським і орієнтованим на “експорт”, тобто переважно звучав харківський джаз.

Наближеними до фестивалю “Kharkiv ZaJazz Fest” є міжнародні джазові фестивалі “Черкаські джазові дні” (м. Черкаси), “Art jazz cooperation” (м. Луцьк та м. Рівне), “Запорізький джем” (м. Запоріжжя), “JVL Jazz Festival” (м. Севастополь), “Chernihiv jazz open” (м. Чернігів) та багато ін. Їх можна віднести до категорії міжнародних джазових фестивалів **обмеженого міжнародного представництва**,

де можна було почути на окремих фестивалях виступи виконавців не більше як з п'яти країн світу.

Поряд з міжнародними фестивалями в Україні щорічно проходять джазові фестивалі більш скромного масштабу. Відповідно до “географії” їх учасників їм “присвоєно” відповідні категорії, а саме: **всеукраїнські** – “Зимові джазові зустрічі” ім. Євгена Дергунова (м. Київ), “Космополіт JAZZ Fest” (м. Київ), “The Beatles Fest” (м. Київ) та ін.; **регіональні** – “Jazz Місто” (м. Дніпропетровськ), Вуличний джазовий фестиваль “Jazz на Суворова” (м. Херсон), “Green-Jazz-Festival” (м. Севастополь), джазовий фестиваль “Big Band Fest” (м. Харків) та ін.; **міські** джазові фестивалі – “Jubilee” (м. Миколаїв), “Green-Jazz-Festival” (м. Севастополь), “Осінній джазовий марафон” (м. Київ), Відкритий міський фестиваль джазових оркестрів “КривбаSS`JAZZ” (м. Кривий Ріг, Дніпропетровська обл.) та ін.

Дуже часто джазові фестивалі різного формату одночасно проходять у декількох містах України. Наприклад, це вже вищезгаданий Міжнародний джазовий фестиваль “Jazz Bez” (16 міст України і Польщі), Регіональний фестиваль “Джазовий коктейль” (міста Севастополь, Ялта, Євпаторія), Міжнародний бразильський фестиваль “Бразил Босанова Джаз Фест” (міста Київ, Одеса, Львів, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Сімферополь), Міжнародний фестиваль “Ukraine Jazz summer” (міста Київ, Одеса, Миколаїв, Сімферополь) та ін. Деякі фестивалі постійно змінюють свою “прописку” як, наприклад, Міжнародний фестиваль етнічної музики та ленд-арту “Арт-поле”. Такі фестивалі можна об'єднати під загальною назвою “**мандрівні**”.

Іноді джазовий фестиваль або фестивальний проект ставав **складовою частиною великого музичного або мистецького фестивалю**. Серед таких відомі: “Вечори пам'яті Володимира Симоненка” в рамках Міжнародного фестивалю “Київські літні музичні вечори” (м. Київ), “Вінницьке джазове перехрестя” в рамках Міжнародного фестивалю-форуму молоді музики “Барви музики ХХ століття. Авангард. Класика. Джаз” (м. Вінниця), Міжнародний фестиваль академічної і сучасної музики “Фарботони” (м. Канів, Черкаська обл.) та ін.

Окрему групу фестивалів становлять **дитячі та юнацькі** джазові фестивалі, які або функціонували як самостійні мистецькі акції, наприклад, Всеукраїнський дитячий джазовий фестиваль “Джаз над морем” (м. Скадовськ), Фестиваль-конкурс молодих виконавців “Do#Dж Junior” // “ДоДж Юніор” (міста Донецьк, Київ), київські міжнародні дитячі джазові фестивалі “Атлант-М” і “ОКешкин Джаз”, Міжнародний “Дитячий джазовий фестиваль ім. Леоніда Утьосова в Южному” (Одеська обл.), який назвали “дитячим джазовим рухом” та ін., або ставали складовою великого “дорослого” фестивалю – Міжнародного джазового фестивалю “Єдність” (м. Київ), Всеукраїнського фестивалю “Зимові джазові зустрічі імені Євгенія Дергунова” (м. Київ), Регіонального вуличного джазового фестивалю “Jazz на Суворова” (м. Херсон) та ін.

Невелику групу джазових фестивалів становлять **фестивалі-однорічки**, наприклад, Міський джазовий фестиваль “Jazz Місто-2010” (м. Дніпропетровськ), задекларований як Міжнародний джазовий фестиваль, “Jazz Nikolaev-2010” (м. Миколаїв), Регіональний джазовий фестиваль “Jazz at Colosseum-2009” (м. Луганськ) та ін.; фестивалі **обмежено доступні або закриті** – фестиваль “Sailing Blues” (м. Київ) та ін.; з різних причин **зірвані або скасовані** фестивалі – Міжнародний фестиваль культур народів світу “Свірж” (с. Свірж, Львівська обл.), Міжнародний джазовий фестиваль “Jazz Crystal” (м. Севастополь), Міжнародний джазовий фестиваль “Джаз Буковель” (курорт Буковель, Івано-Франківська обл.) та ін.; **маловідомі, типологічно не визначені** фестивалі, до яких можна віднести: джазовий фестиваль “Нікополь-99” (м. Нікополь, Дніпропетровська обл.), “Конвалія” (м. Полтава), “Наш джаз” (м. Кременчук, Полтавська обл.), фестиваль сучасного джазу “Джазперфест-2008” (м. Харків) та ін.

Отже, музичні джазові фестивалі можуть бути поділені за цілим рядом ознак, що зумовило визначення вибору параметрів їх типології. В основу пропонованої класифікації українських джазових фестивалів, який здійснювався методом “нестрогої класифікації”, був покладений кількісно-якісний принцип аналізу при якому: характеристика **кількісної** частини аналізу базувалася на кількісних показниках концертних виступів, фестивальних майданчиків, складу учасників

фестивалю, серед яких були як українські джазмени, так і зарубіжні музиканти, що вплинуло на визначення статусу фестивальних заходів; за основу *якісної* характеристики було взято масштабність фестивалю, обсяг концертних програм, характеристики виконавського рівня учасників та резонанс про їх виступи в пресі, мас-медіа та відвідувачів. Зокрема, не кожний фестиваль, заявлений в пресі і на сайтах як міжнародний, підтверджував свій високий статус, оскільки декілька запрошених переважно як гостей зарубіжних джазових музикантів, не підтвердили задекларований рівень фестивального заходу. Також є велика різниця, чи музиканти, переважно з зарубіжжя, які часто брали участь у спільних проектах, представили на фестивалі один або декілька творів, чи виступили з цілою концертною програмою тощо.

Отже, на основі вищезазначених параметрів можна представити наступну класифікацію діючих в Україні джазових фестивалів у період 1991–2012 рр.:

1. Міжнародні джазові фестивалі:

1) **масштабні міжнародні джазово-фестивальні форуми** – “Jazz Bez” (Україна: міста Львів, Луцьк, Київ, Харків, Тернопіль, Івано-Франківськ, Рівне, Севастополь, Одеса, Черкаси; Польща: міста Перемишль, Люблін, Санок, Новица, Ярослав та Білосток), “Міжнародні дні джазової музики у Вінниці” – “Vinnytsia Jazzfest”, “Do#Дж” (м. Донецьк, а з 2008 р. – м. Київ) та ін.;

2) **розширені міжнародні джазові фестивалі** – “Alfa Jazz Fest” (м. Львів), “Jazz in Kiev” (м. Київ), ”Джаз Коктебель” (м. Коктебель, Крим), “Єдність” (м. Київ), “Джаз на Дніпрі” (м. Дніпропетровськ), “Донецьк-130” (м. Донецьк), “Бразил Босанова Джаз Фест” (міста Київ, Одеса, Львів, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Сімферополь), етноджазовий фестиваль “Флюгери Львова” (м. Львів), “Джаз-Карнавал” – “Odessa Jazz Fest” (м. Одеса), “Дніпрогастроль” (міста Київ, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Одеса, Київ), ”Live in Blue Bay” (м. Коктебель, Крим), фестиваль-конкурс джазової імпровізаційної майстерності “Майстер-Джем Фест” (м. Одеса) та ін.;

3) **міжнародні джазові фестивалі обмеженого міжнародного представництва** – “Art jazz cooperation” (міста Луцьк, Рівне), “Jazz in Crimea”

(міста Ялта, Сімферополь, Севастополь), “JazzFest” – “Органум” (м. Суми), “Запорізький джем” (м. Запоріжжя), Міжнародний джаз-фольк фестиваль “Музичні діалоги” (м. Луцьк), “Черкаські джазові дні” (м. Черкаси), “Vocal Zone” ім. Володимира Міхновецького (м. Київ), “Kharkiv ZaJazz Fest” (м. Харків), “Chernihiv jazz open” (м. Чернігів), “Пап-джаз-фест” (м. Ужгород), “Jazz-Forum” (м. Бердянськ, Запорізька обл.), “Джаз-Форум” (м. Донецьк), “Energy-Fest” ім. Дмитра Тьомкіна” (м. Кременчук, Полтавська обл.), “Осінній блюз” (м. Нікополь, Дніпропетровська обл.), “Метаморфози джазу” (м. Київ), “Київські літні музичні вечори” (м. Київ), “Горизонти джазу” (м. Кривий Ріг, Дніпропетровська обл.), “Гарячий джем в Станиславові” (м. Івано-Франківськ), Молодіжний джазовий фестиваль “Джалітон” (м. Ялта), “Big Band Fest” (м. Харків), задекларований як Міжнародний джазовий фестиваль “Jazz Nikolaev-2010” (м. Миколаїв), задекларований як Міжнародний джазовий фестиваль “Джаз+jazz-2007” (м. Біла Церква, Київська обл.), задекларований як Міжнародний джазовий міні-фестиваль “Джаз-міні-фест” (м. Вінниця), Міжнародний музичний фестиваль і пісенний конкурс виконавців “Crimea Music Fest” (м. Ялта), Форум молоді музики “Барви музики ХХ ст. Авангард. Класика. Джаз” (м. Вінниця) та ін.

4) **спільні міжнародні джазові фестивалі:** Міжнародний джазовий фестиваль “Jazz Bez” (Україна, Польща), Міжнародний музичний арт-фестиваль пам’яті Андрія Баранова “МАМАКАБО” (Росія, Україна – Коктебель), Міжнародний фестиваль альтернативної музики (“джазу нинішнього покоління”) “Ua/Pl Alternative Music Meetings” (Польща, Україна – міста Київ, Львів) та ін.;

2. Джазові фестивалі за участі українських виконавців:

5) **всеукраїнські джазові фестивалі** – “Зимові джазові зустрічі” ім. Євгена Дергунова (м. Київ), “Космополіт JAZZ Fest” (м. Київ), “The Beatles Fest” (м. Київ), міні-фестиваль-конкурс “Jazz-Kolo” (міста Київ, Львів, Одеса, Миколаїв), “Сосо. Джаз...” Пам’яті Сосо Іремашвілі (м. Южне, Одеська обл.), блюзово-джазовий фестиваль “Гостинний фестиваль” (м. Київ), відкритий (заявлений як регіональний) джазовий фестиваль “Джаз-фест Поділля” (м. Хмельницьк), “Jazz Fest” (м. Суми), військовий фестиваль джазової музики

“Джаз в погонах-1996” (м. Дніпропетровськ), Art-Festival “Кременчук-2007”(м. Кременчук, Полтавська обл.) та ін.;

6) **регіональні джазові фестивалі** – “Jazzomir” (м. Житомир), “Jazz-Дилижанс” (м. Черкаси), вуличний джазовий фестиваль “Jazz на Суворова” (м. Херсон), “Green-Jazz-Festival” (м. Севастополь), “МайДжаз”/”MyJazz” (м. Дніпропетровськ), “Блюз-Квадрат” (м. Чернігів), джазовий фестиваль до “Міжнародного Дня Джазу” (м. Запоріжжя), “Jazz Misto” (м. Дніпропетровськ), “Jazz at Colosseum-2009” (м. Луганськ) та ін.;

7) **міські джазові фестивалі** – “Jubilee” (м. Миколаїв), “Green-Jazz-Festival” (м. Севастополь), “Осінній джазовий марафон” (м. Київ), Відкритий міський фестиваль джазових оркестрів “КривбаSS` JAZZ” (м. Кривий Ріг, Дніпропетровська обл.), “Jazz in Sumy” (м. Суми), Фестиваль Вина і джазу (м. Ялта), “Рівне-1998” (м. Рівне) та ін.

3. Дитячі фестивалі:

8) **дитячі та юнацькі джазові фестивалі:** Всеукраїнський дитячий джазовий фестиваль “Джаз над морем” (м. Скадовськ), Фестиваль-конкурс молодих виконавців “Do#Дж Junior” // “ДоДж Юніор” (м. Донецьк, з 2008 р. – м. Київ), Міжнародний дитячий джазовий фестиваль “Атлант-М” (м. Київ), Міжнародний дитячий джазовий фестиваль “ОКешкин Джаз” (м. Київ), Міжнародний дитячий джазовий фестиваль ім. Леоніда Утьосова в Южному (м. Южне, Одеська обл.), Всеукраїнський фестиваль молодих виконавців джазу “Джаз-форум” (м. Бердянськ, Запорізька обл.), Міський відкритий естрадно-джазовий дитячий фестиваль “Сердце-bravo” (м. Херсон), Міський дитячий джазовий фестиваль-конкурс “Джаз і Юність” (м. Кривий Ріг, Дніпропетровська обл.) та ін.;

9) **джазові фестивалі, які включають участь дитячих та юнацьких колективів:** Міжнародний джазовий фестиваль “Єдність” (м. Київ), Всеукраїнський фестиваль ”Зимові джазові зустрічі ім. Євгенія Дергунова” (м. Київ), “Вечори пам’яті Володимира Симоненка” в рамках Міжнародного фестивалю ”Київські літні музичні вечори” (м. Київ), Міжнародний фестиваль

академічної і сучасної музики “Фарботони” (м. Канів, Черкаська обл.), Регіональний вуличний джазовий фестиваль “Jazz на Суворова” (м. Херсон), Міжнародний фестиваль “Міжнародні дні джазової музики у Вінниці” – “Vinnytsia Jazzfest” (м. Вінниця) та ін.

4. Особлива типологія джазово-фестивальних акцій:

10) **джазові фестивалі або проекти як складові великого музичного або мистецького фестивалю:** “Джазові вечори пам’яті Володимира Симоненка” – два джазові дні в рамках Міжнародного фестивалю ”Київські літні музичні вечори” – “Summer Jazz Night” (м. Київ), проект “Вінницьке джазове перехрестя” в рамках фестивалю “Міжнародні дні джазової музики у Вінниці” – “Vinnytsia Jazzfest”, Міжнародний український музичний фестиваль “Київ Музик Фест”, Міжнародний фестиваль академічної та сучасної музики “Фарботони” (м. Канів, Черкаська обл.), Міжнародний форум молоді музики “Барви музики XX ст. Авангард. Класика. Джаз”(м. Вінниця), Міжнародний фестиваль сучасного мистецтва “Два дні та дві ночі нової музики” (м. Одеса), Міський мистецький фестиваль “Літо на Ринку” (м. Львів), Міжнародний фестиваль етнічної та джазової музики “Art of Tolerance” (міста Євпаторія, Харків, Київ), міні-фестиваль “Нулевое декабря” в рамках Міжнародного джазового фестивалю “Kharkiv Za Jazz Fest”(м. Харків), Всеукраїнський фестиваль задекларований як міжнародний “Музика без кордонів” (м. Ужгород), Міжнародний літній музичний фестиваль “Імпровізація” (м. Львів) та ін.;

11) **джазові фестивалі-однорічки:** Регіональний джазовий фестиваль “Jazz Misto-2010” (м. Дніпропетровськ), задекларований як Міжнародний джазовий фестиваль “Jazz Nikolaev-2010” (м. Миколаїв), Всеукраїнський Військовий фестиваль джазової музики “Джаз в погонах-1996” (м. Дніпропетровськ), типологічно не визначений “Наш джаз-2006” (м. Кременчуг, Полтавська обл.), Регіональний джазовий фестиваль “Jazz at Colosseum-2009” (м. Луганськ), Фестиваль сучасного джазу “Джазперфест-2008” (м. Харків), Міський джазовий фестиваль “Рівне-1998” (м. Рівне), Перший Міжнародний фестиваль авангардного мистецтва за участю джазових виконавців “Нова територія-1993” (м. Київ),

типологічно не визначений джазовий фестиваль “Дні джазової музики-1995” (міста Умань – Сміла, Черкаська обл.), задекларований як Міжнародний джазовий фестиваль “Джаз+jazz-2007” (м. Біла Церква, Київська обл.), типологічно не визначений фестиваль джазової музики “Нікополь-1999” (м. Нікополь, Дніпропетровська обл.) та ін.;

12) **закриті або обмежено доступні джазові фестивалі:** Закритий джазовий фестиваль “Sailing Blues” (м. Київ) та ін.;

13) **“мандруючі” фестивалі:** Міжнародний фестиваль етнічної музики та ленд-арту “Арт-поле” (с. Шешори Івано-Франківської обл.; с. Воробіївка Вінницької обл.; Одеса – Куяльник; с. Уніж Івано-Франківської обл.), Міжнародний джазовий фестиваль “Дніпрогастроль” (міста Київ, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Одеса, Київ), Регіональний Джазовий фестиваль “Джазовий коктейль” (міста Севастополь, Ялта, Євпаторія), Міжнародний фестиваль “Бразил Босанова Джаз Фест” (міста Київ, Одеса, Львів, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Сімферополь), Міжнародний фестиваль “Ukraine Jazz summer” (міста Київ, Одеса, Миколаїв, Сімферополь), Міжнародний джазовий фестиваль “Jazz Bez” (16 міст України та Польщі), Міжнародний фестиваль етнічної і джазової музики “Art fo Toleranse” (міста Євпаторія, Харків, Київ), міні-фестиваль-конкурс “Jazz-Kolo” (міста Київ, Львів, Миколаїв, Одеса) та ін.;

14) **інтернет-фестивалі:** Міжнародний інтернет-фестиваль-конкурс джазової імпровізаційної майстерності “Майстер-Джем Фест” (м. Одеса) та ін.;

15) **маловідомі типологічно невизначені джазові фестивалі:** фестиваль джазової музики “Нікополь-99” (м. Нікополь, Дніпропетровська обл.), “Конвалія” (м. Полтава), “Наш джаз-2006” (м. Кременчуг, Полтавська обл.), Фестиваль сучасного джазу “Джазперфест- 2008” (м. Харків), “Jazz Mini Fest” (м. Вінниця), “Дні джазової музик-1995” (міста Умань – Сміла, Черкаська обл.) та ін.;

16) **скасовані або зірвані джазові фестивалі:** Міжнародний фестиваль культур народів світу “Свірж” (с. Свірж, Львівська обл.), Міжнародний джазовий фестиваль “Jazz Crystal” (м. Севастополь), Міжнародний джазовий фестиваль “Джаз Буковель” (курорт Буковель, Івано-Франківська обл.) та ін.

З огляду на запропоноване в роботі визначення джазово-фестивального руху доречним є виділення ще однієї категорії фестивалів, в програмах яких було передбачено виступи джазових музикантів, що презентували джаз на рівні з іншими музичними фестивальними заходами і тим самим виконували важливі просвітницько-пропагандистські завдання. Це **мистецькі фестивалі за участі джазових виконавців**, серед яких відомі: I Міжнародний фестиваль авангардного мистецтва за участю джазових виконавців “Нова територія-1993” (м. Київ), Міжнародний фестиваль етно-ореп-air “Арт-поле” (с. Шешори Івано-Франківської обл., с. Воробіївка Вінницької обл., м. Одеса – Куяльник, с. Уніж на Івано-Франківщині), Міжнародний фестиваль мистецтв “Fort.Missia” (с. Поповичі, Львівська обл.), Музичний фестиваль “Прикарпатська весна” (м. Івано-Франківськ), Міжнародний фестиваль сучасного мистецтва “Старе кіно по-новому” (м. Івано-Франківськ), Міжнародний музичний фестиваль “KaZантип” (Крим – м. Щолкіно, с. Веселе поряд з м. Судак, с. Попівка під Євпаторією), Музичний фестиваль в рамках Міжнародного фестивалю сучасного мистецтва “Андріївський Узвіз” (м. Київ), Міжнародний фестиваль музики і актуального мистецтва “Соседний МИР” (Крим – м. Щолкіно, база відпочинку “Казантип”), Міжнародний літній музичний фестиваль “Імпровізація” (м. Львів), Фестиваль класичної і сучасної української музики (м. Полтава), Міжнародний музичний фестиваль і пісенний конкурс виконавців “Crimea Music Fest” (м. Ялта,) та ін.

З позицій строгої класифікації запропонована типологія може здатися недосконалою, оскільки, наприклад, джазовий фестиваль “Jazz Bez” водночас і міжнародний, і мандрівний, і спільний міжнародний тощо; фестиваль “Джазові вечори пам’яті Володимира Симоненка”, який проходить в рамках Міжнародного фестивалю “Київські літні музичні вечори” (м. Київ), належить як до категорії міжнародних джазових фестивалів, так і до фестивалів як складової великого музичного або мистецького фестивалю та до джазових фестивалів, які включають участь дитячих та юнацьких колективів, тощо. Але з огляду на те, що для представленого дослідження був застосований метод “не строгої класифікації”, ці явища художньої культури було розглянуто водночас у межах кількох типів і

встановлено належність окремих фестивалів до декількох груп. Відповідно до запропонованої класифікації залишається відкритим питання щодо типу джазових фестивалів, започаткованих у 2012 р., що посіли своє місце лише згідно з їх задекларованістю, і уточнення яких можливе лише в майбутньому залежно від терміну функціонування та рівня виконуваних ними завдань.

Отже, джазові фестивалі в період 1991–2012 рр. стали важливою складовою соціокультурного простору України і певним чином відтворили не лише стан розвитку джазового мистецтва, а й були потужним стимулом в розгортанні культуротворчих процесів. Особлива роль в цій справі належить міжнародним джазово-фестивальним акціям, які підвищили престиж нашої держави на міжнародному рівні і виконали функцію важливого фактора інтеграції України у світовий соціокультурний простір.

Джазові, як і інші музичні фестивалі, стали обов'язковим елементом сучасного демократичного суспільства, важливим чинником його розвитку і самоорганізації. Вони сприяли спілкуванню багатьох людей за інтересами, виконували функцію реклами і пропаганди конкретних територій або громад, професійних груп тощо. Вони стали необхідними для підтримки в Україні культурного руху, що є дуже важливим як для учасників фестивалів, так і для тих, для кого їх організовують. Проведення кожного джазового фестивалю пов'язане з конкретним містом або селищем, тобто більшість фестивалів мають свою “прописку”. Для означення центрів розвитку джазово-фестивального руху в Україні було необхідним вивчення середовища їх функціонування та визначення ступеня участі українських фестивальних міст в розвитку цього мистецького руху, про що йтиметься в наступному підрозділі роботи.

2.3 Формування регіональних джазово-фестивальних центрів в Україні

Фестивальний процес особливо в галузі музичної культури і, зокрема, джазового мистецтва, в період 1991–2012 рр. стрімко розвивався, і більшість усіх подій музичного мистецтва в Україні відбувалося саме в межах численних

фестивалів, що проводились упродовж усього календарного року. Маючи на меті популяризацію тих або інших мистецьких проектів серед широкої аудиторії, фестивалі формували новий регламент культурного життя, нову модель споживання мистецтва та задоволення культурних потреб громадськості. Якщо раніше, як зазначає О. Дьячкова, публіка “існувала” в часовому вимірі від концерту до концерту, від гастролей до гастролей, від сезону до сезону, то тепер – від фестивалю до фестивалю. Отже, фестивалі як форма існування музичного мистецтва утворили своєрідну альтернативу концертним сезонам, а також створили календар новітніх українських свят, або “фестивальне коло”, і стали однією з головних ознак сучасного культурного простору України. Зокрема, джазово-фестивальний рух за два десятиліття набув надзвичайно широкої популярності й охопив практично всі “консерваторські” міста та навіть деякі села [76, с. 11].

Музичні фестивалі, ставши загальновизнаними й традиційними, тісно пов’язані з соціокультурними процесами в країні і відіграли значну роль у формуванні переважно міського мистецького середовища, яке стає особливим центром взаємодії різних людей та об’єднань, що характеризується інтенсивними процесами глобалізації. Воно не лише поєднує в собі ринково-економічну, політичну, гуманітарну, освітню чи мистецьку специфіку співпраці різних людей і груп, а й надає можливості для їх індивідуального розвитку, враховуючи потреби особи в комунікації та збереженні особистого простору. “Процеси глобалізації, – зазначає у своїй статті Ж. Мечкало, – актуалізують міста як культурний та інноваційний центр розвитку всієї національної держави, адже саме міста концентрують у собі творчий потенціал та надають простір для інновацій” [170, с. 56].

Основні аспекти, які характеризують місто, це рух, інфраструктура, швидкість, інформаційні потоки та суспільні зв’язки. Саме в умовах міського середовища для індивіда відкриваються великі можливості здобути освіту, необхідну інформацію для збагачення своїх знань, бути завжди в курсі світових процесів. Сучасне місто, яке включається в інтеграційні процеси, стає центром об’єднання зусиль творчої еліти щодо колективної співпраці для дієвого

розв'язання культурних, соціальних та економічних проблем, стимулюючи тим самим інтелектуальні зусилля та ініціативу окремого індивіда. Воно стало своєрідним центром обміну новими ідеями, творчими здобутками і досягненнями. Тому розвиток фестивального руху концентрується переважно у великих містах, які забезпечують умови для задоволення емоційних і естетичних потреб суспільства.

Пітер Гол у своїй праці “Міста у цивілізації” показав, що протягом довгої історії розвитку людства міста завжди були центрами розвитку економіки і культури. Від часу динамічного піднесення промислової революції на Заході діяльність підприємців у сфері культури сконцентровувалась переважно в містах. Саме в містах від XVIII ст. почали зароджуватися громадські зони (public space) із відповідною інфраструктурою: проспекти, театри, музеї, концертні зали, кав'ярні, площі та ін. Міста, на думку Ю. Гамбермса, допомогли сформувати новий світогляд та інструменти контролю за міським та державним управлінням. “Громадська сфера – зауважує британський експерт Філ Вуд, – це сфера соціального життя міста, в якому формується громадська думка” [44]. Саме міська громадська сфера безпосередньо спричинилася до перетворення колись індивідуальної та інтелектуальної мистецької творчості, що була доступна елітарним прошаркам суспільства (в маєтках, замських палацах чи віллах), у сферу масового виробництва культурного продукту для широких прошарків населення. “Входячи у широке коло взаємодії в містах, люди постійно змінюють та перетворюють навколишній світ” [52].

Американський економіст та соціолог Ричард Флорида в кінці 90-х рр. XX ст. ввів нове поняття – “творчий клас”, декларуючи появу нового класу людей в сучасній мінливій економіці постіндустріального суспільства. Він також виявив характерні риси представників творчого класу – незалежність, мобільність, свободу переміщення у просторі в залежності від створених умов тощо [329]. Концепція Р. Флориди мала значний вплив на пояснення змісту нового поняття “культурні індустрії” та визначення нової ролі міст, оскільки творчий клас у багатьох випадках і становлять люди творчих індустрій. Наприклад, місто Львів пропонує

не стільки комфортні умови проживання чи ефективну транспортну систему, а багату культурну програму та інтегрований громадський простір у поєднанні з демократичними сферами обслуговування. Така ситуація спричинила значний приплив у місто представників креативного класу: дизайнерів, програмістів, художників, музикантів, менеджерів, продюсерів та ін.

Безумовно, місто впливає і на свідомість людини, що сприяє виокремленню індивідуального в контексті соціальної взаємодії і співпраці різних людей, груп та об'єднань, яких єднає ідея чи галузь професійного спрямування. Наприклад, клуби або об'єднання за інтересами, зокрема в контексті означеної теми – музичні клуби, джаз-клуби тощо. Прикладом такої взаємодії є також мистецькі фестивалі, зокрема джазові, в рамках яких здійснюються міжнародні контакти з іншими учасниками мистецького проекту.

Сприймавши незалежність як можливість підвищення музично-культурного рівня, практично всі міста України долучилися до “змагання” на проведення найбільшої кількості фестивалів та до їх “міжнародного” статусу. Поряд зі спробою м. Києва затвердити себе адміністративною столицею і культурним центром України спостерігається тенденція до створення альтернативних локальних центрів. У музичній культурі такими є насамперед консерваторські міста, які характеризуються розвиненою системою музичної освіти й закладів культури, активною діяльністю просвітницько-пропагандистських осередків, наявністю діючих творчих колективів тощо. Процеси децентралізації культурного простору України і розповсюдження фестивального руху знаходяться у взаємній залежності. Фестиваль стає оптимальною формою проведення музичних акцій, що відзначається великим резонансом і відповідає прагненням міст і регіонів підвищити свій статус. Отже, музично-фестивальний рух не тільки відзначається суттєвим впливом на культурну самосвідомість слухачів та на виховання їх музичного смаку, а й є чинником формування культурного простору міста, мистецьким коридором обміну здобутками музичної культури. Це все стосується і джазових фестивалів.

На основі огляду функціонуючих в Україні джазових фестивалів періоду незалежності (1991–2012 рр.) було визначено ступінь участі українських міст в розвитку означеного мистецького руху, а саме:

Вінниця – Міжнародний Форум молоді музики “Барви музики XX століття. Авангард. Класика. Джаз”, Міжнародний джазовий фестиваль “Міжнародні дні джазової музики у Вінниці” – “Vinnytsia Jazzfest”, задекларований як Міжнародний джазовий міні-фестиваль “Джаз-міні-фест”;

Донецьк – Міжнародний джазовий фестиваль “Донецк-130”, Міжнародний джазовий фестиваль “ДоДж”, фестиваль-конкурс молодих виконавців “До # Дж Junior” // “ДоДж Юніор”, Міжнародний джазовий фестиваль “Джаз-форум”;

Дніпропетровськ – Міжнародний джазовий фестиваль “Джаз на Дніпрі”, Регіональний джазовий фестиваль “Jazz Misto-2010”, Регіональний джазовий фестиваль “Майджаз”; Міжнародний джазовий фестиваль “Бразил Босанова Джаз Фест” (міста Київ, Одеса, Львів, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Симферополь), Міжнародний джазовий фестиваль “Дніпрогастроль” (міста Київ, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Одеса, Київ), Всеукраїнський військовий фестиваль джазової музики “Джаз в погонах-1996”;

Дніпропетровська обл., м. Нікополь – фестиваль джазової музики “Нікополь-99”, Міжнародний джазовий фестиваль “Осінній блюз”;

Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг – Міжнародний джазовий фестиваль “Горизонти джазу”, Відкритий міський фестиваль джазових оркестрів “КривбаSS’JAZZ”, Міський дитячий джазовий фестиваль-конкурс “Джаз і Юність”;

Житомир – Регіональний джазовий фестиваль “Джазомір” (“Jazzomir”);

Запоріжжя – Міжнародний джазовий фестиваль “Запорізький Джем”; Міжнародний джазовий фестиваль “Бразил Босанова Джаз Фест” (міста Київ, Одеса, Львів, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Симферополь), Міжнародний джазовий фестиваль “Дніпрогастроль” (міста Київ, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Одеса, Київ), Регіональний джазовий фестиваль до Міжнародного Дня Джазу;

Запорізька обл., м. Бердянськ – Всеукраїнський фестиваль молодих виконавців джазу “Jazz-Forum”;

Івано-Франківськ – Міжнародний джазовий фестиваль “Гарячий джем в Станиславові”, Міжнародний джазовий фестиваль “Jazz Bez” (міста Львів, Івано-Франківськ та ін.), Міжнародний фестиваль сучасного мистецтва “Старе кіно по-новому”;

Івано-Франківська обл., с. Шешори (2003 р.) та **с. Уніж** (2011 р.) – Міжнародний фестиваль етнічної музики та ленд-арту “Арт Поле” ;

Івано-Франківська обл., гірський курорт Буковель – Міжнародний джазовий фестиваль “Джаз Буковель”;

Київ – Міжнародний джазовий фестиваль “Єдність”, Всеукраїнський фестиваль “Зимові джазові зустрічі” ім. Євгена Дергунова, Міжнародний джазовий фестиваль “Jazz In Kiev”, Міжнародний дитячий джазовий фестиваль “ОКешин Джаз”, Міжнародний український музичний фестиваль “Київ Музик Фест”, Міжнародний джазовий фестиваль “Ukraine jazz summer” (міста Київ, Одеса, Миколаїв, Сімферополь), Міжнародний джазовий фестиваль “Бразил Босанова Джаз Фест” (міста Київ, Одеса, Львів, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Сімферополь), Міжнародний дитячий джазовий фестиваль “Атлант–М”, Міжнародний фестиваль “Vocal Zone” ім. Володимира Міхновецького, Всеукраїнський джазовий фестиваль “Космополіт JAZZ Fest”, Всеукраїнський річний міні-фестиваль “Drum-Kolo”, Міський джазовий фестиваль “Осінній джазовий марафон”, Міжнародний джазовий фестиваль “Дніпрогастроль” (міста Київ, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Одеса, Київ), Міжнародний джазовий фестиваль “Метаморфози джазу”, Міжнародний джазовий фестиваль “Jazz In Kiev”, Джазові вечори пам’яті Володимира Симоненка в рамках Міжнародного фестивалю ”Київські літні музичні вечори”, Міжнародний джазовий фестиваль ”Jazz Bez” (міста Львів, Київ та ін.), Всеукраїнський фестиваль “The Beatles Fest”, закритий блюзовий фестиваль “Sailing Blues”, Міжнародний фестиваль-конкурс гітаристів ім. Володимира Молоткова “Апрельські Ветви”, Міжнародний фестиваль нової імпровізаційної музики за участю джазових виконавців “Нова територія”, музичний фестиваль в

рамках Міжнародного фестивалю сучасного мистецтва “Андріївський Узвіз”, Всеукраїнський блюзово-джазовий фестиваль “Гостинний Фест”, Міжнародний фестиваль альтернативної музики “Ua/Pl Alternative Music Meetings” (Польща – Україна: м. Київ, м. Львів), з 2007–2008 рр. – Міжнародний джазовий фестиваль “ДоДж”; Міжнародний фестиваль етнічної і джазової музики “Art of Tolerance” (міста Євпаторія, Харків, Київ) та ін.;

Київська обл., м. Біла Церква – джазовий фестиваль задекларований як Міжнародний “Джаз+jazz-2007”;

Крим (Автономна Республіка):

м. Євпаторія – Регіональний джазовий фестиваль “Джазовий коктейль” (міста Севастополь, Ялта, Євпаторія), Міжнародний музичний фестиваль “KaZантип” (м. Щолкіно, с. Веселе поряд з м. Судак, с. Попівка під Євпаторією), Міжнародний фестиваль етнічної та джазової музики “Art of Tolerance” (міста Євпаторія, Харків, Київ);

м. Коктебель – Міжнародний джазовий фестиваль “Jazz Koktebel”, Міжнародний джазовий фестиваль “Live In Blue Bay”, Міжнародний музичний арт-фестиваль сучасної музики пам’яті Андрія Баранова “Мамакабо” (Росія–Україна, Коктебель);

м. Сімферополь – Міжнародний джазовий фестиваль “Бразил Босанова Джаз Фест” (міста Київ, Одеса, Львів, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Сімферополь), Міжнародний джазовий фестиваль “Jazz In Crimea” (міста Ялта, Сімферополь, Севастополь), Міжнародний джазовий фестиваль “Ukraine Jazz summer” (міста Київ, Одеса, Миколаїв, Сімферополь);

м. Чорноморське – Всукраїнський фестиваль “The Beatles Fest” (Тарханкутський півострів – м. Чорноморське, м. Київ);

м. Щолкіно – Міжнародний музичний фестиваль “KaZантип” (м. Щолкіно, с. Веселе поряд з м. Судак, с. Попівка під Євпаторією), Міжнародний фестиваль музики та актуального мистецтва “Соседний МИР” (база відпочинку “Казантип”);

м. Ялта – Міжнародний молодіжний джазовий фестиваль “Джалітон”, Міжнародний джазовий фестиваль “Jazz In Crimea” (міста Ялта, Сімферополь,

Севастополь), Міжнародний джазовий фестиваль “Джазовий коктейль” (міста Севастополь, Ялта, Євпаторія), Міжнародний музичний фестиваль і пісенний конкурс виконавців “Crimea Music Fest”, Міський фестиваль “Вина і джазу”;

Луганськ – Регіональний джазовий фестиваль “Jazz at Colosseum-2009”;

Луцьк – Міжнародний джазовий фестиваль “New Cooperation”, Міжнародний джаз-фольк фестиваль “Музичні діалоги”, Міжнародний джазовий фестиваль ”Jazz Bez” (м. Львів, м. Луцьк та ін. міста);

Львів – Міжнародний джазовий фестиваль ”Jazz Bez” (міста України – Львів, Харків, Севастополь, Тернопіль, Луцьк, Івано-Франківськ, Рівне, Ужгород, Одеса, Київ, Черкаси; міста Польщі – Люблін, Варшава, Перемишль, Санок, Новіці), Міжнародний етноджазовий фестиваль “Флюгери Львова”, Міжнародний джазовий фестиваль “Alfa Jazz Fest”, Міський мистецький фестиваль “Літо на Ринку”, Міжнародний джазовий фестиваль “Бразил Босанова Джаз Фест” (міста Київ, Одеса, Львів, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Сімферополь); Міжнародний фестиваль альтернативної музики “Ua/Pl Alternative Music Meetings” (міста Київ, Львів), Міжнародний літній музичний фестиваль “Імпровізація”;

Львівська обл., с. Свірж – Міжнародний фестиваль культур народів світу “Свірж”;

Львівська обл., Мостиський р-н, с. Поповичі (на кордоні з Польщею) – Міжнародний фестиваль мистецтв ”Fort.Missia”;

Миколаїв – Міський джазовий фестиваль “Jubilee”, задекларований як Міжнародний джазовий фестиваль ”JazzNikolaev-2010”, Міжнародний джазовий фестиваль “Ukraine Jazz summer” (міста Київ, Одеса, Миколаїв, Сімферополь);

Одеса – Міжнародний фестиваль сучасного мистецтва “Два дні та дві ночі нової музики”, Міжнародний джазовий фестиваль “Джаз-Карнавал” – “Odessa Jazz Fest”, Міжнародний джазовий фестиваль “Ukraine Jazz summer” (міста Київ, Одеса, Миколаїв, Сімферополь); Міжнародний джазовий фестиваль ”Jazz Bez” (міста Львів, Одеса та ін.), Міжнародний джазовий фестиваль “Бразил Босанова Джаз Фест” (міста Київ, Одеса, Львів, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Сімферополь), Міжнародний джазовий фестиваль “Дніпрогастроль” (міста Київ, Дніпропетровськ,

Запоріжжя, Одеса, Київ), Міжнародний інтернет-фестиваль-конкурс джазової імпровізаційної майстерності “Майстер-Джем Фест”, Міжнародний фестиваль етнічної музики та ленд-арту “Арт Поле” (Куяльник);

Одеська обл., м. Южне – Міжнародний дитячий джазовий фестиваль ім. Леоніда Утьосова в Південному (“Дитячий джазовий рух”); Всеукраїнський джазовий фестиваль “Сосо. Джаз...” (Пам’яті Сосо Іремашвілі);

Полтава – Джазовий типологічно не визначений фестиваль “Конвалія”; Всеукраїнський “Фестиваль сучасної української музики”;

Полтавська обл., м. Кременчук – Типологічно невизначений джазовий фестиваль “Наш джаз-2006”, Міжнародний джазовий фестиваль “Energy-Fest” ім. Дмитра Тьомкіна, Всеукраїнський арт-фестиваль “Кременчук”;

Рівне – Міський джазовий фестиваль “Рівне-1998”, Міжнародний джазовий фестиваль “New Cooperation”, Міжнародний джазовий фестиваль ”Jazz Bez” (міста Львів, Рівне та ін.);

Севастополь – Міжнародний джазовий фестиваль “Jazz Crystal”, Міжнародний джазовий фестиваль “JVL Jazz Festival”, Регіональний джазовий фестиваль “Джазовий коктейль” (міста Севастополь, Ялта, Євпаторія), Регіональний джазовий фестиваль “Green-Jazz-Festival”, Міжнародний джазовий фестиваль “Jazz In Crimea” (міста Ялта, Сімферополь, Севастополь); Міжнародний джазовий фестиваль ”Jazz Bez” (міста Львів, Севастополь та ін.);

Суми – Міжнародний джазовий фестиваль “Jazz Fest. Органум”, Міський фестиваль джазової музики “Jazz in Sumy”, Всеукраїнський джазовий фестиваль “Jazz Fest”;

Тернопіль – Міжнародний джазовий фестиваль ”Jazz Bez” (міста Львів, Тернопіль та ін.);

Ужгород – Міжнародний джазовий фестиваль “Пап Джаз Фест”, Всеукраїнський музичний фестиваль “Музика без кордонів” (задекларований як міжнародний), Міжнародний джазовий фестиваль ”Jazz Bez” (міста Львів, Ужгород та ін.);

Харків – Міжнародний джазовий фестиваль “Kharkiv ZaJazz Fest”, Міський міні-фестиваль “Нулевое декабря” (в рамках сезону Міжнародного джазового фестивалю “Kharkiv za jazz fest”), фестиваль сучасного джазу “JazzperFest-2008”, Міжнародний джазовий фестиваль “Big Band Fest”; Міжнародний джазовий фестиваль ”Jazz Bez” (міста Львів, Харків та ін.), Міжнародний фестиваль етнічної і джазової музики “Art of Tolerance” (міста Євпаторія, Харків, Київ);

Херсон – Регіональний вуличний джазовий фестиваль “Jazz на Суворова”, Міський відкритий естрадно-джазовий дитячий фестиваль “Серце-bravo”;

Херсонська обл., м. Скадовськ – Всеукраїнський дитячий джазовий фестиваль “Джаз над морем”;

Хмельницький – відкритий Регіональний джазовий фестиваль “Джаз-фест – Поділля”;

Черкаси – Регіональний джазовий фестиваль “Джаз-Диліжанс”, Міжнародний джазовий фестиваль “Черкаські Джазові Дні”; Міжнародний джазовий фестиваль ”Jazz Bez” (міста Львів, Черкаси та ін.);

Черкаська обл., м. Канів – Міжнародний фестиваль академічної та сучасної музики “Фарботони”;

Черкаська обл., міста Умань – Сміла – типологічно невизначений джазовий фестиваль “Дні джазової музики-1995”;

Чернігів – Регіональний джазовий фестиваль “Chernihiv Jazz Open”, Регіональний джазовий фестиваль “Блюз-Квадрат” та ін.

Отже, огляд започаткованих і відновлених джазових фестивалів, а також тих, що виникли до 90-х рр. і продовжували успішно функціонувати в Україні впродовж досліджуваного періоду, дав можливість оцінити рівень активності окремих міст України в розвитку даного мистецького руху і констатувати, що в Україні в цей період відбувався процес формування регіональних центрів джазово-фестивального руху. Вони вирізнялися від інших міст великою кількістю проведених джазових фестивалів і репрезентували досягнення джазового мистецтва відповідного регіону. Основними визначальними критеріями для присвоєння містам такого високого статусу стали: кількість джазових фестивалів

(не менше п'яти), які діяли в українських фестивальних містах в період 1991–2012 рр.; термін їх діяльності на теренах української культури; статус фестивальних заходів, а також їх перспективність, яка була визначена з позиції масштабності, популярності й обсягу виконуваних ними завдань.

У відповідності з адміністративним регіональним поділом України, розміщеним на сайті <http://uk.wikipedia.org/wiki>, до **західного** регіону належать міста Львів, Луцьк, Івано-Франківськ, Рівне, Тернопіль, Хмельницький, Чернівці і міста Закарпаття; до **східного** – міста Луганськ, Донецьк, Харків; до **південного** – міста Одеса, Запоріжжя, Миколаїв, Херсон, Севастополь та АР Крим; до **північного** – міста Київ, Житомир, Суми, Чернігів; до **центрального** – міста Дніпропетровськ, Вінниця, Черкаси, Кіровоград, Полтава. Проведене дослідження доводить, що своєю активністю серед вище названих міст за встановленими критеріями виділяються, переважно, обласні центри України, а саме: в західному регіоні – м. Львів; у східному – м. Харків; у південному – м. Одеса і м. Севастополь; в центральній частині України – м. Дніпропетровськ; у північній – м. Київ, які можна вважати регіональними осередками розвитку джазово-фестивального руху в Україні. Саме в них за цей період було започатковано не менше п'яти, а то й більше джазових фестивалів, значна частина яких стали міжнародними і відомими далеко за межами України. Наприклад, у м. Львові діяло шість міжнародних джазових фестивалів, серед яких – “Alfa Jazz Fest”, “Jazz Bez”, який став великим фестивальним форумом та ін., а у Львівській обл. свого часу виникло два міжнародні фестивалі – “Свірж” (с. Свірж) та “Fort.Missia” (с. Поповичі); всі вісім діючих джазових фестивалів в Одесі отримали статус міжнародних (“Два дні та дві ночі нової музики”, “Джаз-Карнавал” – “Odessa Jazz Fest”, “Ukraine Jazz summer” та ін.), а м. Южне Одеської обл. стало відоме двома фестивалями – Міжнародним дитячим джазовим фестивалем ім. Леоніда Утьосова в Южному (“Дитячий джазовий рух”) і фестивалем “Сосо. Джаз...” (Пам'яті Сосо Іремашвілі) тощо.

Але незмінним лідером у цій галузі, безперечно, залишається Київ, який є центром джазового фестивального руху не тільки північного регіону, а й усієї України. Саме там сконцентровані найкращі сили українського джазу і створені

найбільш сприятливі умови для розвитку джазового мистецтва. В місті за цей період було започатковано більше 20 джазових фестивалів, близько 15 з яких мають міжнародний статус. Це фестивалі “Єдність”, “Jazz In Kiev”, “Vocal Zone” ім. Володимира Міхновецького, “Метаморфози джазу”, дитячі міжнародні джазові фестивалі – “ОКешкин Джаз” і “Атлант–М” тощо; а також спільні з іншими містами України міжнародні джазові форуми – “Дніпрогастроль”, “Ukraine jazz summer”, “Jazz Bez” та ін.

Сучасний музичний фестиваль – це і конкурс, і школа майстерності, і пізнавальний тур одночасно. Участь у великому міжнародному музичному фестивалі – подія величезної ваги. Короткий виступ на сцені конкурсу вимагає багаторічної напруженої роботи і повної віддачі. Сучасне мистецтво не стоїть на місці, воно постійно розвивається та вдосконалюється, і відповідно до цього підвищуються вимоги до виконавської майстерності музикантів. Тому участь у фестивалі або перемога на міжнародному конкурсі стає своєрідною віхою на шляху будь-якого виконавця чи композитора. Зокрема, музичні фестивалі, які стають майданчиками не тільки для демонстрації власних досягнень, а й для обміну досвідом та отримання нових знань, сьогодні грають велику роль у розвитку майстерності та особистісних якостей саме молодих виконавців і композиторів, підготовка яких для України стає важливою і престижною справою. Стан, проблеми та досягнення в галузі естрадно-джазової освіти становитимуть зміст наступного підрозділу роботи.

2.4 Естрадно-джазова освіта як вагомий чинник професіоналізації вітчизняного джазового мистецтва

Якщо самотність культурного розвитку кожного народу є віддзеркаленням його історичної долі, то процес еволюції і його духовного потенціалу пов’язаний насамперед з освітньо-виховними проблемами в молодіжному середовищі, серед яких домінують професіоналізм та процеси формування культури особистості, її національної свідомості, світоглядної освіченості. У зв’язку з цим особливої

актуальності в сучасному українському суспільстві набувають професійна підготовка творчої молоді, естетичне та етичне виховання засобами музичного мистецтва у всій його багатогранності; дослідження закономірностей розвитку та специфіки впливу культурних різновидів, зокрема джазової музики, на світоглядно-художні пріоритети суспільства; визначення критеріїв оцінювання художніх явищ на основі дослідження та популяризації мистецьких здобутків у відповідності зі світовими стандартами тощо. Естрадно-джазове навчання як одне з передумов оновлення вітчизняної музичної культури, виступає як процес, що забезпечує підготовку висококваліфікованих музикантів з одного боку і аудиторії слухачів, здатної відрізнити справжні цінності від псевдоцінностей – з іншого.

Доба незалежності України відкрила нові горизонти для художньої освіти молоді, зокрема для розвитку естрадно-джазової підготовки молодих музикантів – виконавців та композиторів. Процеси гуманізації та глобалізації, які дедалі більше проявляються в усіх сферах суспільного життя, сприяли модернізації всієї освітньої системи України. Незаперечним є факт про необхідність підготовки та формування творчої музичної еліти, яка була б здатна гідно представляти українське музичне мистецтво на міжнародному рівні і конкурувати з визнаними у світі зарубіжними виконавцями. Особливе місце в цьому процесі належить естрадно-джазовому мистецтву, і в цьому сенсі є вкрай важливим організація спеціальної музичної підготовки. “За свою історію джаз пройшов величезний шлях розвитку ...і перетворився в складну сучасну музику. Український джаз, який упевнено завойовує публіку, концертні зали і майданчики, стає “обличчям” нашої культури, що вимагає до себе відповідної уваги як з боку влади, так і музичної громадськості” [229, с. 261-262].

Як відзначає у своїй роботі Ф. Шак, “на думку викладачів джазового виконавства старого та нового світу, в галузь джазової освіти як і раніше йде досить багато цілеспрямованих молодих людей. Їх не зупиняє низький престиж і відсутність економічних гарантій, такі характерні для професії джазового музиканта. Ці люди, як це і властиво певному віку, максимально, дієво і неупереджено сприймають ті творчі потенції і ту внутрішню екзистенціальну

свободу, яку дарує джазова музика. І ми щиро сподіваємося, що пасіонарність і цілеспрямованість сучасної молоді допоможе створити їй нові зразки музики, яку ми з гордістю зможемо назвати Джазом” [304, с. 25].

Поняття професійної естрадно-джазової освіти повною мірою можна віднести до системи вітчизняної музичної педагогіки починаючи з 1970-х років. В системі професійної музичної освіти найшвидше спостерігається становлення української фортепіанної джазової школи, яка формувалася в Україні поступово. До 1970-х рр. українські джазові музиканти, що отримали академічну освіту, оволодівали досвідом джазової гри самостійно – слухаючи виконання відомих зарубіжних і вітчизняних джазменів, працюючи в джазових колективах і беручи участь у фестивалях тощо. Загалом така практика мало відрізнялась від подібних форм самонавчання джазових виконавців в інших країнах. Згодом до цього процесу були залучені духові інструменти, а вокальне джазове мистецтво стало предметом викладання в багатьох музичних навчальних закладах України у 1980–90-х рр.

На той час навчальні осередки естрадно-джазової підготовки молодих музикантів діяли лише в окремих обласних центрах України і донині не стали для нашої музичної освіти поширеним явищем. Як зазначає засновник Школи джазу та сучасної музики у Львові саксофоніст М. Балог, “Я особисто ділю музикантів на дві категорії: професіоналів, які здають академконцерти, грають технічні заліки, мають якусь методику, яка існує вже багато років. Вони старанно виконують чужі думки, чужі ідеї, ідеї композиторів; вони прекрасні виконавці. Але забори від них клаптик паперу – ноти – і все, музика зникає. Інша категорія музикантів – імпрровізатори, ті, що грають блюз, рок-н-рол.... Але у них інша проблема – їм часто бракує професійної освіти” [314].

Оцінюючи тенденції в розвитку естрадно-джазової освіти того періоду, необхідно відзначити певні позитивні зрушення. Передусім це пов’язано з початком організації спеціальної освіти на державному рівні, до якої найшвидше долучилися вищі музичні навчальні заклади (кінець 1970-х – поч. 1980-х рр. XX ст.). Спочатку до консерваторських навчальних програм почали

запроваджувати профільні факультативні курси, такі як: джазова імпровізація (м. Одеса, 1979 р.), джазова гармонія та оркестровка (м. Київ, 1982–1995 рр.) тощо. Наступним етапом стало створення спеціальних кафедр естрадно-джазової підготовки, таких як: кафедри музичного мистецтва естради в Донецькій державній консерваторії ім. С. Прокоф'єва (1990 р.); кафедри естрадних та духових інструментів (1994 р) і кафедри музичного мистецтва естради та джазу (2008 р.) з новою спеціалізацією “Естрадно-джазовий спів” у Харківському державному університеті мистецтв ім. І. Котляревського (колишній Харківській консерваторії). Зокрема, на кафедрі музичного мистецтва естради та джазу (Оркестровий факультет) для студентів з'явилася можливість удосконалювати свою гру на духових інструментах, фортепіано, електрогітарі, контрабасі, бас-гітарі, ударних інструментах, а також спеціалізуватися за профілем “Естрадно-джазовий спів” і отримати кваліфікацію “Артист (соліст) оркестру (ансамблю) естрадних інструментів, диригент оркестру естрадних інструментів, викладач”. Але далеко не всі консерваторії долучилися до цього процесу й естрадно-джазова підготовка молодих музикантів поряд з іншими музичними спеціалізаціями не вважалась для них пріоритетною. Як зазначила головний редактор журналу “Джаз” О. Кизлова: “В Європі процес легалізації джазової освіти у вузах відбувся 20-25 років тому, а у нас – вакуум. Перебороти рутину в консерваторіях наразі не вдається.... В наших консерваторіях, як і при “совку”, джазу не вчать, очевидно, не підозрюючи, що зараз у світі це давно вже велетенське філармонійне дитя, яке виросло з ресторанних штанців” [113, с. 15].

Відомим в Україні вищим навчальним закладом з підготовки естрадно-джазових виконавців став Київський національний університет культури і мистецтв. У структурі університету 12 інститутів і факультетів, і одним із провідних є Інститут мистецтв з популярними кафедрами естрадного співу, режисури естради і масових свят, теорії та історії мистецтв тощо. Другим не менш відомим вищим музичним навчальним закладом у м. Києві була Муніципальна академія естрадного і циркового мистецтв ім. Л. Утьосова зі структурним підрозділом – кафедрою естрадного співу. Але найбільш престижним в Україні

стало Київське державне вище музичне училище ім. Р. Глієра, нині – Київський інститут музики ім. Р. Глієра, в якому, дякуючи зусиллям Є. Дергунова – одного з найкращих джазменів України та В. Симоненка – видатного історика джазу, у 1980 р. був відкритий перший в Україні естрадно-джазовий відділ, який зараз відомий як Школа джазового і естрадного мистецтва. Київський інститут музики ім. Р. М. Глієра вже виховав численних лауреатів, зокрема, тільки за I семестр 2012–2013 навчального року своїми здобутками та професіоналізмом честь Інституту прославили 43 лауреати різноманітних конкурсів.

Також з'явилися кафедри естрадного співу в Національній академії керівних кадрів культури і мистецтва (м. Київ); в Ніжинському державному університеті ім. М. Гоголя; в Сумському державному педагогічному університеті ім. А. Макаренка, в якому на факультеті мистецтв проводилася освітня діяльність за спеціальностями “Музика та художня культура”, “Музика та естрада”, і діяв народний театр-студія естрадного вокалу „Екстрім”; у Рівненському державному гуманітарному університеті, де на факультеті музичного мистецтва поряд з іншими існували такі напрямки підготовки фахівців як “Естрадний спів”, “Музичне мистецтво естради”, “Комп’ютерно-електронна музика”; в Інституті мистецтв Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника була реорганізована вокальна кафедра і отримала нову назву – кафедра академічного і естрадного співу, яка здійснювала підготовку естрадно-джазових виконавців тощо. В Харківській державній академії культури на факультеті музичного мистецтва поряд з кафедрою естрадного співу існувала кафедра інструментів духового та естрадного оркестрів, на яких відбувалася підготовка за спеціальностями “Музичне мистецтво естради”, “Естрадний спів”. Нині на факультеті функціонують такі творчі колективи, лауреати міжнародних джазових конкурсів та фестивалів, як Естрадно-симфонічний оркестр, Джазовий оркестр, джазовий ансамбль студентів та випускників кафедри інструментів духового та естрадного оркестрів “Магніфіка”, гурт “Шкода”, студентський театр естрадної пісні “Степ” тощо. Луганська державна академія культури і мистецтв на факультеті музичного мистецтва здійснювала підготовку академічних, народних, естрадних співаків і відповідно до

останнього за спеціальностями “Естрадний вокал”, “Звукорежисура”, “Музичне мистецтво естради” (інструменталісти). В Інституті мистецтв Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Ушинського (м. Одеса) на кафедрі теорії музики і вокалу факультету музичної та хореографічної освіти систематично готували студентів до участі у студентських олімпіадах та міжнародних і всеукраїнських конкурсах з класичного та естрадного вокалу. В Чернівецькому національному університеті ім. Ю. Федьковича на кафедрі музики факультету педагогіки, психології та соціальної роботи за навчальною програмою предмет “Естрадний спів” став обов’язковим тощо.

В цей період відкриваються джазово-естрадні відділення або факультативи в ряді відомих вищих навчальних закладів. Наприклад, в Інституті мистецтв Київського університету ім. Б. Грінченка була відкрита кафедра академічного та естрадного вокалу, а з 2000 року за ініціативою ректора Одеської державної музичної академії ім. А. В. Нежданової О. Сокола був запроваджений факультатив з джазової вокальної імпровізації тощо. Ще В. Бурбат зазначав, що “до теперішнього часу джаз значною мірою емансипувався і представляє тепер один з різновидів сучасної серйозної концертної музики, а тому заслуговує на те, щоб зайняти гідне місце на всіх рівнях системи вищої освіти” [190, с. 66].

Але, як відомо, щоби досягти певного рівня майстерності, музикою треба займатися з дитинства. Для забезпечення прагнень вищих навчальних закладів виховати професійні кадри виконавців естради і джазу необхідна цілеспрямована фахова підготовка абітурієнтів, які б володіли основами відповідної спеціалізації, тобто мали б довузівську фахову підготовку. Тому у системі музичного виховання підростаючого покоління важливу роль починають відігравати початкові спеціалізовані навчальні заклади – музичні школи, дитячі школи естетичного виховання тощо. Вони формують світогляд, професійну майстерність молодих музикантів, здійснюють підготовку найбільш обдарованих учнів до вступу в навчальні заклади культури і мистецтв I–II рівнів акредитації. “Завтрашніми” зірками будь-якого жанру мистецтва стають “сьогоднішні” діти.

Необхідно зазначити, що музично-освітня система початкової музичної освіти базується на тому, що учні в ДМШ ще не мають музичних знань та власного музичного досвіду. У зв'язку з цим перед музичною школою стояло завдання не лише якісного перетворення стихійно і неконтрольовано сформованих музичних інтересів у естрадно-джазових співаків-початківців, а й ознайомлення їх з усім спектром жанрів і репертуарних напрямів естрадно-джазового мистецтва загалом. Так почали виникати дитячі школи естетичного виховання або відкриватися нові відділи у вже існуючих мистецьких закладах. Це естрадні відділення у державних музичних школах м. Києва (1974 р.), м. Одеси (1982 р., 1989 р.), м. Ізмаїла (1989 р.), Дитячій академії мистецтв (м. Луганськ) та ін.

Відомою Школою естетичного виховання стала Київська дитяча художня школа № 2, в якій існували художнє, хореографічне і музичне відділення з підрозділами – фортепіанним, струнно-смічковим, відділом духових та народних інструментів, вокально-хоровим, відділами естрадного співу, теоретичних дисциплін та композиції. Одними з найвідоміших на той час стали Школа естрадного та джазового мистецтва Дніпровського району міста Києва (2001 р.) та ін.

Київська дитяча академія мистецтв (вищий мистецький коледж) М. Чембержі. До співпраці в Школу естрадного та джазового мистецтва (Київську дитячу академію) було запрошено П. Полтарєва – відомого джазового критика, викладача джазових дисциплін Київського національного університету культури і мистецтв. Саме він став на чолі навчального закладу нового типу, який своєю першочерговою метою вважав виховання нової генерації людей, здатних змінювати світ на краще. Адже саме діти, виховані на традиціях кращих зразків джазової культури, заряджені силою її творців, здатні припинити руйнацію культурного простору держави. Школа являла собою унікальну структуру, в якій на інструментальному та вокальному відділеннях не тільки професійно навчали дітей та дорослих основам традиційного та сучасного джазу, академічної, рок- і поп-музики, не тільки підвищували їхній фах у майстер-класах зірок світового рівня, які консолідують в своїй сфері кращі сили української естради та джазу, а й

формували, розвивали, пропагували та досліджували основні тенденції розвитку вітчизняного естрадного та джазового музикування. Учні та викладачі, творчі колективи школи активно пропагували мистецтво України в Італії, Німеччині, Угорщині, Польщі, Туреччині та багатьох інших країнах, де вони перебували з творчими візитами. Спільні творчі акції, які постійно проходили у великому концертному залі школи разом із музикантами із США, Голландії, Англії, Польщі, Японії та інших країн світу, створили умови для творчого зростання, плідного спілкування з аудиторією та активного пропагування високого джазового мистецтва.

Учні школи стали переможцями понад 400 джазових, естрадних, фольклорних, класичних конкурсів і фестивалів України та зарубіжних країн світу, зокрема: “Мелодії та ритми джазу”, Міжнародного конкурсу “Зоряний Симеїз”, Міжнародного фестивалю “Під вітрилами Надії і Добра”, Дитячого джазового фестивалю “Атлант-М”, Міжнародного джазового фестивалю “Єдність”, Міжнародного дитячого музичного фестивалю пам’яті Леоніда Утьосова в м. Одесі, Всеукраїнського фестивалю духовної творчості “Оберіг надії”, багатьох міжнародних конкурсів та фестивалів у Німеччині, Угорщині, Чехії, Франції, Британії, Іспанії, Єгипті, Польщі тощо. Школою були започатковані та проводилися міжнародні фестивалі та конкурси, серед яких “Зимові джазові зустрічі”, присвячений пам’яті Є. Дергунова, “Jazz зорі”, “Острів”, “Yellow Submarine”, “Beatles fest” та ін. Вона постійно брала участь в організації міжнародних арт-фестивалів “Вітри надії” (Єгипет), “Бісерна обала” (Чорногорія), “Beatles fest” (Крим), “Співочі тераси” (Харківська обл.), “Дитячий хіт-парад” (м. Одеса) та “Оберіг надії” (м. Київ). Школа естрадного та джазового мистецтва перестала бути лише навчальним закладом. Цей незалежний культурний осередок став яскравим прикладом гармонійної підтримки з боку мистецької еліти та держави, що пропагує в суспільстві внутрішню свободу кожної особистості, як одного з чинників інтеграції творчої молоді України у світовий соціокультурний простір.

Завданням формувати грамотних і свідомих поціновувачів джазу була скерована і діяльність викладачів Черкаської дитячої музичної школи №1 Т. Біляєвої і Л. Красавіної, яка нині завідує відділенням естрадно-джазового мистецтва у Черкаському музучилищі. За їх ініціативою до шкільної навчальної програми було включено спеціальний предмет “Твір та імпровізація” і створено спеціальний клас імпровізації. Акцент на практичних заняттях ставився на досягненні секретів джазової стилістики. Успішних результатів було досягнуто на обласних конкурсах молодих композиторів (2003–04 рр.) та на I–III і V Всеукраїнських конкурсах “Жива музика”. Чимало вихованців класу імпровізації продовжили фахове навчання, а їх колеги і прихильники поповнили ряди шанувальників джазу [210].

З поч. 2000 р. починають функціонувати відділи естрадно-джазового виконавства і в музичних училищах, зокрема: у вже згаданому вище Київському музичному училищі ім. Р. М. Глієра (1980 р.), нині – Київському інституті музики ім. Р. Глієра, Одеському училищі мистецтв і культури ім. К. Данькевича (1980 р.), Донецькому (1986 р.), Львівському ім. С. Людкевича (1989 р.), Харківському музичному училищі ім. Б. Лятошинського (1989 р.), Криворізькому (1990 р.), Луганському коледжі культури і мистецтв, Хмельницькому музичному училищі ім. В. Заремби, Черкаському музичному училищі ім. С. Гулака-Артемовського, Чернігівському музичному училищі ім. Л. Ревуцького, музичному училищі Дніпропетровської консерваторії ім. М. Глінки (1991 р.) та ін. Наприклад, в останньому з них в роботі циклової (предметної) комісії “Музичне мистецтво естради” навчальною програмою були передбачені спеціалізації “Естрадний спів” і “Естрада” (інструментальне виконавство). З окремих предметів (“Спеціальний клас”, “Методика навчання співу”, “Основи джазової імпровізації” тощо) були створені навчальні програми, які затверджені Державним методичним центром навчальних закладів культури і мистецтв України.

Дуже цінною у вихованні естрадно-джазових виконавців і композиторів є систематичність і послідовність їх підготовки на різних освітнянських рівнях: школа–училище–ВУЗ. Взірцевим досвідом саме такої організації навчання стала

діяльність черкаських музикантів-освітян. Як слушно зазначала А. Помогайбо – “джазу вчитися можна”. Стабільність започаткованих джазових традицій в Черкасах підтримувалася концертною діяльністю відомого в місті та за його межами Біг-бенду студентів естрадно-джазового відділення Черкаського музичного училища під керівництвом М. Євпака – спочатку викладача естрадного відділення Черкаської школи мистецтв (ДМШ №4) і організатора дитячого джаз-оркестру, а пізніше – провідного викладача естрадно-джазового відділення Черкаського музичного училища. Вихованці дитячого оркестру, які стали студентами Черкаського музичного училища, і викладачі-ілюстратори утворили мистецьку базу для створення Біг-бенду Черкаського музичного училища, а згодом на його базі у 2001 р. – естрадно-джазового відділення. Виступи студентського джазового оркестру – це завжди повноформатна і яскрава сторінка кожного джазового форуму, який відбувався у місті, один з вагомих епізодів публічних звітних концертних заходів. Серед найяскравіших творчих презентацій Біг-бенду Черкаського музичного училища стали успішні виступи на джазовому фестивалі “Горизонти джазу” (м. Кривий Ріг, 1998 р.), на черкаських фестивалях “Черкаські джазові дні” та “Джаз-Диліжанс” [210].

Представлений огляд основних навчальних закладів естрадно-джазової підготовки засвідчує, що в Україні організація освітянських осередків різних рівнів (школа, училище, ВНЗ), поява в окремих містах України естрадно-джазових відділень у ДМШ, в музичних училищах, вищих навчальних закладах тощо починалась і забезпечувалась державною підтримкою.

На сьогодні проблеми і досягнення початкової і середньої ланки естрадно-джазової підготовки творчої молоді, за винятком поодиноких публікацій, не стали предметом наукових досліджень і спостережень. Особливості навчання студентів музичних училищ достатньо повно розкрито у наукових роботах І. Димової, О. Ільїної, І. Казуніної, Ф. Макоева, Ю. Мірлас, О. Пруднікової, Л. Секретової та ін., але проблема формування навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ залишилася поза їхньою увагою.

Поряд з навчальними закладами державного підпорядкування з початком ХХІ ст. відкриваються приватні осередки підготовки естрадно-джазових виконавців. Серед них: Школа-студія сучасних видів вокалу “Драйв” (м. Київ); Школа Блюзу і Джазу (м. Київ), в якій дітей знайомили з різними музичними стилями (блюз, блюз-рок, джаз, фанк, соул), навчаючи гри на акустичній гітарі, електрогітарі, бас-гітарі, блюзовій губній гармошці і виконанню блюзового і джазового вокалу; Школа естрадного мистецтва “Джем” (м. Чернівці); Продюсерський центр ”PARADIS” (м. Київ), що проводив професійне навчання за популярними зараз творчими дисциплінами, такими як: естрадний вокал, акторська майстерність, сучасна хореографія, модельне мистецтво тощо; Літня Джазова Школа “Reikartz” (м. Львів), що була організована за ініціативою “JazzClub.Lviv”, МО “Дзига”, Ходжежською джазовою школою “Cho-Jazz” (Польща) і факультетом культури та мистецтв ЛНУ ім. І. Франка за підтримки Посольства США в Україні, яка мала на меті надати молодим українським музикантам не тільки поспілкуватися з досвідченими джазменами з США та Польщі, а й можливість започаткувати у Львові щорічну Школу Джазу; Дитяча школа естрадного мистецтва продюсерського центру “Kaparation” (м. Львів), у програмі якої були передбачені заняття з вокалу, хореографії, сценічної майстерності тощо; Інститут шоу-бізнесу як структурний підрозділ Приватного вищого навчального закладу “Європейський університет” (2011 р.) тощо.

З 2009 р. поступово налагоджується організація виїздів молодих українських джазменів на навчання у Міжнародні Літні Джазові Школи в Польщі. Зокрема, за ініціативи МО “Дзига” та “Джаз-клубу. Львів” з 20 до 31 липня 2011 р. у польському місті Ходжеж відбулися відомі джазові майстер-класи, на які мали змогу потрапити українські джазові музиканти, щоби два тижні повчитись у видатних європейських джазменів. Мистецьким директором Школи того року був професор Ян Ярчик – декан відділу джазу McGill University в Монреалі, а мистецьким директором польсько-українських джазових майстер-класів – Януш Шром. Громадянам України було надано стипендіальну знижку 50% та безкоштовне проживання у готелі. Це найстаріші джазові майстер-класи у східній

частині Європи, які дотепер продовжують бути вагомою подією в європейському джазовому русі і для проведення яких влітку приїжджають відомі джазові музиканти, щоби вчити творчу молодь з України. За період 2009–2010 рр. мистецьке об'єднання “Дзига” та “Джаз-клуб. Львів” організували навчання на Ходжежських майстер-класах 50-ти музикантам з України. Вони мали чудову нагоду отримати нові знання від професійних викладачів джазу з Польщі, Німеччини, Іспанії та Канади; набути практичний досвід співпраці в джазовому колективі; послухати лекції з історії та теорії джазової музики; щовечора брати участь у джем-сейшенах; проявити себе на великій сцені у фінальних концертах; познайомитися з молодими музикантами з інших країн, що дало їм можливість створити нові міжнародні музичні проекти.

Отже, огляд стану розвитку естрадно-джазової освіти молоді в Україні свідчить про його позитивну динаміку зростання у вищих музичних закладах і явну недооцінку в музичних закладах початкового і середнього рівнів (музичних школах, училищах), що руйнує основний принцип педагогіки – наступності і безперервності у навчанні, від ефективності й доцільності педагогічної організації яких залежать подальша активність творчої особистості, її самоусвідомлення, можливість самовираження тощо. А за відсутності якісної естрадно-джазової освіти на всіх рівнях навчання важко сформувати стійкі виконавські і педагогічні традиції. В більшості європейських і американських навчальних закладах (консерваторіях, музичних академіях тощо) є джазові факультети, в яких джазу навчають спеціально, оскільки для них джаз – це галузь серйозної музики, академічна музична спеціальність.

Певну проблему становить відсутність переважно для початкової ланки естрадно-джазової освіти навчальних матеріалів і програм. Свого часу були розроблені програми, зокрема: “Сучасна музика (естрадна спеціалізація)” А. Саратської (1989 р.); програми з предмета “Композиторська творчість” для ПСМНЗ, розроблені В. Журавицьким, С. Короп, Н. Несторовою та С. Островою (2003); “Імпровізація на фортепіано” Г. Гельфгата (1996 р.) та ін., які не відповідали системному підходу до вивчення предмета. Практично естрадна та

джазова спеціалізації навчання здійснювалася на рівні спеціальних навчальних закладів, тому більшість підручників і посібників за цими напрямками були розраховані на студентів та викладачів музичних училищ і ВНЗ. Серед найбільш відомих – “Гармонія в джазі” Ю. Чугунова, “Практичний курс джазової імпровізації” І. Бриля, “Музичні диктанти. Естрада та джаз” Б. Копелевича, підручник “Сольфеджіо” та “Збірник диктантів” В. Серебряного, підручник “Школа джазового виконавства для фортепіано” Н. Лагодюк тощо. Цей неповний перелік може стати відправною точкою в пошуках матеріалів для профільного навчання. Винятками стали: Підручник для учнів 3-7 класів “Джазове сольфеджіо” О. Хромушина і Практичний посібник для початківців “Джазовый вокал” А. Карягиної (2008 р.). В останні роки з’являються музичні програми так званої додаткової освіти, зокрема, відомі авторські програми додаткової освіти Є. Чудаєва, що входять до складу програмно-методичного комплексу “Естрадно-джазовий ансамбль” тощо.

Проблемою часу стала відсутність налагодженої системи *підвищення кваліфікації* педагогічних кадрів. Завжди постає питання – де? Оскільки немає створених методичних осередків української школи джазу, перейняти кращий досвід джазової педагогіки можливо було лише за кордоном. До таких методичних центрів перепідготовки кадрів можна віднести Ростовську ДМШ ім. Кіма Назаретова (Росія) або на Заході – польську методичну базу, в якій джазова освіта поставлена на досить високому рівні. Поряд із спеціальними факультетами в музичних закладах Польщі існує ціла мережа музичних студій, які серйозно займаються як джазовою підготовкою творчої молоді, так і перепідготовкою викладацьких кадрів.

Немаловажне значення для удосконалення майстерності нової генерації українських джазменів стало практичне вивчення досвіду та здобутків композиторської і виконавської творчості. Такий творчий обмін індивідуальними виконавськими досягненнями молодих джазових музикантів активно розвивався в рамках джазових конкурсів і фестивалів. Серед великої кількості фестивалів, які щороку проходили в Україні, для фахового зростання творчої молоді особливе

значення мали вищезазначені дитячо-юнацькі джазові фестивалі, а також джазові фестивалі, які передбачали у своїх програмах участь дитячих та юнацьких колективів. За словами М. Фрейдлина, “Джазовий музикант – це високо. Треба пройти дуже велику школу, бути надзвичайно талановитим, вміти спонтанно імпровізувати, взаємодіяти з іншими музикантами, бути полістилістичним” [284].

Підсумовуючи вищесказане, можна стверджувати, що вітчизняна педагогічна наука має певні досягнення у розв’язанні проблеми виховання естрадно-джазової культури молоді і спрямовує музичну педагогіку на дослідження, реалізацію і, в результаті, удосконалення системи естрадно-джазової освіти в Україні. Вона пропонує комплексне навчання на основі досягнень як неакадемічного, так і академічного напрямків у виконавстві, які досить надійно вкоренилися у світовій музичній культурі. Це свідчить про ґрунтовність універсальних тенденцій розвитку джазу на рубежі століть та зміцнення інтеграційних міжкультурних зв’язків. Процес виділення в українській музичній педагогіці естрадно-джазового профілю, його експериментальної апробації та розвитку пов’язаний передусім з появою переважно державних навчальних осередків на всіх рівнях музичної освіти.

Основним потужним творчо-стимулюючим заходом фахового зростання творчої молоді в означеному процесі виступає джазово-фестивальний рух, в якому особливе місце належить дитячо-юнацьким джазовим фестивалям і конкурсам. Вони мають великий педагогічно-виховний ефект, оскільки, здійснюючи інформаційно-пропагандистську функцію, сприяють не тільки реалізації індивідуальних творчих і виконавських досягнень молодих джазових музикантів, а й творчому обміну цими досягненнями, що спонукає молодих джазменів удосконалюватись і досягати нових вершин у джазово-виконавській майстерності. У цьому сенсі фестивалі джазової музики справедливо називають творчою лабораторією, яка нині залишається головним двигуном джазового механізму.

Загалом, підсумовуючи **другий** розділ дослідження, можна констатувати, що одним з переконливих показників досягнень і вагомим важелем в розвитку джазової культури є джазові фестивалі, проведення яких в Україні вже стало традицією. За період 1991–2012 рр. в Україні було започатковано нових і

відновлено з попередніх років близько 100 джазових фестивалів та джазових проектів у рамках великих мистецьких фестивалів. Поряд з ними продовжували успішно функціонувати фестивалі, які виникли ще у 80-ті рр. Особливий злет фестивального процесу, що відомий у науковій літературі як “фестивальний бум”, сприяв активізації джазово-фестивального руху, який демонструє на початку XXI ст. позитивну динаміку як у кількісному, так і якісному плані.

На території України в період 1991–2012 рр. проходила велика кількість джазово-фестивальних акцій, різних за своїми масштабами, віковими категоріями учасників, терміном побутування, зв'язками з іноземними джазовими музикантами, обсягом виконуваних культурологічних завдань тощо, що дало підставу розподілити їх за окремими категоріями. Особливий резонанс мають різні типи міжнародних джазових фестивалів, оскільки саме вони значно піднесли престиж нашої держави на міжнародному рівні і стали важливим чинником інтеграції України у світовий соціокультурний простір. На цій основі було розроблено авторську класифікацію діючих у цей період джазових фестивалів; визначено центри джазово-фестивального руху, до яких належать міста Київ, Львів, Харків, Одеса, Севастополь, Дніпропетровськ; проаналізовано напрямки і умови професійної підготовки молодих українських джазменів, рівень яких відповідав би високій виконавській майстерності світових джазових зірок. Це пов'язано з організацією естрадно-джазової освіти майбутніх представників української джазової школи, окремі з яких вже зараз піднімаються на олімп світового джазового виконавства. Але в цій галузі існувало і ряд проблем, які пов'язані з недостатнім рівнем естрадно-джазової підготовки початкової і середньої ланки освіти (музичні школи, училища), що руйнує основні принципи педагогіки, та відсутністю налагодженої системи підготовки і перепідготовки спеціальних педагогічних кадрів тощо.

На основі здійсненого огляду функціонуючих в Україні джазових фестивалів та їх аналізу можна стверджувати, що джазові фестивалі та концерти органічно вписалися у систему музичного життя України. Фестивальний джазовий рух, який тісно пов'язаний з іншими соціокультурними процесами, протягом останнього

десятиліття XX ст. та поч. XXI ст. відзначився великими досягненнями, а саме:

- 1) збільшенням кількості фестивальних заходів та розширенням їх географії;
- 2) зростанням професійного рівня учасників джазових фестивалів, що позначилось на вдосконаленні їх майстерності, поєднувалося з урізноманітненням і збагаченням репертуару, значне місце в якому посіли композиції, що ґрунтувалися на українському “інтонаційному матеріалі”;
- 3) окремі фестивалі, що були започатковані як міські або регіональні, вирости до потужних “суперфестивалів”, як це сталося з джазовими фестивалями “Горизонти джазу” (м. Кривий Ріг), “Єдність” (м. Київ) та ін., які поступово набули статусу міжнародних;
- 4) інтенсивний розвиток джазово-фестивального руху в соціокультурному середовищі України зумовив якісні зміни і розширення їх функціонально-змістового компонента від інформаційно-пропагандистського до творчo-комунікативного;
- 5) джазові фестивалі відіграли вагомий роль в процесі подальшого формування національного джазового стилю та розвитку української джазової школи.

Проведення фестивального заходу – це “вершина айсберга” в реалізації важливої культурної акції, якій передувала велика організаційна робота різних осередків, що передбачала діяльність цілої мережі структур державного, громадського і приватного підпорядкування, без налагодженої роботи яких не було б досягнуто вище відзначених результатів. Це велика праця не тільки щодо організації і безпосереднього здійснення джазово-фестивального заходу, а й щодо формування традицій побутування джазу в Україні, створення потужного інформаційного поля і атмосфери позитивного сприйняття широкою аудиторією джазового мистецтва. Саме про основні з них і йтиметься в наступному розділі дослідження.

РОЗДІЛ 3. ПРОСВІТНИЦЬКО-ПРОПАГАНДИСТСЬКІ ОСЕРЕДКИ ДЖАЗОВО- ФЕСТИВАЛЬНОГО РУХУ В УКРАЇНІ

3.1 Особливості діяльності основних просвітницько-пропагандистських осередків джазового мистецтва

У справі пропаганди джазового мистецтва та ініціюванні й проведенні джазових фестивалів велику просвітницько-пропагандистську місію в Україні виконують окремі заклади культури державного, громадського і приватного підпорядкування. Ця діяльність здійснювалася за ініціативою компаній, асоціацій або творчих особистостей, які вболівали за майбутнє нашої музичної культури. Як зазначав Ф. Вуд, “Раніше думали, що творчий потенціал – це просто “сила природи”, що знаходиться вище людського розуміння, за винятком кількох геніїв зі світу мистецтва і науки. Однак ми стверджуємо, що творчий потенціал може і повинен бути керованим” [44].

Найбільш дієвими і результативними у контексті проведеного дослідження на той час виявились нижчезгадані інституції.

Музичні видавництва. Починаючи з 1980-х рр. поступово налагоджується видавництво естрадно-джазових інструментальних й вокальних нотних збірників, посібників, енциклопедичної літератури як зарубіжних, так і вітчизняних авторів, зокрема: нотний посібник “Джаз для дітей” Дж. Еберсольда (м. Ростов-на-Дону); українське видання навчальних посібників – “Джазова імпровізація на шестиструнній гітарі” В. Молоткова (1983 р., 1989 р.), “Естрада. Рок-музика. Джаз” (1993 р.) В. Откидача, “Диктанти на основі естрадної і джазової музики” М. Серебряного (1989) та ін.; нотних збірників – збірник джазових стандартів “Real Books”, “Джазові етюди для фортепіано” (1984 р.), “Джаз і фортепіанна музика першої половини ХХ сторіччя” (1987 р., 1989 р.), “Джазові п’єси радянських композиторів для фортепіано” (1990 р.), “Естрадні та джазові п’єси для фортепіано” (1995), “Jazz book. Ноти, тексти, гармонія” (2000 р.), “Джазові стандарти в імпровізаціях для труби” В. Колеснікова (2007 р.) та ін.; хрестоматій –

“Американські блюзи. Хрестоматія” упорядник В. Полянський, “Фортепіано в джазі”, хрестоматія для естрадних відділень музичних училищ, упорядник Н. Замороко (1988 р.) та ін.; методичної літератури – “Техніка джазового акомпанементу на шестиструнній гітарі” В. Манілова та В. Молоткова (1979 р., 1984 р., 1989 р.), “Основи джазової інтерпретації” І. Горвата та І. Вассербергера за спец. редакцією, передмовою та словником В. Симоненка (1980 р.), “Українська естрадна вокальна школа” Л. Прохорової (2006 р.) та ін.; вітчизняних енциклопедичних та міологічних словників – “Лексикон джазу” (1981 р.) і “Українська енциклопедія джазу” (2004 р.) В. Симоненка, збірників з репертуару відомих співаків та багато інших.

У 1990-х рр. з’явилися нові періодичні видання, основним завданням яких стала пропаганда джазового мистецтва. Розвивалася музична журналістика, головною метою якої був “пошук істини” у різних галузях музичної творчості та донесення цієї істини до громадської свідомості. Зокрема, велику роботу щодо популяризації джазової музики проводив вітчизняний журнал “Джаз”, журнал “NOTA” (“Нота”) Вячека Криштофовича-молодшого, який виходив шість разів на рік та ін. Але лише за останні декілька років “Нота” та інші музичні видання, серед яких музичні журнали “Галас”, “Арт-Лайн”, “Киев Cult”, “Афіша”, газета “Кур’єр муз”, припинили в Україні своє існування.

Популярним у Львові став журнал “A-Z Art”, який був започаткований 16 лютого 2011 р. на факультеті культури і мистецтв ЛНУ ім. І. Франка студентським дискусійним клубом “Гра в Гессе”. Це видання було спрямоване на висвітлення найпомітніших культурних подій м. Львова і мало на меті створення території сучасного дискурсу у сфері культури, яка стала б базою формування шкали мистецьких вартостей серед читачів. Дуже популярними серед шанувальників джазу у нинішній час є щотижнева газета “Культура і життя” та журнал “Музика”, де щоразу з’являються інформації про події, які стосуються джазового мистецтва: проведення джазових фестивалів, різних проектів, концертів, творчих зустрічей тощо.

У 2004 р. в Одесі було започатковано видання “Джазової газети”, поява якої стала спробою створення спеціальної ніші для “людей з джазовим мисленням” – людей креативних, які люблять і цінують всі види мистецтв та здатні спонтанно і корисно для себе й оточуючих імпровізувати. На думку одного з авторів цього видання М. Фрейдліна “гідним батьком “Джазової газети” став Міжнародний фестиваль джазової музики “Джаз-карнавал” в Одесі, який у вересні 2004 р. ми будемо проводити в четвертий раз. Ми хочемо, щоб він став ще однією культурною традицією міста, яке відоме на всіх континентах як одна з музичних столиць світу. У нас є надія на те, що, крім джазових свят, нам вдасться проводити й інші – музичні, літературні, театральні, свята живопису, графіки, скульптури, художнього дизайну. Тому й газета наша, незважаючи на таку конкретну назву – “Джазова”, буде поміщати матеріали про інші види мистецтв, а також інші види людської діяльності, де головним фактором ”вищого пілотажу” і успіху виступає джазове мислення” [285].

Також значну роботу з пропаганди джазового мистецтва здійснювала не дуже широка мережа магазинів, які поряд з іншою нотною літературою пропонувала нотний матеріал джазових творів тощо.

Мистецькі агенції, продюсерські центри, компанії. До підготовки і проведення багатьох джазових фестивалів часто долучалися мистецькі агенції, продюсерські центри і компанії. У зв’язку з цим необхідно відзначити активну діяльність продюсерського агентства “Jazz In Kiev” під орудою О. Когана. Як зазначає О. Кизлова, “все, що робить агентство під керівництвом Олексія Когана, ретельно продумується і має інтелігентний вигляд. Команда Когана несе високу культуру тим, хто радіє плодами їхньої праці, – чи це буде великий фестиваль, окремий концерт, фотовиставка, демонстрація кінофільму, чи дитячий музичний ранок” [112]. Зокрема, у травні 2009 р. продюсерський центр “Jazz In Kiev” представив два джазових проекти: перший – квартет “Metro” (США) у складі гітариста Чака Лоеба, клавішника і композитора Мітча Формана, бас-гітариста Мелвіна Девіса і польського барабанщика і продюсера Кшиштофа Завадського, у виконанні яких звучали композиції з останнього альбому “Express”; другий –

інструментальний проект “Apple Tea”, який неодноразово виступав з концертами у Києві та на фестивалі у Коктебелі.

Велику роботу з джазової пропаганди проводило агентство “Театр джазу” (генеральний директор – О. Когут, засновник та продюсер проекту – С. Грабар). Завдяки агентству у період 2001–2003 рр. слухачам пощастило почути національний джазовий оркестр з Франції “Vienna Art Orchestra”, французький квартет Сільвена Кассапа, виступи піаніста з Фінляндії Міка Похйоли і трьох блискучих тріо: норвезького “Urban Connection”, французького Сильвена Бьофа і фінського Пепфа Пайвінена. Важливо, що музична агенція “Театр Джазу” була основним організатором Міжнародного джазового фестивалю “Єдність”. Постановою колегії та наказом Міністерства культури України від 15.03.2012 № 206 з питань основної діяльності за березень 2012 р. було вирішено включити товариство з обмеженою відповідальністю “Театр Джазу” до мережі Міністерства культури України.

У цей час в Україні виникає ціла низка агенцій і продюсерських центрів, які долучаються до організації й проведення різних джазових фестивалів. Наприклад, у 1996 р. в м. Києві було організоване приватне підприємство – Продюсерський центр “Україна-фестиваль”, діяльність якого була спрямована на допомогу в організації видовищно-розважальних акцій; у 2012 р. у Києві стала популярною формація “Блюзові Фестивалі та Джеми”, яка разом з джаз-клубом “Джезва” організовувала, інформувала і запрошувала як для прослуховування, так і для участі у джазово-блюзових фестивалях і джемах талановитих музикантів; у Харкові почав активно діяти продюсерський центр “KoKawa-Jazz”, який став співорганізатором фестивалю “Нулевое декабря”, що пройшов у рамках декількох сезонів Міжнародного джазового фестивалю “Kharkiv Za Jazz Fest 2008–2009”; у Дніпропетровську в кінці 1990-х рр. надзвичайно популярним було Агентство “Davis-Art”, яке в різні роки активно долучилося до організації й проведення чергового Міжнародного джазового фестивалю “Джаз на Дніпрі”; в Чернігові творче агентство “ЧЄ Студіо” на чолі з директором О. Федоренком виступило організатором Міжнародного джазового фестивалю “Chernihiv Jazz Open”;

концертні агенства “Zodiac” в Криму та одноіменне – в Полтаві, які займалися організацією і проведенням концертів, шоу-програм, корпоративів, ювілеїв, виставок, презентацій, рекламних кампаній, PR-акцій, фестивалів та інших культурно-масових заходів тощо.

Отже, поступово формується порівняно нова мережа бізнес-структур, що спеціалізувалася на проведенні різноманітних джазових заходів, і реально потіснила в цій галузі традиційні концертні організації. Не останнє місце в цій когорті належить “Продюсерському центру Петра Полтарєва” – одному з небагатьох агентств України, що спеціалізувалося та активно просувало на український ринок численні національні та міжнародні джазові проекти.

Дієву підтримку у популяризації джазового мистецтва в Україні здійснювали різні мистецькі компанії. Зокрема, “Music Evolution Company” була першою українською музичною компанією, яка відкривала і представляла талановитих музикантів у стилях world-music, tethno-jazz, сучасний джаз та виконавців в інших альтернативних стилях сучасної музики. Це співдружність музикантів, кожен з яких створював свій світ музичної творчості, тим самим здійснюючи індивідуальний внесок у розвиток джазового мистецтва. Вагому підтримку у реалізації та оформленні концертних проектів здійснювало підприємство “Музична Біржа” – товариство з обмеженою відповідальністю, з багаторічним досвідом роботи в організації видовищних заходів та технічного забезпечення будь-якого ступеня складності, яке обслуговувало цілу низку джазових фестивалів [296].

Громадські організації, фонди. Великий внесок у розвиток джазово-фестивального руху в Україні робили громадські організації і фонди. Одним з найбільш дієвих серед них був “Український інформаційно-сервісний центр культури і туризму”, основним завданням якого була підтримка розвитку мистецтв та організація різних мистецьких заходів, у тому числі тих, що мають статус міжнародних. Під егідою цієї організації було проведено і проводиться багато мистецьких заходів, музичних фестивалів, зокрема Міжнародний фестиваль сучасної музики “Контрасти”, Міжнародний музичний фестиваль “Київська весна”,

Міжнародний музичний форум України “Jazz In Kiev”, а також Міжнародні джазові фестивалі “Єдність”, “Alfa Jazz Fest” та багато ін.

На початку ХХІ ст. в Україні почала активно діяти організація “Громадська експертна рада з питань джазової музики” при Міністерстві культури і туризму України. Ідею про її створення було підтримано на вищому рівні і 19.08 2005 р. з цього приводу був виданий наказ № 575 “Про утворення та затвердження Положення про Громадську експертну раду з питань джазової музики” [Додаток Б. 1]. Ця ініціатива була викликана не тільки негативними тенденціями у процесах розвитку джазового мистецтва в Україні, а й суцільними змінами в державній політиці щодо культури – вперше за багато років склалася унікальна можливість реального впливу спеціальних структур на підвищення культурного рівня наших громадян. Саме тому наявність громадського органу, який був би спроможним сприяти усуненню ще однієї “білої плями” в українському музичному просторі, набула особливо важливого значення.

У передмові до документа було відзначено, що “протягом останнього десятиліття культура в Україні не лише втратила відповідне місце серед пріоритетів державної політики, а й опинилася на периферії державних інтересів. Як наслідок, утворився й дедалі збільшувався розрив між “офіційною” культурою та незалежною, орієнтованою на сучасні потреби, культурною діяльністю. Розрізнені культурні заходи так і не склалися в єдину програму послідовного культурного розвитку, хоча вона мала стати одним із ключових чинників соціально-економічного розвитку України”. З метою покращення ситуації у сфері джазової музики було сформовано спеціальний дорадчий орган при Міністерстві культури і туризму України, який, згідно з відповідною постановою Міністерства, був зареєстрований під назвою “Експертна рада з питань джазової музики”. Концепція державної політики в галузі культури в основному збігалася з ситуацією, що останніми роками відчувалася у сфері джазової музики. В ній зазначалося, що “джаз як важливе явище сучасного мистецтва, як унікальна форма творчого спілкування, як музика, що наповнена високоінтелектуальними та гуманними ідеями, мав бути суттєвим фактором українського музичного життя і

потребував, на наш погляд, професійної підтримки з боку держави”. Виходячи саме з таких причин ініціативною групою фахівців на чолі з музикознавцем, джазовим критиком П. Полтаревим було запропоновано створити першу в історії незалежної України Громадську координаційну раду з питань джазової музики та розробити основні напрямки її діяльності [Додаток Б. 1]. Завдяки зусиллям організації в Україні відбулися вагомі джазові акції. Наприклад, вперше за історію проведення Днів Європи в Україні головну подію на Майдані Незалежності відкривав спільний українсько-німецький джазовий проект; за підтримки Ради було започатковано такі впливові проекти, як “Київська міжнародна джазова академія”, “Міжнародний джазовий абонемент”, що стали каталізатором та натхненником джазового життя Києва та України. Останній започаткував регулярний цикл джазових концертів за участю світових зірок, а також долучився до організації джазових фестивалів (“Vocal Zone”) тощо [57].

У вересні 2009 року, виходячи з потреб у створенні належного культурного простору для професійної еліти та творчої молоді, за сприянням Школи джазового та естрадного мистецтва була створена дієва громадська організація – Творчовиробничий центр (ТВЦ) “Мистецька ліга”. Її головною метою була популяризація серед широких мас та підростаючого покоління високої музики, образотворчого мистецтва, якісної літератури і відеопродукції. Передусім, саме вона підтримала появу такого знакового джазового проекту як вже згаданий “Міжнародний джазовий абонемент”, який представляв і пропагував національну школу джазу й презентував в Україні десятки авторитетних американських імен тощо. Саме цією структурою було ініційовано і проведено ряд акцій, що мають далеко не комерційний характер. Зокрема, в кінці лютого 2009 р., незважаючи на кризову ситуацію в країні і практично відсутність будь-якої підтримки ззовні, ТВЦ “Мистецька ліга” у тісній співпраці зі Школою джазового та естрадного мистецтва провели потужний Всеукраїнський джазовий фестиваль “Зимові джазові зустрічі”, присвячений одному з основоположників професійного українського джазу, піаністу, аранжувальнику, композитору, педагогу Є. Дергунову. У фестивалі взяли участь більше 25 творчих колективів і солістів, що представили всю палітру

українського джазу. Це вже далеко не перший фестиваль, організований цим тандемом. Щороку “Мистецькою лігою” підтримуються такі акції, як Міжнародний фестиваль “The Beatles Fest” і Всеукраїнський дитячо-юнацький конкурс на краще виконання музики “The Beatles”, а також чимало щорічних мистецьких акцій та унікальних концертів за участі відомих джазових музикантів [Додаток Д. 1]. Допомога у проведенні фестивалів, конкурсів та концертів, запроваджених Громадською організацією “Мистецька ліга”, стала доброю рекламою серед потенційних структур-спонсорів [58].

Велику підтримку у реалізації різноманітних мистецьких проєктів здійснював “Фонд сприяння розвитку мистецтва” – благодійний фонд, створений Указом Президента України від 28 липня 1994 р. з метою популяризації досягнень українських талантів у сфері культури та мистецтва [Додаток Б. 3].

Подібні фонди і громадські організації починають виникати в багатьох містах України. Наприклад, до складу Громадської ради при Міністерстві культури України увійшли такі громадські організації, як “Арт-Креатив”, “Асоціація діячів естрадного мистецтва України”, “Центр Української культури та мистецтва”, “Фонд сприяння розвитку мистецтв”, “Асоціація продюсерів України”, Всеукраїнська громадська організація “Фонд культури та мистецтв України”, громадське товариство “Програма розвитку української музичної індустрії”, Інститут проблем сучасного мистецтва тощо. Поряд з цим у 2000-х рр. у Вінниці було створено КП “Центр концертних та фестивальних програм” та “Благодійний фонд сприяння розвитку талантів Поділля”, за підтримки якого проводився фестиваль “Міжнародні дні джазової музики у Вінниці” – “Vinnytsia Jazzfest” та Всеукраїнський дитячий джазовий конкурс. У Дніпропетровську ще в кінці 70-х рр. була створена громадська організація “Обласне об’єднання музичних ансамблів і дискотек” (ДООМАД), що відроджувала фестивалі, учасниками яких були вже не тільки аматори, а й професіонали, й об’єднала під своїм дахом понад чотириста музикантів з Дніпропетровська, Дніпродзержинська, Кривого Рогу та інших міст області тощо.

Джазові проекти та конкурси. Великий внесок у розвиток джазової культури зробили відомі концертні проекти та конкурси, окремі з яких згадувались вище. Тут відбувалося природне заміщення поколінь, що демонструвало важливу тенденцію прагнень нових представників українського джазового мистецтва, яке гідно презентувало нашу країну в усьому цивілізованому світі, до інтелектуалізації та європеїзації. Головним показником прогресу у формуванні нового джазового покоління в Україні передусім слід вважати все більш виразну зміну відносин всередині нашої держави – від традиційно “радянських ” принципів до більш цивілізованих, демократичних, духовно збагачених і добрих. Може, тому так активно був підтриманий і реалізований вже згаданий проект “Міжнародний конкурс на краще виконання музики “The Beatles” серед дітей та молоді – “Yellow Submarine”. Використання музичної спадщини легендарних The Beatles давно і міцно утвердилося на музичних сценах Європи. Їх дивовижний мелодизм надихав найвідоміших музикантів світу – від Джорджа Бенсона до Лондонського симфонічного оркестру. На конкурсі звучали як джазові, так і традиційні версії Beatles у виконанні юних музикантів з України, Франції, Вірменії, Швейцарії, Молдови. Їх оцінювало компетентне міжнародне журі, а свою думку з приводу виступів конкурсантів висловив почесний президент конкурсу – сер Пол Маккартні, який традиційно переглядав виступи у записі і дав їм високу оцінку. Ця акція в Україні проводилась не вперше і інтерес до неї, на думку організаторів, був винятковим. Цими та іншими проектами “Продюсерський центр Петра Полтарєва”, ТВЦ “Артліга”, “Школа джазового та естрадного мистецтва” і деякі інші структури роблять спробу ввести Україну до списку країн, де високо цінують мистецтво джазу.

Не можна не згадати про такі мистецькі проекти, як “Тема з варіаціями” та “Джаз-коло” (2007 р.), що були спрямовані на розвиток передусім українського джазу: перший з них своїми щотижневими концертами стимулював музикантів, а другий – давав життя багатьом авторським проектам. Особливе місце займає проект “Джаз-коло”, що з вересня 2007 р. після 3-х річної перерви відновив свою роботу, ініційований І. Закусем та видавництвом “Темпора” при підтримці

компанії “Музична біржа”. Перша програма проекту була присвячена музиці, з якої все почалося, – “Блюз-Коло”. Це ще одна спроба організувати, стимулювати і, таким чином, поліпшити і підтримати український джаз, а особливо авторську музику. “Джаз-коло” презентував у “Часописі” щомісячні тематичні концертні програми джазової музики, пропонуючи різні джазові стилі та напрямки – від блюзу, свінгу та фанку до регі та етно. Серед них стали відомими проекти “BassKolo”, “SaxKolo”, “PianoKolo”, гітарний міні-фест “Guitar Kolo” та ін. Кожна програма була присвячена окремому стилю чи напрямку. “Jazz-коло” – це “коло”, джазових концертів, видавництво CD й DVD з виступів кращих джазменів України, збірників тощо. До того ж, відтепер це – повноцінний блог, засобами якого можна спілкуватися з однодумцями. І не дивно, що на перший концерт “Джаз-кола”, в якому були представлені знаменитості українського джазу, зібралося чимало слухачів, незважаючи на обмежений доступ за запрошеннями [64]. Систематичне проведення акцій (раз в два місяці в різних містах України) давно переросло рівень проекту і статус “Джаз-кола” можна визначити як річного Всеукраїнського джазового міні-фестиваль-конкурсу.

Популярними в Україні поряд із вищеназваними стали такі джазові проекти: “Джазове місто України” (м. Київ, сезон 2010–2011 рр.), в якому раз на місяць представники одного з міст України представляли свої програми на сцені клубу “Sullivan Room” і переможець визначався за кількістю слухачів заходу; “Джазові вівторки” в Севастополі, що став традицією, яка бере початок з 2008 р., коли джаз у місті лунав щовівторка протягом літа; проект “Вінницьке джазове перехрестя” (м. Вінниця), що проводився в рамках Міжнародного джазового фестивалю “Vinnytsia Jazzfest”; дніпропетровські “Mini Jazz Forum” (2001 р.) та “Funk Collaboration” (2011 р.) – сучасний проект від груп “Jazz Do It Project”; сумський “Funky Nohols Band; український проект “American Music Series” (2010 р.); київські “Summer Jazz Night” (2010 р.), “Autumn Jazz Night”, “New Generation”, “Dedication”, який проходив в рамках XI Всеукраїнського фестивалю “Зимові джазові зустрічі” імені Євгена Дергунова; львівський “Metrojazz”; івано-франківські “Портрети” та “Жінка-риба”, що відбувалися в рамках Міжнародного фестивалю сучасного

мистецтва “Старе кіно по-новому”; харківські “Харківський Джаз”, “Джазові вечори з Сергієм Давидовим” та “Джаз в консерваторії”; донецький культурно-мистецький проект “Схід-Захід”; білоцерківський “Джаз+jazz” (цикл концертів задекларований як фестиваль, присвячений В. Симоненку) та багато ін. Зокрема, популярними в Харкові стали такі проекти: “Харківський Джаз”, проводячи який арт-клуб “Pintagon” запросив в гості Г. Гінзбурга (нью-йоркця з харківським корінням, великого любителя і цінителя джазової музики, одного з партнерів і спонсорів даного проекту), який здійснив віртуальний тур по джазовому Нью-Йорку, вітаючи відомих джазменів, учасників джазового фестивалю “Kharkiv Zajazz Fest” різних років та українсько-російський проект “Jazz Together”, метою якого була популяризація джазової музики в Україні і Росії. З російської сторони в останньому взяв участь віртуоз джазової музики світового рівня, співак і композитор С. Манукян, а з української – популярна харківська джазова група “Court Jazz” під керівництвом В. Попова й талановита співачка Н. Шкурко. Новим баченням старих традицій, творчими експериментами у виконанні як авторського матеріалу, так і світової класики, незвичним складом інструментів та використанням сучасної апаратури відзначився київський креативний проект “Re Group”, який заявив про себе на українській джазовій сцені на рубежі 2012–2013 рр. та багато інших.

З квітня 2012 р. ООН вперше святкував День джазу, до якого долучилася і Україна, хоча про введення нової дати до календаря Генеральна конференція ЮНЕСКО оголосила ще в листопаді 2011р. Було започатковано щорічну мистецьку акцію – відзначення Міжнародного дня джазу, який був визнаний “мовою свободи і творчості”. Його основна мета – “підвищення ступеня інформованості міжнародної громадськості про джаз як про силу, що сприяє миру, єдності, діалогу і розширенню контактів між людьми”. За словами відомого спонсора, мецената і організатора одеського “Джаз-карнавалу” та конкурсу-фестивалю “Майстер-Джем Фест” М. Фрейдліна, “Джаз – це міст між різними культурами. Саме цей сенс вклало ЮНЕСКО у Всесвітній День джазу. ... Ми проводимо Всесвітній день джазу

26 квітня в Одеській музкомедії – це півтори тисячі слухачів щорічно. І це проходить під слоганом – “Jazz unites us”, або “Джаз єднає нас” [284].

Не менше значення для популяризації джазового мистецтва мають джазові конкурси. Наприклад, навесні 2008 р. впродовж п'яти днів з 26 по 31 травня Школою джазового та естрадного мистецтв за підтримки ТВЦ “Арт ліга” був проведений Перший всеукраїнський конкурс на краще виконання джазових творів серед дітей та молоді “Jazz зорі”, який викликав величезний резонанс, підтверджуючи істину: молодому джазу в Україні бути. Компетентне міжнародне журі не могло не відзначити все більшу зацікавленість джазом молоді і неухильне професійне зростання в Україні великої кількості юних музикантів. Відомим в Україні став I Всеукраїнський конкурс виконавців джазової музики “Джаз дебют” (м. Київ, 2012 р.). Подібні конкурсні заходи були передбачені і в програмах багатьох українських джазових фестивалів. Зокрема, вже згаданий Всеукраїнський конкурс молодих джазових виконавців “Junior Jazz” у м. Вінниці (1996 р.), що проводився в рамках Міжнародного джазового фестивалю “Vinnytsia Jazzfest”; на фестивалі “Ua/Pl Alternative Music Meetings” (2011 р.), який був спробою перевірки стану альтернативної музики в Україні і Польщі, був проведений конкурс “Neuro Music”, що став дуже важливим елементом фестивальної програми: маловідомі початківці українських груп отримали можливість виступити перед широкою публікою, а лауреат конкурсу в березні 2012 р. відвідав з гастрольми Краків, Вроцлав і Варшаву.

Віднедавна тема джазу починає підніматися і в інших галузях культури. Наприклад, у 2012 р. завдяки інформаційній підтримці Національної спілки фотохудожників України (НСФХУ) відбувся IV Всеукраїнський конкурс фотографій на джазову тематику “Джазові Емоції-2012” – це змагання професіоналів та аматорів фотомистецтва з висвітлення джазової музики у різних її проявах. Фотоконкурс відбувся в рамках проведення джазового фестивалю “Art Jazz Cooperation” (міста Рівне, Луцьк), метою якого була популяризація джазової музики через візуальне висвітлення джазових концертів, вечірок, персоналій музикантів, музичних інструментів, що різними засобами передають неповторну

атмосферу цього мистецтва. Організатором фотоконкурсу стала Рівненська обласна громадська організація “Джаз-клуб “Джем”.

Підтримка українського джазового мистецтва в рамках міжнародного культурного співробітництва. Великий внесок у розвиток джазової культури України зробило міжнародне співробітництво. В цьому напрямку простежувалася особливо активна співпраця з Польщею, Німеччиною і Францією.

Спільна участь цих країн чітко виявилася у проведенні Міжнародного джазового фестивалю “Дніпрогастроль”. В інформації про фестиваль зазначалась співпраця Українського “Культурно-мистецького Фонду сприяння розвитку мистецтва” зі спільним Фондом франко-німецьких культурних проєктів у інших країнах, зокрема з Гете-Інститутом у Києві, з Польським інститутом, з Французьким культурним центром, який діяв за підтримки Посольства Франції в Україні і мав на меті всіляко сприяти розвитку зв’язків між установами та митцями Франції та України задля досягнення довготривалої співпраці.

Зокрема, величезний внесок у джазову справу України зробили Польський інститут і пан Петро Козакевич, який постійно організовує в Україні концерти відомих польських джазових музикантів. Феномен польського джазу особливо привабливий для українців, бо для наших найближчих західних сусідів джаз – це багатолика і сформована, проте вельми рухлива і жвава сфера музики, яка може бути в цій галузі прикладом швидкого прогресу [114]. В рамках Програми Культурного Польського Президентства Ради Європейського Союзу був організований фестиваль “UA/PL Alternative Music Meetings” (організатор фестивалю – “Центр Артистичних Дій у Вроцлаві” (www.firlej.wroc.pl), метою якого було створення місця-платформи щодо знайомств і пошуків нових джерел мистецького натхнення для польських та українських музичних гуртів, ознайомлення українського слухача з найцікавішими представниками польської некомерційної музики та організація турне переможця вже згаданого Міжнародного конкурсу “Neuro Music” Польщею. Одним з головних елементів фестивалю став конкурс для українських альтернативних гуртів, в якому фіналістів

обирав український слухач за допомогою інтернет-голосування, а переможця – міжнародне журі після прослуховування фіналістів на сцені “Master Klass”.

Відомим також став Мікропроект під назвою “Трансграничний Е-центр Культурної Співпраці Люблін-Луцьк”, який реалізувався в рамках Парасолькового проекту під назвою “Культура приграничних територій платформою інтеграції локальних середовищ в Єврорегіоні Буг”, який діяв при фінансовій підтримці Європейського Союзу в рамках програми транскордонної співпраці Польща – Білорусь – Україна 2007–2013 рр. Саме за його ініціативи в Луцькому замку відбувся Міжнародний джаз-фольк фестиваль “Музичні діалоги”. Це транскордонний проект, орієнтований, перш за все, на залучення музикантів з Польщі, Білорусії та інших країн Європи і єдиний на Волині джаз-фольк фестиваль, покликаний сприяти розвитку етнічної музики різних народів у поєднанні з імпровізаційною музикою – джазом. Таких прикладів міжнародного співробітництва в цій галузі можна назвати чимало.

Французький інститут, діяльність якого направлена на втілення в життя культурної співпраці Франції та України, протягом року організовував ряд культурних та мистецьких заходів, керуючись експертною думкою та підтримкою Французького інституту в Парижі, відповідної Організації при Міністерстві закордонних справ та Міністерстві культури. У програмі культурних заходів представлені всі види мистецтв: сценічні (музика, театр, танець), візуальні, кінематограф тощо, але особлива увага приділялася сучасному мистецтву. Діяльність інституту не обмежувалася Києвом і поширювалася на великі міста України. Організацію заходів у регіонах України Французький інститут здійснював через регіональні французькі центри, а також через мережу “Альянс Франсез” у містах Дніпропетровську, Донецьку, Харкові та Одесі. Серед них дуже популярною стала акція “Французька Весна” – великий культурний сезон, який починаючи з 2004 року проходив по всій країні протягом квітня і пропонував насичену програму культурних подій за головними мистецькими напрямками. Уряд Франції також активно підтримував участь французьких митців у проведенні основних українських фестивалів, зокрема: в Києві – “Kyiv Music Fest”, “Форум

молодих”, театральний фестиваль “Київ Травневий”, кінофестивалі “Молодість” та “Крок”, джазовий фестиваль “Дніпрогастроль”, Фестиваль молодих кінематографістів та Фестиваль-конкурс балету ім. Сержа Лифаря; у Харкові – фестивалів “Харківські асамблеї” та “Зірки балету”; в Одесі – фестивалю сучасного мистецтва “Два дні, дві ночі”; у Львові – “Фестивалю віртуозів” тощо.

Міжнародні зв’язки та відкритість Німеччини світові об’єднують “Німецьку хвилю”, Гете-Інститут і концертну діяльність відомого Федерального джазового оркестру “BuJazzO”, який було засновано у 1987 р. під егідою Німецької музичної ради та орудою найвідомішого керівника біг-бендів у Європі Петера Гербольцгаймера, що став “подіумом” для талановитих молодих музикантів. Колектив часто виїжджав на гастролі за кордон і став бажаним гостем в Україні. Зокрема, за ініціативою “Німецької хвилі” та Німецького культурного центру “Гете-Інститут у Києві” з 8 по 19 вересня 2006 р. відбулося турне німецького Федерального джазового оркестру “BuJazzO” по Україні. Цей високопрофесійний колектив джазових музикантів з Німеччини вперше виступив у містах Києві, Вінниці та Одесі, де представив широку музичну програму і своїми виступами збагатив концертні програми багатьох українських джазових форумів, зокрема: джазового фестивалю “Міжнародні дні джазової музики у Вінниці-2006”; джазового фестивалю “Дніпрогастроль”, на якому оркестр виконував латиноамериканську музику у стилі “боса-нова 40-х рр.”, біг-бендовий свінг у традиціях великого Канта Бейсі, молодіжний рок-джаз; одеського Міжнародного джазового фестивалю “Джаз-карнавал” тощо. Колектив також часто виступав в Україні з концертними програмами, зокрема – у Великому залі оперної студії Національної музичної академії України ім. І. П. Чайковського (м. Київ), київському Арт-клубі “44”, в Одеській обласній філармонії, де у його виконанні звучав сучасний європейський джаз тощо.

До організації різноманітних мистецьких акцій долучалися і українські музичні агенції, часто запрошуючи до участі в них іноземних виконавців. Наприклад, у травні 2003 р. музичне агентство “Театр джазу” і Посольство Республіки Вірменія за підтримки Генеральної дирекції з обслуговування

іноземних представництв в київському Будинку офіцерів організували концерт “Єрван-Джаз-Квінтету”, на якому вірменські музиканти виконували традиційний джаз періоду свінгу і національні вірменські етноджазові композиції. Фінансову допомогу у підготовці й проведенні Міжнародного джазового фестивалю “Єдність-2007” надали Інститут Гете, “Французький культурний центр” та “Британська рада”, а організатор фестивалю – музичне агентство “Театр Джазу” – заручилося підтримкою Посольств Румунії, ФРН та Литовської Республіки в Україні. 22 березня 2010 р. львівський клуб “Пікассо” презентував спільний з Міжнародним джазовим абонементом і Посольством США в Україні проект-концерт квартету Текорі Роджерс (Чикаго, США), а виступ афроамериканських музикантів, що був третім концертом у серії “Picasso Jazz Hall”, став яскравою окрасою проведення п’ятого ювілейного сезону американсько-української концертно-освітньої агенції МДА. Фестиваль “Jazz in Crimea-2009”, організований “Міжнародним джазовим абонементом” (м. Київ) і Кримським продюсерським агентством “Патифон”, був ініційований посольством США в Україні, метою якого була популяризація зірок американського джазу, створення та зміцнення міжнародних культурних відносин між Кримом і США. І прикладів такого співробітництва можна навести безліч.

Різноманітні культурно-мистецькі центри. Культурно-мистецькі центри різного формату, такі, наприклад, як арт-центри, центри сучасного мистецтва, музично-мистецькі центри, центри культури і мистецтва тощо, які відкривалися в багатьох регіональних центрах України, також частково долучилися до музично-джазової пропаганди.

Вже відомими культурно-мистецькими центрами стали чернігівський “Інтермеццо”; івано-франківський мистецький центр “Є”, при якому діяв арт-клуб “Гармидер”; мистецькі центри Дарницького та Дніпровського районів м. Києва; Незалежний культурний центр “Indie” в м. Харкові; “Львівський Палац мистецтв”; київський “Міжнародний центр культури і мистецтв федерації профспілок”; севастопольський “Центр культури і мистецтва” (ЦКМ) та багато ін., які стали найактивнішими осередками культурно-мистецького життя українських міст. Наприклад, у Культурно-мистецькому центрі “Львівський Палац мистецтв”

відбулися події всеукраїнського та міжнародного значення. Впродовж кожного року у приміщеннях виставкового комплексу проходило близько 200 мистецьких та ділових заходів, презентацій та зустрічей. Палацом мистецтв започатковано спільні міжнародні акції, що включені до переліку найкращих культурних заходів міста, які щороку збирають велику кількість відвідувачів: міжнародні мистецькі фестивалі, благодійні соціальні проекти, конкурси тощо. А основною метою Незалежного культурного центру “Indie” в м. Харкові стала підтримка сучасної некомерційної культури в різноманітних жанрах і стилях. Зокрема, за підтримки Центру відбулося проведення харківської частини Міжнародного джазового фестивалю “Jazz Bez”, на якому особлива увага приділялась творчості, що ґрунтувалася на діалозі культур. Це стало підґрунтям до заснування Міжнародного фестивалю етнічної та джазової музики “Art of Tolerance”. Культурний центр “Indie” також підтримував громадські ініціативи із захисту прав людини, захисту тварин та навколишнього середовища тощо.

Севастопольський “Центр культури і мистецтва” став у місті провідним закладом культури і мистецтва, зібравши під своїм дахом велику кількість дитячих, аматорських і професійних гуртків та колективів (державний ансамбль “Чорне море”, шоу-група “Мюзік-екс”, народний фотоклуб “Бриг”, вокальний ансамбль “Жар-Птиця”, муніципальний камерно-симфонічний оркестр, зразковий вокальний ансамбль “Веснянки”, народний ВІА “Севастопольські чайки” тощо). В Центрі створено 25 професійних і аматорських колективів, які займалися різними видами творчості, і дванадцятьом з них присвоєно назву “народний”. Тут регулярно проходили цікаві концерти і гастролі відомих колективів та виконавців, проходили міські свята й фестивалі, культурні заходи й вистави тощо.

В м. Ужгород на Закарпатті дуже популярним став Мистецький центр “Галерея Ілько”, який почав функціонувати з 2012 р. Офіційне відкриття відбулося в березні 2013 р., яке завершилось сольним джазовим фортепіанним концертом Т. Шабанової, але ще в ході підготовки до відкриття галереї власники центру вирішили, що тут лунатиме лише інтелектуальна та витончена музика, і тому дотепер в галереї поряд з класикою постійно звучить джаз. Наприклад, на сцені в

Центрі відбувся концерт одного з найкращих джазових вокалістів США Дуайта Трайбла (Dwight Trible), вокаліста з Італії Боріса Саволделлі (Boris Savoldelli) та ін. Велику справу з популяризації джазового мистецтва здійснювали Товариство музичної культури ромів Закарпаття “Лаутарі” та Закарпатський обласний палац дітей та юнацтва “Падіюн”. Саме вони стали організаторами Міжнародного ромського фестивалю джазового мистецтва “Пап-Джаз-Фест”, який проводився за підтримки управління культури, відділу у справах національностей та релігії облдержадміністрації, Міжнародного фонду “Відродження” та Посольства США в Україні.

У “Міжнародному центрі культури і мистецтв федерації профспілок” (м. Київ) поряд з багатьма творчими колективами центру (оркестр народних інструментів, НАНТ “Горлиця”, Народна оперна студія, Студія класичного балету “Просвіт”, ДАКБ “Етюд”, ДЗАНП “Співаночка”) плідно працює на ниві пропаганди джазового мистецтва лауреат та переможець всеукраїнських та міжнародних музичних конкурсів та фестивалів джазової музики – джазовий оркестр “Музична лабораторія” під кер. В. Корсака, виступи якого стали окрасою Фестивалю джазової музики “Осінній джазовий марафон”, що проводився за ініціативи і підтримки Міжнародного центру з 1991 по 2010 рр.

Є заклади, які за рівнем і значенням своєї діяльності наближаються до мистецького центру. До них належать: дніпропетровський арт-центр “Квартира”, який об’єднує культурні і громадські центри, виставкові зали, галереї, музичні клуби тощо; львівський ресторан імпровізацій “Грушевський cinema jazz”, який був не просто рестораном, а мистецьким центром і єдиним закладом у Львові де щодня звучала музична програма, що цілковито підкреслювала концепцію ресторану імпровізацій – поєднання класичного і, навіть часом, догматичного львівського джазу у виконанні найтитулованіших його представників з експериментами молодих запальних музикантів (в Нижньому залі ресторану (jazz) з четверга по неділю з 20:30 імпровізували музиканти в стилях джаз, блюз, а у Верхньому залі, який відтворений в приміщенні колишнього кінотеатру, відкритого ще в 1912 р.

Каролем Зигмундом Ріхтманном, щодня о 19:30 відбувалися кіноперегляди, а з 17:30 піаніст дарував гостям незабутню джазову музику).

Дуже популярним стало створення центрів культури і мистецтв у вищих навчальних закладах. Їх основною метою було сприяння духовному розвитку студентів засобами культурно-мистецької та просвітницької роботи, створення умов для реалізації творчого потенціалу та нових творчих ініціатив студентства, функціонування клубів за інтересами, гуртків художньої самодіяльності, творчих майстерень тощо, а також проведення творчо-професійних та інших культурно-мистецьких заходів [Додаток В].

В Україні поширеними стали сучасні функціональні інноваційні культурні центри з широкою сферою компетенцій – Центри сучасного мистецтва, які вбачали свою місію у підтримці розвитку і взаємодії некомерційних мистецьких практик. Вони стимулювали у містах поширення та розвиток сучасних мистецтв і були базою для проведення концертів, виставок, презентацій, семінарів, інсталяцій, арт-перфоменсів міжнародного рівня, а також надавали освітньо-мистецькі послуги й технічну підтримку у процесі організації культурних заходів. Наприклад, велику роботу з пропаганди сучасного, в тому числі джазового мистецтва, здійснював Регіональний центр сучасного мистецтва в м. Вінниці “АртШик”, що відкрився 22 грудня 2007 р. (засновник і автор концепції Л. Бушинська). Мета проекту – об’єднати людей, для яких мистецтво є частиною життя: художників, музикантів, літераторів, культурологів, колекціонерів, мистецтвознавців, і створити простір для формування сучасного культурного обличчя міста та регіону. За п’ять років діяльності Центр реалізував більше 100 персональних та групових акцій, серед яких: джазові арт-проекти “Вінтаж”, “Chicago blues”, “Рок-н-рол для принцес”, виступи блюзової групи “Mojo Jojo” (міста Вінниця, Київ), голландського кларнетиста Мішеля Маранга, в програмі якого звучали класика, джаз тощо, а також організація концертів XV фестивалю “Міжнародні Дні джазової музики у Вінниці-2010”. Львівський центр сучасного мистецтва “Esc” у всій різноманітності презентував сучасне мистецтво, зокрема у 2010 р. вже втретє відбувся Тиждень

сучасного мистецтва, організований галереєю “Дзига”, а в 2011 р. стартував Відкритий Фестиваль міжнародного сучасного мистецтва тощо.

На території України працювали більше 30 Центрів сучасного мистецтва (ЦСМ). До 2012 р. такі центри було сформовано у містах Львові, Івано-Франківську, Вінниці, Дніпропетровську, Донецьку, Одесі, Херсоні, Симферополі, Кривому Розі (Дніпропетровська обл.) тощо. Вони стали осередками дитячого, молодіжного і сімейного відпочинку, культурного дозвілля та мистецької освіти для людей з різним рівнем доходу. Найбільш відомі серед них: у Києві – “Мистецький коридор” (ТР “Аркадія”), “М17”, “Daga” (колишній кінотеатр “Дружба”), “АртПристань” (пристань №2), “Арт-центр Якова Гретера” (завод “Більшовик” переобладнаний у ТРЦ “Більшовик”), “Дах” та ін.; в Одесі – “Чайна фабрика” (колишня чайносортувальна фабрика); в Донецьку – “Ізоляція” (колишній завод “Ізоляція”) та ін.

Інтернет-ресурси та сайти, присвячені джазовій музиці. Як ознака часу просування національної культури є важливою частиною політики будь-якої держави і тому до цієї роботи починають залучатися інтернет-ресурси. Наприкінці ХХ ст. завдяки розвитку багатоканальної інформативної системи та комунікативної мережі Інтернет спілкування окремого індивіда зі світовими інтелектуальними надбаннями стає простішим, оскільки його пізнанню стає доступна культурна спадщина різних епох, цивілізацій і країн з будь-якого куточка світу. Багато країн проводять великомасштабні міжнародні та регіональні музичні фестивалі, які, як правило, носять відкритий і масовий характер, сприяють розвитку творчості виконавців та вдосконаленню їх професійної майстерності, підтримують молоді таланти і новаторство в музичній сфері. В цей період в різних містах та регіонах України проводилася велика кількість різних за масштабами, жанрами, змістом, складом учасників фестивалів, які через інтернет дали можливість творчим людям і всім шанувальникам музики зустрітися один з одним, відкрити для себе нові твори й імена, знайти однодумців, підтримати творчий дух. Зокрема, в Україні став популярним “Інтернет-проект fest4u.com”, заснований у листопаді 2010 р. Його мета – концентрація інформації про фестивалі та музичні події для подальшої їх

популяризації, а також надання швидкої інформації для спонсорів і шанувальків, миттєвого надсилання заявок учасників майбутніх фестивалів тощо. В Україні починають практикувати проведення джаз-фестивалів в режимі он-лайн. Зокрема, у 2012 р. в Одесі був проведений Міжнародний інтернет-фестиваль-конкурс джазової імпровізаційної майстерності “Майстер-Джем Фест” (сайт master-jam.com).

Аудіоринок джазу в Україні досить обмежений і тому широкого розповсюдження набувають нефірмові дешеві записи, тоді як якісну музику й відео можна знайти лише через мережу інтернет. Саме тут за останній час з'явилося багато сайтів, з інформацією про музичні стилі, історію джазу, джазові нотні архіви, джаз-відео, джаз-радіо, джаз-аудіо, біографії та фотографії зірок і джазменів, аудіофайли, навчальні посібники, джазові концерти, виступи окремих виконавців тощо. Серед найбільш відомих і популярних джазових сайтів стали:

- “Міжнародний джазовий абонемент” (<http://platfor.ma/organizers/4d4bcc91acc1/>). На ньому пропонувалися для прослуховування щомісячні джазові концерти. Зараз “Джазовий Абонемент” входить у нову стадію розвитку – поряд з концертними програмами на цьому сайті двічі на рік проводяться інтенсивні джазові курси, які організовує Київська Міжнародна Джазова Академія;

- “Все про джаз” (jazzochek.info) – сайт містить інформацію для вивчення таких музичних напрямків як джаз, блюз, босанова та ін., яка включає книги, відеоуроки, програми для музикантів, фонограми, новини естрадної музики тощо;

- “Планета джазу. Усе про джазову музику” (<http://www.jazzpla.net/>) – сайт присвячений джазовій музиці і всьому, що з нею пов'язано. Це історія, ноти, біографії та фотографії зірок, аудіофайли, мідіфайли, навчальні посібники та багато ін.;

- “Все про джаз” (www.jazzpla.net) – інформація про історію і сьогодення джазу. Сайт вміщує джазові нотні архіви, джаз-відео, джаз-радіо, джаз-аудіо, біографії джазменів, лексикон джазу та багато ін.;

- “Джаз, Jazz, Dixie” (blog.jazzdixie.com);

- “Джаз у Криму” (sax.crimea.ua) – портал, який містить інформацію про джаз у Криму і особливо про інструментальну джазову музику для саксофона;
- “Джаз-клуб РЦНК” (jazzrcnk.org.ua) – джазовий клуб, який регулярно проводить джазові вечори в РЦНК (Російський центр науки і культури) у Києві;
- Портал “Jazz-jazz.ru” (<http://jazz-jazz.ru/>) – давній інформаційний партнер, який запрошує в гості поціновувачів хорошого джазу. На сайті вміщено найякіснішу музику – сотні альбомів від людей великого джазу і від сучасних провідних джаз-бендів. Портал створено для того, щоби зібрати разом усіх шанувальників джазового мистецтва, яке нікого з відвідувачів не залишить байдужим.

У 2011 р. з’явився новий освітянський сайт musicsch.com. Він був запланований як самовчитель для бажаючих навчитися гри на будь-якому інструменті. Провайдери забезпечили постійний доступ до сайту 24/7, тобто двадцять чотири години на добу, сім днів на тиждень.

В інтернеті на сайтах в електронному вигляді починають надходити матеріали окремих мистецьких журналів. Зокрема, популярним серед шанувальників джазу став електронний журнал “Полный джаз”, розміщений на сайті Jazz.ru. У 2012 р. в електронному вигляді на сайті Jazzquad.ru з’явився журнал “Jazz-квадрат”, що виходив у Мінську з 1997 по 2009 рр. і був протягом декількох років єдиним у світі російськомовним журналом. Це електронне видання, присвячене всьому, що пов’язано з тематикою джазу, блюзу та етнічної музики, а також суміжних з цими напрямками музичних стилів. На сайті окрім новин представлений величезний обсяг матеріалів, що друкувався свого часу в “Jazz-Квадраті”: статті про виконавців, огляди дисків, інтерв’ю з музикантами, репортажі з концертів та фестивалів, інформація про книги, нові релізи тощо, які сьогодні знаходяться в розпорядженні відвідувачів інтернету у всіх куточках світу, де читають російською.

Створення кожного порталу було зумовлене також необхідністю поширити інформацію про розвиток і досягнення джазового мистецтва як за кордоном, так і в окремих регіонах України. Наприклад, у листопаді 2011 р. в медіа-центрі ІРС-

Севастополь відбулася презентація “Севастопольського джазового порталу”. З цієї нагоди президент Севастопольського джаз-клубу В. Петрухін висловив упевненість, що ресурс повинен стати зручним майданчиком для комунікації, допоміжним чинником у функціонуванні джаз-клубу. В Києві у 2008 р. після закриття Центру сучасного мистецтва Сороса почала роботу Фундація Центру Сучасного Мистецтва, постійними проектами якої стали онлайн-журнал “Korydor” і “ЦСМ | 15 років | Архів”, а також програма відкритих дискусій “Зовнішні зв’язки”, в рамках якої проводився постійний діалог між митцями з цілого світу, спрямований на розширення українського культурного простору.

Теле і радіоформат. У цей період до пропаганди джазової музики долучаються засоби масової комунікації. Зокрема, було створено такі проекти як “Джаз-тайм” на радіо “Ренесанс”, спеціальні проекти Радіо “Ера”, “Промінь” тощо. Велику роботу в цьому напрямку свого часу проводили радіопередачі по “Променю” – “Джаз до дванадцятої” Д. Гальона, “Година меломана” О. Когана, джазовий “Континент”, “25 хвилин джазу” М. Амосова та В. Симоненка, а також радіопрограми Є. Стрижевської “Джазове місто”, радіопрограми П. Полтарєва “Джазовий Гурман” тощо. За цей час на хвилях “Радіо Ді-Ай”, “Радіо-Прем’єр”, “Мрія” в ефір вийшло близько 150 радіопрограм. Це були кваліфіковані цікаві розповіді про історію світового джазу, а згодом ця ідея трансформувалася в телевізійні передачі на каналі Тет-а-Тет, які з 1992 р. вів джазовий експерт Л. Гольдштейн. Особливо популярними стали радіопрограми одного з найвідоміших українських музичних радіоведучих О. Когана, який у різні роки вів програми на радіо “Промінь”, “Континент”, “Ностальжі”, “Супернова”, “М’юзик радіо” й “Радіо Ера FM”. У Дніпропетровську одним із засновників місцевого джаз-клубу В. Задонцевим був започаткований цілий цикл радіопрограм, присвячених корифеям світового джазу – Луї Армстронгу, Рею Чарльзу, Майлзу Девісу, Еллі Фіцджеральд, Олегу Лундстрему, Вагіфу Мустафі-заде та ін., який транслиувався на протязі 1994–1996 рр.

У 1990-х роках починають з’являтися програми нових радіостанцій. Двічі на тиждень шанувальники джазової музики продовжували слухати радіопрограму

О. Когана “Ренесанс”. У жовтні 2007 р. на радіоканалі “Культура” прозвучала перша програма О. Галаненко, яка виходила в ефір щосуботи “На хвилі джазу” і була присвячена українській та світовій джазовій культурі в її минулому та сьогоденні. Тематична палітра програми це – історія джазу в легендарних персоналіях, характеристика сучасного джазового життя у творчих портретах знаних українських виконавців, презентація нових музичних альбомів, огляд знакових джазових подій (концертів, фестивалів, конкурсів). Великою популярністю серед поціновувачів джазової музики користувалися радіопередачі, програми яких включали окремі джазові композиції або повністю були присвячені джазу. Серед великої кількості радіопроєктів особливо “прослуховуваним” став радіоформат “Джаз / Блюз”, програми якого оновлювались один раз на добу і включали онлайн радіоформат з усього світу [Додаток К]. В останні роки, як продовження попередніх традицій, з’являються нові програми онлайн-радіо: “Магія свята” (2009), а пізніше – “Вільні люди” (2014 р.), цілодобове радіо “Аристократи-Джаз” (2015 р.), “SKOVORODA” (2015, Львів), “Міський простір” (2015, Ів.-Франківськ) тощо.

Все більше уваги джазу починають приділяти загальноукраїнські теле-мас-медіа. Яскравим підтвердженням цього стали регулярні виступи на Першому національному каналі колективу “Радіо-бенд” А. Фокіна та його зарубіжних колег, а також трансляція програми О. Когана “Тема з варіаціями. Live”; на ТВ “Культура” – програми “Полтарєв-джаз”; на каналі “ТЕТ” – вже згаданої програми “35 хвилин джазу” Л. Гольдштейна, “Імпреза” О. Новосад, що висвітлювала новини концертного, зокрема джазового життя тощо. Також в ефірі регіональних каналів у повному обсязі відбувалися прямі радіо- і телевізійні трансляції концертів окремих джазових фестивалів, зокрема фестивалю “Міжнародні дні джазової музики у м. Вінниці” – “Vinnytsia Jazzfest” та ін.

Джерела фінансування. Державна підтримка, меценатство і спонсорство. Для проведення кожного мистецького заходу, особливо фестивалю, необхідна велика підготовча робота – створення проекту, домовленість і забезпечення приїзду запрошених музикантів та їх влаштування, пошуки концертних

майданчиків, наявність сценічного і технічного обладнання, організація реклами тощо. Це, як правило, пов'язано з матеріальними витратами, на які не завжди спроможні організатори. Відтак це впливає на конкурентну спроможність фестивалів і навіть стає причиною їх скасування, а потім – зникнення. В Європі діють змішані форми господарювання з численними місцевими відмінностями: державна форма, спонсорство і благодійництво. Досвід організаторів фестивалів в Європі може стати прикладом для українських фестивальних менеджерів.

Державна підтримка джазово-фестивального руху в Україні здійснювалась у рамках культурної політики, яка є одним з головних факторів стабілізації суспільства. Осмислення вітчизняною науковою думкою проблем розвитку національної культури в нових політичних, економічних та соціокультурних умовах періоду незалежності визначило подальші шляхи її розвитку. Відомий вчений академік І. Дзюба, визначаючи предмет, мету та засоби культурної політики в сучасних умовах розвитку суспільства, стверджував, що існують не просто певні групи закладів культури – театри, музеї, бібліотеки тощо, а вся сукупність регульованих соціокультурних процесів та взаємодій, пов'язаних зі створенням, збереженням, розповсюдженням культурних цінностей, їх сприйняттям, а також з організацією дозвілля. Головна мета культурної політики незалежної Української держави полягає у тому, щоб сприяти розвитку й самореалізації особистості, гуманізації суспільства, утвердженню й розвитку демократичної української держави через відродження, створення цілісної національної культури, яка б активно виходила на світовий культурний простір, а також через підтримку культурного життя різних національних груп та культурних інтересів громадян України різних національностей [66, с. 33]. Велику увагу дослідник приділяє проблемам культурної політики, яка особливо потребує інновацій в умовах переходу від директивного, адміністративно-командного керування культурою. У цьому зв'язку важливими на думку вченого є створення законодавчої та нормативної бази, поєднання центрального координування із розвитком регіональних структур, взаємодія з приватною ініціативою тощо [66, с. 34].

Сьогодні ці проблеми осмислюються як державно важливі, безпосередньо пов'язані з життєздатністю самої держави. На думку експертів Ради Європи, Україна, як географічно найбільша європейська держава, яка продовжує модернізуватися, має зосередити увагу саме на вирішенні практичних питань розвитку культури. Основними пріоритетами реалізації державної політики у сфері мистецтва стали: 1. Підтримка професійного мистецтва, творчих спілок; 2. Забезпечення належних умов для діяльності мистецьких закладів та колективів; 3. Збереження та актуалізація національної культурно-історичної мистецької спадщини; 4. Інтеграція українського мистецтва у світові мистецькі процеси; 5. Підтримка творчої молоді, обдарованих дітей; 6. Матеріально-технічне переоснащення мистецької галузі; 7. Забезпечення доступу до всього культурного надбання; 8. Розвиток творчого потенціалу суспільства та сприяння культурному різноманіттю в сучасних суспільствах. “Відповідно відбувається й переосмислення відносин між культурою і державою: сучасна держава повинна не просто гарантувати свободу творчості, не втручаючись у мистецькі процеси, як це постулював традиційний ліберально-демократичний підхід, і не обмежувати свою підтримку лише національною культурою у вузькому, мовно-етнічному розумінні, як передбачали традиційні підходи національного державотворення, а дбати про все різноманіття творчих проявів у суспільстві, про збереження й збагачення всього культурного, духовного потенціалу, про якнайширший доступ до нього, особливо молодших поколінь. При цьому в сучасну пост-індустріальну, інформаційну добу дедалі більшого значення починають набувати нові форми творчої діяльності, пов'язані з так званими креативними (творчими) інтелектуальними індустріями, котрі виходять на провідні місця в економічному житті розвинених суспільств” [263].

З метою удосконалення нормативно-правової бази розвитку мистецтв на державному рівні в останні роки владою та Міністерством культури було прийнято ряд постанов і наказів, які визначили основні пріоритети реалізації державної політики у сфері розвитку мистецтва в Україні, а саме: Указ президента України “Про Фонд сприяння розвитку мистецтв України” [Додаток Б. 3]; “Закон України

про культуру” [Додаток Б. 4]; “Про гастрольні заходи в Україні” [Додаток Б. 7]; “Положення про утворення та затвердження Громадської експертної ради з питань джазової музики при Міністерстві культури і туризму України” [Додаток В. 1]; “Про Експертну раду Міністерства культури України із розгляду заявок підприємств, установ, організацій та закладів культури, що перебувають у державній власності і віднесені до сфери управління Міністерства культури України, на створення нових вистав, концертних та циркових програм за державним замовленням” [Додаток Б. 2]; “Про затвердження Порядку проведення конкурсною комісією Міністерства культури України перевірки достовірності інформації, наведеної в конкурсній пропозиції, що подається громадською організацією, творчою спілкою” [Додаток Б. 6]; “Положення про порядок проведення моніторингу виконання культурно-мистецьких програм (реалізації проектів, заходів) та його затвердження” [Додаток Б. 5] та багато інших. Цей неповний перелік пакета правових актів значно поліпшив можливості конкурсних (грантових) механізмів підтримки мистецьких ініціатив. Зокрема, в Постанові 2012 р. “Про Експертну раду Міністерства культури України” відзначено, що мистецтво належить до ключових елементів національної культури, що ефективна державна підтримка мистецької творчості, мистецьких закладів і колективів – театрів, концертних і циркових організацій, музично-виконавських колективів, професійних митців – є запорукою неперервності мистецьких традицій, тривання і розвитку національних мистецьких шкіл, популяризації здобутків українських митців як в Україні, так і за її межами.

На початку 1990-х рр. виникла одна з перших державних інституцій – Державне підприємство “Український державний центр культурних ініціатив” (1993 р.), яка безпосередньо займалася організацією концертної діяльності, проведенням музичних фестивалів та діяльністю творчих колективів.

На державному рівні в Україні починають формуватися науково-дослідні інституції, які досліджують особливості розвитку сучасного мистецтва, зокрема Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України (ІПСМ НАМ України), який був заснований у 2001 р. за розпорядженням Кабінету

Міністрів України (№ 578-р від 13.12.2001 р.) [99]. Це в Україні єдина науково-дослідна установа, що проводить фундаментальні наукові дослідження у галузі всіх видів сучасного мистецтва; простежує шляхи розвитку національної культури; розробляє практичні і пошукові студії, спрямовані на розвиток професійного сучасного мистецтва й архітектури; вивчає можливості впровадження нових мистецьких технологій і практик; здійснює підготовку та видання монографій і збірників наукових праць з магістральних напрямів наукової діяльності [Додаток Д. 3].

Але культурний сектор великий і дуже неоднорідний. Можливості загального державного забезпечення значно зменшилися, тому на даному етапі в Україні реалізація творчих джазових проєктів, коли ними займаються держорганізації з “мізерним” фінансуванням, малоймовірна. Для організаторів фестивалів у сучасних соціокультурних умовах особливого значення набуває проблема, що стосується джерел їх фінансування. Для європейських мистецьких організацій, що отримують бюджетні субсидії, стало звичною практикою залучати ще й спонсорські кошти, а деякі, дякуючи меценатам, взагалі навчилися обходитися без бюджетної допомоги. Отже, з урахуванням цих проблем для повноцінного функціонування подібних проєктів єдиний розрахунок – на меценатів та спонсорів. У європейських країнах культура вважається важливим чинником соціально-економічного життя суспільства, а також розглядається як фактор конкурентоспроможності країни у сучасному глобалізованому світі. На культуру дивляться як на чинник розв’язання економічних, політичних і соціальних проблем. Формами благодійництва в культурі є меценатство (некомерційна підтримка організацій культури, мистецьких проєктів і водночас механізм покращення іміджу компанії), спонсорство (підтримка культури з метою досягнення організацією-донором певних бізнес-цілей) та індивідуальні пожертви. Всі європейські країни законодавчо стимулюють спонсорство і меценатство, але не це є основною мотивацією компаній. Підтримка культури зумовлена високим рівнем соціальної відповідальності бізнесових структур. Наприклад, у Бельгії та Великобританії передбачене стимулювання спонсорства шляхом вилучення суми, витраченої на рекламу та маркетингові

операції, з обсягів, що обкладаються податком. В Австрії та Франції спонсорство трактується як маркетингові витрати компанії на рекламу і не оподатковується [141].

В Україні до цього часу не прийнятий закон про меценатство і спонсорство, що відлякує український бізнес від фінансування подібних проектів. Саме через недостатнє фінансування більшість джазових фестивалів, що відзначаються високим професійним рівнем, не мають матеріальних можливостей запросити зарубіжних виконавців, тому не можуть вважатися міжнародними. Наприклад, Всеукраїнський джазовий фестиваль “Зимові джазові зустрічі” (м. Київ), присвячений пам’яті відомого композитора, піаніста, чудового аранжувальника та педагога Є. Дергунова, що до 2012 р. протягом дванадцяти років проводився в Києві на базі Школи джазового та естрадного мистецтва, не мав спонсорів і суттєвої державної підтримки. Однак взяти участь у ньому вважали за честь все більше відомих джазменів України. Однією з найцінніших якостей зазначеного мистецького проекту було об’єднання музикантів різних поколінь – іменитих ветеранів та творчої молоді. Поряд з важливістю самої акції, яка виконувала відповідальну пропагандистську місію, він одночасно став серйозною школою для музикантів-початківців. За ці роки на фестивалі виступило кілька сотень музикантів різних напрямків. Серед них Big Band зразково-показового оркестру Збройних сил України (кер. Д. Антонюк), Big Band Запорізького цирку (кер. В. Кравець), оркестр Київської дитячої академії мистецтв “Little Bend Academia” (кер. В. Басюк), Big Band КВГМ ім. Р. М. Глієра (кер. О. Шаповал), диксиленд “Хрещатик” (кер. О. Ілющенко), “Діксі джoker” (кер. І. Чернов), дитячий диксиленд під кер. О. Довгопала і багато інших. Частими гостями фестивалю є відомі виконавці: народні артисти України Ф. Мустафаєв, Л. Кондратова, А. Матвійчук та ін.; заслужені артисти України Р. Гриньків, І. Сказіна, С. Бедусенко; заслужені діячі мистецтв Вячеслав та Тимур Полянські та багато ін. Відвідувачі фестивалю чули виступи лауреатів міжнародних джазових фестивалів та конкурсів: вокального ансамблю “Man Sound” (кер. В. Міхновецький), жіночого вокального ансамблю “Beauty Bend”, створеного Є. Дергуновим; виконавців –

В. Колеснікова (м. Донецьк), С. Горюновича (м. Кременчук), Ю. Яремчука та З. Ковпака (м. Львів) та ін. У фестивалях брали участь вже відомі в Україні ансамблі “Джанкой Бразерс”, “Два-плюс”, “Київ арт”, “Night Groove”, “Jazz Impression”, джазовий квартет “Yaltajam” (Крим), групи “Нічний квартал”, “Рокен Вулф”, “СВ Акустика”, молодіжний квартет “JT Fresh”, шкільний “Юніор Big Band”, “Midnight Orchestra” (кер. А. Підсосонний) та ін. Свою виконавську майстерність перед слухачами фестивалю демонстрували такі відомі джазові вокалісти, як О. Войченко, Л. Сандуленко, Е. Добріцька, Е. Бондарчук, а поруч з ними і молоді виконавці – К. Пурцеладзе, В. Косів, Д. Січевська і цілий ряд талановитих інструменталістів та вокалістів. Тільки загальний список учасників цього фестивалю дозволяє оцінити його високий рівень і значення [219, с. 88].

Однак деяким організаторам фестивалів вдається залучити до партнерства фінансових спонсорів, що дає їм можливість розширити географію учасників, спробувавши перейти в категорію міжнародних. Зокрема, в 2007 р. організаторам фестивалю “Гарячий Джем у Станіславові” вдалося залучити як генерального партнера торгову марку “Цісарська”, що значно поліпшило його фінансування. Завдяки цьому разом з українськими джазменами на фестиваль були запрошені і виступили виконавці з Польщі, Росії, Німеччини, Данії та США. Гостями фестивалю стали легендарний диксиленд з Кракова “Jazz Bend Ball Orchestra” під кер. Марека Михалека, дует німецького гітариста Жана-П’єра Фрьоілі, спільний проект Валерія Колесникова (м. Донецьк, труба) з джазменами з Ростова-на-Дону (Росія), спільний проект “Трег Портер Квінтет” з Москви (Росія, США) та ін. Україну представляли: “Музична лабораторія” (м. Київ, кер. В. Корсак), дует з учасників групи “Анна Доміні” (м. Харків), “Дзига Джаз Квінтет” (м. Львів, кер. В. Кіт). Господарі фестивалю також відзначилися своєю майстерністю. На фестивалі виступили вже відомі в області та за її межами джазові колективи: ансамбль “Станіслав Диксиленд Бенд” (кер. Р. Семаньків та І. Шустикевич), Муніципальний естрадно-симфонічний оркестр (кер. В. Чикирис), Муніципальний квартет саксофоністів “Джаз-класік” (кер. А. Мельник) та цілий ряд молодіжних колективів [221, с. 88-89].

До спонсорства джазових фестивалів поступово долучалися благодійні фонди. Зокрема, проведення фестивалю “Нулевое декабря”, який пройшов в рамках сезонів Міжнародного джазового фестивалю “Kharkiv Za Jazz Fest 2008–2009”, було підтримано Благодійним Фондом “Харківський Театральний Центр”. Меценатами і партнерами Міжнародного фестивалю “Vinnytsia Jazzfest” протягом 5 років була фірма “Струм”, яка підтримала не тільки фестиваль, але й телепрограму “Не лише про джаз”. 12 років фестиваль співпрацював з бізнесменом В. Малиновським а також з фірмами “Галнафтогаз”, “МУР”, “Ямаха”, з Галереєю “Артшик” та ін.

Отже, підтримка джазового мистецтва українськими бізнесменами дає поки що усвідомлення того, що вони долучилися до протегування справжньої музики, а меценатам і спонсорам – добре ім’я і хорошу репутацію, що в бізнесі є майже настільки ж важливим, як і підписаний контракт.

Таким чином, основуючись на здійсненому огляді основних просвітницько-пропагандистських осередків, можна констатувати, що в Україні поступово формуються і продовжують розвиватися традиції щодо популяризації джазово-фестивального руху і загалом джазового мистецтва. Проте, надзвичайно потужним стимулом у розвитку джазово-фестивального руху, що володіє яскраво вираженою організуючою здатністю, стали джаз-клуби, які найчастіше були ініціаторами у проведенні багатьох джазових фестивалів і огляду діяльності яких буде присвячений наступний підрозділ роботи.

3.2 Діяльність джаз-клубів як важлива умова розвитку джазово-фестивального руху в Україні

Одним із найдієвіших напрямів розвитку джазового мистецтва й джазово-фестивального руху в Україні стала діяльність джаз-клубів, які були, як зазначалось у I розділі роботи, ініціаторами багатьох українських джазових фестивалів. Вони починають виникати на початку 1960-х рр. у провідних центрах України, зокрема – в містах Дніпропетровську, Донецьку, Києві, пізніше – у містах

Львові, Одесі, а згодом – майже у всіх обласних центрах. Першим у 1962 р. був започаткований Київський джаз-клуб, біля витоків якого стояв В. Симоненко, але найбільша кількість аналогічних структур майже у всіх великих містах формується вже у 1990-х рр., що безпосередньо сприяло розвитку джазового руху в Україні. Активна діяльність джаз-клубів зумовила створення у 1995 р. Джазової асоціації України (ДАУ) на чолі з В. Симоненком, що відіграло значну роль у становленні й розвитку джазу в Україні. Підтвердженням цього є їх перелік, представлений В. Симоненком в своїй “Енциклопедії”: “джаз-клуби діяли в Бердянську (1993), Білій Церкві (1982), Горлівці (1977), Дніпропетровську (1967–1973, 1985–1990), Донецьку (1967–1969), Києві (1962–1990), Кривому Розі (1987–1989), Одесі (1980), Смілі (1991–1996), Сумах (1986–1987), Черкасах (1989–1994), Чернівцях (1985–1987), Чернігові (1986–1997). Члени джаз-клубів виступали з лекціями, брали участь у проведенні конкурсів, фестивалів, займалися гастрольно-концертною діяльністю” [240, с. 37].

Коротко зупинимось на діяльності джаз-клубів у містах, в яких відбувалися джазові фестивалі, з метою визначення степені їх участі у розвитку джазово-фестивального руху в різних регіонах України.

Вінниця. Перша згадка про Вінницький джаз-клуб відноситься до 2002 р. Він відкрився за ініціативи та сприяння шанувальників джазу, які з великим ентузіазмом вітали вінницькі джазові фестивалі, зокрема, Всеукраїнський фестиваль-форум молодих виконавців “Барви музики ХХ ст. Авангард. Класика. Джаз” та Міжнародний джазовий фестиваль “Міжнародні дні джазової музики у Вінниці” – “Vinnytsia Jazzfest” з відомим проектом “Вінницьке джазове перехрестя”, який був підтриманий, як зазначалося вище, створеним у 2000 р. Благодійним фондом сприяння розвитку талантів Поділля, що забезпечило доступ до цих заходів всім бажаючим долучитися до мистецтва джазу. Частими гостями клубу стали як вітчизняні, так і зарубіжні виконавці, а на місцевому держтелебаченні навіть з’явилася щотижнева програма “Не лише про джаз” [201].

Донецьк. У 1967 р. одним із перших в Україні з’являється джаз-клуб саме у м. Донецьку під назвою “Донбас-67”. Він був організований відомим

колекціонером джазової музики, одним з відкривачів джазу в Донецьку, а в кінці 1990-х рр. – автором і ведучим програми “Джаз-тайм” на радіо “Європа+” В. Дубільєром. Він став першим президентом не лише донецького джаз-клубу, а й першого джаз-фестивалю “Донецьк-100”. Серед засновників клубу були також С. Комісаренко (нині академік, а на той час студент) та художник О. Макаренко. Джаз-клуб діяв у приміщенні Будинку культури, але часто музиканти збиралися неофіційно у квартирі В. Дубільєра, на запрошення якого у Донецьк через його закордонні зв’язки приїжджали музиканти з Польщі, Югославії, а сам В. Дубільєр у 1967 р. побував на джазових фестивалях у Празі і Талліні.

Донецький джаз-клуб був зареєстрований 16.07.2009 р. як громадська неприбуткова організація “Донецький обласний клуб любителів джазу” під назвою “Про джаз” під керівництвом Ю. Панченка. Мета та завдання організації – популяризація та сприяння розвитку джазового мистецтва в Донецькій області, поширення інформації про джаз, допомога виконавцям джазу, організація та проведення джазових заходів тощо. В тому ж році з’являється ще один осередок, в якому звучав джаз, – громадська організація – Донецький клуб шанувальників шансону “Музика кохання”.

Поява джаз-клубу стала початком процесу, який зробив м. Донецьк музичним центром союзного значення і без якого не було б проведеного у 1969 р. фестивалю “Донецьк-100”, присвяченого 100-річному ювілею міста.

Дніпропетровськ. Місто Дніпропетровськ також долучилося до лідерів джазової клубної роботи. У 1961 р. у Дніпропетровську в кафе “Чиполіно” було організовано перший джаз-клуб, в концертах якого взяли участь: В. Коновальцев (саксофон), Ю. Біленко (саксофон), В. Куцинський (контрабас), Ю. Генбачів (барабани), О. Куценко (барабани), а запрошеними гостями в ті роки були відомі музиканти К. Орбелян, О. Лундстрем, аранжувальник та диригент М. Цигуткін.

Перший “справжній” джаз-клуб, який працював на громадських засадах, був заснований групою ентузіастів і шанувальників джазу Ю. Байсаголовим, А. Заславським, В. Задонцевим, Л. Шагіною, Г. Смірновим, Ю. Піваком та А. Козловим. Він відкрився при молодіжному кафе-клубі “Мрія” Південного

машинобудівного заводу 22 травня 1967 р. (на два дні раніше, ніж джаз-клуб у м. Донецьку) під назвою “Blue Note”. Назва була запозичена з дуже відомого американського платівочного лейблу. Активісти джаз-клубу розгорнули активну діяльність, метою якої була популяризація джазової музики, ознайомлення з її історією, виховання у слухачів потреби слухати і чути джаз. Щотижня у “Мрії” проходили лекції-концерти, присвячені відомим джазовим виконавцям і композиторам, які супроводжувалися прослуховуванням записів кращих зразків вітчизняного та зарубіжного джазу, а також організовувалися концерти дніпропетровських аматорських джазових колективів та гастролерів – оркестрів під керівництвом В. Людвіковського, Ю. Саульського, Ризького естрадного оркестру та ін. На початку 1968 р. завдяки активістам джаз-клубу був проведений перший у Дніпропетровську фестиваль джазової музики “Юність-68”.

Вірні своїм традиціям ентузіасти джазу у 1990-ті роки не зраджують цілей, проголошених першим джаз-клубом, - навчити слухачів розуміти джаз, прищепити любов і смак до цієї музики. До кінця зазначеного періоду в м. Дніпропетровську була зафіксована діяльність вже декількох джаз-клубів, найвідомішими серед яких стали:

1. Джаз-клуб “Цепи” – популярний паб міста, який став осередком, де звучить справжній “живий” джаз. У клубі часто відбуваються концерти джазової музики, яким передують коментарі з метою налаштувати слухачів на сприйняття концертної програми. Робота клубу сприяє міжкультурному діалогу, заохочує художнє новаторство, імпровізацію, нові форми творчої діяльності, а також при створенні нових жанрів використання традиційних музичних форм тощо;

2. Джаз-клуб “Коттон бар / Cotton Bar” (Bar, Jazz Club and Performing Arts Venue), де звучить музика в стилях джаз, блюз, рок-н-ролл, поп, рок. Це одне з найяскравіших місць, що відрізняється своєю індивідуальністю. З реклами закладу “Cotton Bar”: “Це те місце, де до Вас приходить Америка, якщо Ви не можете прийти до неї”.

Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг. Джаз-клуб у місті був організований при Музичному обласному училищі ім. М. І. Глінки, де постійно відбувалися

щомісячні джазові концерти, в яких активну участь брали студенти училища (як вони самі називають – “музилища”). Наприклад, у січні 2011 р. в роботі джаз-клубу в криворізькому “музилищі” взяли участь: гурт “FunkOff” та студенти згаданого навчального закладу, а 30 березня 2012 р. в концерній програмі “The Jazz Art” – “All That Jazz Club” звучала дуже різнопланова музика – від свінгу до нових стилів: post-jazz, riot-jazz.

Житомир. Громадська організація Житомирського джаз-клубу “Джазомир” (керівник Р. Тимофєєв), що була зареєстрована 01.04.2010 р., була безпосереднім організатором джаз-фестивалю “Jazzомир”, який постійно проходив у Житомирській філармонії.

Запоріжжя. В Запоріжжі центрами пропаганди джазового мистецтва можна назвати декілька осередків. Насамперед це “Олександрівський джаз-клуб”, який на своїх засіданнях постійно організовував недільні джазові концерти. За словами президента міського джаз-клубу В. Гітіна в ньому почали організовувати джазові концерти з 1989 р. і до цього часу їх було проведено сотні. Тут збиралися тільки кращі музиканти, щоб дарувати слухачам джазові імпровізації. Наприклад, 24 грудня 2012 р. в клубі грав чудовий джазовий колектив “Stanlight”, а напередодні Нового року відбувся передноворічний захід – “Недільний джаз”. Запорізький джаз-клуб разом з управлінням культури міського виконкому у 2006 р. провів відомий Міжнародний джазовий фестиваль “Запорізький джем”, який став традиційним.

Івано-Франківськ. Відкриття джаз-клубу “Джаз Клуб. Івано-Франківськ” в місті Івано-Франківську відбулось у вересні 2010 р. На ньому виступили учасники “Джаз Клубу. Львів”: М. Токар (контрабас, м. Львів), А. Войтюк (барабани, м. Львів) і гість клубу А. Максимов (гітара, Амстердам). Як зазначив ініціатор проекту Р. Рось, мета діяльності джаз-клубу – об’єднати молодих джазменів, початківців та вже досвідчених музикантів. Джаз-клуб підніс в місті планку поняття “клубної музики. На його засіданнях всі охочі музиканти-початківці мали змогу взяти участь у майстер-класах, які проводили відомі джазмени.

Вже декілька років як Івано-Франківськ приєднався до Міжнародного джазового фестивалю “Jazz Bez”, і Прикарпаття влилося у середовище джаз-клубів Львова, Тернополя, Луцька, Севастополя та ін. міст України і Польщі. Джаз став для Франківська “ковтком свободи”, бо ця музика для міста є новою і “не розкрученою”. Ініціаторами проведення фесту виступили Фонд розвитку екотуризму “Витоки” та “Джаз Клуб. Івано-Франківськ” спільно з обласною філармонією, готелем “Надія” та кінотеатром “Люм’єр”.

Одним з осередків джазу в м. Івано-Франківську став “L-Club” – єдине місце в місті, де у вихідні звучала оригінальна джазова музика у виконанні місцевих музикантів, проводилися планові концерти Міжнародного джаз-фестивалю “Jazz Bez”. Після закриття клубу центр франківської джазової клубної музики перемістився в кафе “Чікаго”, а згодом – у “Grand-кафе” в приміщенні кінотеатру “Люм’єр”, який приймав музикантів Міжнародного фестивалю сучасного мистецтва “Старе кіно по-новому”.

У вересні 2011 р. трансляцією концерту Тутса Тільманса в Новому Орлеані у конференц-залі Культурно-мистецького центру “Є” стартував рідкісний для Івано-Франківська культурний проект – Джаз-клуб “Friday” (організатор арт-менеджер Книгарні “Є” Є. Філатов). Основною метою проекту мав стати безкоштовний показ концертів класиків світового джазу, який, як сподівалися, стане традиційним.

Київ. Місто Київ займає особливе місце в розвитку джазової клубної справи. Ще у 1960-х роках з’явилися музиканти, які прославили місто Київ як джазове: В. Симоненко, Є. Дергунов, В. Молотков, А. Шарфман, Є. Яценко, К. Ходос, З. Народецький, В. Дмитренко, В. Ільїн та ін.

У ті роки джаз у Києві концентрувався, формувався і розвивався в основному у джазових клубах. Ідея створення першого джаз-клубу виникла у найвідомішого українського джазового діяча В. Симоненка, коли він переглядав підшивки джазових журналів і побачив повідомлення про те, що в Ленінграді у 1958 р. відкрився перший в Союзі джаз-клуб. В Україні перший джаз-клуб відкрився 17 березня 1962 р. у м. Києві. “Цього ж дня в медінституті було проведено 1-й захід клубу – прочитана перша публічна лекція про джаз” [164]. Його очолили

Б. Шелунцов та В. Симоненко, а у 1965 р. відбулася його реорганізація: змінилася назва – МКМ (Молодіжний клуб “Мрія”), під егідою якого в місті проводились джазові концерти. Згодом, у 1966 р., відкрилася Федерація молодіжних клубів (ФМК) і був проведений перший в Україні конкурс джазових ансамблів і виконавців. Пожвавлення роботи клубного джазу спостерігається в 1990-х рр. Саме тоді у м. Києві почав діяти джаз-клуб “Динамо люкс”, в якому О. Коган проводив джазові концерти і завдяки яким українські музиканти почали активно спілкуватись між собою і демонструвати свої сили.

Згодом в місті було відкрито цілу мережу джазових та арт-клубів, напрямок діяльності яких в основному був спрямований на організацію джазових концертів як молодих виконавців, так і відомих джазменів, а також проведення джем-сейшенів й майстер-класів. Найбільш відомі з них: специфічний джаз-клуб “А7”, відкриття якого було приємною несподіванкою для киян, де можна було почути найвідоміших світових зірок джазу, побувати на унікальних майстер-класах і просто насолоджуватись справжнім “живим” виконанням; джаз-клуб “Джорджия”, який у листопаді 2007 р. з’явився на місці книжкової кав’ярні “Квартира Бабуїна” з дивовижними звуками джазу, блюзу і улюбленого напрямку музики чорношкірих – соул; джаз-клуб “Jazzva Do It”, що був заснований у березні 2011 р. на базі Національного університету Києво-Могилянської академії, метою якого стала популяризація джазу в Україні та створення умов для розвитку виконавської майстерності молодих джазових музикантів. Джаз-клуб “Jazzva Do It” організував ряд джазових концертів та став центром перегляду проектів у рамках фестивалю “Jazz Bez”, а 13-14 грудня 2012 р. спільно з Мистецьким об’єднанням “Дзига” (м. Львів) та Польським інститутом джазовий клуб “Jazzva” приймав у Києві XII Міжнародний джазовий фестиваль “Jazz Bez”. В програмі роботи клубу було також передбачено перегляди колекційного джазового відео 1930–90-х рр. і дано можливість слухачам безкоштовно та легально прослухати записи концертів одного з найстаріших джазових клубів Нью-Йорка – “Village Vanguard”, зазирнувши у клубне джазове життя самого Нью-Йорка, а також концерти “Smalls Jazz Club”, які транслювалися в режимі онлайн з 2.30 і до 10.30 за київським часом.

Дуже часто джаз лунав в одному з найкращих арт-клубів України – Арт-клубі “44” – легендарному музичному закладі у самому серці Києва. Це улюблене місце зустрічі творчої богеми – музикантів, художників, письменників, а також студентів, аспірантів і просто талановитих та цілеспрямованих людей. Назва клубу безпосередньо пов’язана з місцем його розташування – по вулиці Хрещатик, 44-Б. Кожні вихідні джаз-клуб “44” давав змогу будь-якому пересічному громадянину послухати, оцінити, а іноді навіть спробувати себе в ролі музиканта.

Поряд з вищезгаданими джаз-клубами в Києві активно працювали: джаз-клуб “ДК” трамвайно-тролейбусного управління, створеного за ініціативи В. Соляника, джаз-клуби “РЦНК”, “Cotton Club”, “Jazzva”, “Bratislava Club”, Київський Планетарій; “Джаз-клуб” (бул. Дружби Народів) тощо.

Коктебель (Крим). Це місто славилось своїм джаз-клубом “Богема”. Він знаходився на території пансіонату “Голубой залив”, в якому проходили виступи різноманітних відомих музикантів, готових порадувати слухачів своєю грою. За відсутності “живих” концертів відвідувачам клубу транслювали концерти відомих виконавців, а також фрагменти фестивалів “Live in blue bay” різних років. Сам клуб був і штаб-квартирою цього фестивалю. У дні проведення фестивалю тут організовували майстер-класи з вільним входом для всіх бажаючих і нічні джем-сейшени з обмеженим доступом. Наприклад, концерти фестивалю “Live in Blue Bay–2011”, який з 2 по 5 вересня запрошував усіх поціновувачів джазу, відбувалися на двох майданчиках – великій сцені “Майстрів” і малій сцені “Юніорів” для молодих музикантів, які були вибрані з числа тих, хто брав участь у роботі джаз-клубу “Богема” протягом сезону 2011 р.

На сцені клубу, яка мала необхідну звукову апаратуру, часто виступали з джазовими концертами місцеві та запрошені музиканти. Наприклад, 27.06.2011 р. в пансіонаті “Голубой залив” відбувся вечір джазової імпровізації, на якому шанувальники джазу почули Е. Ізмайлова (гітара), В. Соляника (фортепіано), В. Коллекціонова (ударні).

Луцьк. Джазовий клуб у м. Луцьку під назвою “Луцький джаз-клуб” став одним із відомих в Україні, що відзначався активною міжнародною музичною

фестивальною діяльністю, зокрема організацією низки окремих концертних акцій та фестивалю “New Cooperation – Art Jazz Cooperation” (Луцьк, Рівне – Україна, Польща). Він був створений за ініціативи О. Баковського і зареєстрований після міжнародного джазового фестивалю “Art Jazz Cooperation -2008” 18.09.2008 р. як Волинська обласна громадська організація при Виконавчому комітеті Луцької міської ради. Віце-президентами Луцького джазового клубу стали А. Пархом’юк та В. Грисюк, а координатором проекту – О. Хаджиоглова. На сайті джаз-клубу було зазначено, що “до Луцького джаз-клубу увійшли усі небайдужі до розвитку духовності люди, які, починаючи ще з 2005 року, долучалися до джазових проектів, що відбувалися на теренах Волині. Луцький джаз-клуб був створений для того, щоби сприяти розвитку джазової культури та створити ...культове місце в Луцьку, яке б стало осередком мистецьких та культурних подій міста” [156].

У цей період Луцький джаз-клуб щорічно організовував та проводив три міжнародні джазові фестивалі (травень, серпень, грудень) та щомісячні джазові вечори. Зокрема, на міжнародній джазовій мапі Луцьк представлений такими фестивалями, як вже згаданим “New Corporation – Art Jazz Cooperation”, ”Jazz Bez”, що великою мірою пов’язані з діяльністю Луцького джаз-клубу. Під його патронатом проводився також фестиваль “Музичні діалоги”, концепція якого за словами О. Баковського полягає в тому, що “фестиваль “Музичні діалоги” проводиться до Днів Європи. Це не просто голослівна декларація, а діюча ідея” [118, с. 308].

Львів. Розвиток джазового мистецтва у Львові безпосередньо пов’язаний з діяльністю різних мистецьких об’єднань. Тут ще до 1960-х рр. існував “Теа-джаз”, який виховав багатьох львівських джазових музикантів. Згодом з’явилися оркестри, ансамблі, і джазове мистецтво у місті отримало серйозний розвиток та набуло самобутнього вигляду. Серед музикантів, які починали джазовий рух у м. Львові, були: М. Скорик, О. Авдєєв, М. Ярошевський, М. Балабан, І. Хома, В. Кіт, А. Орєхов, Ю. Шацький, Р. Рак, З. Ковпак, Р. Канафорський, В. Романовський, Ю. Яремчук, В. Половина, А. Барташевський, Р. Хабаль, М. Мануляк та ін.

У 1993 році було засноване Мистецьке об'єднання "Дзига" – організація митців, громадських діячів, підприємців у форматі об'єднання, яка ініціювала проведення і діяльність різноманітних культурно-творчих осередків і проектів (клуби, фестивалі, концерти, виставки, медіа-проекти тощо). Воно виникло в результаті об'єднання середовища громадських діячів Студенського руху періоду здобуття Україною незалежності ("Студентське братство" 1989–1993 рр.), середовища авангардного мистецтва ("Шлях" 1989–1992 рр.) та музикантів тогочасного андеграунду Львова ("Клуб шанувальників чаю", "Мертвий Півень", фестиваль андеграунду "ВиВих" тощо). В активах об'єднання проекти: фестиваль андеграунду "ВиВих"; фестивалі "Свобода Вибору", "УМХ-93"; міжнародні фестивалі – джазовий "Jazz Bez", етно-джазовий "Флюгери Львова", фестиваль мистецтв "Fort.Missia"; а також "Metro Jazz", "Pink Slow", "Проект Є", "Новий Ноїв Ковчег", "Слухай Українське"; заснування та продюсування альтернативної радіостанції "Radio Inicjatywa 102,5 FM", опозиційної "Львівської газети", літературного журналу "Четвер", Тижня актуального мистецтва "7", Фестивалю мистецтва перформансу, міжнародного проекту "L" (Львів, Люблін) та багатьох інших менш масштабних проектів. Підбивши у 2008 році підсумки свого 15-річчя, "Дзига" отримала наступні статистичні цифри: 394 виставки, 1223 клубних концерти, 119 ексклюзивних концертних проектів, 26 фестивалів, 117 перформенсів, 360 літературних презентацій та безліч інших неординарних атракцій, які зібрали більше 1,5 мільйона учасників, відвідувачів та глядачів. Центром мистецького об'єднання стала галерея "Дзига". До нього входять такі популярні кав'ярні Львова: "Квартира 35", "Під клепсидрою", "Кабінет" і "Під синьою фляшкою". Найбільш популярною серед них була арт-кав'ярня "Квартира 35", відома як культова арт-кав'ярня, осередок Львівського джаз-клубу, під склепіннями якої щочетверга о 19.00 збиралися шанувальники джазу, зокрема група "Джаз-клуб. Львів".

Тривалий час музичне середовище міста організовувалось у "Джаз-клубі. Львів", засновниками якого, як зазначалося вище, стали мистецьке об'єднання "Дзига" на чолі з М. Іващишиним та відомі львівські джазмени: І. Гнидин,

А. Литвинюк, М. Токар, Д. Винницька. Мета клубу – розвиток та популяризація якісного джазу, виховання та просування молодих виконавців, налагодження механізмів організації джазових концертів і фестивалів, обмін інформацією, спілкування з середовищами інших міст та вихід львівського джазу на провідні європейські сцени. “Джаз-клуб. Львів” об’єднує близько ста музикантів, меломанів та музичних критиків. Одним із найважливіших напрямів клубу стали едукативні програми. Починаючи з лютого 2009 р. засідання клубу відбувалося кожної неділі та четверга в арт-кав’ярні “Квартира 35”, а щочетверга з 19.00 тут проходили тематичні музичні вечори, які включали джазові концерти, майстер-класи, спільні імпровізації, джем-сейшени тощо.

Досить відомим у Львові, як концертно-джазовий осередок, в якому проводилися джазові вечори, був етноджаз-клуб “Лялька” (назва походить від того, що клуб знаходиться в приміщенні Львівського обласного театру ляльок) – культовий львівський клуб, створений у 1994 р. як один із центрів львівської рок-культури, а з 2007 р. у зв’язку із відкриттям VII Міжнародного фестивалю “Jazz Bez” – перетворений на джаз-клуб. У 1998–2008 рр. з клубом активно співпрацювало мистецьке об’єднання “Дзига”. Арт-директором нової “Ляльки” став знаний львівський джазмен і музикознавець, ведучий радіо “Ініціатива” та організатор фестивалю “Тарас Бульба” Ю. Шаріфов. У закладі відбувалися концерти різних стилів і напрямків: рок, готика, джаз, електронна музика, фольк та інші. Від часу заснування тут пройшло багато джазових концертів, реалізовано понад 5000 українських та міжнародних джазових проектів, значимими серед яких стали відомі музичні фестивалі “Слухай українське”, “Тарас Бульба” та “Jazz Bez”.

Миколаїв. Миколаївський джаз-клуб під назвою “Birdland” був започаткований 17 грудня 2008 р., а вже в січні наступного року організував ряд концертів джазового квартету “Шабля” з програмою “Jazz standards”. Він був зареєстрований 16.03.2009 р. як Миколаївська обласна громадська організація “Миколаївський джаз-клуб”, керівником якої став В. Алексєєв. Головною метою джаз-клубу було створити шанувальникам джазу можливість бути вчасно поінформованими про всі джазові події міста та найяскравіші концерти і фестивалі

в Україні, а музикантам – реалізувати природне для них бажання – нести свою музику в маси, частіше виходити на сцену, ставати ближчими до глядача.

Миколаївський джаз-клуб став ініціатором проведення джазового фестивалю ”Jubilee-2008”, а також представив I Міжнародний фестиваль “JazzNikolaev-2010”, проведення якого у 2011 р. спочатку було перенесене на кінець квітня, а пізніше з технічних причин скасоване. У 2012 р. свій перший скромний ювілей Миколаївський джаз-клуб відзначив масштабним фестивалем “Jubilee-2012”, який присвятив 75-й річниці утворення Миколаївської області. Організаторам вдалося протягом п’яти годин утримувати увагу присутніх класичними, популярними і новаторськими джазовими композиціями. Загалом Миколаївський джаз-клуб не тільки ініціював проведення фестивалів, а й організовував концерти на кращих концертних майданчиках міста, а для молодих музикантів – джазові вечори, майстер-класи тощо.

Своїми музичними вечорами в м. Миколаєві згодом стали відомими джаз-клуб “Гавана” та клуб “Colosseo”.

Одеса. Колискою українського джазу, який в Україні з’явився та почав розвиватися ще до 1960-х рр., було м. Одеса, де починав свою творчу діяльність великий Леонід Утьосов з одеським “Теа-джазом”, створюючи вітчизняні джазові традиції. Одним із перших джаз-клубів у місті у 1979 р. став джаз-клуб “Рифф”, який очолив Ю. Юстратов [176], а в 1990-х рр. – М. Голощاپов, фундатор утьосовського фестивалю, засновник і художній керівник Одеського Біг-бенду. Під його керівництвом джаз-клуб ініціював проведення фестивалю “OdessaJazzFest”, на якому проводились клубні концерти та джем-сейшени. Пізніше був створений ще один джаз-клуб – “Алькапоне”.

Згодом відкриваються дитячі джаз-клуби. Зокрема, джаз-клуб ДШМ №4 для підлітків Київського району міста, який щонеділі проводив свої засідання та джазові концерти, де виступали дитячі джазові колективи.

Полтава. Джаз-клуб у Полтаві під назвою “Ля–440” відкрився 18.01.2008 р. Він відзначив своє відкриття вечором “живої” музики в Арт-студії “Браво”. Гостей клубу зустрічав джаз-квартет у складі Б. Прокоповича (клавіші), В. Лисинецької

(гітара), О. Макарової (флейта) та відомого в Полтаві гітариста В. Фендера. Для любителів джазу звучали як популярні мелодії, наприклад, відома пісня групи Smokie “Alice”, так і джазові стандарти (“Take Five” Девіда Брубeka, “Summertime” Д. Гершвіна тощо).

Полтавська обл., м. Кременчук. У 1992 р. піаніст-імпрровізатор, композитор, аранжувальник, учасник та лауреат джазових фестивалів, член Національної Спільноти композиторів України С. Горюнович, який гастролював по Україні, Росії, Білорусі, Казахстані, Литві, Латвії, Польщі та Німеччині, заснував у місті джаз-клуб “Du Talon”, який розпочав свою роботу в п’ятому корпусі Кременчуцького державного політехнічного університету. Місце проведення клубних вечорів, які найчастіше супроводжувалися аншлагами, неодноразово змінювалося: в МПК ім. Петровського, в Будинку офіцерів (нинішній ТРК “Європа”), в клубі “Арена”, ресторані “Дворянське гніздо” (нинішня піцерія “Челентано”) і більш постійно – в комфортному залі готелю “Оріон”.

На базі джаз-клубу “Du Talon” було проведено ряд джазових концертів та фестивалів: у 2000 р. – АРТ-фестиваль, в якому взяли участь художники-авангардисти та представники джазової і сучасної імпрровізаційної музики; у 2006 р. – фестиваль “Наш джаз”; в 2007 р. – тощо. Гостями джаз-клубу були представники різних країн: Росії, Норвегії, США, Німеччини, Куби, Ізраїлю.

Рівне. 11 лютого 2009 р. у Рівному відбулась презентація обласної громадської організації під назвою “ДжЕм”. “Джазові Емоції” – саме так пояснює цю назву один з організаторів клубного об’єднання С. Гемберг – президент рівненського джаз-клубу “ДжЕм”, співорганізатор джазового фестивалю “Art Jazz Cooperation”. Джаз-клуб був створений насамперед як об’єднання за інтересами. Цю ідею підтримав і рівненський бар “Стадіо Паб”, бо саме тут і “оселився” новий клуб. Мета клубу – об’єднати професійних музикантів, студентів музичних навчальних закладів, людей, які захоплюються джазом, люблять відпочивати під інтелектуальну музику, спілкуватися і джаз їм у цьому мав сприяти. Першим гостем рівненського джаз-клубу став відомий музикант Жан-П’єр Фрьолі, якому допомагав один з кращих молодих піаністів України О. Боголюбов.

У “портфолію” клубу фестивалі “Jazz Bez” та “Art Jazz Cooperation”, на які були запрошені музиканти світового рівня – Н. Катамадзе, О. Скрипка, К. Фрієрсон, Д. Фрідман, Б. Тері та І. Менсель, групи “Піккардійська Терція” та етнічна “ДахаБраха”. У 2012 р. джаз-клуб “ДжЕм” разом з Палацом дітей та молоді організував відкритий західноукраїнський джаз-фестиваль, як його скромно називають “міні-фест”, який був присвячений пам’яті відомого у музичних колах рівненського музиканта та аранжувальника О. Іванова, з метою презентувати рівненських фахових джаз-музикантів. Головною відзнакою для найцікавішого колективу і окремих виконавців була участь у найбільшому рівненському фестивалі “Art Jazz Cooperation”.

Джаз-клуб “ДжЕм” щороку навесні організовував мистецьку акцію – цикл джазових концертів, відомих під назвою “Джазова Весна”, де співвітчизників знайомили зі справжньою якісною музикою та “джазовими емоціями”. Гостями клубу в різні часи були гурт польських струнних віртуозів “Vołosi”, львівські джазмени “Dzyga Imagine”, які представили свій проект “Музичні акварелі”, а також гурти: франко-сенегальський “Cherif Mbaw”, грузинсько-український “Asea Soul”, гурт із Франції “Mix Metisse” (за підтримки Французького Альянсу в м. Рівному) та львівський “Блюз-бенд” А. Кохана.

Севастополь. Севастопольський джаз-клуб був створений у 2009 р. Він поставив собі за мету подолати “джазову безграмотність” севастопольців за допомогою джазових концертів. 8-го вересня в Севастополі зі своєю групою “Новий арсенал” виступив патріарх джазу, учасник джаз-фестивалю “Live in Blue Bay-2009”, народний артист Росії О. Козлов. У грудні 2009 р. у Севастополі пройшов Міжнародний джазовий фестиваль “Jazz Bez”, одним з організаторів якого став Севастопольський джаз-клуб. За заявою першого заступника голови СМДА В. Казаріна, фестиваль зібрав найбільш визначних музикантів України і Росії, країн Чорноморського басейну, Європи і Америки. На фестивалі у Севастополі виступило три десятки колективів, більше сотні музикантів зі США, Канади, Австрії, Франції, Греції, Ізраїлю, Німеччини, Росії, Литви, Польщі та України. “Jazz Bez” представляв кращі зразки джазу від визнаних виконавців та

презентував нові проекти джазових “зірок”, даючи молодим джазменам можливість експериментувати. Ця ініціатива джаз-клубу продовжувалась і в наступні роки.

Сімферополь (Крим). Розвитком джазового мистецтва в Сімферополі займався Джаз-клуб “Ірей”. Саме в цьому закладі з великими концертними програмами виступали метри джазу з різних куточків світу: С. Скотт, К. Ланді, Ф. Машадо, У. Бернард, М. Бортслап, К. Симонова, Д. Браун, К. Мерілейн, С. Манукян та багато інших виконавців. Тут також проводились музичні фестивалі, конкурси, вечори танго та багато іншого з унікальним світловим та музичним обладнанням найвищого рівня. У вихідні дні в клубі “оживали звуки саксофона” і поряд з різними музичними композиціями найчастіше звучав джаз.

Суми. Джаз у м. Суми почав звучати вже давно і, як зазначено у збірнику “Подорож вулицею Воскресенською”, “у провулку Терезова ще у 20-х рр. існував джаз-клуб і сумчани сподівалися, що там після реконструкції відкриється спеціальний магазин для меломанів, любителів джазової музики” [206, с. 33].

Помітний вплив на поширення джазового мистецтва серед сумчан мав і неабиякий інтерес до польської культури. Ставши членом Євросоюзу, Польща впевнено розбудовувалась, і її досвід через взаємні контакти міг стати як ніколи в пригоді Україні. Як зазначає В. Сема в своєму інтерв’ю газеті “Х-прес”, “у Сумах була створена громадська організація “Джаз-клуб” на взірєць того, що існує у Гожуві-Велькопольському. Вона була заснована 30 років тому і зветься “Мала академія джазу “Під філерами” (філери – архітектурні склепіння. – Авт.). І ці джаз-клуби зараз знаходяться на етапі підписання внутрішніх договорів про співпрацю. Що стосується джаз-клубів, то сумчанам є багато чому повчитися у партнерів. Адже поляки традиційно є законодавцями східно-європейської моди в царині джазу. Мала академія джазу “Під філерами”, створена ще за Польської Народної Республіки, має на меті пропаганду джазового мистецтва серед самого широкого загалу. І сьогодні їх досвід може стати у пригоді нашим джаз-музикантам, які тільки починають свій шлях. [237]. Сумський джаз-клуб під головуванням О. Ісаєва діяв при Будинку культури “Хімік”.

Тернопіль. Завдяки групі ентузіастів і небайдужих людей у 2007 р. виникла ідея створення рок-джаз-клубу. Він став організацією, діяльність якої була спрямована на розвиток і популяризацію сучасної музики серед молоді Тернополя та інших міст області. В цьому клубі можна знайти рецензії на нові музичні альбоми та твори, які вже стали класикою джазу і року; афіші концертів і культурних заходів, що проходили у містах Тернополі, Львові та Києві; інформацію про концерти, які вже відбулися в місті; новини культурного життя та новини української рок- і джаз-культури Тернополя; архіви музичних альбомів тернопільських виконавців, а у відеозаписах – концерти світових грантів та виступи місцевих колективів, найкращі старі та нові треки тернопільських виконавців; інформацію про фестивалі, які будуть проходити найближчим часом та багато іншого.

Дуже популярним у Тернополі є арт-клуб Мистецького об'єднання “Коза”, на сцені якого постійно відбуваються концерти джазових фестивалів, зокрема фестивалю “Jazz Bez”. Сцена “Кози” завжди відкрита для будь-яких експериментів. Наприклад, у 2012 р. на цій сцені виступили такі колективи: легендарний блюзовий проект “Калич Блюз”, в якому О. Калитовський (ведучий “5-го каналу”, учасник першого складу гурту “Плач Єремії”) разом з Р. Чайкою (“Мертвий Півень”) записав альбом, що спрезентував нову програму “Осінній блюз в акустиці” спільно з Габрієлою (Англія); київський гурт “Проти Ночі”; концерт інді-джаз-рок-проекту “Socash Solo” (США, Польща), музику якого доповнювали арт-відео та слайд-шоу авторства Раяна Сокаша; експериментальна електронно-джазова арт-формація – суміш авторських електронних композицій з глибоким технічним ритмом та живим інструментально-вокальним супроводом тощо. Тернопільський арт-клуб працював у готелі “Подільський” (сучасники знають його за пізнішою назвою – “Україна”), а перша афіша його датується листопадом 2010 р.

Ужгород. На Закарпатті, зокрема в м. Ужгород, в серпні 2000 р. була створена Закарпатська обласна молодіжна спілка “Джаз-клуб”, яка займалася організацією джазових концертів, реалізацією мистецьких проектів, а також

підтримувала і допомагала у проведенні джазових фестивалів “Пап Джаз Фест” і “Jazz Bez” тощо.

Харків. Харківський джаз-клуб “Jazzter” був відкритий у серпні 2008 р. як ресторан-клуб. У цьому закладі до послуг відвідувачів два зали, в одному з яких знаходиться сцена, бар зі столиками, де зосереджена вся джазова сутність “Jazzter’a”. З відкриттям клубу харків’ян приїхала привітати французька група “Pulchinella”. Всі наступні місяці слухачів радували не тільки відомі харківські джазмени (гурт “Alfa-Magnifica” з С. Давидовим, “Acoustic Quartet”, а також незабутня А. Чайковська), а й популярні музиканти з ближнього і далекого зарубіжжя (Джуліан Такер, Джуліан Томас і група “Poke”). В клубі звучала як джазова музика у живому виконанні, так і фонова; часто організовувались виступи харківських джазменів та відомих українських і зарубіжних виконавців, які презентували великі концертні програми. Традиційно в середу клуб “Jazzter” запрошував відвідувачів на вечір вільних джазових імпровізацій – “Time for jazz. Jam session”, що відкривався невеликими джазовими концертами, які потім плавно переходили в Open jazz jam – концерти унікальних джаз-експромтів часом не знайомих один з одним музикантів.

Хмельницький. Хмельницький джаз-клуб під назвою “Jazz blues music dance” відкрився 26-27 лютого 2010 р. Було прослухано багато джаз- та блюз-колективів з метою відібрати кращі гурти, які б надалі співпрацювали з клубом. Заклад був розрахований виключно на поціновувачів джазу. Як зазначають працівники джаз-клубу, слоганом якого став “Все буде jazz!”, аналогів, подібних культурних закладів у місті не було. Під час відкриття клубу на сцені виступили джазовий колектив „Strangers” з кавер-версіями відомих хітів – Scorpions, Joe Cocker, Tom Jones, Gary Moore, Michael Jackson. Кожної середи, п’ятниці та неділі в клубі виступали джазові колективи, серед яких був відомий хмельницький колектив „Strangers”, який успішно зарекомендував себе за кордоном.

Черкаси. Черкаський джаз-клуб один з найстаріших клубів України – у 2012 році йому виповнилось 24 роки. Ще у 1980-х рр. на Черкащині почалася нова хвиля захоплення джазовим мистецтвом. Саме у цей час заявляють про себе провідні

джазові музиканти М. Євпак і С. Крашенинніков, діяльність яких сприяє професіоналізації джазової культури міста, залученню Черкаського регіону до всеукраїнського та інтернаціонального фахового джазового спілкування, проведенню всеукраїнських та міжнародних фестивалів джазової музики. Черкаський джаз-клуб був заснований у 1989 р. під головуванням Ю. Ніколенка, а з 1990 р. – Ю. Гранкіна. Активну і діяльну як мистецьку, так і організаційну позицію щодо розповсюдження джазу займав лідер руху “Джаз на Черкащині”, один із засновників черкаського джаз-клубу С. Крашенинніков, який згадує, що після відкриття клубу “виникла ідея провести який-небудь спільний концерт. А коли ми організували такий концерт удруге, то на перспективу назвали його фестивалем і запланували надалі розширити музичну програму, залучити закордонних виконавців. Уже третій джазовий захід мав міжнародний статус. Озираючись на те, скільки фестивалів минуло, ми виробили загальну стилістику, почали нумерувати фестивалі, а назва, хоч і не надто промовиста, так і залишилася – “Черкаські джазові дні”. Джаз уже став елементом черкаського бренду, своєрідною візитівкою Черкас. Я точно знаю, що в мене є гармонійний, згуртований колектив, а в Черкасах – молодий, але перспективний джазовий рух, який у майбутньому має всі шанси стати впливовим на міжнародному рівні” [139].

Чернігів. Сформований у 1986 р. при видавництві “Десна” чернігівський джаз-клуб під головуванням С. Чарковського, який нині відомий під назвою “КонтраBASS”, був у Чернігові єдиним. Ідея створення джаз-клубу належала ентузіасту та любителю джазу С. Качановському. Він запропонував “реалізувати” її відомому в місті музиканту, піаністу С. Чарковському, чиє ім’я згодом було внесене до “Української енциклопедії джазу”. Як згадує С. Безпала, “джаз-клубу”, який очолив С. Чарковський, судилося спрямувати розвиток чернігівського джазу у професійне русло. Метою діяльності цієї спілки було розширення музичного кругозору дещо консервативної чернігівської публіки та впровадження у професійно-мистецьке середовище ще одного жанру, який представляв “нову” демократичну культуру” [19, с. 65–66].

Джаз-клуб став ініціатором організації постійно діючого джазового фестивалю “Chernihiv Jazz Open”, заснованого у 2010 р., який дав можливість почути звучання кращого сучасного джазу, імпровізацій та відчутти сплетіння приголомшливої енергетики вдячної публіки і талановитих музикантів. Основні концерти фестивалю проходили в залі обласного музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка, а також на різних сценах міста.

Нині в Чернігові дуже популярним став проект “Джаз просто неба” від “Chernihiv Jazz Open Club”, концерти якого відбуваються на так званій “Зеленій Сцені”. До участі запрошувались не тільки відомі чернігівські музичні колективи, а й відкривалися нові імена. У виконанні на сцені вітається акустичне звучання, музика в стилі джаз, фолк, world, легка альтернативна музика тощо. Організатори раді колективам, які грають як авторську музику, так і кавер-версії.

Ялта (Крим). Джаз-клуб у м. Ялта був організований у жовтні 2009 р. на базі ялтинського театру ім. А. П. Чехова в кафе “Театр”. З того часу в театрі можна було не тільки дивитися вистави та шедеври кіно, а й щотижня насолоджуватися джазовою музикою. З цього приводу в театрі стартував проект “Джаз по п'ятницям”. Президентом джаз-клубу став С. Саркісян, а ініціатором заходу виступив директор театру М. Рудник, який на перший джаз-вечір запросив місцевий колектив “Yalta Jam”, створений у Ялті в 2000 р., і сам доповнив виступ квартету на клавішах. Метою клубу було створення нового співтовариства, яке існувало б поза політикою.

Кожної п'ятниці в кафе “Ялта Театр” звучав джазовий колектив “Yalta Jam” і відповідно до назви цього музичного колективу, основний напрямок, в якому він працює, – джаз. “Yalta Jam” – це співдружність професійних музикантів Криму, які поряд з виконанням інструментальної джазової музики часто виступають у розширеному складі з солюючим вокалом. З цим колективом співпрацювали багато популярних джазових вокалістів, таких як А. Ахмадєєва, Н. Нейдин, О. Ніколаєнко та ін. Він з успіхом виступав у джазових концертах, брав участь у фестивалях, зокрема в Міжнародному молодіжному джазовому фестивалі “Джалітон”, який став одним з найяскравіших джазових форумів і завдяки високому виконавському

рівню та особливій дружній атмосфері, яку зуміли створити його організатори, зокрема художній керівник і режисер фестивалю, президент “Благодійного фонду розвитку мистецтва ім. Василя Соколика” О. Соколик, став широко відомим по всій Україні.

Отже, проведений огляд діяльності найбільш відомих джаз-клубів переконує, що вони стали одним з дієвих напрямів розвитку джазового мистецтва, діяли як потужні просвітницько-пропагандистські осередки джазового мистецтва та відіграли значну роль як системно-організуючий фактор у розвитку джазового фестивального руху в Україні. Джаз-клуби, які переважно були зареєстровані як громадські організації, як об’єднання за інтересами, починають відігравати суттєву роль в організації музичного життя міст, у популяризації джазового мистецтва в міському середовищі, в поширенні інформації про джаз, в організації та проведенні джазових заходів різного масштабу тощо. В початковий період діяльність більшості джаз-клубів була спрямована на ознайомлення з історією джазу, проведення лекцій-концертів, присвячених відомим джазовим виконавцям і композиторам, які супроводжувалися прослуховуванням записів або відео кращих зразків вітчизняного та зарубіжного джазу, що мало на меті навчити слухачів розуміти джаз, прищепити любов до цього виду музичного мистецтва, виховати у них музичний смак. Згодом основний напрям діяльності джаз-клубів був сконцентрований в основному на вихованні та просуванні творчої молоді; організації джазових концертів як молодих виконавців, так і відомих джазменів; налагодженні механізмів організації джазових концертів та фестивалів; реалізації мистецьких проектів; обміні інформацією на творчих зустрічах з відомими музикантами та передачу ними вмінь молодому поколінню через організацію джем-сейшенів і майстер-класів тощо.

Особливу роль діяльність джаз-клубів відігравала у вищеназваних регіональних центрах розвитку джазово-фестивального руху, яка полягала у ініціюванні, організації та проведенні міжнародних джазових фестивалів, особливо тих, які відзначаються багаторічними традиціями, мають свою публіку, своїх фанатів і слухачів. Вони сприяють активному спілкуванню з музичним

середовищем інших міст і країн та виходу українського джазу на провідні європейські сцени. Саме такі джазові фестивалі, як переконує світовий та український досвід, є своєрідними центрами або двигунами, які відкривають нові безмежні горизонти творчої діяльності талановитим музикантам. Адже фестиваль – це не тільки свято і насолода для публіки, а й утвердження певних ідеалів, визначення пріоритетів і пошук нових шляхів розвитку музичного мистецтва.

Щодо діяльності інших музичних клубів та розважальних музичних закладів, в яких джазові композиції звучать у живому виконанні, то вони також були не менш потужним стимулом у розвитку джазово-фестивального руху, що володіє яскраво вираженим просвітницько-пропагандистським спрямуванням, впливаючи на формування музично-естетичних смаків слухацької аудиторії. Огляду їх діяльності присвячений наступний підрозділ роботи.

3.3 Музичні клуби та розважальні заклади як один з чинників формування основ джазової культури суспільства

Музичні клуби та розважальні музичні заклади, які пропонували не тільки їжу і напої, але й так зване “звеселяння”, стали з’являтися ще в Російській імперії. Після революції 1917 р. які-небудь веселощі в подібних закладах довгий час були неприйнятні і професія ресторанного артиста була забута. Але вже після Великої Вітчизняної війни, коли в країні починає розвиватися світське життя, виникають музичні клуби, ресторани шансонє і звучить найчастіше жіночий вокал переважно з фортепіанним супроводом.

На відміну від європейців, для українців походи в кафе або ресторани пов’язані переважно зі святами або урочистостями і тому музика на них справляє особливе враження. Якщо в радянських ресторанах виступали в основному ВІА, рідше – солісти-вокалісти, то в перших комерційних розважальних закладах років перебудови почала з’являтися вокальна та інструментальна фонова й “жива” музика з величезним розмаїттям стилів: джаз, блюз, рок, класика, інструментальні обробки народних пісень тощо. Їх основною функцією була розвага публіки, що

стало одним з факторів створення позитивної атмосфери будь якого розважального осередку. Популярними стають такі заклади як різноманітні музичні клуби, арт-ресторани, арт-кафе, розважальні центри, нічні клуби тощо, цільова аудиторія яких, як правило, досить добре розбиралася в музичних стилях. Їм, безумовно, треба було запропонувати ретельно підібрану музичну програму, визначення музичного напрямку якої стало основним завданням арт-директора ще на етапі розробки концепції та планування проекту закладу.

Більша частина музикантів сприймає ресторан як першу сходинку майбутньої кар'єри. Як правило, це молоді дуже талановиті виконавці, у яких не було змоги пробитися на велику сцену. Робота в ресторанах давала їм можливість напрацювати досвід сценічного виступу, показати себе тощо. Зараз спостерігається мода на професійний вокал та якісну інструментальну музику, хоча у кожного стилю є свої цінителі, для яких він завжди бажаний. Дуже популярними в ресторанах та клубах стали джазові вечірки, на які неординарна та інтелігентна молодь приходить не тільки відпочити, а й послухати гарну музику. Якщо брати до уваги великі міста, то за останні п'ять років (до 2012 р.) кількість джаз-кафе і ресторанів у них збільшилася вдвічі. Цому, зокрема, сприяли фестивалі та конкурси, описані вище, а названі розважальні заклади стали для деяких із них фестивальними концертними майданчиками.

Огляд музичних програм різних розважальних закладів в містах, де в основному проходять джазові фестивалі, переконують, що в них часто знаходилося місце джазовим композиціям і джаз став невід'ємною складовою багатьох музичних вечорів, більш повний перелік яких поданий у Додатку Л.

Коротко зупинимось на основних:

Вінниця. Джазові концерти вінницьких фестивалів часто проводились у ресторані “Аль Капоне”, в якому ближче до ночі музиканти проводили джеймсейшени. Насолоджуватись звучанням живої гітари під улюблені треки пропонував ресторан-клуб “Шоколад” (Entertainment), а в кафе “Chicago” відвідувачі переносилися в 30-ті роки минулого століття – в епоху старої Америки.

Дніпропетровськ. Джазова музика в місті звучала в музичних клубах і кафе: клубі “Labyrinth” з декількома залами з різним музичним наповненням, і особливо в так званому “живому” залі, де для справжніх цінителів музики та меломанів кожен день звучали композиції в стилях jazz, rock & roll, funk, диско-80 тощо; в музичному клубі-кафе “Mister&Missis. Music Bar”, що створювало атмосферу легендарної частини міста, де грають тепер вже знамениті місцеві і запрошені музиканти; в музичному нічному клубі “ProJazz Art Centre”, в якому відбувалися концерти і виступи молодих джазових музикантів; в арт-кафе “Невідомий Петровський”, назва якого присвячена Івану Петровському – видатному музиканту і громадському діячу Катеринославської губернії, де постійно змінювалися виставки живопису і звучали джаз-блюз концерти; в арт-центрі “Квартира”, до комплексу якого входили культурні громадські центри, виставкові зали, галереї, музичні клуби тощо; в музично-танцювальному “Клубі РК”; в розважальному комплексі-клубі “Барталомео”, де поряд з великою пропозицією різних розважальних заходів (парк-музей, ресторани, паби, яхт-клуб, басейн, дитячий майданчик, зоозона тощо) була організована фестивальна концертна сцена; в Lounge & music restaurant “Soul Time”, де звучали твори найбільш емоційно-“душевного” напрямку популярної джазової музики в стилі Soul; у популярному джаз-барі і ресторані “Sinatra” (“Sinatra jazz bar&restaurant”) тощ.

Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг. У м. Кривий Ріг джазові концерти часто відбувалися в Палаці культури ім. Артема, арт-клубі “Shelter+”, кафе-барі “Джаз”. Але найкращим розважальним комплексом у місті став комплекс “5-й елемент”. Тут знаходився спеціальний джаз-зал, в якому можна було насолодитися “живою” музикою у виконанні кращих вокальних та інструментальних ансамблів.

Донецьк. У місті є ряд музичних клубів, де звучить джазова музика. Зокрема, музичний клуб “Горішок” завжди відкритий для творчих людей та цікавих пропозицій, де створена відповідна атмосфера і можливість для творчої самореалізації: вдень – музика, читання, перегляд концертів та музичних фільмів, малювання тощо, увечері – з середи по суботу “Горішок” стає концертним майданчиком для відомих музикантів і музикантів-початківців України та

зарубіжжя, бажаючих спробувати себе на сцені або просто пограти в своє задоволення та взяти участь у недільних jam-sessions. Почути сучасну джазову фонову музику, взяти участь у клубних заходах можна в готелі-ресторані-клубі “John Hughes”. В ресторані “Злата Прага” пропонують послухати живу фортепіанну музику, а в ресторані “Крузо” – саксофон тощо.

Житомир. В місті відомими своїми музичними програмами, джаз-вечірками стали клуби любителів музики 80-х рр. “Інфорум”, “Оріон”, розважальний комплекс “М’юзикленд” та ін.

Запоріжжя. Відомим колективом у м. Запоріжжя, що постійно виконував джазові твори, був джаз-квартет “Prezzident”, виступи якого можна було почути щоп’ятниці і щосуботи в арт-кафе “Ретро”, а щонеділі – в арт-клубі “Капіталіст”. Не останнє місце в пропаганді джазової музики займав клуб “Stel’ka Club”, в якому щонеділі грали джаз під керівництвом С. Лаврика тощо.

Івано-Франківськ. Частково до організації джазових концертів в м. Івано-Франківську долучилися діючі на той час арт-кафе “Мармуляда”, “Панорама-плаза-паб”, “Гармидер”; джазові кафе “L-Club”, “Чікаго” і “Grand-кафе” в приміщенні кінотеатру “Люм’єр”, в яких пропонували відвідувачам не тільки послухати джазову музику, а й фестивальні акції Міжнародного джазового фестивалю “Jazz Bez” та Міжнародного фестивалю сучасного мистецтва “Старе кіно по-новому”.

Київ. Поряд з численними джаз-клубами в Києві існувала ціла низка клубів, кафе, ресторанів, де постійно звучав джаз, що іноді було відображено в їх назві як джазових, а саме: в джазовому ресторані “Диксиленд”, де кожний день можна було послухати музику в стилі джаз, блюз, регтайм, свінг і соул; у джазових ресторанах “Дабл Бейс” та “Mon Ami”; в джазовому барі-ресторані “Свінг”, де джаз щодня звучав у виконанні київських колективів; у вокальному ресторані “Павлин”, де кожної п’ятниці проходили вечори джазової музики; у закладі “Свободное пространство “Циферблат”, який започаткував нову традицію – кожного четверга проводити вечори джазу; в ресторанах “Акула-Джаз”, “Панорама”, де джаз грають щочетверга і щоп’ятниці; фестиваль-ресторації “Диван”, в якому понеділок і четвер строго присвячені джазу; барі “Au Petit Bruxelles” (“В Маленькому Брюсселі”), де

постійно звучала “жива” музика: джаз, лаунж, рок, фонові музика тощо; в ресторанному культовому клубі під назвою “Underground pub Штольня” та багато інших. Почути джаз можна було в численних музичних клубах, таких як: “Київ”, де джаз-концерти проходили кожного четверга; “Music Hall Underground”, “Диван” (джаз щосередини), “RainBow”, “Bingo Entertainment”, в якому проходили концерти, фестивалі, дискотеки, вечірки, конференції, корпоративні свята, власні концерти та дископроекти тощо. Відомими в м. Києві стали кафе: “Jazz do it”, відкрите ще у 2005 р., де в середу, п’ятницю і суботу для присутніх грають джазові виконавці, а також “Jazz-Rock Café” та багато ін.

Луцьк. У Луцьку працювала ціла низка розважальних закладів, де постійно звучала “жива” музика, в тому числі джаз. Наприклад, концерти найвідоміших зірок відбувалися в клубі “Опера”; в старому залі клубу “Майдан” кожного дня пропонувалася нова музична програма (від квартету “Стара Шухляда”, сольні концертні виступи Ю. Поліщука (“Чорні черешні”), тематичні програми від DJ Славка, виступи гуртів “Чорні черешні” та “King Size”). Особливе місце серед розважальних закладів посідає пивний ресторан “Бравий Швейк”. Він запрошує гостей і меломанів міста на “Вечори живої музики”, де звучать джаз, блюз, акустичний рок, французький шансон і багато іншої цікавої музики. Окремі заклади ставали майданчиками для музичних фестивалів. Зокрема, ресторан “Ліон” цього року приймав Міжнародний фестиваль-конкурс вокалістів “Grand Music Karaoke Battle-2016”, на якому однією з конкурсних номінацій передбачено джазовий вокал. Популярним в місті став караоке-клуб “Sinatra”, де проводились джазові вечори за участі професійних джаз-бендів України та Європи.

Львів. Досить відомим у Львові як концертно-джазовий осередок, в якому проводилися джазові вечори, став студентський дискусійний клуб “Гра в Гессе” (1999 р.) факультету культури і мистецтв ЛНУ ім. І. Франка, а також численні музичні клуби, серед яких: “Picasso Jazz Club”, “Культ Live Music Club”, “Metro Club Lviv”, арт-кафе-клуб “Химера” та багато ін. Зокрема, “Picasso Jazz Club”, який був створений у 2010 р. на базі заснованого 14 червня 1997 р. Львівського клубу “Picasso”, неодноразово був співорганізатором різних фестивалів: “Jazz Bez”,

“Тиждень сучасного мистецтва” тощо. В ньому була запроваджена нова мистецька серія “Picasso Jazz Hall”, що розпочала свою діяльність джазовим концертом. У ньому виступили: зірка джазового вокалу Кароліна Глазер та інструментальний квінтет з Польщі “Efendi Zebu”, організований спільно з Міжнародним Джазовим Абонементом та Посольством США в Україні; квартет Текорі Роджерс (Чикаго, США) з власним проектом; Гурт “Walk Away & Дін Браун” тощо.

Досить популярним в місті стло арт-кафе-клуб “Химера” (пр. Шевченка, 8), що діяло у приміщенні кінотеатру “Київ”, де постійно звучав джаз. Назва “Химера” – не випадкова. Сам кінотеатр відкрився у 1912 році і мав початкову назву “Фрашка”; наступного року він функціював під назвою “Штука”, а пізніше – “Кінотофон Едісона” (1913–1915 рр.), “Кінотеатр Червоного Хреста” (1915–1919 рр.), “Химера” (1919–1940 рр.), “Стахановець” (1940–1941 рр.). Одна з цих назв і стала назвою сучасного клубу. Діяльність іншого музичного закладу, водночас ресторану і клубу – “Культ Live Music Club”, який знаходиться в підвалах Львівської обласної філармонії, спрямована на розвиток та популяризацію живої музики в інструментальному, оркестровому та ансамблевому виконанні в різних музичних стилях. Це місце виступу професійних музикантів, ансамблів та гуртів з усього світу, де проходили найкращі у місті концертні вечори у стилях jazz, funk, blues, soul, world music, balcan, rock, reggae, latin, retro, rock’n’roll та ін. Популярним у місті став ресторан-клуб “Казанова”, який відомий своїми вечорами “живої” музики (у четвер віртуоз-саксофоніст грав вишукані мелодії в стилі “лаунж” чи “хаус”, у п’ятницю виступало тріо: контрабас, скрипка та акордеон, в суботу звучали хвилюючі гітарні ритми, а неділя в “Казанові” – це вечір джазу).

Джаз став улюбленою музикою відвідувачів ресторану “Динамо Блюз–Стейк & Музика”, кафе “Старий рояль” і особливо “Stars Music Café”.

Миколаїв. У м. Миколаєві є ряд розважальних закладів, у музичних програмах яких поряд з класикою та іншими стилями задекларовано джаз. Серед них: ресторан-готель “Коралл”, ресторан “Вершки”, кафе “Домовой”, блюз-бар “Rock hata” та ін.

Одеса. Джаз в Одесі звучав у багатьох клубах і ресторанах мистецького спрямування, а саме: в Концерт-холі “Сады Победы”; музичному клубі “True man”; численних арт-кафе: “Buzina”, “Music-Hall”, “Пеппон №7”, “Бункер”, “Мистер Х”, “Шафа”, “КонтраБас” та ін.; в клубі “Portofino”; клубі-ресторані “Бернардацці”; розважальному комплексі “Пафос”; в ресторанах “Музична Кухмістерська”, “Джазі Базі” тощо. Особливе місце в пропаганді джазової музики займає кафе “19.53”, про яке говорять – “трохи інше кафе”. Це водночас і джаз-клуб, і кафе, і концертний зал, в якому часто організовували джазові вечори. Назва кафе “19.53” від звичного “літерного” набула незвичайний цифровий формат. Це рік побудови будівлі, але в інтерпретації часу – це час переходу від сутінків до ночі, від енергійного робочого дня до розслабленого вечора відпочинку. У прес-релізі кафе відзначено: “Багато дзеркал відображають дійсність і нагадують нам про неоднозначність світу, і що ми самі, немов дзеркала, відображаємо світ у своїй творчості, кожен по-своєму. Затишними вечорами тут проходять творчі зустрічі з цікавими людьми: музикантами, поетами, художниками, мандрівниками, фотографами та іншими неординарними особистостями в неоднозначному кафе”.

Полтава. Джаз у місті можна було почути у розважальному комплексі “Muza-bar Club Restaurant”, а “живі” концерти відбувалися у пивниці “Сто доріг”, яка стала новим майданчиком для альтернативної музики в м. Полтаві, та в полтавському клубі “Креатив”, який надавав підтримку молодим талановитим музикантам, що працювали в різних жанрах та стилях. Джаз звучав також у розважальному комплексі “Європа”, у ресторан-холі “Марсель”, де відвідувачі могли послухати французьку музику, блюз, джаз тощо.

Рівне. У місті культовим рестораном, де постійно лунала джазова музика став ресторан “Джаз”. “Жива” музика в стилі джаз і блюз лунала у вихідні в ресторані “Саторі”, а якісну музику можна було почути в ресторанах “Магнат”, “Фламінго”, кафе-барі “Jazz&Blues” та ін.

Севастополь. Осередком джазової музики у Севастополі стали: Арт-галерея, де відновилися традиційні джазові вівторки; в кафе-барі “Момо”, який називають клубом, де часто відбуваються джазові концерти в стилях джаз, фанк, соул, блюз

тощо; в розважальному комплексі “Crystal Music Hall”; в музичному клубі-ресторані “Ванільний блюз”; в арт-клубах “Артішок” і “Smart Café”; караоке-клубі “Кадилак” та клубі “Butterfly”, в яких постійно організовували джазові концерти та джаз-вечірки; в кафе “Injir café”, де поряд з фоновою музикою вдень і “живою” музикою увечері звучали джазові композиції в стилі джаз, арт-рок тощо.

Сімферополь (Крим). Найбільш популярними серед жителів і гостей міста стали музичні клуби, де можна послухати концерт улюбленої рок-групи або насолодитися джазом, блюзом та іншою музикою. Серед них найбільш відомі: музичні клуби “Серебро” (“Serebro”), “GOODзона”, “Каштан”, “Квадрат”, “NewFolder”, “P.K.D. Studio”, “Nihil Studio”, “Зірки Бродвею”, а також караоке-ресторан “Кураж”, арт-клуб “Frigate”, кафе “Chill Out Café”, караоке-бар “Бенефис” тощо.

Суми. В Сумах був створений осередок, в якому часто звучав джаз. Це Театр поетичної пісні “Chanson” (керівник В. Сіроватський), що існував з 1998 року, а був зареєстрований у січні 2011 р. Клуб створений для спілкування артистів і шанувальників театру, а також любителів пісень. У ньому анонсувалися виступи театру та його друзів, відбувалися концерти як відомих виконавців, так і аматорів. Зокрема, відомим став проект Театру “La chanson”, який був дуже популярним серед учасників і слухачів. Серед багатьох розважальних закладів своїм музично-джазовим спрямуванням відзначились кафе “Блюз”, арт-кафе “Галерея 21” тощо.

Тернопіль. Джаз супроводжував вечори в клубі “Holiday Concert Hall”; в розважальних комплексах “Максим” та “Алігатор”; в ресторан-клубі “777”; в нічному клубі “Holiday Concert Hall”; у торгово-розважальному центрі “Подільняни” з унікальним поєднанням ексклюзивних розваг та ресторанного бізнесу, вишуканим лаунж-кафе з джазовими та караоке-вечорами; у новому клубі-ресторані “Опера”, де по-справжньому можна було відчувати своєрідний ритм життя міста Тернополя, поринути у витончену, вишукану та інтелігентну атмосферу під звуки найкращих джазових хітів від кращих музикантів України; в арт-клубі “Шинок”, де з ініціативи мистецького об’єднання “Рейвах” на березі мальовничого

озера відбуваються клубні концерти колективів різноманітної спрямованості – від рок-музики і джазу до етно-фольку та електроніки тощо.

Ужгород. Концерти та джазово-фестивальні виступи в Ужгороді постійно проводилися на відкритих майданчиках “Infiniti”, “Площі Поштовій”, “Боздош пляж” та ін.; а також в “Каштан Лаунж кафе”, яке стало продовженням клубу “Каштан”. Організуються шоу-програми та звучить “жива” музика, яка включає і джазові композиції, в клубах “B’Fly”, “Eila Dance club”, поряд з витоками якого стоїть відомий “X-club” тощо.

Харків. Про проведення джазових концертів найчастіше можна було дізнатися з афіш арт-клубів та арт-кафе “Корова”, “Imxo”, “Агата”, “Pintagon”; клубу “Жара Rave Club”, кафе-клубу “Шансон”, ресторану “Блюз” та ін. Досить популярним у Харкові став Арт-клуб “Корова” (паб, рок-клуб і джаз-клуб), який знаходиться в самому центрі міста і дозволяє поринути в атмосферу музичної творчості. З понеділка по суботу “Корова” запрошувала всіх бажаючих на концерти виконавців і музичних колективів України та зарубіжжя. Тут влаштовувалися банкети й свята, концерти, фестивалі, виставки, презентації, корпоративи, анімації для дітей, перегляд відеоконцертів кращих зірок світової сцени.

Велику роботу з пропаганди джазового мистецтва через реалізацію різноманітних джазових проектів проводив Арт-клуб “Pintagon” (Music & arts). Концертні програми “Пінтагону” були складені спеціально для музичних гурманів, цінителів якісної музики в стилях джаз, джаз-рок, funk, ballad тощо. Затишна обстановка клубу, можливість спілкування з музикантами і позитивна енергетика дозволяли по-новому почути вже знайомі композиції і щоразу відкривати для себе щось нове. Наприклад, визначним став виступ харківської групи Jazz Band “Court Jazz”, у виконанні якої звучали твори з репертуару Луї Армстронга, Майлса Девіса, Еллі Фіцджеральд, Соні Роллінз, Джорджа Гершвіна та ін. В клубі виступали світові виконавці джазової музики Джоел Холмс (Joel Holmes – USA) та Євген Пугачов (Eugene Pugachev – Ukraine), в концертній програмі яких прозвучали як авторські твори, так і джазові стандарти. На сцені клубу часто відбувались

презентації різноманітних мистецьких проектів (українсько-російський проект “Jazz Together”, український “Re Group”, “Харківський Джаз”, “Джаз-коло” тощо). Необхідно відзначити, що джаз-клуб “Pintagon” постійно брав активну участь у проведенні Міжнародного джазового фестивалю “Kharkiv Za Jazz Fest”.

Херсон. В місті була досить розвинена мережа музичних клубів. Зокрема, популярністю користувався клуб “Платон”, в мюзик-холі якого демонстрували своє вміння резиденти клубу Soul-band с кавер-версіями улюблених хітів, організовувалися розважальні програми, а також виступали запрошені групи. Відомі в місті кафе “Шкаф”, де вечорами звучала “жива” музика різних напрямів, та кафе “Шарде”, в якому часто проходили рок-, джаз-, блюз-концерти тощо.

Хмельницький. У багатьох мистецьких клубах Хмельницького, зокрема в клубі “Штаб”, арт-клубі “Токіо”, Fashion Club ”Modabar”, розважальному комплексі “Adamant”, організовувалися шоу-програми, тематичні вечірки, постійно звучала “жива” музика тощо. На відкритому майданчику “Майдан Незалежності” постійно відбувалися концерти, фестивалі, open air. Є заклади, в назві яких вже визначений пріоритетний стиль їх музичного оформлення: джаз-ресторан “Солнышко”, “Jazz-Café”, “Jazz (Jazz-Blues Cafe) Café” тощо.

Черкаси. Концертні виступи міжнародного музичного фестивалю “Черкаські джазові дні” часто відбувалися в клубі-ресторані “Le Балкон”, Черкаському Музично-драматичному театрі ім. Т. Г. Шевченка, ресторані “Государь”, Палаці культури “Дружба народів”, Палаці молоді тощо.

Чернігів. У місті відомими розважальними осередками, де звучав джаз стали: ресторан-караоке-клуб “КонтраBASS”; ресторан “Avenue 33”; ресторанний комплекс “Колиба” з відкритим майданчиком ”Пірс”, який відомий як “Літня тераса Пірс”; арт-паб “Varenik`s”; еспресо-бар “Чашка” тощо. На цих майданчиках проходили основні концерти фестивалю “Chernihiv Jazz Open”.

Часто для містян відбувалися відкриті джазові концерти на безкоштовній “Зеленій сцені”, де під відкритим небом виступали молоді колективи (координатор О. Федоренко), а майданчиком для концертів сучасної музики стали: паб “Фальварек”, “Палац культур”, мюзик-холл ресторану-клубу “Градецкий”, паб

“Cash” тощо, а в цілодобовому міському кафе “Авеню 33”, поліформатність якого дозволяла йому відтворити розмірене життя Європи і бурхливе життя Нью-Йоркського Бродвею, гостей розважали “живою” музикою в різноманітних стилях: від популярної музики до джазу і блюзу тощо.

Ялта (Крим). Джазово-естрадну музику в “живому” виконанні в м. Ялта можна було почути в “Concert Hall Ikon”, який являв собою величезний сучасний майданчик, обладнаний потужними світловими ефектами, звуком та мультифункційною сценою. Тут відбувалися гастролі світових знаменитостей, топових ді-джеїв, музикантів та вокалістів СНД та Європи. Весь літній сезон він був “клубною Меккою” Чорноморського узбережжя, де звучала якісна музика.

Ще одним розважальним осередком, що робить вагомий внесок у справу пропаганди джазової музики серед населення, стали нічні музичні клуби, які діяли переважно в містах і користувалися великою популярністю серед меломанів. Їх розквіт у США, Західній Європі і колишньому СРСР припадає на 1970–1980 рр., коли вони після виходу з підпілля (США, 1930-ті рр.) були легалізовані і посіли гідне місце в індустрії розваг. Але якщо на Заході відкривалися переважно танцювальні нічні клуби, то в колишньому СРСР нічні клуби були закритими і функціонували лише для шанувальників певного музичного напрямку, що зумовило розвиток тільки рок- і джаз-клубів. В 1990-х рр., в період піднесення клубної культури, була створена ціла мережа різноманітних за своїм спрямуванням нічних розважальних закладів, а також закритих клубних проєктів доступних не кожному. В них пропонувалася різноманітна музична програма, яка задовольняла різні музичні смаки відвідувачів, що приходили не тільки розважитись і відпочити, а й послухати задекларовану закладом музику у “живому” виконанні, виступи улюблених виконавців тощо. Це переважно було відображено в їх назвах: рок-клуби, джаз-клуби, поп-клуби, реп-клуби, клуби ретро і класичної музики. Ці назви дають можливість вибору розважального закладу відповідно до музичних уподобань.

До кінця ХХ ст. нічні клуби стали територією свободи, де невимушена атмосфера, що викликала сильне емоційне піднесення, дозволяла абстрагуватися

від буденних проблем і приємно провести час. Сучасний нічний клуб, робота якого була спрямована на свою цільову аудиторію, відзначався великим розважальним потенціалом: можливостями запросити кращих ді-джеїв та пі-джеїв, організовувати тематичні вечори та феєричні шоу, формувати цікаві музичні програми, для участі в яких запрошувалися кращі виконавці з України та Зарубіжжя тощо. І часто з-поміж запрошених музикантів були імениті джазові виконавці, які своїм мистецтвом долучилися до пропаганди джазової музики. Окрім цього, в подібних закладах працювали постійні музичні колективи, які, враховуючи потреби і побажання відвідувачів різних вікових категорій, постійно передбачали в у своїх виступах джазовий репертуар [Додаток Л].

Отже, згідно з музичними програмами, які пропонували відвідувачам у подібних розважальних закладах, поряд з “попсовими” творами, слухацький рейтинг яких досі досить високий, часто звучали джазові композиції, виконання яких вже починали очікувати слухачі. Це свідчило про створення на певному рівні традицій сприйняття джазової музики не тільки шанувальниками, а й широкою слухацькою аудиторією. Це був один із шляхів підвищення джазової культури наших громадян, які заповнювали зали джазових концертів, конкурсів, фестивалів, а іноді і самі пробували реалізувати свої творчі сили як джазові виконавці.

Підсумовуючи *третій* розділ дослідження, можна констатувати, що існувала велика кількість громадських, державних, приватних осередків і організацій, які проводили активну просвітницько-пропагандистську роботу щодо поширення джазової культури в Україні. Кожний з них в міру своєї специфіки і можливостей долучився до просвітницько-пропагандистської діяльності з популяризації джазового мистецтва в Україні. Їх об’єднують спільні зусилля, спрямовані на: 1) створення інформаційного простору для джазової музики; 2) формування стійкого інтересу до проблем джазової культури; 3) розширення слухацької аудиторії; 4) виховання високого художнього смаку шляхом залучення слухачів до сприйняття якісної джазової музики; 5) формування у слухачів, які володіють інформацією і знаннями про джаз, здатності дати оцінку новим джазовим композиціям, критичного погляду на стиль і якість виконання, інтерпретацію тощо;

б) прагнення розкрити через сферу джазової музики творчий потенціал слухачів як поціновувачів джазового мистецтва і навіть, можливо, як виконавців або творців джазових композицій тощо.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі виконано поставлені завдання та реалізовано мету: запропоновано визначення феномену “джазово-фестивальний рух”; досліджено проблеми комплексного вивчення функціонування джазових фестивалів в Україні періоду незалежності (1991–2012 рр.) як цілісної системи й показника основних тенденцій розвитку джазово-фестивального руху; розроблено їх класифікацію та визначено регіональні центри; здійснено огляд і проаналізовано діяльність основних освітянських та просвітницько-пропагандистських осередків джазово-фестивального руху в Україні тощо [Додаток А 3].

У висновках узагальнено сформульовано результати дослідження, а саме:

1. **Обґрунтовано**, що джаз – це сучасне професійне мистецтво, складовою якого є джазові фестивалі, тому аналіз його методологічних філософсько-естетичних засад підлягає принципам аналізу класичного академічного музичного мистецтва минулого й сучасності. Тож, підсумовуючи, зазначимо: а) джаз, як і все музичне мистецтво, не можна відокремити від людського буття; він поряд з іншими видами мистецтва є відображенням і вираженням суспільно-історичної сутності людини, невід’ємною частиною й специфічною формою її суспільної свідомості, фактором її розвитку; б) як і все музичне мистецтво, джазова музика завдяки своїй гносеологічній функції виділяється серед мистецтв, отримавши статус особливої форми пізнання; в) у джазі, як і в кожному художньому явищі, діють філософські закони діалектики, що притаманно високому класичному мистецтву; г) джаз – це інтелектуальна музика, яка, пропагуючи високі морально-етичні цінності, несе людям істину, добро, що реалізується через естетичну якість – красу, чуттєво-виразну сферу; д) естетична наука, яка на сучасному етапі включає в об’єкт свого дослідження більш широке коло музичних явищ і починає вивчати все багатство звукового “поля”, що оточує людину, визначає джаз як особливий тип соціально-естетичної діяльності, як вид активного практично-духовного освоєння світу та діяльного ставлення до нього.

2. Відповідно до спрямованості дослідження **запропоновано** таке теоретичне визначення феномену “джазово-фестивальний рух” – це багатовекторне

соціокультурне явище, специфічна форма міжкультурної комунікації, спрямована на втілення в життя творчих ідей та інтелектуальних прагнень нашого часу, що реалізується через проведення джазово-фестивальних форумів (джазових фестивалів, фестивальних проектів тощо), рівень і динаміка розвитку яких залежать від якості роботи низки просвітницько-пропагандистських та освітянських осередків й організацій.

3. Аналіз шляхів поширення джазового мистецтва в Україні, що стало частиною її музичного життя, дало підставу **стверджувати** про формування певних традицій побутування цього виду музичного мистецтва, які можна представити такими формами: публічні, інформаційні, організаційні, просвітницько-пропагандистські та освітянські, які за домінування окремих функцій відзначаються багатофункціональністю й тісно пов'язані з виконанням ними спільних просвітницько-пропагандистських завдань.

4. На основі проведеного огляду заснованих або відновлених із попередніх років джазових фестивалів упродовж 1991–2012 рр. **з'ясовано**, що в Україні було засновано близько 100 джазових фестивалів, окрім тих, які виникли ще у 80-х рр. Загалом у цей час діяло більше як 60 самостійних міжнародних джазових фестивалів або джазових проектів у рамках міжнародних мистецьких фестивальних акцій, що значно підвищило престиж нашої держави на міжнародному рівні й стало основним чинником входження України у світовий культурний простір.

5. Виходячи із визначеної динаміки розвитку основних тенденцій українського джазового фестивального процесу в період 1991–2012 рр. **установлено**, що “фестивальний бум” для джазових фестивалів відноситься до початку ХХІ ст. Базуючись на результатах моніторингу особливостей фестивальних заходів, змістового наповнення програм та якості їх реалізації **виявлено**, що серед функцій, які реалізуються в процесі проведення фестивальних акцій зазначеного періоду, на початковому етапі їх найбільшої активності домінували інформаційна функція, а в період фестивального злету поряд з ними почала переважати комунікативна функція “творчої мистецької еліти”.

6. На підставі кількісно-якісного аналізу діючих джазових фестивалів, типологічної характеристики та диференціації їх за категоріями була **розроблена** авторська класифікація, а саме: 1) масштабні міжнародні джазово-фестивальні форуми; 2) розширені міжнародні джазові фестивалі; 3) фестивалі обмеженого міжнародного представництва; 4) всеукраїнські; 5) регіональні; 6) міські; 7) джазові фестивалі як складова великих музичних або мистецьких фестивалів; 8) дитячі та юнацькі джазові фестивалі; 9) джазові фестивалі за участі дитячих та юнацьких колективів; 10) фестивалі-однорічки; 11) закриті або обмежено доступні джазові фестивалі; 12) спільні міжнародні фестивалі; 13) “мандруючі” фестивалі; 14) інтернет-фестивалі; 15) маловідомі типологічно невизначені фестивалі; 16) зірвані або скасовані фестивалі. І як окрему категорію можна виділити мистецькі фестивалі за участі джазових виконавців тощо.

7. Результати проведеного обстеження кількісних показників функціонуючих в українських містах джазових фестивалів періоду незалежності (1991–2012 рр.) дали можливість **визначити** регіональні центри джазово-фестивального руху в Україні, якими стали: Київ, Львів, Одеса, Севастополь, Харків, Дніпропетровськ, які відрізнялися від інших міст кількістю функціонуючих в аналізований період джазових фестивалів (не менше п'яти), значна частина з яких була відзначена міжнародним статусом, а також розширеною інфраструктурою закладів культури і налагодженою роботою освітянських та просвітницько-пропагандистських осередків джазового мистецтва. Вони стали відомими далеко за межами України, що сприяло піднесенню престижу країни й давало потужний стимул для розвитку української джазової культури.

8. Типовим явищем в українському джазово-фестивальному процесі була **поява** спільних міжміських джазових фестивалів, що свідчило про ідентичність творчих планів, концепцій, культурологічних завдань різних міст України й сприяло об'єднанню зусиль творчої еліти у формуванні сталих традицій українського джазу, створенні потужної джазової школи. Це фестивалі переважно міжнародного статусу, наприклад: “Дніпрогастроль” (міста Київ, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Одеса, Київ), “Бразил Босанова Джаз Фест” (міста Київ, Одеса, Львів,

Дніпропетровськ, Запоріжжя, Сімферополь), "Jazz Bez" (16 міст України та Польщі) та ін.

9. Аналіз стану існуючої в Україні системи естрадно-джазової освіти *переконує*, що в цій галузі пропонувалося комплексне навчання, яке базувалося на досягненнях академічного й неакадемічного напрямів у виконавстві. Процес виділення естрадно-джазового профілю в українській музичній педагогіці здійснювався передусім із запровадженням у плани консерваторських дисциплін відповідних факультативних курсів, а пізніше – створенням окремих державних навчальних структур на всіх рівнях підготовки (школа – училище – ВНЗ). Ознакою нашого часу є поява великої кількості приватних навчальних закладів естрадно-джазового напрямку.

Однак поряд із цим спостерігається явна недооцінка естрадно-джазової підготовки в музичних закладах початкового й середнього рівнів, що руйнує основні принципи педагогіки – наступність і безперервність у навчанні, від ефективності й доцільності педагогічної організації яких залежить подальша активність творчої особистості, її творче зростання й самоусвідомлення. Певні проблеми створює відсутність відповідних навчальних матеріалів і програм та налагодженої системи в роботі вітчизняних методичних осередків щодо підвищення кваліфікації педагогічних кадрів.

10. *Доказовим* став той факт, що активна просвітницько-пропагандистська діяльність у поширенні джазової культури в Україні проводилася багатьма громадськими, державними, приватними осередками та організаціями, а також різноманітними розважальними закладами. *Доведено*, що одним із найдієвіших і результативних напрямів поширення джазового мистецтва в Україні стали джаз-клуби, які найчастіше ініціювали підготовку й проведення джазових фестивалів, конкурсів, концертів. У початковий період діяльність більшості джаз-клубів була зорієнтована на організацію інформаційно-просвітницької роботи, а згодом – на організаційно-пропагандистську діяльність.

У дисертаційній роботі окреслено лише частину проблем, пов'язаних з розвитком джазово-фестивального руху в Україні. Подальшого дослідження

потребують: аналіз якості й результативності діяльності просвітницько-пропагандистських осередків джазово-фестивального руху; створення цілісної системи в підготовці спеціалістів на всіх рівнях естрадно-джазової освіти; удосконалення системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів; визначення шляхів підвищення ефективності роботи музичних видавництв, вітчизняних мас-медіа у справі створення широкого інформаційного поля джазового мистецтва в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Абдуллин Э. Б. Методологический анализ проблем музыкальной педагогики в системе высшего образования [Текст] / Эдуард Борисович Абдуллин. – М. : Прометей (МГПУ), 1990. – 188 с.
2. Адорно Т. Избранное : Социология музыки [Текст] / Т. Адорно; [сост.: С. Я. Левит, С. Ю. Хурумов; пер. : М. И. Левина, А. В. Михайлова]. – М.: Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2008. – 2-е изд. – 448 с.
3. Адорно Т. Философия новой музыки [Текст] / [пер. с нем. Б. Скуратова; вступ. ст. К. Чухрукидзе] / Т. Адорно. – М. : Логос, 2001. – 352 с.
4. Алексеев Э. Е. Фольклор в контексте современной культуры. Рассуждения о судьбах народной песни [Текст] / Эдуард Ефимович Алексеев. – М. : Сов. композитор, 1988. – 237 с.
5. Ареф'єва А. Ю. Фестивальні імпрези мистецтва України як феномен культури повсякдення [Текст] / Анна Юрійвна Ареф'єва // Міжнародний вісник : культурологія, філологія, музикознавство. – К. : Міленіум, 2015. – Вип. I (4). – С. 138-142.
6. Асафьев Б. В. Избранные статьи о музыкальном просвещении и образовании [Текст] / [ред. Е. М. Орловой] / Борис Владимирович Асафьев. – М. – Л. : Музыка, 1973. – Изд. 2-е, доп. – 78 с.
7. Асафьев Б. В. О музыке XX века [Текст] / Борис Владимирович Асафьев. – Л. : Музыка, 1982. – 200 с.
8. Бабіч Д. Р. Мистецтво імпровізації як складова фахової підготовки артистів естрадних ансамблів [Текст] / Дана Ростиславівна Бабіч // Творча особистість учителя : проблеми теорії та практики : [зб. наук. пр.] – К., 2002. – Вип. 7. – С. 81-88.
9. Бабіч Д. Р. Формування виконавської майстерності майбутніх артистів естрадних ансамблів [Текст] : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 “Теорія та методика навчання музики і музичного виховання” / Дана Ростиславівна Бабіч ; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – К., 2004. – 21 с.

10. Барановська М. С. Естрадно-вокальна музика в Україні кінця XX – початку XXI ст. : тенденції розвитку [Текст] / М. С. Барановська // Вісник КНУКіМ: [зб. наук. пр.]. – Вип. 28. – К., 2013. – С. 5-11. – (Серія «Мистецтвознавство»).
11. Барбан Е. С. Джазовая импровизация (к проблеме построения теории) [Текст] / Е. С. Барбан // Советский джаз. Проблемы. События. Мастера : [сб. ст.]. – М.: Сов. композитор, 1987. – С. 162-183.
12. Барбан Е. С. Джазовые диалоги [Текст] / Ефим Семенович Барбан. – СПб. : Композитор, 2006. – 304 с.
13. Барбан Е. С. Джазовые опыты [Текст] / Ефим Семенович Барбан. – СПб.: Композитор, 2007. – 336 с.
14. Барбан Е. С. Черная музыка, белая свобода : Музыка и восприятие авангардного джаза [Текст] / Ефим Семёнович Барбан. – СПб. : Композитор, 2007. – 286 с.
15. Барбан Е. С. Эстетические границы джаза [Текст] / Ефим Семёнович Барбан Барбан // Советский джаз: проблемы, события, мастера : [сб. ст.] / сост. и ред. А. Медведев, О. Медведева. – М.: Сов. композитор, 1987. – С. 96-113.
16. Баташев А. М. Искусство джаза в музыкальной культуре [Текст] / Алексей Михайлович Баташев // Советский джаз : проблемы, события, мастера : [сб. ст.] / [сост. и ред. А. Медведев, О. Медведева]. – М.: Сов. композитор, 1987. – С. 80–95.
17. Баташов А. Н. Феномен импровизации [Текст] / Алексей Николаевич Баташов // Советская музыка. – М., 1987. – № 2. – С. 46–49.
18. Безпала С. С. До питання про шляхи становлення вітчизняної системи джазового навчання [Текст] / С. С. Безпала // Наукові записки Ніжинського держ. ун-ту ім. М. Гоголя : [зб. наук. пр.]. Серія: Психолого-педагогічні науки. – Вип. 6 / М-во освіти і науки України, Ніжинський держ. ун-т ім. М. Гоголя ; [голов. ред. Є. І. Коваленко]. – Ніжин : [б. в.], 2011. – С. 17–20.
19. Безпала С. С. Закономірності побутування джазу в обласних центрах України на межі XX–XXI ст. (на прикладі м. Чернігова) [Текст] / Світлана

Станіславівна Безпала // Мистецтвознавчі записки : [зб. наук. пр.] / НАКККиМ. – К., 2014. – Т. 26. – С. 63–72.

20. Берегова О. М. Комунікаційні аспекти культурної політики незалежної України [Текст] / О. М. Берегова // Культура і сучасність : альманах. – К. : ДАКККиМ, 2004. – № 2. – С. 49–58.

21. Бержеро Ф. История джаза со времен бопа [Текст] / [пер. с франц. М. Черनावиной] / Франк Бержеро, Арно Мерлин. – М. : АСТ-Астрель, 2003. – 160 с.

22. Бернстайн Л. Мир джаза [Текст] / Л. Бернстайн // Бернстайн Л. Музыка всем / [пер. с англ. В. Н. Чемберджи ; вступ. ст. и общ. ред. Е. Ф. Бронфин]. – М. : Сов. композитор, 1978. – С. 153–173.

23. Белявіна Н. Д. Питання функціонального розвитку джазу [Текст] / Наталія Дмитрівна Белявіна, Олена Володимирівна Супрун. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.info-library.com.ua/libs/stattya/376-pitannja-funktsionalnogo-rozvitku-dzhazu.html>

24. Білоусов С. Джазмени зустрінуться на Приморському майдані [Текст] / Сергій Білоусов // Запорізька правда. – 2011. – 23 лип.

25. Богуцький Ю. П. Сучасні культурні практики [Текст] / Ю. П. Богуцький та ін. // Богуцький Ю. П. Українська культура в європейському контексті / Ю. П. Богуцький, В. П. Андрущенко, Ж. О. Безвершук, Л. М. Новохатько ; [ред. Ю. П. Богуцького]. – К. : Знання, 2007. – С. 362–415.

26. Большаков В. П. Своеобразие культуры Нового времени в её развитии от Ренессанса до наших дней [Текст] : [учеб. пособ.] / В. П. Большаков, К. Ф. Завершинский. – Великий Новгород : НовГУ им. Ярослава Мудрого, 2000. – 144 с.

27. Большаков В. П. Ценности культуры и время (некоторые проблемы современной теории культуры) [Текст]. – Великий Новгород : НовГУ им. Ярослава Мудрого, 2002. – 112 с.

28. Боришевський М. Духовні цінності як детермінанта громадянського виховання особистості [Текст] / М. Боришевський // Цінності освіти і виховання:

[наук.-метод. зб.] / [заг. ред. О. Сухомлинської]. – К. : АПН України, 1997. – С. 21–25.

29. Брилин Б. А. Проблема развития вкуса и современная популярная музыка [Текст] : [монография] / Б. А. Брилин. – 2-е изд. испр. и дополн. – М. : Владос, 2004. – 384 с.

30. Брилін Б. А. Хрестоматія для естрадних та джазових ансамблів у п'яти частинах [Текст; Ноти] / Б. А. Брилін. – К. : Медіа-Прес. – ч.1. – 2007. – 100 с.; ч.2. – 2007. – 104 с.; ч.3. – 2007. – 88 с.; ч.4. – 2007. – 96 с.; ч.5. – 2007. – 59 с.

31. Бриль И. М. Практический курс джазовой импровизации [Текст] : [учеб. пособие] / Игорь Бриль / [ред. Ю. Н. Холопова]. – М. : Кифара, 2001. – 260 с.

32. Булда М. В. Естрадно-джазова музика в акордеонно-баянному мистецтві України другої половини ХХ – початку ХХІ століття : композиторська творчість і виконавство [Текст] : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 “Музичне мистецтво” / Марина Володимирівна Булда ; Харків. держ. ун-т ім. І. П. Котляревського. – Харків, 2007. – 19 с.

33. В Ялте появился джаз-клуб. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://theatrealta.com/news/1258378608/>

34. Вассербергер І. Основи джазової інтерпретації [Текст] / І. Вассербергер. – К. : Музична Україна, 1980. – 120 с.

35. Великие люди джаза [Текст] / [ред. К. Мошкова]. – СПб. : Планета Музыки & “Лань”, 2009. – 736 с.

36. Великий тлумачний словник сучасної української мови [Текст] / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К.; Ірпінь : ВТФ “Перун”, 2003. – 1440 с.

37. Верменич Ю. Джаз : История. Стили. Мастера [Текст] / Юрий Верменич. – СПб. : “Лань”, “Планета музыки”, 2007. – 608 с.

38. Выготский Л. С. Психология искусства [Текст] / Л. С. Выготский. – М. : Искусство, 1986. – 573 с.

39. Власов В. Фольклорні витоки джазу [Текст] / Віктор Власов, Володимир Мурза // Джаз. – К., 2006. – № 2. – С. 5–6.

40. Войченко О. М. Вплив джазової музики на оновлення змісту навчання сучасної молоді України [Текст] / Ольга Миколаївна Войченко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/SOC_Gum/mz/2010_18/48.pdf.
41. Войченко О. М. Джазове мистецтво в просторі художньої практики XVIII–XXI ст. [Текст] / Ольга Миколаївна Войченко // Культура України : [зб. наук. пр.] / [заг. ред. В. М. Шейка]. – Х. : ХДАК, 2013. – Вип. 40. – С. 257–266.
42. Воропаєва О. В. Джазінг як форма взаємодії академічного та “третього” пластів у джазі [Текст] : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 “Музичне мистецтво” / Олена В’ячеславівна Воропаєва ; Харків. держ. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського. – Харків, 2009. – 19 с.
43. Всеукраинский джазовый портал. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uajazz.com/>
44. Вуд Ф. Круговорот городского творчества / [пер. с англ. М. Хрусталева] / Фил Вуд. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cpolicy.ru/ analytics/63.html>
45. Гальцева Р. А. Самосознание европейской культуры XX века : мыслители и писатели Запада о месте культуры в современном обществе [Текст] / Р. А. Гальцева. – М. : Политиздат, 1991. – 366 с.
46. Ганзбург Г. І. Харківські асамблеї. Міжнародний музичний фестиваль 1993 р. “Шуберт та український романтизм” [Текст]: [зб. матеріалів] / Григорій Ізраїлевич Ганзбург / [упоряд. Г. І. Ганзбург]. – Харків, 1993. – 132 с.
47. Ганслик Э. М. О музыкально-прекрасном. Опыты проверки музыкальной эстетики [Текст] / [пер. с нем.] / Э. М. Ганслик. – М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ» 2012. – 232 с. – (Серия “Музыка: искусство, наука, мастерство”).
48. Гаранян Г. Основы эстрадной и джазовой аранжировки [Текст] : [учеб. пособие для муз. вузов и училищ] / Георгий Гаранян. – М. : Музыка, 2010. – 2-е изд. – 252 с.

49. Гарнье Ж. Очерки по географии городов [Текст] / [пер. с фр. К. Т. Топуридзе и С. Н. Тагера; ввод. ст. и ред. В. В. Покшишевского] / Жаклин Боже-Гарнье, Жорж Шабо. – М. : Прогресс, 1967. – 424 с.
50. Гегель Г. Эстетика : в 4-х т. [Текст] / Георг Вильгельм Фридрих Гегель. – М. : Искусство, 1968. – Т. 1. Лекции по эстетике. – 330 с.
51. Гейзінга Й. Homo Ludens [Текст] : [Статті з історії культури] / [пер. з англ. О. Мокровольського] / Йоган Гейзінга. – К. : Основи, 1994. – 250 с.
52. Голубович О. Вплив міста на життя людини в добу глобалізації [Текст] / Ольга Голубович. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.lnu.edu.ua/faculty/Phil/Visnyk/Filos_visnyk_15/27_15.pdf
53. Горват І. Основи джазової інтерпретації [Текст] / І. Горват, І. Вассербергер. – К. : Муз. Україна, 1980. – 120 с.
54. Гостинний Фестиваль. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.facebook.com/events/397297976989999/>
55. Гриценко О. А. Клуб [Текст] / О. А. Гриценко // Нариси української популярної культури / [ред. О. Гриценка]. – К. : Український центр культурних досліджень, 1998. – С. 245–259.
56. Гриценко О. А. Культурна політика : концепції й досвід [Текст] : [навч. посіб.] / О. А. Гриценко; Ін-т держ. упр. і самоврядування при Каб. Міністрів України / [ред. А. Довбня]. – К., 1994. – 57 с.
57. Громадська експертна рада з питань джазової музики при Міністерстві культури і туризму України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://js.kiev.ua/?page_id=1634
58. Громадська організація “Мистецька ліга”. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kbs.org.ua/files/prezentmistliga.pdf>
59. Громов С. Н. Популярная эстрадная и поп-музыка в культурно-досуговой программе [Текст] / С. Н. Громов // Культурно-досуговая деятельность : [учеб. пособие]. – М. : МГУК, 1998. – С. 200–348.

60. Губериський Л. Культура. Ідеологія. Особистість : Методолого-світоглядний аналіз [Текст] / Л. Губериський, В. Андрущенко, М. Михальченко. – К. : Знання України, 2002. – 508 с.
61. Гуревич П. Философия культуры [Текст] / Павел Гуревич. – М. : Nota bene, 2000. – 352 с.
62. Давидовський К. Соціокультурні виміри міжнародного фестивального руху : за результатами IV Міжнародного музичного фестивалю “Віртуози планети” / Костянтин Давидовський. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.stattionline.org.ua/obraz/33/1975-sociokulturni-vimiri-mizhnarodnogo-festivalnogo-ruxu-za-rezultatami-iv-mizhnarodnogo-muzichnogo-festivalyu-virtuoz-i-planeti.html>
63. Денисов Э. Джаз и новая музыка [Текст] / Эдисон Денисов // Денисов Э. Современная музыка и проблемы эволюции композиторской техники / Эдисон Денисов. – М. : Сов. композитор, 1986. – С. 163–165.
64. Джаз-коло. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.live.kiev.Ua/ru/projects/Jazz-kolo.htm>
65. Джаз : что это, для кого, и почему он не исчезнет? [Текст]: // Журфаковская учебная газета “Журналист” / [интервью В. Радзиевского]. – М., 2013. – № 32, 25 сент.
66. Дзюба І. Між культурою і політикою [Текст] / І. Дзюба / [ред. М. Петровський]. – К. : Сфера, 1998. – 372 с.
67. Долішній М. Макрорегіоналізація України як основа здійснення регіональної політики [Текст] / М. Долішній, В. Кравців, В. Симоненко // Незалежний культурологічний часопис. – К., 2002. – № 23. – С. 6–30.
68. Донецкий джаз [Текст] // Музыкальные фестивали. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.muzfesty.ru/dzhazovye-festivali/doneckij-dzhaz/>
69. Дощечко Н. А. Развитие джазовой музыки в коллективах художественной самодеятельности [Текст] : [сб. ст.] / Н. А. Дощечко, В. М. Касаткин, Е. В. Муханова, Л. Д. Норинская. – М. : МГИК, 1989. – 165 с.

70. Дрожжина С. В. Культурна політика сучасної полікультурної України : соціально-філософський та правовий аспекти [Текст] : [монографія] / С. В. Дрожжина ; Донец. держ. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. – Донецьк, 2005. – 198 с.

71. Дряпіка В. І. Розвиваюче навчання і поліфункціональна підготовка педагога-музиканта засобами джазового виконавства [Текст] / Володимир Іванович Дряпіка // Наукові записки НДПУ ім. М. Гоголя. – 2002. – №1. – С.12–14.

72. Дряпіка В. І. Розкриваючи світ джазу, рок- і поп-музики [Текст] : [кн. для вчителя] / Володимир Іванович Дряпіка ; АПН України, Ін-т педагогіки, Упр. освіти Кіровогр. облдержадмін., Обл. ін-т удосконалення вчителів. – К. – Кіровоград : ТРЕЛАКС, 1997. – 184 с.

73. Дубильер В. Мы сделали Донецк немного свободнее [Текст] / В. Дубильер // Донецкий авторский сайт Е. Ясенова / В. Дубильер. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.donjetsk.com/retro/669-my-sdelali-donck-nemnogo-svobodnee.html>

74. Дуков Е. Слушатель в мире музыки с культурно-исторической точки зрения [Текст] / Е. Дуков // Вопросы социологии музыки : [сб. тр.]. Вып. III / [ред. Е. В. Дукова]. – М. : МГПИ им. Гнесиных, 1990. – С. 86–99.

75. Дьячкова Е. Парад-алле виртуозов. Две встречи в Киеве с героями IV Международного музыкального фестиваля [Текст] / Е. Дьячкова // День. – 2010, 1 груд.

76. Дьячкова О. “Київ Музик Фест-95” [Текст] / О. Дьячкова // Музика. – К., 1996. – №1. – С. 10–11.

77. Егоров А. Г. Проблемы эстетики [Текст] / Анатолий Григорьевич Егоров. – М. : Советский писатель, 1974. – 416 с.

78. Егоров А. Г. Социология и культурно-эстетическое развитие общества [Текст] / Анатолий Григорьевич. Егоров. – С. 17–33. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://ecsocman.hse.ru/data/750/846/1217/2-A._G._EGOROV.pdf

79. Жабинский К. А. Музыка в пространстве культуры [Текст] : [избр. ст.]: В 3-х вып. / К. А. Жабинский, К. В. Зенкин. – Ростов-на-Дону : МП “Книга”, Вып.1. – 2001. – 232 с.; Вып. 2. – 2003 – 266 с.; Вып 3. – 2005. – 250 с.

80. Жаркова О. С. Проблема универсальной (полифункциональной) подготовки учителя музыки на современном этапе : джазовое музицирование как компонент учебной работы в музыкально-исполнительских классах [Текст] : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Ольга Сергеевна Жаркова; Московский гос. открытый пед. ун-т. – М., 1998. – 198 с.

81. Жигульский К. Праздник и культура : Праздники старые и новые. Размышления социолога [Текст] / [пер. с польск.] / Казимеж Жигульский. – М. : Прогресс, 1985. – 336 с.

82. Жидков В. С. Искусство и общество [Текст] / В. С. Жидков, К. Б. Соколов. – СПб. : Алетейя, 2005. – 592 с.

83. Зайцев Г. Б. История джаза [Текст]: [учеб. пособие] / Г. Б. Зайцев, Н. И. Бармина. – Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та, 2001. – 120 с.

84. Закон України “Про культуру” від 14.12.2010 № 2778-VI [Текст] // Закони України. – К. : Парлам. вид-во, 2011. – 21 с.

85. Закс Л. О культурологическом подходе к музыке [Текст] / Л. Закс // Музыка – культура – человек : [сб. науч. тр.] / [отв. ред. М. Л. Мугиншейн]. – Свердловск : Изд-во Урал. ун-та, 1988. – С. 9–44.

86. Зись А. Искусство и эстетика. Традиционные категории и современные проблемы [Текст] / Авнер Яковлевич Зись. – М. : Искусство, 1975. – 448 с.

87. Зінькевич О. С. Підпоручик без обличчя, але з прізвиськом [Текст] / Олена Сергіївна Зінькевич // Критика. – 2001. – Ч. 10 (48).

88. Злотник О. Музика зблизька [Текст] / Олександр Злотник // Дзеркало тижня. – 2004. – №7 (482). – С. 16. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://gazeta.dt.ua/CULTURE/muzika_zblizka.html

89. Зубенко Д. В. Розвиток фестивального руху в сучасній Україні [Текст] / Д. В. Зубенко // Вісник НТУУ “КПІ”. Політологія. Соціологія. Право : [збірник наукових праць]. – 2011. – № 4 (12). – С. 110–114.

90. Зуєв С. П. Сучасний культурний простір та семіотика музичного фестивалю (на матеріалах Харкова) [Текст] : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.01 “Теорія та історія культури” / Сергій Павлович Зуєв; Харківська державна академія культури. – Харків, 2007. – 20 с.

91. Зуєв С. П. Сучасний культурний простір та семіотика музичного фестивалю (на матеріалах Харкова) [Текст] : дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.01 / Сергій Павлович Зуєв ; Харківська державна академія культури. – Харків, 2007. – 207 с.

92. Зязюн І. А. Педагогіка добра : ідеали і реалії [Текст] : [наук.-метод. посіб.] / І. А. Зязюн. – К. : МАУП, 2000. – 312 с.

93. Іванчук М. Г. Інтеграція – провідна тенденція сучасного наукового пізнання [Текст] / М. Г. Іванчук // Педагогіка і психологія. – К., 2003. – № 3–4. – С. 62–71.

94. Ивэнс Л. Ритмы джаза в игре на фортепиано : основы синкопирования и полиритмии [Текст] / [пер. и послесл. В. Сергеева] / Ли Ивэнс /. – К. : Музична Україна, 1986. – 40 с.

95. Ивэнс Л. Техника игры джазового пианиста. Гаммы и упражнения [Текст; Ноти] / [вступит. статья и перевод с англ. В. Сергеева] / Ли Ивэнс. – К. : Музична Україна, 1985. – 28 с.

96. Иконникова С. Н. История культурологических теорий [Текст] / С. Н. Иконникова / [2-е изд., перераб. и доп.]. – СПб. : Питер, 2005. – 474 с.: ил. – (Серия “Учебное пособие”).

97. Интервью с известным джазменом и радиоведущим Алексеем Коганом: “Сейчас главный конкурент джаза — мои внуки” [Текст]: [интервью] / Сегодня.ua – 2015, 23 августа. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.segodnya.ua/life/interview/intervyu-s-izvestnym-dzhazmenom

98. Исьянова Л. М. Феноменологическая диалектика – Искусство – Музыка : Уроки А. Ф. Лосева [Текст] : [монография] / Людмила Моисеевна Исьянова. – К. : Институт повышения квалификации работников культуры Министерства культуры и искусств Украины, 1998. – 450 с.

99. Інституту проблем сучасного мистецтва – десять років – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mari.kiev.ua/02.htm>

100. Іонов В. І. Історіографія як основа наукової інтерпретації сучасної української музичної культури [Текст] : дис. ... канд. мистецтвознав. : 17.00.03 / Володимир Ілліч Іонов; Одес. держ. муз. акад. ім. А. В. Нежданової. – Одеса, 2010. – 199 с.

101. Йост Е. Фри-джаз. Очерки по исследованию джаза [Текст] / [пер. с англ. Ю. Верменича ; ред. Г. Левина] / Е. Йост. – Воронеж : ГИД, 1988. – 153 с.

102. Каган М. С. Классификация и систематизация [Текст] / Моисей Самойлович Каган // Типы в культуре : Методологические проблемы классификации, систематики и типологии в социально-исторических и антропологических науках : материалы конф. [сб. ст.] / [отв. ред. Л. С. Клейн]. – Л. : Изд-во Ленинград. ун-та, 1979. – С. 6–11.

103. Каган М. С. Музыка в мире искусств [Текст] / М. С. Каган. – СПб. : Изд-во “Ut”, 1996. – 232 с.

104. Каган М. С. Философия культуры [Текст] / Моисей Самойлович Каган. – СПб., 1996. – 415 с.

105. Калиновська Н. Джаз у Луцьку [Текст] / Наталка Калиновська // Волинь-нова. – 2008. – 6 верес. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.volyn.com.ua/?rub=11&article=0&arch=836>

106. Кант И. Критика чистого разума [Текст] / [пер. с нем., предисл. И. Евлампиева] / Иммануил Кант. – М. : Эксмо; СПб.: Мидгард, 2007. – 1120 с. – “Гиганты мысли”.

107. Кант И. Лекции по этике [Текст] / Иммануил Кант. – М. : Республика, 2000. – 431 с.

108. Капелюшок-Войченко О. М. Вплив джазової музики на оновлення змісту навчання сучасної молоді України [Текст] / Ольга Миколаївна Капелюшок-Войченко // Мистецтвознавчі записки : [зб. наук. пр.] / М-во культури і туризму України, Нац. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. – К., 2010. – Вип. 18. – С. 343–349.

109. Карась Г. В. Івано-Франківськ : культурно-мистецька хроніка Незалежності [Текст] / Ганна Василівна Карась. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2001. – 289 с.

110. Карась Г. Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ століття [Текст] : [монографія] / Ганна Карась. – Івано-Франківськ : Тіповіт, 2012. – 1164 с.

111. Карлова В. В. Державна політика у сфері культури : сутність та особливості реалізації в сучасних умовах [Текст] : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01. “Теорія та історія державного управління” / Валентина Володимирівна Карлова. – К.: Укр. акад. держ. упр. при Президентові України, 2003. – 20 с.

112. Кизлова О. Джаз проти попси – битва титанів [Текст] / Ольга Кизлова // Дзеркало тижня. Україна. – 2011, 7 жовт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://gazeta.dt.ua/CULTURE/dzhaz_proti_popsi__bitva_titaniv.html

113. Кизлова О. Как живётся джазу на Украине [Текст] / Ольга Кизлова // Джаз. – К., 2006. – № 1. – С. 13-16.

114. Кизлова О. Одного «гена импровизации» уже мало. Серьезные вопросы «несерьезной» музыки [Текст] / Ольга Кизлова // День. – К., 2003: – № 141, 14 авг.

115. Кизлова О. Пианист Леонид Чижик о джазе и не только [Текст] / Ольга Кизлова // Джаз. – К., 2006. – № 1. – С. 19-22.

116. Кизлова О. Стендли Кларк : «В джазе происходит процесс глобализации» [Текст] / Ольга Кизлова // Джаз. – К., 2006. – № 6. – С. 10-11.

117. Кинус Ю. Импровизация и композиция в джазе [Текст] / Юрий Кинус. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2008. – 192 с.

118. Кириченко І. Луцький джаз-клуб: міжнародна музична діяльність в епоху глобалізації [Текст] / І. Кириченко // Музикознавчі студії Інституту мистецтв Волинського національного університету ім. Лесі Українки та НМАУ ім. П. І. Чайковського : [зб. наук. пр.] / [упоряд. О. І. Коменда]. – Луцьк, 2010. – Вип. 5. – С. 302–310.

119. Кияновська Л. О. Мирослав Скорик : людина і митець [Текст] : [наук. вид.] / Любов Кияновська. – Львів, 2008. – 591 с.

120. Клейтон П. Джаз. Притворись его знатоком [Текст] / Питер Клейтон, П. Гэммонд / [пер. с англ. М. Тарасова]. – СПб. : Амфора, 2001. – 103 с. – (Блеф-серия).

121. Коверза О. Розвиток джазового мистецтва тридцятих років ХХ століття (епоха свінгу) [Текст] / О. Коверза // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. – К., 2009. – Вип. 83. – С. 65-77.

122. Коверза О. Характерні особливості розвитку джазового мистецтва “традиційного” періоду [Текст] / О. Коверза // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського : [зб. ст.]. – К.: НМАУ, 1999. – Вип. 91 : Виконавське музикознавство: методологія, теорія майстерності, інтерпретаційні аспекти. – С. 273–289.

123. Коган О. Джаз – це класика ХХІ століття [інтерв'ю] / Олексій Коган / записав Роман Лебедь. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/2013/09/130909_kogan_int

124. Козаренко О. Феномен української національної музичної мови [Текст] / Олександр Козаренко – Львів : Наукове товариство імені Шевченка. Українська бібліотека НТШ. – 2011. – 285 с.

125. Козырёв Ю. Импровизация – путь к музыке для всех [Текст] / Юрий Козырёв // Музыкальное воспитание в СССР. – М. : Сов. композитор, 1985. – Вып. 2. – С. 252–271.

126. Козлов А. Джаз, рок и медные трубы [Текст] / Алексей Козлов. – М. : Эксмо, 2005. – 768 с.

127. Коллиер Дж. Л. Дюк Эллингтон [Текст] / [пер. с англ. М. Рудковской и А. Доброславского ; вступ. ст. А. Медведева] / Джеймс Линкольн Коллиер. – М. : Радуга, 1991. – 350 с.
128. Коллиер Дж. Л. Луи Армстронг – американский гений [Текст] / [пер. с англ. А. Денисова и М. Рудковской] / Джеймс Линкольн Коллиер. – М. : Радуга, 1987. – 424 с.
129. Коллиер Дж. Л. Становление джаза : популярный исторический очерк [Текст] / [пер. с англ., предисл. и общ. ред. А. Медведева] / Джеймс Линкольн Коллиер. – М. : Радуга, 1984. – 392 с.
130. Коломиец Г. Г. Смысл и ценность музыки / Галина Григорьевна Коломиец // Ценности и смыслы. – М., 2010. – № 1 (4). – С. 43–55. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://tsennosti.instet.ru/images/cenn/1-2010.pdf>
131. Коломиец Г. Г. Ценность музыки : философский аспект [Текст] : [монография] / Галина Григорьевна Коломиец. – М. : URSS: ЛИБРОКОМ, 2012. – Изд. 4-е – 532 с.
132. Коломієць Г. Г. Про концепцію цінності музики як субстанції і музики як способу ціннісної взаємодії людини зі світом [Текст] / Галина Григорівна Коломієць // Часопис НМАУ ім. П. І. Чайковського. – К., 2009. – №1(2). – С. 104–114.
133. Конен В. Д. Блюзы и XX век [Текст] / Валентина Джозефовна Конен. – М. : Музыка, 1980. – 80 с.
134. Конен В. Д. Легенда и правда о джазе [Текст] / Валентина Джозефовна Конен // Конен В. Этюды о зарубежной музыке : [сб. ст.]. – М. : Музыка, 1975. – С. 237–288.
135. Конен В. Д. Пути американской музыки. Очерки по музыкальной культуре США [Текст] / Валентина Джозефовна Конен. – М. : Сов. композитор, 1977. – Изд. 2-е. – 523 с.
136. Конен В. Д. Рождение джаза / Валентина Джозефовна Конен. – М. : Сов. композитор, 1990. – Изд. 2-е. – 320 с.

137. Конен В. Д. Третий пласт : новые массовые жанры в музыке XX века [Текст] / Валентина Джозефовна Конен. – М. : Музыка, 1994. – 160 с.
138. Краткая история джаза (от зарождения до эпохи бибопа) / [сост. Илья Сандалов (Москва)]. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.jazz.ru/images/history/default.htm>
139. Крашенінніков С. І. Черкаський джазовий фестиваль є «найстабільнішим» в Україні / Сергій Крашенінніков. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://procherk.info/news/7-cherkassy/12221-krasheninnikov-cherkaskij-dzhazovij-festival-e-najstabilnishim-v-ukrayini>
140. Крюков М. В. О принципах типологического исследования явлений культуры [Текст] / М. В. Крюков // Советская этнография. – 1983. – № 5. – С. 3–13.
141. Кузьмук О. Зарубіжний досвід взаємодії держави з підприємницькими структурами та громадськими інституціями у сфері підтримки та розвитку культури / О. Кузьмук // Відділ соціокультурних та етнонаціональних досліджень. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.niss.gov.ua/Monitor/December 2009/17.htm>
142. Кузьо О. З. Поняття «державна культурна політика» в сучасних теоретико-методологічних концепціях / Ольга Зіновіївна Кузьо // Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури : [зб. наук. пр.]. – К. : Міленіум, 2011. – Вип. 27. – С. 170–177.
143. Культурна політика в Україні : аналітичний огляд [Текст] / [ред. О. Гриценка]. – К. : УЦДК, 2007. – 160 с.
144. Кунин Э. Секреты и ритмики в джазе, рок- и поп-музыке [Текст] : [пособие для обучающихся игре на клавишных инструментах] / Эмиль Кунин. – М. : ТОО “Мега-Сервис”. – 1997. – 53 с.
145. Курильченко Е. М. Джазовое искусство как средство развития в творческой деятельности студентов музыкальных факультетов педагогических вузов [Текст] : автореф. дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 “Теория и методика обучения и воспитания (музыка)” / Елена Михайловна Курильченко ; Моск. гос. открытый пед. ун-т им. М. А. Шолохова. – М., 2005. – 21 с.

146. Ланіна Т. О. Проблема виховання джазових вокалістів у музичних школах [Текст] / Т. О. Ланіна // Професійна мистецька освіта і художня культура : виклики ХХІ століття : [зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф.]. – К., 2014. – С. 476–483.

147. Левчук Л. Т. Естетика [Текст]: [підручник] / Л. Т. Левчук, В. І. Панченко, О. І. Оніщенко, Д. Ю. Кучерюк / [заг. ред. Л. Т. Левчук]. – К. : Центр учб. л-ри, 2010. – 3-тє вид., допов. і переробл. – 520 с.

148. Лендри Ч. Возрождение городов через культуру [Текст] / Ч. Лендри, Л. Грин, Ф. Матарассо, Ф. Бьянчини. – СПб. : Нотабене, 1999. – 85 с.

149. Леонард Г. Джаз [Текст] / [пер. с англ. Т. Новикова] / Г. Леонард. – М. : Эксмо, 2012. – 304 с.

150. Литошенко Д. Про мрії, джаз і радіо: інтерв'ю з Олексієм Коганом [Текст]: [інтерв'ю для Kyiv Music Labs] / Дарія Литошенко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kyivmusiclabs.com>

151. Лосев А. Ф. Бытие. Имя. Космос [Текст] / А. Ф. Лосев / [сост. и вступ. ст. А. А. Тахо-Годи ; общ. ред. А. А. Тахо-Годи, И. И. Маханькова ; послесл. В. П. Троицкого, Л. А. Гоготишвили]. – М. : Мысль, 1993. – 958 с. – (Библиотека “Философское наследие”).

152. Лосев А. Ф. Дерзание духа [Текст]: [сб. ст.] / А. Ф. Лосев / [сост. Ю. А. Ростовцев] /. – М. : Политиздат, 1988. – 366 с. – (Личность. Мораль. Воспитание).

153. Лосев А. Ф. Музыка как предмет логики [Текст] / А. Ф. Лосев / [публ. А. А. Тахо-Годи ; вступ. ст. К. В. Зенкина]. – М. : Академический Проект, 2012. – 205 с. – (Философские технологии).

154. Лосев А. Ф. Философия. Мифология. Культура [Текст] / А. Ф. Лосев / [сост. Ю. А. Ростовцев ; вступ. ст. А. А. Тахо-Годи]. – М. : Политиздат. – 1991. – 525 с. – (Мыслители XX века).

155. Лосев А. Ф. Форма. Стил. Вираження / А. Ф. Лосев / [сост. А. А. Тахо-Годи; общ. ред. А. А. Тахо-Годи, И. И. Маханькова ; послесл.

В. В. Бычкова, М. М. Гамаюмова]. – М. : Мысль, 1995. – 944 с. – (Библиотека “Философское наследие”).

156. Луцкий джазовий клуб. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.jazzclublutsck.org.ua/>

157. Мазель Л. О путях развития современной музыки [Текст] / Л. Мазель // Советская музыка. – 1965. – № 6. – С. 15-27; № 7. – С. 6-21; № 8. – С. 6–21.

158. Мазель Л. О системе музыкальных средств и некоторых принципах художественного воздействия музыки [Текст] / Л. Мазель // Интонация и музыкальный образ / [общ. ред. Б. М. Ярустовского]. – М., 1965. – С. 225–263.

159. Макаренко Г. Музика і філософія : Шопенгауер, Вагнер, Ніцше [Текст] / Герман Макаренко. – К. : Факт, 2004. – 152 с.

160. Малиновский Б. Научная теория культуры [Текст] / Бронислав Малиновский. – М. : ОГИ, 1999. – 206 с.

161. Манди С. Культурная политика : краткое руководство [Текст] / С. Манди // Культурная политика в Европе : выбор стратегии и ориентиры : [сб. материалов] / [ред. Е. И. Кузьмина, В. Р. Фирсова]. – М. : Либерия, 2002. – С. 37–99.

162. Манилов В. Техника джазового аккомпанемента [Текст]: [учеб. пособие для гитары] / Владимир Манилов, Владимир Молотков. – К. : Музична Україна, 1979. – 122 с.

163. Маркин Ю. Школа джазовой импровизации [Текст; Ноты] / Юрий Маркин. – Ч. 1. Теоретический курс. – М. : Издатель Михаил Диков, 2008. – 140 с.; Ч. 2. Хрестоматия. – М. : Издатель Михаил Диков, 2008. – 154 с.

164. Марков Е. Беседы о киевском джазе [Текст]: [Рукопись] / Ефим Марков. – К., 2008. – 212 с.

165. Мархасев Л. В легком жанре : очерки и заметки [Текст] / Лев Соломонович Мархасев. – Л.: Сов. композитор, Ленинград. отд-ние, 1984. – 280 с.

166. Маслова Ю. В. Естрадні школи України [Текст] / Ю. В. Маслова // Культура і сучасність. – К., 2009. – № 2. – С. 168–172.

167. Матюхина М. Влияние джаза на профессиональное композиторское творчество Западной Европы первых десятилетий XX века [Текст]: автореф. дисс. ... канд. искусствоведения : 17.00.02 “Музыкальное искусство” / Мария Владиславовна Матюхина ; Моск. гос. конс. им. П. И. Чайковского. – М., 2003. – 24 с.
168. Медушевский В. В. Музыкальный стиль как семиотический объект [Текст] / Вячеслав Вячеславович Медушевский // Советская музыка. – 1979. – № 3. – С. 30–39.
169. Медушевский В. В. О закономерностях и средствах художественного воздействия музыки [Текст] / Вячеслав Вячеславович Медушевский. – М. : Музыка, 1976. – 254 с.
170. Мечкало Ж. Сучасне місто в умовах глобалізації [Текст] / Ж. М. Мечкало // Вісник НТУУ “КПІ”. Філософія. Психологія. Педагогіка. – К., 2011. – Вип. 3. – С. 55–59.
171. Мизитова А. Переоценка ценностей как фактор музыкально-исторического процесса (на примере симфонии XX века) [Текст] : дисс. ... канд. искусствоведения : 17.00.02 / Адиля Абдуловна Мизитова ; ЛОЛГК им. Н. А. Римского-Корсакова. – Л., 1988. – 189 с.
172. Митропольский М. Краткая история джаза для начинающих [Текст] / Михаил Митропольский // Портал “Джаз. Ру”. Библиотека. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.jazz.ru/books/history/>
173. Михайлов А. В. Музыка в истории культуры [Текст] : [Избранные статьи] / Александр Викторович Михайлов. – М. : Моск. гос. консерватория им. П. И. Чайковского, 1998. – 264 с.
174. Михайлов Дж. О возможности и необходимости универсальной терминологии в музыке [Текст] / Дж. Михайлов // Вопросы философии. – М., 1999. – № 9. – С. 109–111.
175. Мінкін Л. Про естетику і практику побутування джазової музики [Текст] / Л. Мінкін // Музична критика і сучасність. – К. : Музична Україна, 1984. – Вип. 2. – 167 с.

176. Молотков В. А. Джазовая импровизация на шестиструнной гитаре [Текст] / Владимир Александрович Молотков. – 2-е изд., перераб. и доп. – К. : Музична Україна, 1989. – 149 с..
177. Москвічова Ю. О. Фестивально-конкурсний рух на Вінничині: динаміка розвитку / Юлія Олександрівна Москвічова // Культура і сучасність: альманах. – К.: Міленіум, 2014. – № 1. – С. 192–197.
178. Мошков К. Индустрия джаза в Америке. XXI век [Текст] / Кирилл Мошков. – СПб. : Планета Музыки, 2013. – 640 с.
179. Мураками Х. Джазовые портреты [Текст] : эссе / [пер. с яп. И. Логачева] / Х. Мураками. – М. : Эксмо, 2005. – 240 с.
180. Муратов М. М. Эстрада как феномен массовой культуры [Текст] : автореф. дисс. ... канд. филос. наук : 24.00.01 “Теория и история культуры” / Марат Мурзабекович Муратов ; Казанский гос. ун-т культуры и искусств. – Казань, 2005. – 19 с.
181. Назайкинский Е. Звуковой мир музыки [Текст] / Евгений Владимирович Назайкинский. – М. : Музыка, 1988. – 254 с.
182. Ницше Ф. Рождение трагедии из духа музыки [Текст] [пер. с нем. Г. А. Рачинского] / Фридрих Ницше. – СПб. : Азбука-классика, 2005. – 208 с.
183. Норинская Л. Д. Рэгтайм, блюз, буги-вуги : (Фортепианные жанры предджазового периода) [Текст]: [учеб. пособие для студентов эстрадно-джазовых специализаций вузов культуры] / Л. Д. Норинская. – М. : МГУК, 1997. – 148 с.
184. Овсяннікова Н. Шоу-бізнес – менеджмент або мистецтво? [Текст] / Н. Ю. Овсяннікова // Культурно-мистецьке середовище: творчість та технології: [зб. матеріалів П'ятої міжн. наук.-творчої конф.] – К. : НАКК-КиМ, 2011. – С. 83–84.
185. Овчинников Е. В. Джаз и культура [Текст] : [метод. разработка для эстрадных отделений муз. училищ и вузов] / Евгений Всеволодович Овчинников. – М., 1989.

186. Овчинников Е. В. Джаз как явление музыкального искусства: К истории вопроса [Текст] : [лекция] / Евгений Всеволодович Овчинников. – М. : ГМПИ им. Гнесиных, 1984. – 200 с.
187. Овчинников Е. В. История джаза [Текст] : [учеб. в 2-х вып.] / Евгений Всеволодович Овчинников. – М. : Музыка, 1994. – Вып. 1. – 238 с.
188. Овчинников Е. В. От классического джаза к свингу [Текст] : [лекция] / Е. В. Овчинников. – М. : ГМПИ им. Гнесиных, 1988. – 115 с.
189. Озеров В. Ю. Джаз. США [Текст] : [учебно-справочное пособие] / Валерий Юрьевич Озеров. – М. : ГМПИ им. Гнесиных, 1990. – Ч.1. – 160 с.
190. Озеров В. Ю. Популярная музыка, джаз, рок в педагогической теории и практике Германии [Текст] / В. Ю. Озеров // Музыка в школе. – М., 2001. – № 5. – С. 57–67.
191. Олексюк О. М. Сучасна музична освіта : інноваційний аспект [Текст] / Ольга Миколаївна Олексюк // Вісник КНУКіМ : [зб. наук. пр.]. – К. : КДІК, 2001. – Вип. 5. – С. 73–80. – Серія : Педагогіка.
192. Олексюк О. М. Формування духовного потенціалу студентської молоді [Текст] : [монографія] / Ольга Миколаївна Олексюк. – К. : КДІК, 1996. – 253 с.
193. Олендарьов В. М. Вітчизняний джаз та проблема стилю [Текст]: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.02 “Театральне мистецтво” / Вадим Миколайович Олендарьов ; Київ. конс. ім. П. І. Чайковського. – К., 1995. – 22 с.
194. Олендарьов В. М. Про логіку інтонаційного процесу в джазі [Текст] / Вадим Миколайович Олендарьов // Українське музикознавство. – К., 1988. – № 23. – С. 79–86.
195. Офіційний веб-сайт Міністерства культури України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mincult.kmu.gov.ua/>
196. Паві П. Словник театру [Текст] / Патріс Паві. – Львів : Видав. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. – 640 с.

197. Павленко О. М. Методика формування вмінь джазової імпровізації майбутнього вчителя музики у процесі інструментально-виконавської підготовки [Текст] : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 / Олексій Миколайович Павленко ; Ніжин. держ. ун-т ім. Миколи Гоголя. – Ніжин, 2012. – 238 с.
198. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) [Текст] / Галина Микитівна Падалка. – К. : Освіта України, 2008. – 274 с.
199. Панасье Ю. История подлинного джаза [Текст] / [пер. с фр. Л. Никольской] / Юго Панасье. – Л. : Музыка, 1978. – 128 с.
200. Панкевич Г. Социально-типологические особенности восприятия музыки [Текст] / Г. Панкевич // Эстетические очерки. – М. : Музыка, 1973. – Вып. 3. – С. 95–122.
201. Пархомчук Т. У джазі тільки... сольники! / Тетяна Пархомчук. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://gazeta.dt.ua/CULTURE/u_dzhazi_tilki_solniki.html
202. Пашинський В. Диксиленд : Дещо з історії джазу [Текст; Ноти] : [навч. посіб.] / Володимир Пашинський. – К.: “Поліграфцентр”, “ТАТ”, 2003. – 154 с.
203. Переверзев Л. От джаза к рок-музыке [Текст] / Леонид Переверзев // Конен В. Пути американской музыки. Очерки по истории музыкальной культуры США. – М. : Сов. композитор, 1977. – С. 365–391.
204. Петров А. Джазовые силуэты [Текст] / Аркадий Петров. – М. : Музыка, 1996. – 238 с.
205. Питерсон О. Джаз для юных пианистов [Текст; Ноты] : [сб. для ф-но] / Оскар Питерсон. – М. : Мега-Сервис, 1997. – 56 с.
206. Подорож вулицею Воскресенською [Текст] : дайджест // Сумська міська центральна бібліотека ім. Т. Г. Шевченка / [укл. Н. Б. Устименко]. – Суми, 2013. – 35 с.

207. Пол Н. Географія [Текст] / Ніколь Пол // Енциклопедія постмодернізму / [ред. Ч. Вінквіста та В. Тейлора ; Пер. з англ. В. Шовкун ; Наук. ред. пер. О. Шевченко]. – К.: В-во Соломії Павличко «Основи», 2003. – С. 85–89.
208. Полянський В. Стилiстика раннього джазу [Текст] : [навч. посiб.] / В'ячеслав Полянський. – К. : [Б. в.], 2004. – 116 с.
209. Полянський Т. Традиційний джаз [Текст] / Тимур Полянський. – К. : Музична Україна, 2015. – 336 с.
210. Помогайбо А. Черкащина у ритмах джазу [Текст] / Аліна Помогайбо. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nashekolo.org.ua/nk/kolo_i_navko/navkolo_podi/djazz_na_c_4124.html
211. Поплавський М. М. Антологія сучасної української естради / Михайло Михайлович Поплавський. – К. : Преса України, 2003. – 240 с.
212. Попова О. В. Джазовий компонент в системі музикально-теоретического навчання (на матеріалі навчальної роботи в ДМШ) [Текст] : автореф. дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02 “Теорія і методика навчання і виховання (музика)” / Ольга Вячеславовна Попова. – М., 2003. – 16 с.
213. Попович Н. М. Педагогічні умови розвитку художнього смаку у студентів класу акордеона засобами естрадного мистецтва [Текст] : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 “Теорія та методика навчання музики і музичного виховання” / Наталія Михайлівна Попович ; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – К., 2005. – 20 с.
214. Пчелинцев А. В. Содержание и методика подготовки студентов к освоению принципов аранжировки джазовой музыки для ансамблей народных инструментов [Текст] : автореф. дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Анатолий Васильевич Пчелинцев. – М., 1996. – 24 с.
215. Радзиевский В. Джаз : что это, для кого, и почему он не исчезнет [Текст]: [Интервью] / Виктор Радзиевский : // Журналист. – М., 2013. – № 32. – 25 сент.

216. Резникова Е. И. Основные формы фестивалей искусств на современном этапе [Текст] / Екатерина Ильинична Резникова. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.e-culture.ru/Articles/2006/Reznikova.pdf>

217. Резникова Е. И. Фестиваль искусств как синтетическое художественное пространство [Текст] : дис. ... канд. искусствоведения: 17.00.09 / Екатерина Ильинична Резникова ; Санкт-Петербургский гуманитарный ун-т профсоюзов. – СПб., 2006 – 186 с.

218. Рогачев А. Г. Системный курс гармонии джаза: теория и практика : учебное пособие для студентов муз. училищ и колледжей [Текст]: [учеб. пособие] / А. Г. Рогачев. – М. : Владос, 2000. – 126 с.

219. Романко В. І. Джаз у музичній культурі України : соціокультурна та музична інтерпретації [Текст] : дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 / Володимир Іванович Романко; Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. – К., 2001. – 177 с.

220. Романко В. І. Джазовий фестивальний рух як чинник музичного життя сучасної України [Текст] / Володимир Іванович Романко // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. – К., 2009. – Вип. 84 : Композитор і сучасність. – С. 306–319.

221. Рось З. Джаз в культурологічному просторі України : проблеми і перспективи [Текст] / Зоряна Рось // Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку : [зб. наук. праць] : Наукові записки Рівненського державного гуманітарного ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2008. – Вип.13. – С. 85–90.

222. Рось З. Діяльність джаз-клубів як один з важливих факторів розвитку джазово-фестивального руху в Україні [Текст] / Зоряна Рось // Вісник Прикарпатського університету. Серія: Мистецтвознавство : [зб. наук. пр.] / ред.-упоряд. В. Дутчак. – Івано-Франківськ, 2015. – Вип 30–32. Ч.2 – С. 50–57.

223. Рось З. Діяльність міжнародних джазових фестивалів як показник основних тенденцій розвитку джазового фестивального руху в Україні в період 1990–2012 рр. [Текст] / Зоряна Рось // Галичина. Науковий і культурно-просвітній

краєзнавчий часопис : До 85-річчя академіка Володимира Грабовецького. – Івано-Франківськ, 2013. – Ч. 22-23. – С. 523–530.

224. Рось З. Інтеграція фольклору та джазу як одна з характерних особливостей сучасної української джазової музики [Текст] / Зоряна Рось // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство / [за ред О. С. Смоляка]. – Тернопіль : Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – № 1 (вип. 35). – С. 11–18.

225. Рось З. Основні тенденції розвитку джазово-фестивального руху в Україні періоду незалежності (1991–2012 роки) / Зоряна Рось // Наукові записки Терноп. нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія : Мистецтвознавство / [за ред. О. С. Смоляка]. – Тернопіль : Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2015. – №1 (вип. 34). – С. 82–88.

226. Рось З. Розвиток естрадно-джазової освіти в Україні [Текст] / Зоряна Рось // Українська музична культура на сучасному етапі : трансформація традиційних і академічних форм : [зб. матеріалів Всеук. наук.-практ. конф. (Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 24-25 квітня 2013 р., м. Івано-Франківськ) / ред.-упоряд. В. Дутчак]. – Івано-Франківськ : Фоліант, 2013. – С. 58–65.

227. Рось З. Роль джаз-клубів в організації музичного життя регіональних центрів джазового фестивального руху в Україні / Зоряна Рось // Вокальне мистецтво : Історія. Сучасність. Перспективи : [зб. ст.] / ред.-упоряд. Ганна Карась. – Івано-Франківськ : Фоліант, 2015. – С. 91–106.

228. Рось З. Стан, проблеми та перспективи розвитку естрадно-джазової освіти в Україні [Текст] / Зоряна Рось // Вісник Прикарпатського університету. Серія : Мистецтвознавство [зб. наук. пр.] / ред.-упоряд. В. Дутчак. – Івано-Франківськ, 2014. – Вип. 28-29, ч. 2. – С. 124–130.

229. Рось З. Український джаз як культурологічна проблема [Текст] / Зоряна Рось // V Культурологічні читання пам'яті Володимира Подкопаєва “Культурологічний дискурс сучасного світу : від національної ідеї глобалізації цивілізації”: [зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., Київ, 1-2 черв. 2007 р.]. – К.: Міленіум, 2007. – С. 258–262.

230. Рось З. Фольклорні засади джазу [Текст] / Зоряна Рось // Художньо-освітній простір України в контексті новітньої історії : [зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., Київ, 22-23 лист. 2007 р.] – К.: “Вид. Дім Дмитра Бураго”, 2007. – С. 128–132.

231. Рудницька О. П. Музика і культура особистості : проблеми сучасної педагогічної освіти [Текст] : [навч. посіб.] / Оксана Петрівна Рудницька. – К.: АПН України, 1998. – 247 с.

232. Рудницька О. П. Про філософію мистецької освіти [Текст] / Оксана Петрівна Рудницька // Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія : Педагогіка. – Тернопіль, 1999. – № 2. – С. 3–6.

233. Сапожнік О. В. Сучасна популярна естрадна музика [Текст] : [авторська програма для викл., студ. вищ. мист. навч. закл. та вчителів серед. загальноосвіт. шк. різного типу] / О. В. Сапожнік ; Держ. акад. керівних кадрів культури і мистецтв. – К., 2000. – 64 с.

234. Сапонов М. А. Менестрели. Книга о музыке средневековой Европы [Текст] / Михаил Александрович Сапонов. – М. : Классика-XXI, 2004. – 399 с.

235. Сарджент У. Джаз : Генезис. Музыкальный язык. Эстетика [Текст] / Уинтроп Сарджент / [пер. с англ. М. Н. Рудникова и В. А. Ерохина ; общ. ред. и коммент. В. Ю. Озерова]. – М. : Музыка, 1987. – 296 с.

236. Сахаров Г. Джаз и современная музыка : Quo Vadis? [Текст] / Геннадий Сахаров, Дмитрий Ухов, Михаил Митропольский // Jazz- квадрат. – М., 2001. – № 5. – С. 13-17. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://jazzquad.ru/index.pl?act=PRODUCT&id=4287>

237. Сема В. В Європу через “польське вікно” : [Текст] / [інтерв’ю газеті Х-прес] / В. Сема. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.facebook.com/PolskoUkrainskijCentr/posts/553165038089228>

238. Симоненко В. С. Лексикон джазу [Текст] / Володимир Степанович Симоненко // Джаз. – К., 2006. – № 5. – С. 34-38.

239. Симоненко В. С. Мелодии джаза : Антология [Текст; Ноти] / Владимир Степанович Симоненко. – К. : Музична Україна, 1984. – Изд. 4. – 320 с.

240. Симоненко В. С. Українська енциклопедія джазу [Текст] / Володимир Степанович Симоненко. – К. : Центрмузінформ, 2004. – 232 с.
241. Сичова О. Засади й особливості проведення мистецьких фестивалів у малих містах сучасної України (на прикладі фестивалю “Фарботони”) [Текст] / Олена Сичова // Музикознавчі студії Інституту мистецтв ВНУ ім. Лесі Українки та НМАУ ім. П. І. Чайковського : [зб. наук. пр.]. – Луцьк, 2012. – Вип. 9. – С. 312–320.
242. Сичова О. Типи мистецьких фестивалів і конкурсів у сучасній Україні [Текст] / Олена Сичова // Мистецтвознавчі записки. – К., 2013. – Вип. 24. – С. 257–263.
243. Сікорська І. М. Міжнародні музичні фестивалі в Україні як віддзеркалення сучасного культурного процесу [Текст] / Ірина Михайлівна Сікорська // IV Міжнародний конгрес україністів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [//www.mau-nau.org.ua/kong/Odesa/Book2/Art47.htm](http://www.mau-nau.org.ua/kong/Odesa/Book2/Art47.htm).
244. Сікорська І. М. Фестиваль «Музичні прем'єри сезону» : шляхи національної самоідентифікації [Текст] / Ірина Михайлівна Сікорська // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. – Вип. 75. Композитор і сучасне соціокультурне середовище : [зб. ст.]. – К. : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2009. – С. 291–304.
245. Скакун О. Ф. Категорії «інтеграція», «гармонізація», «апроксимація», «уніфікація» в правовому середовищі : схожість і відмінність дії [Текст] / Ольга Федорівна Скакун // Порівняльно-правові дослідження. – 2008. – № 1. – С. 51–60.
246. Скакун О. Ф. О терминопонятиях “типология”, “типологизация”, “тип” в сравнительном правоведении [Текст] / Ольга Федоровна Скакун // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия “Юридические науки”. – Т. 20 (59). – № 2. – Симферополь, 2007. – С. 101–104.
247. Скребков С. Художественные принципы музыкальных стилей [Текст] / Сергей Сергеевич Скребков. – М. : Музыка, 1973. – 446 с.
248. Советский Джаз : Проблемы. События. Мастера [Текст] : [сб. ст.] / сост. и ред. А. Медведев, О. Медведева. – М. : Сов. композитор, 1987. – 592 с.

249. Соколов Э. В. Культурология. Очерки теории культуры [Текст]: [пособие для учащихся] / Эльмар Владимирович Соколов. – М. : Интерпракс, 1994. – 272 с.

250. Софронов Ф. Джаз и родственные ему формы в пространстве культуры Центральной Европы 1920-х годов [Текст] : автореф. дисс. ... канд. искусствоведения : 17.00.02. “Музыкальное искусство” / Федор Михайлович Софронов; Моск. гос. консерватория им. П. И. Чайковского ; Гос. ин-тут искусствознания. – М., 2003. – 15 с.

251. Сохор А. Н. Вопросы социологии и эстетики музыки [Текст]: [ст. и исслед.] / [ред.-сост. М. Арановский] / Арнольд Наумович Сохор. – Л. : Сов. композитор, Ленингр. отд-ние, 1981. – Вып. 2. – 295 с.

252. Сохор А. Н. О музыке серьезной и легкой [Текст] / Арнольд Наумович Сохор. – Л. : Музыка, 1964. – 87 с.

253. Социальные функции искусства и его видов [Текст] : [сб. ст.] // АН СССР. ВНИИ искусствознания М-ва культуры СССР / [Редкол. и отв. ред А. А. Карягин и др.]. – М. : Наука, 1980. – 269 с., ил.

254. Степняк Ю. В. Эстрадно-джазовый компонент в профессиональной подготовке учителя музыки (На материале учебной работы музыкальных факультетов педагогических вузов) [Текст]: автореф. дисс. ... канд. пед. наук.: спец. 13.00.02 “Теория и методика обучения музыке” / Юрий Владимирович Степняк : Моск. гос. пед. ун-т. – М., 2000.– 22 с.

255. Степурко О. Блюз – Джаз – Рок [Текст] / Олег Степурко. – М. : Камертон, 1994. –150 с.

256. Степурко О. Ске-импровизация [Текст] / Олег Степурко. – М. : Камертон, 2006. – 76 с.

257. Столович Л. Н. Жизнь. Творчество. Человек. Функции художественной деятельности [Текст] / Леонид Наумович Столович. – М. : Политиздат, 1985. – 415 с.

258. Столяров В. И. Джазовая и популярная музыка в общеобразовательной школе [Текст] / В. И. Столяров // Совершенствование

процесса подготовки учителя музыки : [межвузовский сб. научн. тр]. – Владимир : ВГПИ, 1984. – С. 99–109.

259. Стотика О. В. Естрадно-джазове мистецтво в системі масового музично-естрадного розвитку особистості [Текст] / О. В. Стотика, І. Г. Стотика // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова : До 170-річного ювілею. – Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти. – К. : НПУ, 2004. – Вип. 1(6). – С. 234–240.

260. Строкова Е. В. Джаз в контексте массового искусства (К проблеме классификации и типологии искусства) [Текст]: автореф. дисс. ... канд. искусствоведения : 17.00.09 “Теория и история искусства” / Елена Васильевна Строкова ; Академия переподготовки работников искусства, культуры и туризма. – М., 2002. – 20 с.

261. Супрун О. В. Європейські виміри музики “classic in jazz” / Олена Володимирівна Супрун // Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури. – 2013. – Вип. 31. – С. 307–312.

262. Супрун О. В. Поєднання джазу та класики в контексті “музики ЕСМ” [Текст] / Олена Володимирівна Супрун // Мистецтвознавчі записки. – К., 2013. – Вип. 24. – С. 53–59.

263. Сучасні культурні практики. Виклик часу і державна стратегія [Текст]. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.ws/10310208/kulturologiya/uchasni_kulturni_praktiki

264. Суханцева В. К. Музыка как мир человека (От идеи Вселенной – к философии музыки) [Текст] / Виктория Константиновна Суханцева. – К. : Факт, 2000. – 176 с.

265. Тайлор Э. Б. Первобытная культура [Текст] / [пер. с англ. Д. Коропчевского] / Эдуард Бернетт Тайлор. – М. : Политиздат, 1989. – 573 с. – (Библиотека атеистической литературы).

266. Теория культуры [Текст] : [учеб. пособие] / ред. С. Н. Иконниковой, В. П. Большакова. – СПб. : Питер, 2008. – 592 с.

267. Теплов Б. Избранные труды : В 2-х т. [Текст] / Борис Михайлович Теплов. – М. : Педагогика, 1985. – Т.1. – 328 с.
268. Теребун Д. С. Мистецтво джазу у діалогах з європейською музичною традицією [Текст] / Дмитро Сергійович Теребун // Мистецтвознавчі записки. – К., 2013. – Вип. 24. – С. 59–66.
269. Тормахова В. Українська естрадна музика і фольклор : взаємопроникнення і синтез [Текст]: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 “Музичне мистецтво” / Вероніка Миколаївна Тормахова : Нац. муз. академія ім. П. І. Чайковського. – К., 2007. – 17 с.
270. Тормахова В. Характерні риси української поп-музики кінця ХХ – початку ХХІ століть / Вероніка Тормахова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/3803/1/165-172.pdf>
271. Ухов Д. Аналогии и ассоциации (к проблеме “Джаз и европейская музыкальная традиция”) [Текст] / Дмитрий Ухов // Советский джаз. – М., 1989. – С. 114–142.
272. Ущапівська О. М. Культурно-мистецьке життя Донеччини (кінець ХІХ – початок ХХІ ст.) [Текст] : [монографія] / Олена Миколаївна Ущапівська. – К. : Парапан, 2011. – 480 с.
273. Фарбштейн А. А. Некоторые тенденции современной философии музыки [Текст] / Александр Александрович Фарбштейн // Советская музыка. – М., 1979. – № 1. – С. 114–123.
274. Фейертаг В. Б. Джаз. ХХ век [Текст] : [энцикл. справ.] / Владимир Борисович Фейертаг. – СПб. : Скифия, 2008. – 696 с.
275. Фейертаг В. Б. История джазового исполнительства в России [Текст] / Владимир Борисович Фейертаг. – СПб. : Скифия, 2010. – 304 с.
276. Фейнберг Е. Наука, искусство и религия : философская точка зрения [Текст] / Евгений Львович Фейнберг // Вопросы философии. – М., 1997. – № 7. – С. 54–62.
277. Филипчук М. С. Естрадно-джазова освіта в Україні : проблеми і перспективи [Текст] / Мирослав Степанович Филипчук // Науковий часопис Нац.

пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти : [зб. наук. пр.] / Матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. “Гуманістичні орієнтири мистецької освіти”, 27-29 квітня 2011 р. – Вип. 11 (16). – К. : НПУ, 2011. – С. 37–40.

278. Филипчук М. С. Керівництво естрадним колективом в системі музично-творчої діяльності [Текст] / Мирослав Степанович Филипчук // Вісник Харк. держ. акад. дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство. Архітектура. – [зб. наук. пр.] – Х., 2011. – № 7. – С. 216–218.

279. Философия джаз музыки. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://jazzyart.livejournal.com/6106.html>

280. Фишер А. Н. Гармония в афроамериканском джазе периода стилевой модуляции – от свинга к бибопу [Текст] : дисс. ... канд. искусствоведения : 17.00.02 / Анжелика Николаевна Фишер ; Уральская гос. консерватория им. М. П. Мусоргского. – Екатеринбург, 2004. – 188 с.

281. Флиер А. Массовая культура и ее социальные функции [Текст] / А. Флиер // Общественные науки и современность. – М., 1998. – № 6. – С. 138–148.

282. Фонд сприяння розвитку мистецтв України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://foundart.org.ua/ua/about>

283. Франк С. Л. Духовные основы общества. Введение в социальную философию [Текст] / Семен Людвигович Франк. – М. : Республика, 1992. – 398 с.

284. Фрейдлин М. Искусство – это своеобразное декольте страны / Михаил Фрейдлин. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.pic.com.ua/myhayl-frejdlyn-yskusstvo-eto-svoeobraznoe-dekolte-stranyi.html>

285. Фрейдлин М. «От» и «До», или Импровизация учредителя / Михаил Фрейдлин // Джазовая газета. – 2004, № 25. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://freidlin.com/?p=721>

286. Хижко О. В. Естрадно-джазове музикування у вихованні особистості студента музичного училища [Текст] / Олександр Вікторович Хижко // Духовність

особистості: методологія, теорія і практика : [зб. наук. пр.]. – Луганськ : СЛУ ім. В. Даля, 2004. – Вип. 4. – С. 266–277.

287. Хижко О. В. Естрадно-джазове музикування як засіб розвитку майбутнього викладача музичної школи [Текст] / Олександр Вікторович Хижко // Наукові записки Ніжинського держ. пед. ун-ту ім. М. Гоголя. Серія: Психолого-педагогічні науки : [зб. наук. пр.]. – Ніжин : НДУ, 2008. – № 4. – С. 179–181.

288. Хижко О. В. Формування навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ [Текст] : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 “Теорія та методика музичного навчання” / Олександр Вікторович Хижко ; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – К., 2009. – 23 с.

289. Холопов Ю. Н. О сущности музыки [Текст] / Юрий Николаевич Холопов // SATOR TENET OPERA ROTAS. Юрий Николаевич Холопов и его научная школа (к 70-летию со дня рождения). – М. : МГК, 2003. – С. 6–17.

290. Холопов Ю. Н. О формах постижения музыкального бытия [Текст] / Юрий Николаевич Холопов // Вопросы философии. – М., 1993. – № 4. – С. 106–114.

291. Холопова В. Н. Музыка как вид искусства [Текст] : [учеб. пособие] / Валентина Николаевна Холопова. – СПб.–М. : Лань, 2004. – 4-е изд. – 320 с.

292. Хромушин О. Н. Джазовое сольфеджио. 3-7 классы детской музыкальной школы [Текст] / Олег Николаевич Хромушин. – СПб. : Композитор, 2002. – 55 с.

293. Хромушин О. Н. Джазовые композиции для камерных ансамблей [Текст; Ноты] / Олег Николаевич Хромушин. – СПб. : Союз художников, 2002. – 40 с.

294. Хромушин О. Н. Учебник джазовой импровизации для ДМШ [Текст] / Олег Николаевич Хромушин. – СПб. : Северный олень, 1998. – 44 с.

295. Цалер И. В. Популярная музыка XX века : джаз, блюз, рок, поп, кантри, фолк, электроника, соул [Текст] / Игорь Цалер. – М. : Мир энциклопедий Аванта+Астрель, Полиграфиздат, Кладезь, 2009. – 480 с.

296. Центр комплексных решений МУЗ.БИРЖА. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://vk.com/club83720789>
297. Чекан Ю. Сучасна соціокультурна ситуація і проблеми музичної освіти [Текст] / Ю. Чекан // Українська музика : наук. часопис / [засн. ЛНМА імені М. В. Лисенка ; голов. ред. І. Пилатюк]. – Львів, 2013. – Ч. 3 (9). – С. 41–53.
298. Чередниченко Т. В. Музыка в истории культуры [Текст] : [монография] / Татьяна Васильевна Чередниченко. – Долгопрудный : Аллегро-пресс, 1994. – Изд. 2-е. – 344 с.
299. Черепанин М. В. Естрадный олімп акордеона [Текст] : [монографія] / Мирон Васильович Черепанин, Марина Володимирівна Булда. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2008. – 256 с.
300. Черкасов В. Ф. Музично-педагогічна освіта України на межі двох тисячоліть (1991–2010 рр.) [Текст]: [навч. посіб.] / Володимир Федорович Черкасов. – Кіровоград : Імекс ЛТД, 2011. – 380 с.
301. Чернышов А. Структурные джазовые идиомы в музыке европейской академической традиции / Александр Валерьевич Чернышов // Музыкальная академия. – М., 2008. – № 2. – С. 153–161.
302. Чернов О. А. О легкой музыке. О джазе. О хорошем вкусе [Текст] / О. А. Чернов, М. Г. Бялик. – М.–Л. : Музыка, 1965. – 156 с.
303. Чугунов Ю. М. Гармония в джазе для фортепиано [Текст] : [учеб.-метод. пособие] / Ю. М. Чугунов. – М. : Сов. композитор, 1988. – 152 с.
304. Шак Ф. М. Джаз как социокультурный феномен : на примере американской музыки второй половины XX века [Текст] : автореф. дисс. ... канд. искусствоведения : 17.00.02 “Музыкальное искусство” / Фёдор Михайлович Шак; Ростовская гос. консерватория (академия) им. С. В. Рахманинова. – Ростов-на-Дону, 2008. – 26 с.
305. Шапиро Н. Послушай, что я тебе расскажу : Джазмены об истории джаза [Текст] / Нэт Шапиро, Нэт Хентофф. – М. : Синкопа, 2000. – 432 с.

306. Шапиро Н. Творцы джаза [Текст] / [авт.-сост. : Нэт Шапиро, Нэт Хентофф ; пер. с англ. Ю. Т. Верменич ; примеч. А. С. Беличенко] / Н. Шапиро. – Новосибирск : Сиб. унив. изд-во, 2005. – 392 с.

307. Шахназарова Н. Проблемы музыкальной эстетики в теоретических трудах Стравинского, Шёнберга, Хиндемита [Текст] / Нелли Григорьевна Шахназарова. – М. : Сов. композитор, 1975. – 238 с.

308. Швед М. Б. Освіта і культура як суспільні явища [Текст] / М. Б. Швед, М. С. Швед // Вісник Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка. Серія: педагогічна. – Львів, 2004. – Вип. 18. – С. 3–11.

309. Швед М. Особливості сприйняття сучасної музики : спроба класифікації слухацької аудиторії [Текст] / Михайло Швед // Музикознавчі студії Інституту мистецтв Волинського нац. ун-ту ім. Лесі Українки та НМАУ ім. П. І. Чайковського : [зб. наук. пр.]. – Вип. 3. – Луцьк : РВВ “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2009. – С. 22–36.

310. Швед М. Процеси аккультурації та інкультурації у міжнародних фестивалях сучасної музики в Україні (спроба соціокультурного аналізу) [Текст] / Михайло Швед // Вісник Львівського нац. ун-ту ім. Івана Франка. Серія: мистецтвознавство. – Львів, 2004. – Вип. 4. – С. 150–158.

311. Швед М. Б. Тенденції розвитку міжнародних фестивалів сучасної музики в Україні на новому етапі (1990–2005 рр.) [Текст] : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.01 “Теорія та історія культури” / Михайло Богданович Швед ; Львів. держ. муз. академія ім. М. В. Лисенка. – Л., 2006. – 20 с.

312. Шейко В. М. Культура. Цивілізація. Глобалізація (кінець XIX – початок XXI ст.) [Текст]: [монографія в 2-х т.] / Василь Миколайович Шейко. – Х. : Основа, 2001. – Т. 1. – 518 с.

313. Шеллинг Ф. В. Й. Философия искусства [Текст] / [общ. ред. М. Ф. Овсянникова ; перевод М. С. Попова] / Фридрих Вильгельм Йозеф фон Шеллинг. – М. : Мысль, 1966. – 496 с.

314. Шимон І. Навчіть мене джазу! / Ірина Шимон. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zbruc.eu/node/30215>

315. Широкова Е. А. Музыкальный фестиваль в диалоге культур [Текст] : дисс. ... канд. культурологии : 24.00.01 / Елена Анатольевна Широкова ; Санкт-Петербургский гос. ун-т культуры и искусств. – СПб., 2013. – 171 с.

316. Шнеерсон Г. Эпоха джаза [Текст] / Григорий Михайлович Шнеерсон // Кукаркин А., Бояджиев Г., Шнеерсон Г., Чегодаев А. Кино, театр, музыка, живопись в США / [сост. и ред. С. Николаева]. – М. : Знание, 1964. – С. 273–290.

317. Шопенгауэр А. Основные идеи эстетики [Текст]: [монография] / [пер. А. Фета, Ю. Айхенвальда, Н. Самсонова] / Артур Шопенгауэр // Шопенгауэр А. Избранные произведения / [сост., авт. вступ. ст. и примеч. И. С. Нарский]. – М. : Просвещение, 1992. – С. 413–474.

318. Шульгин Д. Теоретические основы современной гармонии [Текст]: [учеб. пособие для спец. курсов муз. вузов и колледжей] / Дмитрий Шульгин. – М. : Эфинтех, 1994. – 376 с.

319. Юрченко И. Джазовый свинг (явление и проблема) [Текст] : автореф. дисс. ... канд. искусствоведения : 17.00.02 “Музыкальное искусство” / Ирина Викторовна Юрченко; Моск. гос. конс. им. П. И. Чайковского. – М., 2001. – 24 с.

320. Яворский Б. Л. Строение музыкальной речи. Материалы и заметки. [Текст] / Болеслав Леопольдович Яворский. – М., 1908. – Ч. 1-3 – 40 с.

321. Яворська О. “Папа-джаз” на Академічній [Текст] / Оксана Яворська // Поступ. – Львів, 2001. – 20 лип. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://postup.brama.com/010720/110_8_3.html

322. Яковлева-Романенко О. Типологія суспільств як предмет соціальної філософії / Олена Яковлева-Романенко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kibit.com.ua/ru/press/articles/?view=231>

323. Яновська Л. Фестиваль “Віртуози планети” – крок до утвердження Києва як культурної столиці [Текст] / Людмила Яновська // Урядовий Кур’єр. – К., 2010. – 18 лист. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.horowitzv.org/ukr-home/projects/10/201011/uk.html>

Іноземна література

324. Adorno T. The Culture Industry Reconsidered [Текст] / Theodor W. Adorno // The Culture Industry : Selected Essays on Mass Culture, ed. J. M. Bernstein. – Routledge, London, 2001. – P. 98–106.
325. Ake D. Jazz Cultures [Текст] / David Ake. – Berkeley and Los Angeles, California : University of California Press, 2002. – 236 p.
326. Asriel A. Jazz – Analysen und Aspekte [Текст] / Andre Asriel. – Berlin : VEB Lied der Zeit Musikverlag, 1985. – 436 p.
327. Berendt J. Od raga do rocka. Wszystko o jazzie [Текст] / Joachim Ernst Berendt. – Krakow : Polske wydawnictwo muzyczne, 1979. – 540 s.
328. Burbat W. Die Harmonik des Jazz [Текст] / Wolf Burbat. – Bärenreiter, Germany : Deutsche Taschebuch Verlag. – 1988. – 177 s.
329. Florida R. The Rise of the Creative Class. And How It's Transforming Work, Leisure and Everyday Life [Текст] / Richard Florida – Basic Books, 2002 – 430 p. – ISBN 0465024777.
330. Fordham J. Jazz. History. Instruments. Musicians. Recordings [Текст] / John Fordham. – New York : Dorling Kindersley, 1993. – 216 p.
331. Grant R. A. Jazzy Possibilities in Urban Education [Текст] / Rachel A. Grant and Richard Ammon // The Reading Teacher. – Vol. 56, No. 8. – May, 2003. – New Jersey, USA. – P. 745–747.
332. Liebman D. A Chromatic Approach to Jazz Harmony and Melody [Текст] / David Liebman. – Rottenburg : Advance Music, 1991.
333. Mandel H. Future Jazz [Текст] / Howard Mandel. – New York : Oxford University Press, 1999. – 220 p.
334. Mehegan J. Jazz improvisation I : Tonal and Rhythmic Principles [Текст] / John Mehegan. – New York : Watson – Guptill Publications, 1959 – 207 p.
335. Polillo A. Jazz. Geschichte und Persönlichkeiten [Текст] / Arrigo Polillo. – Munich ; Mainz : Atlantis-Musikbuch-Verlag, 2000. – 676 s.

336. Ros Z. P. Urban environment as a factor in the formation of regional centers of jazz festival movement Ukraine [Текст] / Ros Zoriana // Austrian Journal of Humanities and Social Sciences. – Vienna : “East West” Association for Advanced Studies and Higher Education GmbH, 2015. – № 7-8. – P. 7–13.

337. Ros Z. P. The development of the jazz festival movement in Ukraine in the period from 1990 to 2012 [Текст] / Ros Zoriana // 3rd International Scientific and Practical Conference (ISPC) “Science and Society”. Vol. 3, 20-21 March 2103 : [the collection includes]. – London : Berforts Press Ltd., Stevenage , 2013. – P. 327–340.

338. Schuller G. The Swing era : The development of jazz, 1930–1945 [Текст] / Gunther Schuller. – New York ; Oxford : Oxford University Press, 1989. – 919 p.

339. Taylor B. Jazz Piano : A Jazz History [Текст] / Billy Taylor. – Dubuque, Iowa: Wm. C. Brown Co., Pub., 1983. – 264 p.

340. Tirro F. Jazz : A History [Текст]. – 2nd Edition / Frank Tirro. – New York : W. W. Norton & Company, 1993. – 704 p.

341. Tirro F. Constructive Elements in Jazz Improvisation [Текст] / Frank Tirro // Journal of the Amerikan Musicological Society. – 1974. – Vol. 27, No. 2. – P. 285–305.

342. Wilmer V. As Serious as Your Life : The Story of the New Jazz [Текст] / Valerie Wilmer. – London: Serpent’s Tail, 1992. – 296 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Графічне зображення логічних структур щодо форм побутування джазу, динаміки розвитку джазово-фетивального руху в Україні та його змісту.

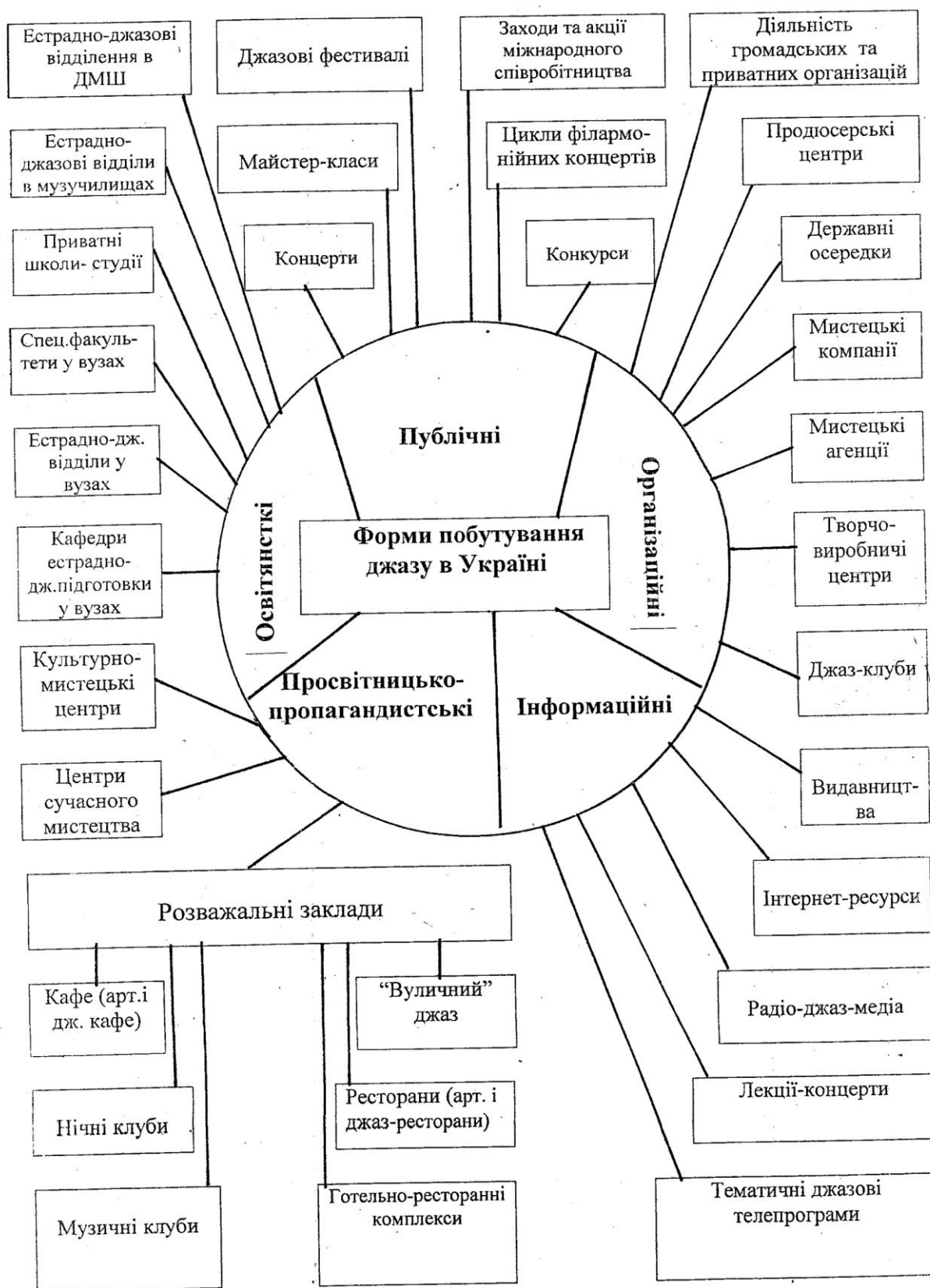
Додаток А.1

Діаграма кількісних показників започаткованих і відновлених джазових фестивалів та джазових проектів в складі митецьких фестивалів в Україні періоду незалежності (1991–2012 рр.)

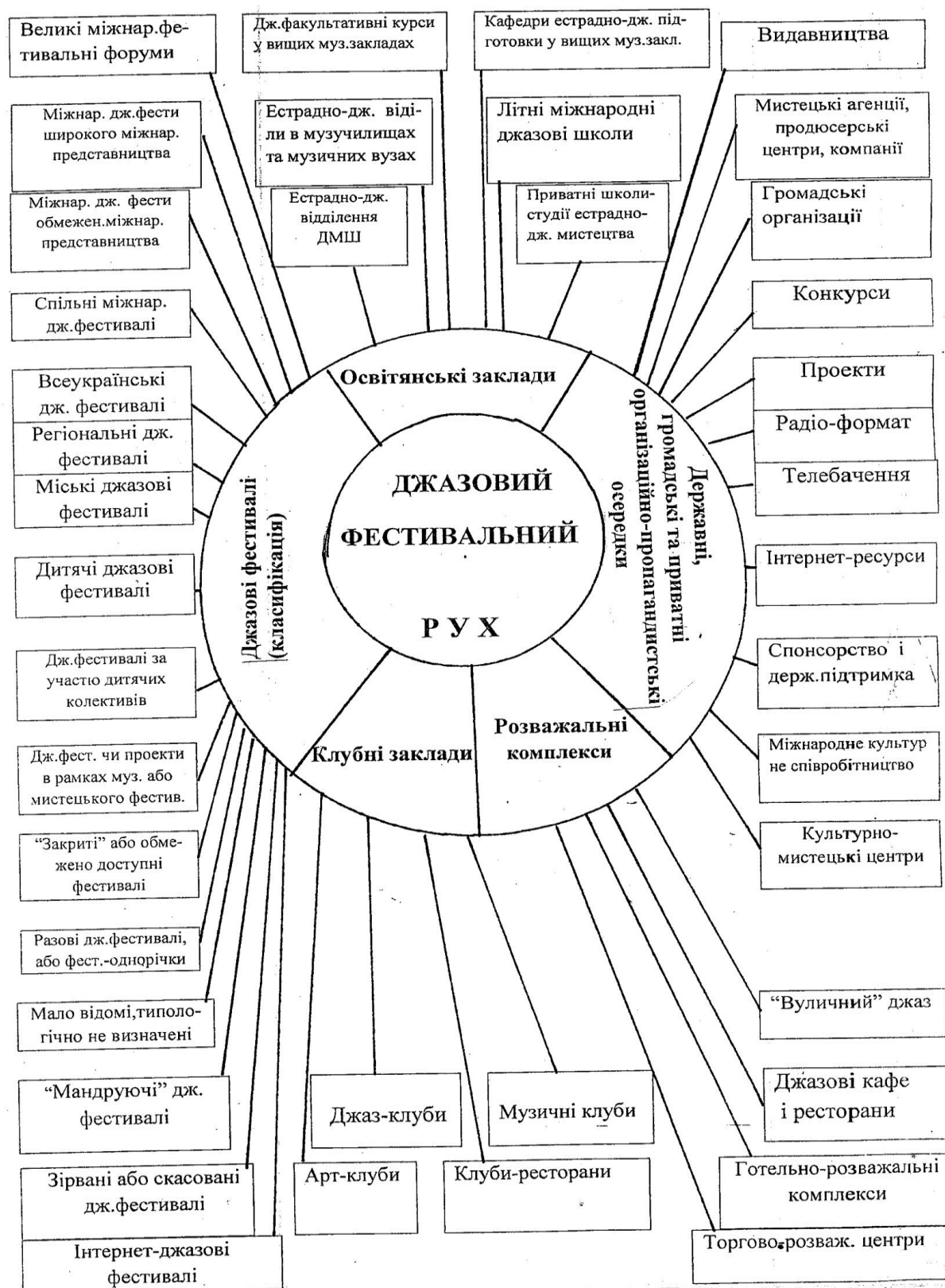

Додаток А.2

Модельна блок-схема форм побутування джазу в Україні

Модельна блок-схема структури змісту категорії “джазово-фестивальний рух”

Додаток Б.

ЗАКони Верховної Ради та ПОСТАНОВИ Міністерства культури України стосовно розвитку культури

Додаток Б.1

НАКАЗ

від 19.08 2005 року (№ 575) “Про утворення та затвердження Положення про Громадську експертну раду з питань джазової музики” при Міністерстві культури і туризму України

Передумова:

“Протягом останнього десятиліття культура в Україні не лише втратила відповідне місце серед пріоритетів державної політики, а й опинилася на периферії державних інтересів, як наслідок, утворився й дедалі збільшувався розрив між „офіційною” культурою, та незалежною, орієнтованою на сучасні потреби культурної діяльності. Розрізнені культурні заходи так і не склалися в єдину програму послідовного культурного розвитку, хоча вона мала стати одним з ключових чинників соціально-економічного розвитку України”.

Дані фрагменти концепції державної політики в галузі культури, як не що інше співпадали з ситуацією що останніми роками відчувалася в сфері джазової музики.

Джаз як важливе явище сучасного мистецтва, як унікальна форма творчого спілкування, як музика, що наповнена високоінтелектуальними та гуманними ідеями, мав бути суттєвим фактором Українського музичного життя і потребував, на наш погляд, професійної підтримки з боку держави. Виходячи з саме таких причин, ініціативною групою фахівців на чолі з музикознавцем, джазовим критиком Петром Полтарєвим, спираючись на положення концепції державної політики в галузі культури на 2005-2007 роки (№ 2460-IV від 03.03.2005 року., пунктів 2.2., 2.3., 2.6., 2.7., 3.7., 3.9., 3.10., та особливо пункту 3.3. “...залучення громадськості до процесів управління та контролю в галузі культури”), було

запроваджено створення першої в історії незалежної України Громадської координаційної ради з питань джазової музики.

Ця ініціатива була викликана не тільки негативними процесами що відбувалися навколо всього процесу розвитку джазового мистецтва в Україні але й суцільними змінами в державній політиці що до культури, які ми відчули останнім часом. Вперше за багато років, склалася унікальна можливість реального впливу на культурний рівень нашого народу. Саме тому наявність громадського органу, який був би спроможним сприяти знищенню ще однієї „білої плями” в українському музичному просторі, набула особливо важливого значення.

Ідею створення Громадської координаційної ради з питань джазової музики було підтримано на самому високому рівні і 19.08 2005 року було видано наказ № 575 “Про утворення та затвердження Положення про Громадську експертну раду з питань джазової музики”.

Головні напрямки діяльності Ради:

1. “Джаз абонемент” – розробка та реалізація циклу філармонійних концертів в столиці та регіонах України з метою пропагування джазу, як мистецтва, що не поступається академічному по всіх категоріях складності та потребує професійного рівня втілення.

2. “Джаз юніор” – заохочення творчої молоді, дітей та підлітків до сучасної джазової музики , підтримка молодіжних джазових формацій в Україні. Пошук та відкриття талановитої молоді. Презентація України на міжнародних юнацьких джазових форумах.

3. “Джаз регіон” – підтримка та всебічне сприяння розвитку джазу в регіонах України, (фестивалів, конкурсів, джазових об’єднань, клубів, колективів, тощо.)

4. “Джаз дипломатія” – участь української джазової еліти в культурних обмінах, днях української культури за кордоном. Створення позитивного іміджу держави засобами мистецтва джазу.

5. “Джаз дебют” – перший міжнародний юнацький джазовий конкурс в Україні.

6. “Джаз медіа” – створення тематичних та просвітницьких телевізійних та радіо програм. Створення спеціального джазового циклу на українському каналі “Культура”. Популяризація джазової музики в медіа-просторі.

7. “Джаз факультет” – підтримка джазової освіти в Україні. Сприяння проведенню майстер-класів джазових музикантів світового рівня. Літні джазові школи. Наукові конференції з проблем джазової музики.

8. „Джаз фест” – всебічна підтримка та започаткування міських національних та міжнародних фестивалів джазової музики.

9. “Джаз транзит” – створення інтернаціональних джазових проектів, сприяння обміну джазовими музикантами, концертні тури українських виконавців по джаз-клубах Європи, США.

10. “Джаз фолк” – експерименти в галузі синтезу української народної музики та джазу. Популяризація українських джазових творів в державі та за кордоном.

11. “Джаз літ” – створення спеціальної літератури з питань джазу (в т. ч. нотної). Доповнення, редакція та перевидання “Української енциклопедії джазу” В. Симоненка. Видання серії CD ілюстрацій до відомого збірника В. Симоненка “Мелодії джазу”. Сприяння в написанні спогадів видатними українськими джазовими музикантами.

12. “Джаз архів” – створення централізованої бібліотеки, нотного зібрання, фонотеки та відеотеки з питань джазу та споріднених жанрів.

13. “Джаз центр” – відкриття Українського джазового концертно-освітнього центру.

14. “Джаз клуб” – сприяння створенню мережі джазових клубів в столиці та великих містах України.

15. “Джаз федерація” – відродження та активне залучення до співпраці Української джазової федерації.

16. “Джаз захист” – соціальний захист джазових музикантів, створення художньої та професійної спілки джазових музикантів.

17. “Джаз портал” – створення спеціального джазового порталу (сайту) з новин та актуальних питань джазової музики в Україні та з за кордону.

18. “Джаз саунд” – створення централізованої системи звукозапису найбільш цікавих джазових проєктів, архівація та випуск CD.

Склад громадської координаційної ради з питань джазової музики:

Полтарєв Петро – голова ради (музикознавець, джазовий критик, радник міністра культури і туризму України з питань джазової, популярної та рок музики, організатор та ведучий джазових проєктів, телевізійних та радіо передач, постійний член журі міжнародних та національних фестивалів джазової музики, директор єдиної в Україні школи джазового та естрадного мистецтва).

Коваленко Євген – заступник голови ради (джазовий музикант. Художній керівник гурту “Кобза”, Народний артист України).

Супрун Олена – заступник голови ради (музикознавець, музичний журналіст, дослідник в галузі джазу, викладач сучасної музики Державної академії керівних кадрів культури і мистецтва).

Коган Олексій – член ради (джазовий радіо-журналіст, ведучий численних джазових концертів та фестивалів).

Гольдштейн Леонід – член ради (джазовий тележурналіст, автор телевізійного проєкту “35 хвилин джазу”, колекціонер-аналітик джазової музики).

Шаріфов Юрій – член ради (музикознавець, композитор, джазовий музикант, автор та ведучий джазових проєктів на Львівському радіо).

Голощاپов Микола – член ради (завідуючий естрадно-джазовим відділенням Одеського державного музичного училища, художній керівник Одеського молодіжного джаз-оркестру).

Полянський Вячеслав – член ради (заслужений діяч мистецтва України, професор КНУКіМ, завідуючий кафедрою джазової музики КДВМУ ім. Р. Глієра, джазовий музикант, композитор, аранжувальник).

Баковський Олег – член ради (президент Луцького джаз-клубу, джазовий музикант, засновник Волинських джазових фестивалів).

Сірій Олександр – член ради (президент та організатор міжнародних джазових фестивалів та конкурсів “До#Дж” , продюсер концертних турів відомих джазових музикантів).

*При формуванні складу членів ради, враховувались не тільки особисті якості претендентів, не тільки їх професійні знання з фаху, не тільки особисті заслуги в пропагуванні та розвитку джазової музики в Україні та за її межами, а в першу чергу, можливість та бажання плідно працювати у складі ради. Останній фактор є вирішальним.

При координаційній раді з питань джазової музики, сформовано інституцію консультантів, зі складу відомих діячів джазової музики, які з різних причин не в змозі працювати в складі ради.

Консультанти :

Тулупко Сергій – директор джазового фестивалю “Дніпрогастроль”, організатор черги міжнародних джазових концертів в м. Києві.

Басюк Віктор – викладач дитячої академії мистецтв, керівник дитячого біг-бенду (м. Київі).

Кріштофовіч Вячеслав – джазовий журналіст, головний редактор музичного журналу “Нота”.

Пашинський Володимир – джазовий музикант, викладач ШДЕМ, керівник юнацького джазового оркестру “Юніор біг- бенд”.

Ізмайлов Енвер – відомий джазовий музикант, автор числених етно-джазових проєктів (м. Симферополь).

Стецюк Ігор – композитор, аранжувальник, викладач кафедри музично-інформаційних технологій НМАУ ім. П. І. Чайковського.

Рада залишає за собою право збільшувати чи зменшувати кількість консультантів залежно від її потреб.

Вся діяльність громадської координаційної ради з питань джазової музики при Міністерстві культури і мистецтв України проводиться згідно до типового положення про громадську раду при центральному органі виконавчої влади.

Для організаційного забезпечення своєї роботи громадська рада утворює робочий орган-секретаріат. Порядок роботи секретаріату визначається громадською радою.

Додаток Б. 2

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

від 13 березня 2012 року N 199

Про Експертну раду Міністерства культури України із розгляду заявок підприємств, установ, організацій та закладів культури, що перебувають у державній власності і віднесені до сфери управління Міністерства культури України, на створення нових вистав, концертних та циркових програм за державним замовленням

Із змінами і доповненнями, внесеними
наказом Міністерства культури України
від 17 травня 2013 року N 424

У межах повноважень, визначених Положенням про Міністерство культури України, затвердженим Указом Президента України від 6 квітня 2011 року N 388/2011, та відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 29 лютого 1996 року N 266 “Про Порядок формування та розміщення державних замовлень на поставку продукції для державних потреб і контролю за їх виконанням” (із змінами) наказую:

1. Затвердити Положення про Експертну раду Міністерства культури України із розгляду заявок підприємств, установ, організацій та закладів культури, що перебувають у державній власності і віднесені до сфери управління Міністерства культури України, на створення нових вистав, концертних та циркових програм за державним замовленням, що додається.

2. Затвердити персональний склад Експертної ради Міністерства культури України із розгляду заявок підприємств, установ, організацій та закладів культури, що перебувають у державній власності і віднесені до сфери управління

Міністерства культури України, на створення нових вистав, концертних та циркових програм за державним замовленням згідно з додатком.

3. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Міністерства культури і туризму України від 17.09.2009 N 757/0/16-09 “Про Експертну раду Міністерства культури і туризму України” із розгляду заявок підприємств, установ, організацій та закладів культури, що знаходяться у державній власності і віднесені до сфери управління Міністерства культури України, на створення нових вистав, концертних та циркових програм за державним замовленням

Додаток Б. 3

ПОЛОЖЕННЯ про Фонд сприяння розвитку мистецтв України

1. Фонд сприяння розвитку мистецтв України (далі – Фонд) є *благодійним* Фондом, утвореним відповідно до Указу Президента України від 8 липня 1994 року N 387 (387/94) з метою надання підтримки закладам, підприємствам і організаціям культури в умовах ринкової економіки, сприяння соціальному захисту творчих працівників та створенню організаційних та економічних засад для розвитку культурно-мистецьких процесів, формування мистецького ринку в Україні.

2. У своїй діяльності Фонд керується Конституцією (888-09), законами України, указами та розпорядженнями Президента України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства України та цим Положенням.

3. Фонд є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунки в установах банків, печатку, штамп і бланки зі своїм найменуванням та символікою, реквізити, необхідні для здійснення діяльності.

4. Основними завданнями Фонду є:

– акумуляція коштів для фінансування культурних програм, розвитку мистецтва, підтримки талантів і починань у сфері культури, розв’язання соціальних проблем творчих працівників;

- надання матеріальної та грошової допомоги професійним творчим працівникам, підтримки престарілим членам творчих спілок, перспективній творчій молоді, здійснення меценатської діяльності у цій сфері;

- фінансування та впровадження програм розвитку культури, здійснення заходів щодо збереження культурної спадщини, відродження традицій народної культури, здійснення функцій депозитарію визначних творів мистецтва, поширення творів мистецтва, підвищення культурного рівня та естетичного виховання громадян тощо;

- здійснення розширеного відтворення коштів Фонду на основі принципів самофінансування.

5. Відповідно до своїх завдань Фонд:

- організовує збір благодійних пожертвувань і внесків від фізичних та юридичних осіб України та іноземних держав;

- визначає порядок використання коштів Фонду і забезпечує контроль за їх цільовим використанням;

- здійснює відтворення коштів Фонду шляхом заснування, участі у заснуванні суб'єктів підприємницької діяльності, вкладення коштів у цінні папери;

- організовує проведення благодійних заходів (вечорів, аукціонів, ярмарків, рекламно-інформаційних заходів тощо);

- створює у разі потреби філіали і представництва;

- співпрацює з іншими благодійними фондами, бере участь у діяльності відповідних міжнародних організацій та фондів, сприяє створенню центрів української культури за кордоном, здійснює зовнішньоекономічну діяльність відповідно до законодавства України;

- здійснює закупівлю спеціального обладнання для закладів, підприємств, організацій і установ культури; музичних інструментів, допоміжних матеріалів і засобів для здійснення індивідуальної художньої творчості; інших матеріалів для здійснення професійної творчої та культурно-освітньої діяльності;

- фінансує розвиток наукових досліджень з проблем мистецтва;

- організовує навчання талановитої молоді, засновує та виплачує стипендії Фонду обдарованим учням і студентам мистецьких закладів, організовує їх стажування у провідних центрах світової культури;

- надає допомогу митцям у популяризації їх творів, організації виставок, експозицій, гастрольної діяльності, створює банк даних творів мистецтва, сховище творів мистецтва;

- здійснює матеріальну та грошову допомогу творчим працівникам, які її потребують, та постійну фінансову підтримку після досягнення ними похилого віку, засновує та виплачує пенсії Фонду;

- засновує та присуджує почесні премії Фонду;

- інформує громадськість про свою діяльність;

- займається іншою діяльністю, що не суперечить чинному законодавству України.

6. У власності Фонду можуть бути рухоме та нерухоме майно та кошти, у тому числі в іноземній валюті, необхідні для здійснення його діяльності згідно з цим Положенням.

Фонд є власником коштів та іншого майна, переданого йому членами, пожертвованого фізичними та юридичними особами, майна, придбаного за рахунок власних коштів, у результаті господарської та іншої підприємницької діяльності створених ним суб'єктів підприємницької діяльності, а також набутого на інших підставах, не заборонених законом.

7. Кошти Фонду формуються за рахунок:

- внесків членів Фонду;

- добровільних внесків фізичних та юридичних осіб;

- кредитів та інших позик;

- доходів від підприємницької діяльності Фонду та створюваних ним суб'єктів підприємницької діяльності;

- інших надходжень, не заборонених законодавством України.

8. Фонд є єдиним розпорядником своїх коштів.

Кошти Фонду використовуються для реалізації завдань, передбачених цим Положенням.

9. Фонд відповідає за своїми зобов'язаннями всіма належними йому майном та коштами.

Фонд не відповідає за зобов'язаннями своїх членів та пожертвувачів, а їх внески не повертаються. Члени Фонду не відповідають за зобов'язаннями Фонду.

10. Членом Фонду може бути фізична або юридична особа України або іноземної держави, яка підтримує цілі та завдання Фонду і зробила значний грошовий або майновий внесок до Фонду та виявила бажання брати участь у здійсненні його завдань.

Член Фонду бере участь у діяльності Фонду, популяризує ідеї Фонду, уживає заходів до розвитку в Україні культурно-мистецьких процесів.

Член Фонду може вийти з Фонду за власною ініціативою.

Член Фонду може бути виключеним із Фонду, якщо він не бере участі у діяльності Фонду.

Питання прийняття до членів Фонду, виходу, виключення з Фонду вирішує рада Фонду.

11. Почесним членом Фонду може бути громадянин України, іноземний громадянин з провідних фахівців різних галузей соціальної сфери, економіки, який зробив значний внесок у розвиток мистецтва та культури в Україні.

Кандидатури почесних членів Фонду добирає рада Фонду, і в разі згоди особи рада Фонду обирає її почесним членом Фонду.

Почесні члени Фонду залучаються до здійснення експертизи проектів планів заходів, програм Фонду, виступають керівниками, кураторами програм, заходів, здійснюваних під егідою Фонду.

12. Один раз на два роки проводяться збори (конференції) членів та почесних членів Фонду.

Збори заслуховують інформацію голови ради Фонду про діяльність Фонду, роботу його керівних органів, ревізійної комісії Фонду, виробляють рекомендації щодо дальшої діяльності Фонду.

13. Протектором Фонду є президент Фонду, якого обирає рада Фонду строком на п'ять років з видатних політичних діячів, діячів культури та мистецтва.

Президент Фонду:

- визначає основні напрямки діяльності Фонду;
- є куратором діяльності почесних членів Фонду;
- головує на загальних зборах членів Фонду, співголовує на засіданнях ради Фонду;
- представляє Фонд у відносинах з державними органами України та іноземних держав, міжнародними організаціями та фондами.

14. Вищою посадовою особою Фонду є голова ради Фонду, якого обирає рада Фонду зі свого складу строком на п'ять років.

Голова ради Фонду:

- здійснює загальне керівництво діяльністю Фонду;
- затверджує первинний склад ради Фонду, очолює діяльність ради Фонду;
- розглядає та затверджує річні звіти про діяльність Фонду;
- затверджує кошториси цільових програм Фонду;
- створює дирекцію Фонду, яка є його виконавчим і розпорядчим органом, затверджує положення про дирекцію Фонду, контролює її діяльність, призначає генерального керуючого Фондом;
- затверджує зразки печатки, штампа, бланків, символіки Фонду.

15. Вищим керівним органом Фонду є рада Фонду, первинний склад якої затверджує голова ради Фонду. Надалі рада Фонду щорічно переглядає свій склад, виключає та обирає членів ради Фонду.

Рада Фонду:

- вирішує питання про прийом до членів Фонду, вихід, виключення з Фонду;
- добирає кандидатури та обирає почесних членів Фонду;
- обирає президента, голову ради Фонду;
- затверджує перспективні плани роботи Фонду;

- розпоряджається майном та коштами Фонду. Рада Фонду може делегувати виконання цього повноваження голові ради Фонду, генеральному керуючому Фондом;

- затверджує положення про почесні премії Фонду, присуджує почесні премії Фонду, затверджує положення про порядок виплати стипендій та пенсій Фонду;

- обирає ревізійну комісію, затверджує положення про неї, заслуховує та затверджує звіти ревізійної комісії;

- приймає рішення про саморозпуск або реорганізацію Фонду, створює ліквідаційну комісію.

Організаційною формою роботи ради Фонду є засідання, які проводять у міру необхідності, але не рідше як один раз на квартал.

Засідання ради Фонду є правочинним за наявності не менше двох третин її членів. Рішення приймаються більшістю голосів присутніх; рішення про обрання президента, голови ради Фонду, виключення та обрання членів ради Фонду приймаються двома третинами голосів.

16. Для організаційного забезпечення діяльності Фонду створюється дирекція Фонду, яку очолює генеральний керуючий.

Генеральний керуючий забезпечує вирішення всіх питань поточної діяльності Фонду, підписує фінансові документи Фонду, виконує інші повноваження, делеговані йому радою Фонду.

17. Контроль за фінансовою та господарською діяльністю Фонду здійснюють ревізійна комісія Фонду та незалежна аудиторська організація.

18. Фонд веде оперативний та бухгалтерський облік, статистичну звітність, реєструється в органах державної податкової інспекції.

19. Припинення діяльності Фонду може бути здійснено шляхом реорганізації або ліквідації в установленому порядку.

20. Ліквідацію Фонду здійснює ліквідаційна комісія. З моменту призначення ліквідаційної комісії до неї переходять усі повноваження щодо управління

Фондом. Ліквідаційна комісія оцінює майно та кошти Фонду, складає ліквідаційний баланс і доводить його до відома ради Фонду.

21. У разі ліквідації Фонду майно та кошти, що залишаються після задоволення вимог усіх кредиторів, використовуються на благодійні цілі.

(http://www.uazakon.com/documents/date_5q/pg_irckwk.htm)

Отже, **мета** фонду: а) надання інформаційної консультаційної підтримки навчальним закладам мистецького спрямування та культурним організаціям; б) сприяння соціальному захисту творчих працівників; в) створення організаційних та економічних засад для розвитку культурно-мистецьких процесів, формування мистецького ринку в Україні [268]. Фонд сплачує щомісячні стипендії (понад 70 людей): ветеранам українського мистецтва, кращим вихованцям мистецьких навчальних закладів, подання яких здійснюють творчі спілки та науково-педагогічні ради навчальних закладів тощо.

У 1998 р. на загальному засіданні засновників Фонду було прийнято рішення про необхідність перереєстрації, і, будучи Благодійним фондом місцевого підпорядкування, у 1999 р. він був зареєстрований Управлінням юстиції м. Києва (свідоцтво №0375-99). Діяльність організації орієнтована на здійснення культурно-мистецьких благодійних ініціатив та проектів у сфері візуально-перформативних мистецтв, довгострокових освітніх програм підтримки студентства та української творчої спільноти, організації художніх експозицій для українських митців та європейських художників, фотографів, фахівців у сфері музичного виконавства, театральних діячів тощо.

УКАЗ

президента України про Фонд сприяння розвитку мистецтв України

(Указ втратив чинність на підставі Указу Президента

N 888/2000 (888/2000) від 14.07.2000)

Про Положення про Фонд сприяння розвитку мистецтв України

Відповідно до Указу Президента України від 8 липня 1994 року N 387 “Про Фонд сприяння розвитку мистецтв України” (387/94)

п о с т а н о в л я ю:

1. Затвердити Положення про Фонд сприяння розвитку мистецтв України (додається).

2. Цей Указ набирає чинності з дня його підписання.

Президент України

м. Київ, 28 липня 1994 року. N 414/94

ЗАТВЕРДЖЕНО

Указом Президента України від 28 липня 1994 року N 414/94

Додаток Б. 4

ЗАКОН УКРАЇНИ ПРО КУЛЬТУРУ

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 24, ст.168)

{Із змінами, внесеними згідно із Законами

№ 4731-VI від 17.05.2012, ВВР, 2013, № 15, ст.98

№ 5029-VI від 03.07.2012, ВВР, 2013, № 23, ст.218

№ 5461-VI від 16.10.2012, ВВР, 2014, № 5, ст.62

№ 1166-VII від 27.03.2014, ВВР, 2014, № 20-21, ст.745

№ 76-VIII від 28.12.2014}

Цей Закон визначає правові засади діяльності у сфері культури, регулює суспільні відносини, пов'язані із створенням, використанням, розповсюдженням, збереженням культурної спадщини та культурних цінностей, і спрямований на забезпечення доступу до них.

Розділ I

Загальні положення

Стаття 1. Визначення термінів

1. У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

1) базова мережа закладів культури – комплекс підприємств, установ, організацій і закладів культури державної та комунальної форми власності, діяльність яких спрямована на створення умов для забезпечення розвитку творчості людини, збирання, збереження, використання і поширення інформації про матеріальні та духовні культурні цінності, наукові розробки, а також на забезпечення цілісності культурного простору України, доступності національного культурного надбання, дотримання прав громадян у сфері культури;

2) вітчизняний (національний) культурний продукт – культурні блага і культурні цінності, створені (надані) вітчизняним виробником;

3) грант – фінансові ресурси, що надаються на безповоротній основі суб'єкту, який провадить діяльність у сфері культури, для реалізації культурно-мистецького проекту;

4) діяльність у сфері культури (культурна діяльність) – творча, господарська, наукова, бібліотечна, інформаційна, музейна, освітня, культурно-дозвіллева та розважальна діяльність, спрямована на створення, тиражування, розповсюдження, демонстрування, популяризацію, збереження і використання культурних благ та культурних цінностей для задоволення культурних потреб громадян;

5) заклад культури – юридична особа, основною діяльністю якої є діяльність у сфері культури, або структурний підрозділ юридичної особи, функції якого полягають у провадженні діяльності у сфері культури;

6) культура – сукупність матеріального і духовного надбання певної людської спільноти (етносу, нації), нагромадженого, закріпленого і збагаченого протягом тривалого періоду, що передається від покоління до покоління, включає всі види мистецтва, культурну спадщину, культурні цінності, науку, освіту та відображає рівень розвитку цієї спільноти;

7) культурний простір України – сфера, в якій відповідно до законодавства провадиться культурна діяльність та задовольняються культурні, інформаційні та дозвілlevі потреби громадян, що охоплює, зокрема, радіо і телебачення, періодичні

друковані видання та книговидавничу продукцію, ринок культурних благ, а також культурно-мистецьке середовище;

8) культурні блага – товари та послуги, що виробляються в процесі провадження діяльності у сфері культури для задоволення культурних потреб громадян (книги, художні альбоми, аудіовізуальні твори та їх демонстрування, аудіопродукція (музичні звукозаписи), твори та документи на новітніх носіях інформації, вироби художніх промислів, театральні та циркові вистави, концерти, культурно-освітні послуги тощо);

9) культурно-мистецька громадськість – митці та працівники закладів культури, інші працівники, об'єднані в професійні творчі спілки, національно-культурні товариства;

10) культурно-мистецька освіта – спеціальна освіта у сфері культури і мистецтва;

11) культурно-мистецький проект – форма культурної діяльності з визначеними метою і строком реалізації (досягнення мети), а також цільовим фінансуванням згідно з кошторисом (бюджетом);

12) мистецтво – творча художня діяльність у сферах: літератури, архітектури, скульптури, живопису, графіки, декоративно-вжиткового мистецтва, музики, танцю, театру, кіно та інші види діяльності людини, що відображають дійсність у художніх образах;

13) мистецьке аматорство – непрофесійна творча діяльність окремих осіб або колективів, що не є для них основним заняттям і не має на меті отримання доходів;

14) національне культурне надбання – сукупність унікальних культурних цінностей, об'єктів культурної спадщини, що мають виняткове історичне значення для формування культурного простору України;

15) національно-культурна державна цільова програма – програма, спрямована на створення сприятливих умов національно-культурного розвитку, збереження національно-культурної спадщини, задоволення інтелектуальних та духовних потреб людини, та цільова регіональна програма у сфері культури, що

передбачають вирішення питань, пов'язаних з діяльністю та розвитком базової мережі закладів культури всіх рівнів або відповідного рівня, а також реалізацію культурно-мистецьких проєктів і здійснення державними та недержавними закладами культури заходів, що фінансуються з державного та/або місцевих бюджетів;

16) нематеріальна культурна спадщина – звичаї, форми показу та вираження, знання, навички, що передаються від покоління до покоління, постійно відтворюються спільнотами та групами під впливом їхнього досвіду, оточення, взаємодії з природою, історії та формують у них почуття самотності та наступності, сприяючи таким чином повазі до культурного розмаїття і творчості людини;

17) об'єкти культурного призначення – цілісні майнові комплекси клубних закладів (клубів, будинків культури, палаців культури тощо), парків культури та відпочинку, бібліотек, музеїв, архівів історико-культурних заповідників, театральних закладів (театрів, філармоній, концертних організацій, музичних колективів, ансамблів тощо), кінотеатрів, інших закладів культури; пам'ятки культурної спадщини, предмети колекцій, зібрання, фонди, будівлі, споруди культурного призначення та інші культурні цінності;

18) працівник культури (працівник у сфері культури) – професійний творчий працівник або працівник закладу культури чи інша фізична особа, яка провадить діяльність у сфері культури;

19) професійний творчий працівник – особа, яка провадить творчу діяльність на професійній основі, результатом якої є створення або інтерпретація творів у сфері культури та мистецтва, публічно представляє такі твори на виставках, шляхом публікації, сценічного виконання, кіно-, теле-, відеопоказу тощо та/або є членом творчої спілки, та/або має державні нагороди за діяльність у сфері культури та мистецтва;

20) суб'єкти діяльності у сфері культури – фізичні та юридичні особи, що провадять культурну діяльність або реалізують владні повноваження у сфері культури;

21) творча діяльність – індивідуальна чи колективна творчість, результатом якої є створення або інтерпретація творів, що мають культурну цінність.

Термін “культурні цінності” застосовується у значенні, визначеному Законом України “Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей”.

Стаття 2. Законодавство України про культуру

1. Законодавство України про культуру складається з Конституції України, цього Закону та інших законів, що регламентують діяльність у сфері культури, міжнародних договорів з питань культури, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України, та інших нормативно-правових актів.

2. Законодавство України про культуру регулює:

1) діяльність у сфері:

– художньої літератури, кінематографії, театрального, музичного, хореографічного, пластичного, образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва, архітектури, фотомистецтва, дизайну;

– нематеріальної культурної спадщини, в тому числі народної культури (фольклор, традиції, звичаї і обряди, діалекти і говірки, народні художні промисли та ремесла, історична топоніміка тощо);

– національного культурного надбання, в тому числі культурної спадщини;

– музейної справи, колекціонування;

– архівної справи;

– бібліотечної справи;

– книговидання, створення видавничої продукції, її розповсюдження і використання;

– створення і розповсюдження фонограмної та аудіовізуальної продукції;

– художньо-естетичної освіти, спеціальної культурно-мистецької освіти, позашкільної освіти сфери культури, педагогічної діяльності у закладах освіти сфери культури;

– наукових досліджень у сфері культури;

– міжнародних культурних зв’язків, а також переміщення культурних цінностей через державний кордон;

- виробництва матеріалів та обладнання, необхідних для збереження, створення і використання культурних цінностей та культурної спадщини;

2) іншу діяльність, основною метою якої є створення, збереження, розповсюдження і використання культурних цінностей, культурної спадщини та культурних благ.

3. Законодавство України про культуру має на меті:

- забезпечення реалізації і захист конституційних прав громадян України у сфері культури – створення правових гарантій для вільного провадження культурної діяльності, свободи творчості, доступу до культурних цінностей, культурної спадщини та інформації про них;

- збереження і примноження національного культурного надбання;

- врегулювання відносин суб'єктів діяльності у сфері культури щодо інтелектуальної власності у сфері культури, забезпечення реалізації та захист авторського права і суміжних прав;

- визначення пріоритетів державної політики у сфері культури, форм, підстав, умов та порядку надання державної підтримки культури, гарантій невтручання держави у творчі процеси, механізму впливу громадськості на формування і реалізацію державної політики у сфері культури.

4. Відносини у сфері культури, що стосуються охорони та використання об'єктів інтелектуальної власності, врегульовуються законодавством про інтелектуальну власність з урахуванням положень цього Закону.

Стаття 3. Основні засади державної політики у сфері культури.

1. Основними засадами державної політики у сфері культури є:

- визнання культури одним з основних факторів самобутності Українського народу – громадян України всіх національностей (далі – Український народ);

- сприяння створенню єдиного культурного простору України, збереженню цілісності культури;

- захист і збереження культурної спадщини як основи національної культури, турбота про розвиток культури;

- сприяння утвердженню гуманістичних ідей, високих моральних засад у суспільному житті;
- забезпечення свободи творчості, захист прав інтелектуальної власності, авторського права і суміжних прав;
- гарантування прав громадян у сфері культури;
- створення умов для творчого розвитку особистості, підвищення культурного рівня, естетичного виховання громадян, доступності освіти у сфері культури для дітей та юнацтва, задоволення культурних потреб Українського народу, розвитку закладів культури незалежно від форми власності, залучення до сфери культури інвестицій, коштів від надання платних послуг, благодійництва, інших не заборонених законодавством джерел;
- сприяння діяльності професійних творчих спілок та громадських організацій у сфері культури, активному функціонуванню державної мови в культурному просторі України, доступу громадян до культурних благ;
- визначення естетичного виховання дітей та юнацтва пріоритетом розвитку культури;
- забезпечення діяльності базової мережі закладів культури, закладів освіти сфери культури;
- підтримка діяльності у сфері культури, пов'язаної з виготовленням і розповсюдженням електронних та друкованих засобів масової інформації, аудіо- та аудіовізуальної продукції, розробленням комп'ютерних технологій та підвищенням їх потенціалу для розширення доступу та залучення громадськості до діяльності у сфері культури тощо;
- пропагування української національної культури у всій її різноманітності за кордоном та світового культурного надбання в Україні;
- підтримка вітчизняного виробника у сфері культури;
- забезпечення розвитку міжнародного культурного співробітництва;
- створення страхового фонду документації про культурні цінності та документів на об'єкти культурної спадщини.

Стаття 4. Пріоритети державної політики у сфері культури.

1. Пріоритети державної політики у сфері культури визначаються:

– програмами Президента України, щорічним посланням Президента України до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України та програмами діяльності Кабінету Міністрів України, в яких обов'язково враховуються аспекти розвитку культури;

{Абзац другий частини першої статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом № 4731-VI від 17.05.2012}

– державними цільовими програмами у сфері культури, що розробляються і затверджуються згідно із законодавством.

2. Держава у пріоритетному порядку створює умови для:

– розвитку культури української нації, корінних народів та національних меншин України;

– збереження, відтворення та охорони історичного середовища;

– естетичного виховання громадян, передусім дітей та юнацтва;

– розширення культурної інфраструктури села.

Стаття 5. Мова у сфері культури.

1. Застосування мов у сфері культури гарантується Конституцією України та визначається статтею 23 Закону України “Про засади державної мовної політики”.

2. Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування державної мови у сфері культури, гарантує вільне використання мов усіх національних меншин України.

{Стаття 5 в редакції Закону № 5029-VI від 03.07.2012}

Розділ II

Права і обов'язки у сфері культури

Стаття 6. Права громадян у сфері культури

1. Громадяни мають право на:

– свободу творчості;

- вільний вибір виду діяльності у сфері культури, засобів і сфер застосування творчих здібностей, самостійне розпорядження своїм твором;
- провадження творчої діяльності самостійно або з використанням будь-яких форм посередництва;
- створення закладів культури недержавної форми власності різних напрямів діяльності та організаційно-правових форм;
- об'єднання у творчі спілки, національно-культурні товариства, центри, фонди, асоціації, інші громадські організації у сфері культури;
- збереження, розвиток, пропагування культурної, мовної самобутності, традицій, звичаїв та обрядів;
- захист прав інтелектуальної власності, зокрема авторського права і суміжних прав;
- доступ до культурних цінностей, культурної спадщини і культурних благ;
- здобуття культурно-мистецької освіти;
- інші права, встановлені законодавством.

Стаття 7. Свобода творчості.

1. Держава гарантує свободу творчості, вільний вибір діяльності у сфері культури.

Право людини провадити творчу діяльність може реалізовуватися і на професійній, і на аматорській основі.

Держава сприяє творчій діяльності митців і творчих спілок.

2. Втручання у творчий процес і здійснення цензури у творчій діяльності не допускаються.

Стаття 8. Право на доступ до культурних цінностей та культурних благ.

1. Громадяни мають право на доступ до культурних цінностей та культурних благ.

Право на доступ до культурних цінностей реалізується шляхом утримання або надання закладам культури державної підтримки з державного та місцевих бюджетів для забезпечення їх функціонування та доступності їх послуг для різних категорій населення.

2. Діти дошкільного віку, учні, студенти, пенсіонери, інваліди мають право на відвідування державних та комунальних закладів культури, позашкільних закладів освіти галузі культури на пільгових умовах, передбачених законодавством.

3. Громадяни мають право на доступ до культурних цінностей шляхом:

- користування документами Національного архівного фонду України або їх копіями;
- ознайомлення з музейними колекціями, що належать до державної частини Музейного фонду України;
- користування фондами бібліотек, що належать до Державного бібліотечного фонду України.

4. Порядок доступу до Національного архівного фонду України, Музейного фонду України, Державного бібліотечного фонду України, фільмофонду визначається законодавством.

Стаття 9. Право на утворення закладів культури

1. Юридичні та фізичні особи мають право створювати заклади культури з метою провадження діяльності у сфері культури самостійно або з використанням будь-яких форм посередництва у цій сфері у визначеному законодавством порядку.

2. Заклади культури можуть створюватися:

- центральними органами виконавчої влади;
- органами влади Автономної Республіки Крим;
- місцевими органами виконавчої влади;
- органами місцевого самоврядування;
- творчими спілками, громадськими організаціями, іншими об'єднаннями громадян;
- юридичними та фізичними особами, у тому числі іноземними.

3. В Україні гарантується можливість утворення різних за формою власності та видами діяльності у сфері культури закладів культури – театрів, концертних організацій, філармоній, культурних центрів, продюсерських агентств, професійних мистецьких колективів, кіностудій, кіно-, відеопрокатних закладів,

видавництв, музеїв, архівів, заповідників, художніх галерей (виставок), бібліотек, клубних закладів, навчальних закладів культури і мистецтва, початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (шкіл естетичного виховання) та студій, кінотеатрів, цирків, парків культури та відпочинку, архітектурних, дизайнерських, рекламних, реставраційних центрів і майстерень тощо.

4. Законодавчими актами можуть визначатися особливості утворення окремих закладів культури.

Стаття 10. Права громадян України всіх національностей у сфері культури.

1. Держава створює умови для культурного розвитку громадян України всіх національностей, сприяє залученню їх до спільного процесу створення культурних цінностей.

2. Громадяни України будь-якої національності мають право зберігати, розвивати і пропагувати свою культуру, мову, традиції, звичаї та обряди, утворювати національно-культурні товариства, центри, заклади культури та провадити будь-яку іншу діяльність у сфері культури, що не суперечить законодавству.

Стаття 11. Обов'язки у сфері культури

1. Фізичні та юридичні особи зобов'язані:

- дотримуватися вимог законодавства щодо провадження діяльності у сфері культури;
- дбати про збереження народних традицій і примноження національного культурного надбання, сприяти охороні культурної спадщини;
- поважати культуру, мову, традиції, звичаї та обряди Українського народу;
- піклуватися про естетичне виховання і культурний розвиток дітей, прилучення їх до цінностей вітчизняної та світової культури.

Розділ III

Діяльність у сфері культури

Стаття 12. Види і суб'єкти діяльності у сфері культури.

1. До основних видів діяльності у сфері культури належать:

- створення, виконання, тиражування, розповсюдження, демонстрування (публічний показ і публічне сповіщення) та популяризація творів літератури і мистецтва;

- створення, збереження, охорона, використання та популяризація національного культурного надбання;

- проведення наукових досліджень у сфері культури, літературна і художня критика, кінокритика;

- організація відпочинку і дозвілля громадян.

2. Суб'єктами діяльності у сфері культури є:

- держава в особі уповноважених органів виконавчої влади;

- територіальні громади в особі органів місцевого самоврядування;

- професійні творчі працівники;

- наукові працівники, зокрема, музейних, бібліотечних закладів, історико-культурних заповідників, архівних установ;

- педагогічні працівники закладів освіти сфери культури;

- митці, які працюють на засадах мистецького аматорства;

- працівники культури;

- заклади культури, а також підприємства, установи та організації всіх форм власності, статuti (положення) яких передбачають провадження діяльності у сфері культури;

- окремі громадяни, об'єднання громадян, які провадять діяльність у сфері культури.

Стаття 13. Сприяння створенню єдиного культурного простору України, збереженню цілісності культури.

1. Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування під час підготовки пропозицій щодо формування та здійснення державної політики у сфері культури повинні враховувати необхідність створення єдиного культурного простору України та збереження цілісності культури.

2. Центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері охорони культурної спадщини та інші

центральні і місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування в межах своїх повноважень вживають заходів для забезпечення охорони об'єктів культурної спадщини на території України.

{Частина друга статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

3. Центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері вивезення, ввезення і повернення культурних цінностей, інші органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування в межах своїх повноважень здійснюють цілеспрямовану політику щодо повернення незаконно вивезених з території України культурних цінностей та забезпечення охорони культурних цінностей і об'єктів культурної спадщини, які є власністю України і перебувають на території інших країн.

{Частина третя статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

Стаття 14. Підтримка вітчизняних виробників у сфері культури.

1. Підтримка вітчизняних виробників у сфері культури здійснюється відповідно до законодавства шляхом:

- створення сприятливого режиму оподаткування та надання державою фінансової підтримки для виробництва і розповсюдження книг, фільмів та інших видів культурного продукту українською мовою в Україні та за кордоном;

- встановлення квот демонстрування та розповсюдження вітчизняного україномовного культурного продукту на телебаченні, радіо, у кіно- та відеомережі.

Стаття 15. Розповсюдження та популяризація творів літератури і мистецтва.

1. Заклади та працівники культури вільно розповсюджують та популяризують з дотриманням вимог законодавства твори літератури і мистецтва, самостійно визначають репертуар, програми, зміст і форми гастрольно-концертної, виставкової, бібліотечно-інформаційної та іншої діяльності у сфері культури.

Стаття 16. Збереження культурної спадщини, культурних цінностей та культурних благ.

1. Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування забезпечують:

- збереження культурних цінностей на території України, охорону культурної спадщини, захист історичного середовища;

- збереження Музейного фонду України, Державного бібліотечного фонду України, Національного архівного фонду України, фільмофонду, їх постійне поповнення сучасними творами мистецтва, продукцією вітчизняного книговидавництва, кінематографа, аудіовиробництва;

- функціонування і розвиток мережі музеїв, архівів, бібліотек, початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (шкіл естетичного виховання та студій), клубів, кінотеатрів, кіно-, відеопрокатних підприємств, об'єднань, заповідників, реставраційних закладів державної та комунальної власності;

- збереження нематеріальної культурної спадщини, в тому числі традиційної народної культури, мов, діалектів і говірок, фольклору, традицій, звичаїв і обрядів, народних художніх промислів та ремесел, історичних топонімів тощо.

2. Забороняється вилучення друкованих видань, вихідних матеріалів фільмів та фонограм, інших мистецьких і літературних творів, документів, пам'яток з бібліотечних, музейних, архівних фондів, фільмофонду, знищення культурних цінностей з ідеологічних чи політичних міркувань.

3. Унікальні культурні цінності, що мають виняткове історичне, художнє, наукове та інше культурне значення для формування вітчизняного культурного простору і визначають внесок Українського народу у всесвітню культурну спадщину, визнаються об'єктами національного культурного надбання і включаються до Державного реєстру національного культурного надбання. Порядок включення до зазначеного реєстру та порядок ведення обліку об'єктів національного культурного надбання визначаються Кабінетом Міністрів України.

4. Документи на об'єкти культурної спадщини та інформація про культурні цінності підлягають збереженню шляхом створення страхового фонду документації.

5. Перелік об'єктів нематеріальної культурної спадщини складає центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтв.

{Статтю 16 доповнено частиною п'ятою згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

Стаття 17. Професійна творча діяльність.

1. Держава створює умови для провадження професійної творчої діяльності у сфері літератури, театрального, музичного, хореографічного, циркового, образотворчого і декоративно-ужиткового мистецтва, музейної справи, архітектури, кінематографії, журналістики, інформаційної, дизайнерської, науково-дослідної, реставраційної та іншої діяльності, спрямованої на розвиток культури.

2. Суб'єктами професійної творчої діяльності на індивідуальній і колективній основі є професійні творчі працівники, колективи та творчі спілки.

3. Статус професійного творчого працівника, правові засади професійної творчої діяльності визначаються цим Законом, іншими нормативно-правовими актами.

Стаття 18. Сприяння мистецькому аматорству та організації дозвілля громадян.

1. З метою задоволення потреби громадян у мистецькому аматорстві, створення умов для їх дозвілля органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування формують базову мережу закладів культури (клубних закладів, культурних центрів, парків культури та відпочинку, центрів народної творчості тощо), засоби масової інформації і надають їм фінансову підтримку, а також сприяють створенню недержавних закладів культури, клубів, мистецьких аматорських об'єднань, гуртків, студій за інтересами та провадженню ними діяльності.

Стаття 19. Особливості створення, діяльності та ліквідації закладів культури

1. Заклади культури різних організаційно-правових форм господарювання і власності створюються і провадять діяльність відповідно до законодавства.

Заклади культури провадять діяльність за видами, визначеними частиною першою статті 12 цього Закону, відповідно до цілей, передбачених їх статутами (положеннями).

Основним видом діяльності закладу культури є діяльність у сфері культури, передбачена статтею 12 цього Закону.

Заклади культури можуть одночасно з основною діяльністю провадити іншу господарську діяльність і одержувати від неї доходи, якщо інше не встановлено законом і така діяльність відповідає меті, з якою вони створені. Доходи, одержані від цієї діяльності, оподатковуються на загальних підставах згідно із законодавством.

2. Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування сприяють діяльності неприбуткових закладів культури.

Для неприбуткових закладів культури, закладів освіти сфери культури, а також фізичних та юридичних осіб, які надають благодійну допомогу неприбутковим закладам культури, створюється сприятливий режим оподаткування, передбачений податковим законодавством.

3. Створення чи припинення, у тому числі ліквідація, закладів культури здійснюється в порядку, визначеному законодавством.

Стаття 20. Особливості провадження інвестиційної та інноваційної діяльності, проведення приватизації у сфері культури

1. Держава забезпечує створення умов для провадження інвестиційної та інноваційної діяльності у сфері культури.

Юридичним і фізичним особам гарантується дотримання їхніх прав і законних інтересів під час провадження інвестиційної та інноваційної діяльності на об'єктах культурного призначення.

2. Кошти, що надійшли від приватизації об'єктів культурного призначення, у тому числі об'єктів незавершеного будівництва, державної власності, зараховуються в повному обсязі до Державного бюджету України, а комунальної власності – до відповідних місцевих бюджетів.

Кошти, отримані від приватизації об'єктів культурного призначення, що є об'єктами незавершеного будівництва, розподіляються згідно із Законом України “Про особливості приватизації об'єктів незавершеного будівництва”.

3. Не підлягають приватизації:

- архіви (архівні установи), об'єкти культури, мистецтва, у тому числі виняткової історичної, художньої, наукової чи іншої культурної цінності, що занесені чи підлягають занесенню до Державного реєстру національного культурного надбання, а також об'єкти архітектури, меморіальні комплекси, заповідники, парки тощо загальнодержавного значення;

- об'єкти культури, що належать до майнових комплексів установ Національної академії наук України;

- пам'ятки, включені до переліку пам'яток, що не підлягають приватизації;

- пам'ятки археології;

- архіви та документи з них;

- пам'ятки державної частини Музейного фонду України (музейні предмети, музейні колекції та музейні зібрання);

- документи Державного бібліотечного фонду України;

- вихідні матеріали та фільмокопії, що зберігаються у фільмофонді;

- заклади культури, що забезпечують державні соціальні нормативи у сфері обслуговування населення закладами культури;

- заклади освіти сфери культури.

4. Забороняється виселення закладів культури (театрів, філармоній, бібліотек, музеїв, архівів, художніх галерей (виставок), кінотеатрів, позашкільних закладів естетичного виховання і дозвілля дітей та юнацтва, клубних закладів тощо) з приміщень без надання їм іншого рівноцінного приміщення.

5. Не можуть бути предметом застави об'єкти права державної та комунальної власності, що занесені або підлягають занесенню до Державного реєстру національного культурного надбання.

Стаття 21. Особливості трудових відносин та працевлаштування в закладах культури.

1. Керівники закладів культури призначаються на посаду шляхом укладення з ними трудового договору (контракту). Укладення контракту регулюється виключно законами України.

Формування кадрового складу (художнього та артистичного, крім технічного персоналу) закладів культури здійснюється на конкурсній основі. За результатами конкурсу укладається трудовий договір у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Перелік посад керівників структурних підрозділів, фахівців, працівників, які забезпечують і безпосередньо виконують творчі функції, визначається Кабінетом Міністрів України.

Розділ IV

Базова мережа закладів культури

Стаття 22. Призначення та функціонування базової мережі закладів культури

1. Базова мережа закладів культури формується з метою:

- забезпечення розвитку сфери культури, всіх жанрів і видів мистецтва, а також цілісності національної культури;
- дотримання прав громадян України у сфері культури, забезпечення доступності національного культурного надбання, культурних благ та мистецької творчості шляхом дотримання державних соціальних нормативів у сфері обслуговування закладами культури.

2. Базова мережа закладів культури формується органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування згідно до положення “Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії” в порядку, визначеному

Кабінетом Міністрів України. Існуючі заклади культури та заклади освіти сфери культури автоматично включаються до базової мережі.

3. Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування під час формування та забезпечення функціонування базової мережі закладів культури керуються державними соціальними нормативами у сфері обслуговування закладами культури, передбаченими Законом України, і виключення закладів культури з базової мережі можливе лише за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтв.

{Частина третя статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

4. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтв, визначає перспективи та напрями розвитку і зміст спеціальної освіти у сферах культури і мистецтв.

{Статтю 22 доповнено частиною четвертою згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

Стаття 23. Рівні базової мережі закладів культури.

1. До базової мережі закладів культури загальнодержавного рівня належать державні, у тому числі національні (бібліотеки, музеї, архіви, галереї, заповідники, цирки, театри, філармонії, музичні колективи і ансамблі, культурно-інформаційні та культурно-просвітницькі центри, навчальні заклади культури і мистецтва, кіностудії, художні галереї, виставки національного (загальнодержавного) значення тощо), заклади культури.

2. До базової мережі закладів культури місцевого рівня належать комунальні заклади культури (бібліотеки, музеї, галереї, заповідники, виставкові зали, театри, філармонії, концертні організації, мистецькі колективи, кінотеатри, кіновідеопрокатні підприємства, об'єднання, палаци і будинки культури, інші клубні заклади, заклади освіти сфери культури, початкові спеціалізовані мистецькі навчальні заклади (школи естетичного виховання та студії), парки культури та відпочинку тощо).

Стаття 24. Переліки закладів культури базової мережі.

1. На підставі державних соціальних нормативів забезпечення населення закладами культури і культурними послугами центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтв затверджує перелік закладів культури базової мережі загальнодержавного рівня. Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування затверджують переліки закладів культури базової мережі місцевого рівня.

{Стаття 24 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

Стаття 25. Національні та академічні заклади культури.

1. Статус національного закладу (установи) України може бути надано декільком закладам (установам) культури залежно від їх кількості у відповідній групі (театри, філармонії, бібліотеки, музеї, галереї, заповідники, цирки, музичні колективи і ансамблі, кіностудії).

Порядок надання закладу культури статусу національного та академічного визначається законодавством.

2. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтв, порушує в установленому порядку клопотання про надання закладам (установам) культури статусу національного закладу, надає статус академічного закладу професійним творчим колективам.

{Статтю 25 доповнено частиною другою згідно із Законом № 5461-VI від 16.10.2012}

Розділ V

Фінансування і забезпечення господарської діяльності закладів культури

Стаття 26. Витрати на утримання закладів культури.

1. Витратами на утримання закладів культури є:
— кошти державного та місцевих бюджетів;

- кошти, що надходять від господарської діяльності, надання платних послуг;
- гранти, благодійні внески, добровільні пожертвування фізичних і юридичних осіб, у тому числі іноземних;
- інші не заборонені законодавством джерела.

2. Заклади культури загальнодержавного та місцевого рівня базової мережі залежно від форми власності утримуються або отримують фінансову підтримку відповідно за рахунок коштів Державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим, інших місцевих бюджетів, а також коштів установ, організацій, громадян та їх об'єднань.

Приватні заклади культури фінансуються їх засновниками.

Стаття 27. Додаткова фінансова підтримка діяльності у сфері культури.

1. З метою залучення додаткових фінансових ресурсів для розвитку культури держава створює сприятливий режим оподаткування фізичним та юридичним особам, які спрямовують свої кошти на розвиток культури. Механізм податкового заохочення підтримки діяльності у сфері культури визначається податковим законодавством України.

Стаття 28. Забезпечення господарської діяльності закладів культури.

1. Держава сприяє:
- забезпеченню закладів культури, закладів освіти сфери культури будівлями, спорудами, приміщеннями, збудованими за спеціальними проектами, або іншими упорядженими приміщеннями, що відповідають потребам закладу культури;
 - створенню виробничої бази з випуску спеціального обладнання для закладів культури, музичних інструментів, техніки для атракціонів, допоміжних матеріалів і засобів для індивідуальної художньої творчості, а також розвитку мережі спеціалізованих виробництв.

Розділ VI

Соціальні гарантії працівників у сфері культури

Стаття 29. Оплата і стимулювання праці працівників у сфері культури.

1. Оплата праці у сфері культури має забезпечувати створення належних матеріальних умов для ефективної самостійної творчої діяльності працівника, підвищення престижності професії, сприяти підвищенню його кваліфікації, стимулювати залучення талановитої молоді до діяльності у сфері культури.

Заробітна плата працівника у сфері культури, педагогічного працівника закладу освіти сфери культури складається з посадового окладу (тарифної ставки), надбавки за почесне звання, доплат за науковий ступінь, вислугу років залежно від стажу роботи в державних і комунальних закладах культури, закладах освіти сфери культури, інших надбавок та доплат, премій, винагород за творчу діяльність, передбачених законодавством.

Умови оплати праці працівників у сфері культури державних і комунальних закладів культури, закладів освіти сфери культури визначаються Кабінетом Міністрів України.

{Частина перша статті 29 набирає чинності з 1 січня 2011 року - див. п. 1 розділу X “Прикінцеві положення” цього Закону}

2. Працівникам у сфері культури, які працюють у державних і комунальних закладах культури, держава забезпечує:

- роботу на повну тарифну ставку;
- створення належних умов праці, її оплату;
- правовий, соціальний, професійний захист;
- призначення і виплату пенсій відповідно до законодавства;
- інші гарантії, встановлені законом.

{Частина друга статті 29 набирає чинності з 1 січня 2012 року - див. п. 1 розділу X “Прикінцеві положення” цього Закону}

3. Працівники у сфері культури, педагогічні працівники закладів освіти сфери культури, які працюють у державних і комунальних закладах культури, мають право на допомогу для оздоровлення під час надання щорічної відпустки у розмірі посадового окладу, а також на матеріальну допомогу для вирішення соціально-побутових питань та доплату за вислугу років у розмірах і порядку, що встановлюються Кабінетом Міністрів України.

{Частина третя статті 29 набирає чинності з 1 січня 2013 року - див. п. 1 розділу X “Прикінцеві положення” цього Закону}

4. Працівники державних і комунальних закладів культури, педагогічні працівники закладів освіти сфери культури, які працюють у сільській місцевості та селищах міського типу, а також пенсіонери, які раніше працювали в державних та комунальних закладах культури, закладах освіти сфери культури у таких населених пунктах і проживають у них, мають право на безоплатне отримання у власність земельної ділянки відповідно до законодавства.

5. Працівникам державних і комунальних закладів культури, педагогічним працівникам закладів освіти сфери культури, які працюють у сільській місцевості та селищах міського типу, а також пенсіонерам, які раніше працювали в державних та комунальних закладах культури, закладах освіти сфери культури у таких населених пунктах і проживають у них, держава забезпечує відповідно до законодавства безоплатне користування житлом з опаленням і освітленням у межах установлених норм.

Пільги на безплатне користування житлом з опаленням та освітленням надаються за умови, якщо розмір середньомісячного сукупного доходу сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

{Частину п'яту статті 29 доповнено абзацом другим згідно із Законом № 1166-VII від 27.03.2014; в редакції Закону № 76-VIII від 28.12.2014}

Стаття 30. Пенсійне забезпечення та соціальний захист працівників сфери культури.

1. Держава забезпечує працівникам сфери культури призначення та виплату пенсії відповідно до законодавства.

Розділ VII

Участь громадськості у розвитку сфери культури

Стаття 31. Участь громадськості у реалізації державної політики у сфері культури.

1. Громадські організації (професійні спілки, творчі спілки, товариства, фонди, асоціації тощо) беруть участь у реалізації державної політики у сфері культури відповідно до законодавства.

2. Громадські організації мають право самостійно та на договірній основі утворювати благодійні організації для фінансування культурних програм розвитку літератури та мистецтва, підтримки талантів і творчих починань у сфері культури, розв'язання соціальних і побутових проблем професійних творчих працівників.

Стаття 32. Співпраця державних органів та культурно-мистецької громадськості

1. З метою представлення та захисту інтересів професійних творчих працівників і аматорів держава залучає представників культурно-мистецької громадськості до участі в підготовці проектів нормативно-правових актів, презентації України в різних сферах міжнародного культурного життя, забезпечує надання інформації, необхідної для виконання завдань, визначених статутами (положеннями) закладів культури.

Розділ VIII

Міжнародні культурні зв'язки

Стаття 33. Державне сприяння міжнародному культурному співробітництву.

1. Держава сприяє міжнародному культурному обміну, співробітництву закладів культури, професійних творчих працівників, працівників культури України із зарубіжними партнерами.

2. Заклади культури незалежно від підпорядкування, форми власності та організаційно-правової форми, професійні творчі працівники, окремі громадяни мають право самостійно укладати договори (контракти) з іноземними фізичними та юридичними особами про форми співробітництва у сфері культури, брати участь у роботі відповідних міжнародних організацій та фондів, провадити зовнішньоекономічну діяльність у сфері культури відповідно до законодавства.

Стаття 34. Розвиток національної культури за межами України.

1. Держава піклується про задоволення національно-культурних потреб українців, які проживають за межами України, зокрема шляхом сприяння проведенню культурно-мистецьких заходів за кордоном, відкриттю та діяльності українських національних культурних центрів та національних освітніх закладів в інших країнах.

Розділ IX

Відповідальність за порушення законодавства про культуру

Стаття 35. Відповідальність за порушення законодавства про культуру

1. Особи, винні у порушенні законодавства про культуру, несуть дисциплінарну, цивільну, адміністративну та кримінальну відповідальність відповідно до законодавства.

Розділ X

Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування, крім частини першої статті 29, яка набирає чинності з 1 січня 2011 року, частини другої статті 29, яка набирає чинності з 1 січня 2012 року, та частини третьої статті 29, яка набирає чинності з 1 січня 2013 року. Установити, що до набрання чинності частинами першою - третьою статті 29 цього Закону діють умови оплати праці, передбачені законодавством. До приведення законів, інших нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом вони діють у частині, що не суперечить цьому Закону.

2. Абзаци другий та четвертий статті 1 Закону України “Про професійних творчих працівників та творчі спілки” (Відомості Верховної Ради України, 1997 р., № 52, ст. 312) викласти у такій редакції: “професійний творчий працівник - особа, яка провадить творчу діяльність на професійній основі, результатом якої є створення або інтерпретація творів у сфері культури та мистецтва, публічно представляє такі твори на виставках, шляхом публікації, сценічного виконання, кіно-, теле-, відеопоказу тощо та/або є членом творчої спілки, та/або має державні нагороди за діяльність у сфері культури і мистецтва”; “творча діяльність –

індивідуальна чи колективна творчість, результатом якої є створення або інтерпретація творів, що мають культурну цінність”.

3. Визнати такими, що втратили чинність: Основи законодавства України про культуру (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 21, ст. 294 із наступними змінами);

м. Київ

14 грудня 2010 року

№ 2778-VI

Додаток Б. 5

ПОЛОЖЕННЯ

про порядок проведення моніторингу виконання культурно-мистецьких програм (реалізації проектів, заходів)

I. Загальні положення

1.1. Це Положення визначає механізм організації та проведення моніторингу виконання культурно-мистецьких програм (реалізації проектів, заходів) (далі – програми), розроблених громадськими організаціями та творчими спілками (далі – моніторинг), які мають всеукраїнський статус, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка за рахунок асигнувань, передбачених Міністерству культури України у Державному бюджеті України за відповідними бюджетними програмами.

1.2. Для розгляду конкурсних пропозицій та проведення моніторингу виконання програм Міністерство культури України (далі - Мінкультури України) утворює конкурсну комісію. З метою проведення моніторингу конкурсна комісія може залучати представників Мінкультури України, місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Мінкультури України.

1.3. Моніторинг реалізації програми передбачає аналіз ефективності шляхів досягнення поставленої мети, завдань, напрямів використання бюджетних коштів, результативних показників та інших характеристик бюджетної програми

відповідно до бюджетних призначень, встановлених законодавством на відповідний бюджетний період, на основі яких здійснюються контроль за цільовим та ефективним використанням бюджетних коштів і аналіз виконання бюджетної програми.

1.4. Основними завданнями моніторингу є:

- об’єктивність оброблення інформації про хід виконання програми;
- оперативність доведення до Мінкультури України результатів моніторингу.

1.5. Моніторинг проводиться шляхом:

- збору даних, що забезпечують отримання результатів моніторингу;
- аналізу отриманих в процесі моніторингу даних;
- підготовки звіту за результатами моніторингу.

1.6. У випадку, якщо програма громадських організацій, творчих спілок складається з декількох заходів і має тривалий період реалізації (від 5-ти до 9-ти місяців), конкурсною комісією здійснюється моніторинг окремих заходів у рамках програми.

II. Критерії здійснення моніторингу

2.1. Моніторинг реалізації програм здійснюється щокварталу. На основі моніторингу визначаються причини неефективного чи недостатньо ефективного виконання бюджетної програми та пропонуються заходи, необхідні для поліпшення організації виконання.

2.2. Моніторинг виконання програми проводиться за такими показниками:

- обсяг бюджетних коштів, витрачених на виконання програми;
- досягнення в результаті виконання програми цілей і завдань, визначених для кожного етапу виконання (реалізації);
- відповідність результативних показників виконання програми запланованим результативним показникам;
- повнота охоплення цільової аудиторії в рамках виконання програми;
- рівень заінтересованості та задоволеності потреб цільової аудиторії в результаті діяльності, що провадиться в рамках виконання програми.

III. Результати моніторингу

3.1. Результати моніторингу враховуються конкурсною комісією під час проведення конкурсу на наступний рік. У випадку виявлення значних відхилень у ході реалізації програми у поточному році результати моніторингу враховуються під час встановлення обсягу фінансування програми.

У випадку виявлення невідповідності заходів, що проводяться, із заходами, зазначеними у програмі, конкурсна комісія негайно інформує Мінкультури України в установленому порядку.

3.2. Мінкультури України готує у місячний строк після надходження підсумкового звіту громадської організації, творчої спілки підсумковий висновок за результатами моніторингу виконання програми.

3.3. Мінкультури України оприлюднює підсумковий висновок за результатами моніторингу разом із підсумковим звітом громадської організації, творчої спілки на власному офіційному веб-сайті та надсилає відповідні матеріали Секретаріатові Кабінету Міністрів України для розміщення на урядовому веб-сайті “Громадянське суспільство і влада”.

Директор Департаменту формування державної
політики у сфері культури, мистецтв та освіти

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

07.06.2012 № 584

Про затвердження положення про порядок проведення моніторингу виконання культурно-мистецьких програм (реалізації проектів, заходів)

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2011 року № 1049 “Про затвердження Порядку проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених громадськими організаціями та творчими

спілками, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка”
НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Положення про порядок проведення моніторингу виконання культурно-мистецьких програм (реалізації проектів, заходів), що додається.

2. Департаменту формування державної політики у сфері культури, мистецтв та освіти (Л. П. Гомольська):

– забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України;

– оприлюднити цей наказ на офіційному веб-сайті Міністерства культури України.

3. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра культури України Т. Г. Кохана.

Міністр

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства культури України

07.06.2012 № 584

Додаток Б. 6

ПОРЯДОК
проведення конкурсною комісією Міністерства культури
України перевірки достовірності інформації, наведеної в конкурсній
пропозиції, що подається громадською організацією, творчою
спількою

I. Загальні положення

1.1. Цей відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2011 року № 1049 ”Про затвердження Порядку проведення конкурсу з визначення

програм (проектів, заходів), розроблених громадськими організаціями та творчими спілками, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка” і визначає механізм здійснення конкурсною комісією Міністерства культури України перевірки достовірності інформації, наведеної в конкурсній пропозиції, що подається громадською організацією, творчою спілкою, які мають всеукраїнський статус, для виконання культурно-мистецьких програм (реалізації проектів, заходів) за рахунок асигнувань, передбачених Міністерству культури України у Державному бюджеті України за відповідними бюджетними програмами.

Конкурсна комісія утворюється Міністерством культури України для розгляду конкурсних пропозицій та проведення моніторингу виконання культурно-мистецьких програм (реалізації проектів, заходів).

1.2. Терміни, що вживаються у цьому Порядку, застосовуються в значеннях, наведених у Порядку проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених громадськими організаціями та творчими спілками, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2011 року № 1049.

1.3. Конкурс проводиться у два етапи. На першому етапі конкурсна комісія у разі потреби може прийняти рішення про проведення перевірки достовірності інформації, наведеної в конкурсній пропозиції.

II. Організація проведення перевірки

2.1. Перевірка достовірності інформації, наведеної в конкурсній пропозиції (далі – перевірка), проводиться конкурсною комісією у разі прийняття відповідного рішення із зазначеного питання.

2.2. Перевірка проводиться шляхом надсилання письмового запиту громадській організації чи творчій спілці. Письмовий запит повинен містити посилання на рішення конкурсної комісії щодо проведення перевірки, інформацію щодо підстави проведення перевірки, строк її проведення, а також запит щодо надання необхідних документів та інших матеріалів, що підтверджують достовірність інформації, наведеної в конкурсній пропозиції, та строк їх надання.

Строк проведення перевірки не повинен перевищувати 15 робочих днів.

2.3. Предметом перевірки може бути лише інформація, що наведена в конкурсній пропозиції громадської організації чи творчої спілки.

Комісія не має права вимагати додаткову інформацію, яка не стосується конкурсної пропозиції.

2.4. Громадська організація, творча спілка під час проведення перевірки повинна надати членам конкурсної комісії на їх письмовий запит повну, точну та достовірну інформацію, пояснення, зауваження або заперечення.

2.5. Члени конкурсної комісії повинні повно, об'єктивно та неупереджено здійснювати перевірку документів та матеріалів, наданих згідно з письмовим запитом.

III. Рішення конкурсної комісії

3.1. За результатами проведеної перевірки конкурсна комісія приймає відповідне рішення, що оформляється протоколом.

3.2. У разі коли надані конкурсній комісії на її запит документи та матеріали підтверджують достовірність інформації, що міститься у конкурсній пропозиції, конкурсна комісія приймає рішення про допущення громадської організації, творчої спілки до участі у другому етапі конкурсу.

3.3. У разі коли надані документи та матеріали не підтверджують достовірності інформації, наведеної у конкурсній пропозиції, у разі ненадання громадською організацією, творчою спілкою визначених у письмовому запиті конкурсної комісії необхідних документів та матеріалів, а також якщо вони надійшли з порушенням встановленого для їх надання строку, конкурсна комісія приймає рішення про недопущення такої громадської організації, творчої спілки до участі у другому етапі конкурсу.

3.4. Рішення конкурсної комісії може бути оскаржене громадською організацією, творчою спілкою у встановленому законодавством порядку.

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

07.05.2012 № 459

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 25 травня 2012 р. за № 824/21136

**Про затвердження Порядку проведення конкурсною комісією
Міністерства культури України перевірки достовірності інформації,
наведеної в конкурсній пропозиції, що подається громадською
організацією, творчою спілкою**

На виконання пункту 14 Порядку проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених громадськими організаціями та творчими спілками, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2011 року № 1049, НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Порядок проведення конкурсною комісією Міністерства культури України перевірки достовірності інформації, наведеної в конкурсній пропозиції, що подається громадською організацією, творчою спілкою, що додається.

2. Департаменту формування державної політики у сфері культури, мистецтв та освіти (Л. П. Гомольська):

– забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України;

– оприлюднити цей наказ на офіційному веб-сайті Міністерства культури України.

3. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра культури України Т. Г. Кохана.

Міністр

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства культури України 07.05.2012 № 459

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України

25 травня 2012 р. за № 824/21136

ПОРЯДОК організації та проведення гастрольних заходів

1. Цей Порядок визначає основні вимоги до організації та проведення гастрольних заходів на території України.

2. У цьому Порядку терміни вживаються у значенні, наведеному в Законі України “Про гастрольні заходи в Україні” (1115-15).

3. Гастрольні заходи проводяться організаторами на підставі договорів, укладених відповідно до закону з гастролерами, власниками (уповноваженими ними органами чи особами) стаціонарних сценічних майданчиків та іншими підприємствами, установами та організаціями.

Координацію діяльності, пов’язаної з організацією та проведенням гастрольних заходів на відповідній території, здійснюють Міністерство культури Автономної Республіки Крим, Головне управління культури і мистецтв Київської міської держадміністрації, управління культури обласних та Севастопольської міської держадміністрацій, відділи культури районних, районних у містах Києві та Севастополі держадміністрацій.

4. З метою забезпечення доступності для населення усіх видів послуг у сфері культури, упорядкування організації та проведення гастрольних заходів Міністерство культури Автономної Республіки Крим, Головне управління культури і мистецтв Київської міської держадміністрації, управління культури обласних та Севастопольської міської держадміністрацій ведуть облік гастрольних заходів, що проводяться на відповідній території, шляхом внесення їх до банку даних гастрольних заходів (далі – орган, що веде облік).

5. Для внесення гастрольного заходу до банку даних організатор не пізніше ніж за 10 днів у разі проведення заходу, розрахованого на аудиторію до 1000 глядачів, і не пізніше ніж за місяць у разі проведення заходу, розрахованого на аудиторію більше ніж 1000 глядачів, подає відповідному органу, що веде облік, заявку на проведення гастрольного заходу, якій зазначаються адреса

(місцезнаходження) організатора гастрольного заходу, назва, час і місце його проведення.

До заявки додаються:

- копії статутних документів (для юридичних осіб) та свідоцтва про державну реєстрацію, засвідчені в установленому порядку;
- програма гастрольного заходу з визначенням його статусу (міжнародний, всеукраїнський, обласний тощо), формату (фестиваль, концерт, вистава тощо), мови (мов), якою (якими) буде супроводжуватися захід, переліку виконавців і творів.

6. Орган, що веде облік, протягом трьох днів після подання відповідно до пункту 5 цього Порядку заявки видає організатору свідоцтво про проведення гастрольного заходу за формою, що затверджується Мінкультури.

Проведення гастрольних заходів без свідоцтва не дозволяється.

7. У видачі свідоцтва про проведення гастрольного заходу може бути відмовлено у разі, коли:

- статутними документами організатора гастрольного заходу не передбачено провадження діяльності, пов'язаної з організацією та проведенням гастрольних заходів;
- заявка не відповідає вимогам пункту 5 цього Порядку або містить завідомо неправдиву інформацію;
- гастрольний захід проводиться з порушенням вимог, установлених Законом України “Про гастрольні заходи в Україні” (1115-15) та іншими актами законодавства, щодо заборони пропаганди порнографії, культу насильства і жорстокості, виробництва та вживання наркотиків і психотропних речовин.

Відмова у видачі свідоцтва про проведення гастрольного заходу може бути оскаржена в установленому порядку.

8. Порядок оформлення та видачі свідоцтва про проведення гастрольного заходу визначається Мінкультури.

9. У разі втрати свідоцтва про проведення гастрольного заходу організаторові заходу за письмовим зверненням видається його дублікат.

10. Мінкультури на підставі відомостей, що подаються Міністерством культури Автономної Республіки Крим, Головним управлінням культури і мистецтв Київської міської держадміністрації, управліннями культури обласних та Севастопольської міської держадміністрацій, формує Єдиний банк даних гастрольних заходів, що проводяться в Україні.

Порядок подання Міністерством культури Автономної Республіки Крим, Головним управлінням культури і мистецтв Київської міської держадміністрації, управліннями культури обласних та Севастопольської міської держадміністрацій відомостей для ведення Єдиного банку даних гастрольних заходів, що проводяться в Україні, визначається Мінкультури.

11. У рекламних матеріалах щодо проведення гастрольного заходу в обов'язковому порядку зазначаються найменування організатора заходу, його номер телефону та адреса (місцезнаходження), ім'я (назва) гастролерів, а також надаються відомості про використання фонограм та інша інформація з дотриманням вимог законодавства про рекламу та захист прав споживачів.

12. Гастрольні заходи проводяться на стаціонарних сценічних майданчиках або у спеціально відведених місцях за умови дотримання норм і правил експлуатації споруд, інженерних систем та систем оповіщення, санітарно-гігієнічного режиму приміщень і територій, норм готовності засобів пожежогасіння, а також охорони громадського порядку під час проведення гастрольного заходу та дотримання інших вимог щодо безпеки учасників і глядачів гастрольного заходу.

13. Організатори гастрольних заходів, гастролери, підприємства, установи та організації, залучені до організації та проведення гастрольних заходів, а також власники (уповноважені ним органи чи особи) стаціонарних сценічних майданчиків у межах своїх повноважень забезпечують дотримання вимог законодавства про культуру, авторські та суміжні права, захист прав споживачів.

14. При проведенні гастрольних заходів не допускаються заклики до захоплення влади, насильницької зміни конституційного ладу і цілісності держави,

розпалювання національної, класової, соціальної, релігійної та іншої ворожнечі, пропаганди війни, тероризму та екстремізму.

15. Міністерство культури Автономної Республіки Крим, Головне управління культури і мистецтв Київської міської держадміністрації, управління культури обласних та Севастопольської міської держадміністрацій подають Мінкультури до 10 числа місяця, що настає за звітним, узагальнену інформацію про проведення гастрольних заходів на відповідній території в установленому ним порядку.

16. Контроль за організацією та проведенням гастрольних заходів здійснюють органи виконавчої влади в межах своїх повноважень відповідно до законодавства.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

П О С Т А Н О В А

від 15 січня 2004 р. N 35. Київ

Про затвердження Порядку організації та проведення гастрольних заходів

Відповідно до статті 2 Закону України “Про гастрольні заходи в Україні” (1115-15) Кабінет міністрів України п о с т а н о в л я є:

Затвердити Порядок організації та проведення гастрольних заходів (додається).

Прем'єр-міністр України

ЗАТВЕРДЖЕНО постановою Кабінету Міністрів України від 15 січня 2004 р. N 35

Додаток В

Центри культури і мистецтв у вищих навчальних закладах

Культурно-мистецькі центри Академії праці і соціальних відносин (АПСВ) (м. Київ) та Сумського державного університету спрямовують свою діяльність на збереження і примноження кращих культурних традицій університетів та розвитку сучасних напрямів мистецтва. У гуртках, творчих майстернях, мистецьких студіях та клубах за інтересами студенти та школярі мають змогу не тільки розкрити свої таланти, але й під керівництвом професіоналів здобути навички виконавської майстерності, розвинути творчі здібності та отримати знання у галузі вокального, музичного, хореографічного, театрального, кіно- та фотомистецтва.

Діяльність Культурно-мистецьких центрів Києво-могилянської та Острозькій Академіях спрямована на збереження найкращих мистецьких традицій даних закладів, на представлення українського і презентацію зарубіжного класичного й сучасного мистецтва.

В Культурно-мистецькому центрі Київського національного університету технологій та дизайну (КНУТД) студенти мають змогу навчатись вокальному мистецтву у вокальному ансамблі “Smile” (художній керівник В. Фурман), що став переможцем міського конкурсу самодіяльного мистецтва серед ВНЗ м. Києва і який є учасником багатьох фестивалів та конкурсів мистецтв. В репертуарі ансамблю українські народні, духовні, сучасні, авторські, естрадні пісні, твори світової джазової класики, а також популярні хіти різних країн світу.

Центр культури та мистецтв Європейського університету (2000 р.), в якому студенти у вокальних студіях “Овації” та “Овації +” вивчають вокально-пісенний репертуар кращих українських композиторів та звертаються до народної пісні у сучасних джазових обробках. Учасники студій неодноразово були переможцями вокальних конкурсів та міжнародних фестивалів. Разом з Асоціацією навчальних закладів України приватної форми власності Центр проводить Міжнародний фестиваль студентської художньої творчості “Барви осені” до Міжнародного Дня студента та Всеукраїнський фестиваль “Весняна хвиля”, приурочений Всесвітньому дню поезії та Міжнародному дню театру тощо.

Додаток Д

Просвітницько-пропагандистські осередки джазового мистецтва в Україні

Додаток Д. 1

Громадська організація “Мистецька ліга”

Громадська організація “Мистецька ліга” створена в Києві у вересні 2009 році. Головною метою “Мистецької ліги” є популяризація високої музики, образотворчого мистецтва, якісної літератури та відеопродукції. Культурні традиції України та світу безцінні. Вони мають колосальний вплив на світогляд людства. За 3 роки існування організації створено чимало щорічних мистецьких акцій та унікальних концертів за участі відомих джазових музикантів, маестро академічного напрямку і талановитих молодих виконавців. Серед основних проектів “Мистецької ліги” можна назвати наступні:

– **“Зимові джазові зустрічі” пам’яті Євгенія Дергунова.** Кожну зиму у Великій концертній залі єдиної в Україні Школи джазового та естрадного мистецтва проходить традиційний всеукраїнський фестиваль, присвячений одному з основоположників професійного українського джазу, піаністу, аранжувальнику, композитору, педагогу – Євгену Олексійовичу Дергунову. “Зимові джазові зустрічі” мають статус однієї з головних джазових подій року у Києві, адже імениті музиканти, не дивлячись на щільність своїх концертних графіків, відкладають усі свої справи і збираються порадувати численну публіку вшануванням пам’яті Маестро. У фестивальных концертах беруть участь “ManSound”, Енвер Ізмайлов, Володимир Соляник, Наталія Лебедева, Дмитро Олександров, “Схід Сайд”, київський квартет саксофоністів та багато інших відомих у джазі імен;

– **Всеукраїнський дитячо-юнацький конкурс на краще виконання музики “The Beatles”.** 14 червня 2008 року, в день легендарного виступу сера Пола Маккартні в Києві, на Майдані Незалежності, пройшов грандіозний Гала-концерт триденного дитячого конкурсу “Yellow Submarine”. Сер Пол Маккартні запросив фіналістів конкурсу на особисту зустріч і погодився бути Почесним президентом

конкурсу. З того часу акція проводиться щорічно, восени за підтримки організації “Мистецька ліга”.

– **Міжнародний фестиваль “The Beatles Fest”**. У вересні 2009 року на мисі Тарханкут у Криму пройшов перший в історії нашої держави міжнародний музичний фестиваль музики “The Beatles”, за участю численних рок-гуртів та солістів з різних куточків земної кулі. У 2011 році фестиваль відбувся 28–30 жовтня в Києві, у великій залі Школи джазового та естрадного мистецтва;

– **“З арфою крізь час”**. Концерти, присвячені пам’яті видатної української арфістки професора Вікторії Петрівни Полтаревої, ініціатора створення української національної арфової школи, що проводився двічі у 2010 році за підтримки Міністерства культури України. В концерті брали участь музиканти з України, Португалії, Англії, Німеччини, Франції та Росії. Серед них: Жакез Франсуа (Франція) – віртуозний виконавець академічної музики та джазу на арфі та електроарфі, учениця Вікторії Полтаревої – Оксана Кузнєцова (Португалія) яка продемонструвала на концерті бездоганну класичну гру; конкурс проходив в рамках фестивалю “The Beatles Fest”. Проведення наступного конкурсу “Yellow Submarine” планується у грудні 2012р.;

– У 2012р. **Великий концерт “Різдво в стилі джаз”** за підтримки Польського Інституту у Києві і за участю Вокального колективу “Man Sound”, Національного камерного ансамблю “Київські Солісти” та Джаз-тріо Костянтина Віленського (Польща);

– **“Euro music – 2012”** Міжнародний українсько-польський культурний проект. Час проведення – період ігор чемпіонату “Євро – 2012”. Серед численних учасників – два найвідоміших джазових оркестри країн-організаторів першості по футболу: Польщі (шоу-оркестр “Алекс-бенд” під керуванням Олександра Малішевського) та України (джаз-оркестр «Либідь» під керуванням Григорія Постоя), а також – солістка-вокалістка, Заслужена артистка України, Ольга Крюкова, що активно співпрацює з обома колективами;

– **“Польсько-українські сезони високої музики”**. Спільний українсько-польський довгостроковий проект по обміну оркестрами. Завданням концертних

турне - є відтворення зв'язку між музичною культурою України та Польщі. В Україну запрошений Камерний оркестр польського радіо “АМАДЕУС” під керівництвом Агнєшки Дучмалъ, а Національний камерний ансамбль «Київські солісти» виступатиме у філармонічних залах головних культурних осередків Польщі: Варшава, Краків, Познань. З 24 по 28 жовтня 2012 р. відбувся перший в Україні концертний тур одного з найвідоміших в Європі колективів – камерного оркестру польського радіо “АМАДЕУС”. Шанувальники класичної музики Львова (24.10.12), Харкова (26.10.12) та Києва (28.10.12) мали змогу почути унікальні версії творів Ф. Шопена, А. Яжембського, М. Мусоргського, Є. Станковича. В концерті було представлено оригінальні художні полотна відомого художника М. Кальдовського (Польща – Британія).

Додаток Д. 2

Продюсерський центр Петра Полтарєва

Це одне з не багатьох агентств України, що спеціалізуються на організації масштабних джазових концертів, фестивалів, конкурсів і інших подібних акцій.

За останні роки агентством були проведені такі заходи, як 9–11-й Міжнародний фестиваль джазу пам'яті Євгенія Дергунова (Великий зал національної музичної академії України), національна церемонія ушановування ветеранів українського джазу, майстер-класи видатної джазової піаністки Кейко Матсуї, культурна програма Міжнародного проекту GST, міжнародні фестивалі “Оберіг Надії”, “Перлини Узбережжя” (Чорногорія), “Вітри Надії” (Єгипет), “Джаз Зорі”, “Острів” і ряд інших знакових акцій.

Центр є виконавчим органом Експертної ради з питань джазової музики при міністерстві культури України, офіційним організатором джазових акцій у рамках днів культури України за рубежом і “Днів Європи” в Україні.

Продюсерський центр Петра Полтарєва є офіційним спадкоємцем таких відомих брендів, як “Міжнародний Джазовий Абонемент”, “Міжнародна Джазова Академія”], концертно-креативна агенція “Арт-ліга”, в арсеналі яких сотні глобальних і резонансних проектів.

Продюсерський центр являється куратором усіх творчих заходів єдиної в Україні Школи джазового і естрадного мистецтва.

Додаток Д. 3

Інституту проблем сучасного мистецтва – десять років

Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України (ІПСМ НАМ України) – єдина науково-дослідна установа в Україні, що здійснює фундаментальні наукові дослідження у галузі всіх видів сучасного мистецтва, практичні і пошукові студії, спрямовані на розвиток професійного сучасного мистецтва й архітектури, впровадження нових мистецьких технологій і практик, розвиток національної культури, підготовку та видання монографій і збірників наукових праць з магістральних напрямів наукової діяльності Інституту, підготовку наукових кадрів вищої кваліфікації зі спеціальності теорія та історія культури.

Інституту проблем сучасного мистецтва – десять років

З набуттям Україною незалежності ми стали свідками швидкої політичної й культурної демократизації суспільства, яка супроводжувалася суттєвими соціально-психологічними зрушеннями.

Динаміка змін 1990-х торкнулася і сучасного мистецтва, що підживлювалося новими ідеологемами, новими можливостями й новою енергією multiplicities художніх практик, які викликали до життя появу в країні принципово нових, таких, що раніше не мали місця у радянській ситуації, структур, котрі намагалися обслуговувати мистецькі процеси, що поживляли темпи розвитку.

Підтримкою кураторської діяльності, налагодженням міжнародних зв'язків, засвоєнням нових експозиційних форм займалися інституції, організовані у форматі приватних ініціатив, як правило, коштом іноземних благодійних фондів. Різноманітні центри, галереї, салони та інші творчі угруповання відрізнялися стихійністю й не системністю, і як наслідок більшість з них так само швидко зникали, як і утворювалися. Разом з тим існували декілька центрів сучасного мистецтва, політика яких носила характер систематичної співпраці з впливовим концептом на організацію мистецького простору України.

Втім, не дивлячись на руйнацію стереотипів і примноження прогресивного творчого досвіду, небачену доти експозиційну активність, ситуація у сучасному українському мистецтві 1990-х не додавала оптимізму його учасникам. Актуальна творчість лишалася маргінальним явищем у загально художньому процесі України, оскільки так само гостро стояло питання його легітимізації, себто долучення до офіційно визнаної культури, надання йому релевантних повноважень поряд з традиційним мистецтвом, розповсюдження прогресивного досвіду серед українського загалу. Політка “непомічання” з боку державних структур і незажаданість важливих критичних складових рефлексій митців унеможлиблювала усвідомлення чіткої соціальної та культурної дійсності країни і не сприяла формуванню культурної ідентичності України у сучасному глобалізованому світі.

Українське мистецтво, як і раніше, було відсутнє на найважливіших світових мистецьких форумах, а полухливі спроби подолати негатив такої ситуації і налагодити комунікацію із загальносвітовим креативним ресурсом примножували конфлікти, демонстрували відсутність елементарного досвіду входження та участі у глобалізованій арт-системі, як, скажімо, перший український вихід на 49-ту Венеційську бієнале.

Поступові структурні зрушення у рамках моделі “іншого” мистецтва пов’язані зі зміною в українській суспільно-культурній свідомості балансу пріоритетів між “новим” і “традиційним і стабільним” та усвідомленням розуміння необхідності вироблення адекватної стратегії у мистецькій політиці, що відповідала б міжнародним інтелектуальним вимогам і завойовувала репутацію, аби уникнути небезпеки вступити на тупиковий шлях у бік ізоляціонізму й опинитися на маргіналіях мистецького процесу. Самі учасники, що були задіяні у сучасному культурному процесі, відчуваючи увесь негатив відсутності організованості у художньому житті, роз’єднання арт-суспільства, недостатню модернізацію державної культурної політики, дедалі більше усвідомлюють необхідність персональних активних дій та ініціюють серйозні проекти, спрямовані на підтримку та розвиток професійного актуального мистецтва України. Так, художник і теоретик Віктор Сидоренко, який плідно працює у сучасному арт-полі,

на власному досвіді роботи у керівництві Спілки художників України стикається з усіма складнощами, пов'язаними з просуванням «нетрадиційних» творчих практик в офіційній фаховій організації митців, де, як і раніше, секції працювали за усталеним принципом розподілу по видах мистецтва, а художники експериментального спрямування лишалися невизнаними одинаками навіть на рівні всеукраїнського професійного об'єднання. Наочна «ненормальність» й архаїчність складеної ситуації примушує В. Сидоренка ретельно опрацювати досвід найближчих сусідів України – Польщі, Росії, Чехії, Угорщини – і завдяки організаційній підтримці колег-однодумців (О. Соловйов, Н. Булавіна, О. Міщенко та ін.) ініціювати створення адекватної часові й ситуації спеціалізованої фахової інституції, котра здійснювала б практичні дії зі сприяння у розвитку сучасного мистецтва України, його інфраструктури, просвітницький дискурс і, на відміну од попередніх об'єднань, підтримувалася би коштом саме своєї держави, а не виключно пожертвами окремих закордонних благодійних фондів. Ініціатива авторитетного художника знаходить підтримку в керівництва НАМ України – А. Чебикіна, І. Безгіна, О. Федорука, інших членів президії Академії, які підтримали ідею створення у структурі НАМ України Інституту проблем сучасного мистецтва.

За підтримки Міністерства культури України, позитивного відгуку президії НАН України, активної позиції тодішнього віце-прем'єр-міністра України з гуманітарних питань, академіка Володимира Семиноженка у грудні 2001 р. розпорядженням Кабінету Міністрів України № 578-р від 13.12.2001 Інститут був заснований.

Таким чином, з утворенням нової інституції, яка об'єднала зусилля державного ресурсу й активних діячів, задіяних у сучасному арт-процесі, перші кроки з подолання відчуженості від “неофіційного” мистецтва з боку держави було зроблено. Українська влада щороку усе більш виразно розуміє репрезентаційну цінність сучасного мистецтва і використовує його можливості бути дотичним до процесів соціального регулювання на усіх щаблях, допомогти суспільству стати більш відкритим і динамічним, позбавитися стереотипів.

Утворена академічна інституція на чолі з директором – віце-президентом НАМ України, академіком НАМ України, народним художником України, професором Віктором Сидоренком, з принципово іншою структурною моделлю, адекватною теперішньому часовому вимірові, – невеликим адміністративно-творчим ядром і мобільною системою функціонування відділів і лабораторій, організованих за принципом ефективних науково-творчих колективів з художників-практиків і теоретиків мистецтва, – розпочала студії на специфічному терені сучасної культури, з фундаментальним препаруванням її явищ, процесів і ресурсу.

На початку роботи молодій організації (2003 р.) її співробітникам було надане право репрезентувати Україну на найпрестижнішому арт-форумі – ювілейній 50-й Венеційській бієнале. Експонований національний проект В. Сидоренка “Жорна часу” під кураторством О. Соловійова та В. Бурлаки отримав широкий резонанс у вітчизняних і міжнародних ЗМІ, позитивні відгуки фахової критики і надалі неодноразово був запрошений міжнародними кураторами для участі в інших експозиційних формах. Серед них слід назвати такі, як: “Швидше за історію” у Музеї сучасного мистецтва KIASMA (Фінляндія), “Кров – лінії й зв’язки” у Денверському музеї сучасного мистецтва (США), “Траверс Відео” 10-го Міжнародного фестивалю інсталяції та відео у Тулузі (Франція), “Тепер” V Міжнародного арт-фестивалю у Магдебурзі (Німеччина) та ін.

Наказом міністра освіти і науки від 5.07.2010 № 668 відповідно до рішення атестаційної колегії Міністерства в ІПСМ було відкрито аспірантуру зі спеціальності 26.00.01 – теорія та історія культури (мистецтвознавство), 1 листопада 2011 року до аспірантури зараховані перші п’ять аспірантів, які будуть проходити підготовку зі спрямуванням на культурологічне вивчення проблем сучасного візуального мистецтва.

На теперішній час до фундаментальних теоретичних розробок Інститут додає експериментальні дослідження з використанням і засвоєнням можливостей новітніх технологій (співпрацює з Інститутом сцинтиляційних матеріалів НАН України), здійснює активну розробку стратегій й ефективних методів для

розповсюдження досвіду актуальних мистецьких практик серед широкого українського загалу.

Окрім того, ініціативи ІПСМ, спрямовані на створення інтелектуальної атмосфери навколо явищ сучасної культури та мистецтва, також реалізуються через видання збірників наукових праць: з 1998 р. – “Мистецтвознавство України”, з 1999 р. – “Мистецькі обрії”, з 2003 р. – “МІСТ: Мистецтво, історія, сучасність, теорія”, з 2004 р. – “Сучасне мистецтво”, “Сучасні проблеми дослідження, реставрації та збереження культурної спадщини”, “Художня культура. Актуальні проблеми”, “Сучасні проблеми художньої освіти в Україні”, з 2008 р. – ілюстрованого альманаху “Арт-Курсив”.

Серед фундаментальних праць, створених колективом Інституту, слід назвати чотиритомну серію “Нариси з історії образотворчого мистецтва України XX століття” (у двох книгах), “Нариси з історії театрального мистецтва України XX століття” та “Нариси з історії кіномистецтва” (2006), а також численні монографії. Різномісна діяльність Інституту на цей час впроваджується авторитетним науковим і творчим колективом, який об’єднав академіків і членів-кореспондентів НАМ України, професорів і доцентів, докторів і кандидатів мистецтвознавства, архітектури, філософських і філологічних наук, визнаних фахівців у галузях візуального мистецтва, музики, театру, кіно, архітектури, культурології й трансцендентальної естетики.

В Інституті протягом довгого часу працювали знані українські науковці, фахівці у галузі теорії та історії архітектури і містобудування – академік Української академії архітектури, двічі лауреат Державної премії України в галузі архітектури, заслужений діяч науки і техніки України, доктор мистецтвознавства, професор Володимир Тимофієнко (1941–2007) та кандидат архітектури, кандидат економічних наук, професор Андрій Беломєсяцев (1959–2010).

ЗАВДАННЯ

Інститут збирає і систематизує інформацію з новітніх світових розробок і досліджень в усіх сферах мистецтва, здійснює моніторинг діяльності культурних інституцій, аналізує результати їх роботи, проводить наукові дослідження з теорії

та історії художньої культури у розрізі студіювання її як цілісності, а також з точки зору виявлення універсальних закономірностей конкретно-історичних проявів, еволюції та функціонування в сучасному світі гіпертехнологій.

В активі ІПСМ – проведення українських і міжнародних художніх виставок, пленерів, майстер-класів, семінарів, конференцій з питань фундаментальних досліджень у галузі сучасного мистецтва, естетики, культурології й архітектурознавства.

Значним доробком ІПСМ є участь його співробітників у численних міжнародних і українських художніх виставках, впроваджені проекти, здійснені пленери, проведені фестивалі, серед яких 50-а та 52-а Венеційські бієнале (Італія; В. Сидоренко, В. Бурлака, О. Соловйов, О. Федорук), “Східні сусіди” (Утрехт, Нідерланди), “Аутентифікація” (Париж, Франція), “ГогольФест” і “Арт-Київ” (куратор А. Соломуха), “Гурзуфські сезони” (куратор О. Авраменко), “Київ–Париж”, “Міжнародний фестиваль соціальної скульптури”, “Нові спрямування” (Україна), “Київська сюїта” та багато інших; створення документальних і художніх фільмів: “Микола Вінграновський”, “Одного разу я прокинусь” (реж. Марина Кондратьєва), “Реальний майстер-клас” (реж. Оксана Чепелик) та ін.

Інститут співпрацює зі спорідненими вітчизняними і зарубіжними організаціями, благодійними фондами: Державним агентством з питань науки, інновацій та інформатизації України, Міністерством культури України, Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України, Державним фондом фундаментальних досліджень, Національною академією образотворчого мистецтва і архітектури, Національним університетом театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого, Інститутом культурології НАМ України, Програмою академічних обмінів ім. Фулбрайта (США), Kennan Institute Woodrow Wilson International Centre for Scholars (США), The Fondazione Romualdo del Bianco (Італія), Stichting Cultural Aid (Нідерланди), факультетом образотворчого, ужиткового та виконавського мистецтва Гетеборзького університету (Швеція), Польською Академією Документу, “Терещенківським фондом” (Київ) та ін.

Додаток Ж

Мистецькі фестивалі за спеціалізацією

Театральні. Наприклад: Міжнародний театральний фестиваль “Драбина” (Львів), Фестиваль дитячих та юнацьких колективів (Львів), музично-театральний фестиваль “Тогольfest” (Київ), Міжнародний дитячий фестиваль театального мистецтва “Птах” (Закарпаття), Міжнародний театральний фестиваль жіночої творчості ім. М. Заньковецької (Ніжин), Міжнародний фестиваль театрів для дітей “Інтерлялька” (Ужгород), Всеукраїнський фестиваль театального мистецтва “DreaM-ДИМ” (Прилуки). Міжнародний фестиваль театральних шкіл “Натхнення” (Київ), Фестиваль сучасної драматургії “Драм.UA” (Львів) та ін.;

Фестивалі дитячої та юнацької творчості. Наприклад: Міжнародні фестивалі-конкурси дитячої та юнацької творчості “Кубок співробітництва”, “Весела веселка”, “Данко”, “Сонячний дощ” та “Золотий ключик” (Одеса); Міжнародний благодійний дитячий фестиваль “Чорноморські Ігри” – (Скадовськ); Міжнародний фестиваль дитячої та юнацької творчості “Омега – 2011” (Севастополь); Фестиваль краси і талантів “Перлинка Рівного” (Рівне); Міжнародний молодіжний фестиваль “Мистецькі барви” (Прилуки). Ряд Міжнародних гастрольних фестивалей дитячої та юнацької творчості: “Симпатии Ево-парков”, “Girasol”, Міжнародний багатожанровий фестиваль і конкурс “Teega Berlinica”, Міжнародний фестиваль-конкурс дитячої та юнацької творчості “Улыбки Красного моря”; Міжнародний фестиваль-конкурс хореографії “X-Dance”, Міжнародний фестиваль/плер-конкурс “TeneriffART”, Міжнародний фестиваль/плер-конкурс “Mañana” та ін.;

Різноманітні за жанрами, формами проведення і видами музичні фестивалі. Наприклад: Фестиваль симфонічних оркестрів світу, хорові фестивалі (“Співоче поле” та ін.); джазові фестивалі (“Jazz Bez”, “Jazz in Kiev”, “Do#Дж” та ін.); фестивалі-конкурси джазової імпровізаційної майстерності (“Майстер-Джем Фест” та ін.); дитячі джазові фестивалі (“Джаз над морем”, “Do#Дж Junior” // “ДоДж Юніор”, “Атлант-М” і “ОКешкин Джаз” та ін.); рок-фестивалі (“Крок у майбутнє” – Херсон, “Рок-Екзистенція” – Київ, “Рок Січ” – Київ, “Stare Misto” –

Львів); фестивалі-конкурси рок-музики (“Тарас Бульба” – Дубно); фестиваль незалежної музики (“Альтернатива” – Львів); музичні фестивалі етно-ореп-air (“Арт-Поле” – різні міста); етно-джазові фестивалі (“Флюгери Львова”); фестивалі патріотичної музики (“Бандерштат” – різні міста); національного музичного мистецтва (фестиваль української музики “Захід” – різні міста, фестиваль сучасної української музики – Полтава); важкої музики (“Global East Festival” – Київ; “Руйнація” – Львів; “Terroraiser Metal Fest” – Вінниця; “Folk Pagan Fest” – Київ); фестиваль експериментальної музики (“Два дні й дві ночі нової музики” – Одеса); пісенні фестивалі (“Доля” – Чернівці); фестивалі академічної музики (Міжнародний фестиваль фортепіанної музики “Каштановий рояль” – Київ, “КиївМузикФест” – Київ; “Контрасти” – Львів; “Прем’єри сезону” – Київ; “Форум музики молодих” – Київ, Міжнародний музичний Гранд-фестиваль “Vivat Akademie” – Київ); органної музики (“Діапазон” – м.Львів); фестиваль-конкурс молодих виконавців (“Молода Галичина” – Новояворівськ, Львівська обл.; “Перлини Сезону” – Запоріжжя); фестивалі сучасного романсу (“Осіннє рандеву” – Миргород, Полтавська обл.); фестивалі-конкурси різножанрової української музики (“Червона рута” – різні міста) та багато ін.;

Фестивалі етнічної музики. Наприклад: “Великдень у Космачі” (Космач, Івано-Франківська обл.); “Країна Мрій” (Київ); фестиваль сучасної етномузики “Підкамінь” (Підкамінь, Львівська обл.); “Співочі тераси” (Харківська обл.); Всеукраїнський фестиваль-конкурс народної творчості “Червона калина” (Алушта); “Співочі тераси” (Харківська обл.) та ін.;

Фестивалі танцю. Наприклад: “New Dance Generation Festival” (Київ), Міжнародний багатожанровий фестиваль-конкурс “Танці з Карпатами” (Львів) та ін.;

Літературні, літературно-музичні фестивалі. Наприклад: “День Незалежності з Махном” (Гуляйполе, Запорізька обл.), “Fort.Missia” (с.Поповичі, Львівська обл.) та ін.;

Телерадіофестиваль. Наприклад: “Прем’єра пісні” (Київ), “Живий звук – бездоганна сила” (Телеклуб “Україна”, 12 грудня, 1997р.), Телевізійний

міжнародний фестиваль ансамблів і шоу з вокалу і бальних танців “Ялтинський берег” (Ялта) та ін.;

Духовні фестивалі. Наприклад: духовний фестиваль дитячої та юнацької творчості “Оберіг надії” (Київ) та ін.;

Фестивалі авангардного мистецтва – “Нова територія” (Київ) та ін.;

Різножанрові фестивалі-конкурси для солістів та колективів в жанрах вокалу, хореографії, інструментального мистецтва, розмовному, цирковому, а також театри моди. Наприклад: Міжнародні фестивалі-конкурси в м. Києві: “Планета мистецтв. Зима”, “Зимова фантазія”, “Мелодія весни”, “Планета music”, “Ритми літа”, “Зіркова осінь”; фестиваль танцювальних колективів і співаків “Дитячий хіт-парад”(Одеса) , Міжнародний молодіжний фестиваль пісні та танцю „Мистецькі барви” (Прилуки) та ін.;

Фестивалі стріт-арту, дефініція якого охоплює найширше коло об’єктів та проектів мистецтва у міському просторі, які можуть набувати всі відомі форми: від дизайну до вуличного перформенсу. Наприклад: фестиваль музики та стріт-арту “Respublica” (Кам’янець-Подільський, Хмельницької обл.) та ін.;

Кінофестивалі. Наприклад: Міжнародний фестиваль короткометражних фільмів “Wiz–Art” (м. Львів), Міжнародний фестиваль “Кінолітопис” (м. Київ), Міжнародний фестиваль відеопоезії “CYCLOP” (Київ), Міжнародний фестиваль незалежного кіно “КіноЛев” (м. Львів) та ін.

Також відомі фестивалі: **Ленд-арту** як різновиду “site-specific art”, локалізованого мистецтва, створеного на конкретній місцевості та пов’язаного з нею; Фестивалі **середньовічної культури** – “Львів стародавній” (Львів); **Книжкові** – Літературно-мистецькі фестивалі “Книга – це зброя” (Київ); Фестивалі **писанок**; Фестивалі **пива і вина** – “Фестиваль вина та джазу” (Ялта), “Міський фестиваль пива” (Львів); Фестивалі **студентів і молоді**; Фестивалі **фесрверків**; Фестивалі **комп’ютерного мистецтва**; Фестивалі бароко; Фестивалі **реклами**; Фестивалі **коміксів** (найбільший фестиваль коміксів у Європі щорічно проходить в місті Ангулем); **шахові** фестивалі – Міжнародний шаховий фестиваль “Матч поколінь” (Біла Церква); **гастрономічні** фестивалі – “Львів на тарілці” (Львів) та ін.

Додаток 3

Хронологія

започаткованих або відновлених джазових фестивалів та джазових проектів у складі мистецьких фестивалів в Україні у період 1991–2012 рр.

1. “Дніпрогастроль” (міста Київ, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Одеса, Київ), Міжнародний джазовий фестиваль, заснований у 1991 р.
2. “Осінній джазовий марафон” (м. Київ), Міський джазовий фестиваль, заснований у 1991 р.
3. “Фестиваль ім. Леоніда Утьосова в Южному” (м. Южне, Одеська обл.), Міжнародний дитячий джазовий фестиваль, заснований у 1992 р.
4. ”KaZантип” (Крим – м. Щолкіно, с. Веселе поряд з м. Судак, с. Попівка під Євпаторією), Міжнародний музичний фестиваль, заснований у 1992 р.
5. “Нова територія” (м. Київ), перший Міжнародний фестиваль авангардного мистецтва за участю джазових виконавців, заснований у 1993 р.
6. “Jazz Fest” (м. Суми), Всеукраїнський джазовий фестиваль, заснований у 1994 р.
7. “Дні джазової музики” (міста Умань-Сміла, Черкаської обл.), типологічно не визначений джазовий фестиваль, заснований у 1995 р.
8. “Два дні и дві ночі нової музики” (м. Одеса), Міжнародний фестиваль сучасного мистецтва, заснований у 1995 р.
9. “Метаморфози джазу” (м. Київ), Міжнародний джазовий фестиваль, заснований у 1995 р.
10. “Осінній блюз” (м. Нікополь, Дніпропетровська обл.), Міжнародний джазовий фестиваль, заснований у 1996 р.
11. “Джаз-міні-фест” (м. Вінниця), задекларований як Міжнародний джазовий міні-фестиваль, заснований у 1996 р.
12. “Конвалія” (м. Полтава), задекларований як Всеукраїнський джазовий фестиваль-конкурс, заснований у 1996 р.

13. “Vinnytsia Jazz Fest” – “Міжнародні дні джазової музики у Вінниці” (м. Вінниця), Міжнародний джазовий фестиваль, заснований у 1996 р.

14. “Джаз в погонах” (м. Дніпропетровськ), Всеукраїнський Військовий фестиваль джазової музики за участю військових оркестрів та ансамблів, заснований у 1996 р.

15. “Пап-джаз-фест” (м. Ужгород), Міжнародний джазовий фестиваль, заснований у 1997 р.

16. “Фарботони” (м. Канів, Черкаська обл.), Міжнародний фестиваль академічної та сучасної музики, заснований у 1998 р.

17. “Київські літні музичні вечори” – “Джазові вечори пам’яті Володимира Симоненка” (м. Київ), Міжнародний музичний фестиваль, заснований у 1998 р.

18. “Рівне” (м. Рівне), Міський джазовий фестиваль, заснований у 1998 р.

19. “Сосо. Джаз...” Пам’яті Сосо (Йосифа) Іремашвілі (м. Южне, Одеська обл.), Всеукраїнський фестиваль, заснований у 1998 р.

20. “Нікополь” (м. Нікополь, Дніпропетровська обл.), задекларований як Міжнародний джазовий фестиваль, заснований у 1999 р.

21. “Донецьк 130” (м. Донецьк), Міжнародний джазовий фестиваль, заснований у 1969 р. як “Донецьк-100”, що утримувався на сцені більше як 30 років, і відновлений після 10-річної перерви у 1999 р. як “Донецьк 130”.

22. “Джаз на Дніпрі”, Міжнародний джазовий фестиваль, створений у 1968 р. під назвою “Юність – 68-73”, пізніше – “Джаз – 81-83” і двічі відновлювався як “Джаз на Дніпрі – 87-90” та “Джаз на Дніпрі –99-2005”.

23. “Jazz Bez” (м. Львів та інші міста України і Польщі), Міжнародний джазовий фестиваль, заснований у Львові у 2000 р.

24. “Джаз Дилижанс” (м. Черкаси), Регіональний джазовий фестиваль, заснований у 2000 р.

25. “Джаз над морем” (м. Скадовськ, Херсонська обл.), Всеукраїнський дитячий джазовий фестиваль, заснований у 2000 р.

26. “Барви музики ХХ сторіччя. Авангард. Класика. Джаз” (м. Вінниця), Всеукраїнський фестиваль-форум молодих виконавців, заснований у 2001 р.
27. “Джаз Карнавал – Odessa Jazz Fest” (м. Одеса), Міжнародний джазовий фестиваль, заснований у 2001 р., а з 2011 р. нова назва – “Odessa Jazz Fest”.
28. “Do#Dж // ДоДж” (м. Донецьк, а з 2008 р. – м. Київ), Міжнародний джазовий фестиваль, заснований у 2001 р.
29. “Do#Dж Junior // ДоДж Юніор” (м. Донецьк, а з 2008 р. – м. Київ), Фестиваль-конкурс молодих виконавців в рамках Міжнародного джазового фестивалю “ДоДж”, заснований у 2001 р.
30. “Зимові джазові зустрічі ім. Євгена Дергунова” (м. Київ), Всеукраїнський джазовий фестиваль, заснований у 2001р.
31. “Jazz-Forum” (м. Бердянськ, Запорізька обл.), Всеукраїнський фестиваль молодих виконавців джазу, заснований у 2001 р.
32. Фестиваль “Вина і Джазу” (м. Ялта), Міський фестиваль, заснований у 2001 р.
33. “Джазові вечори пам’яті Володимира Симоненка” – 2 джазових дні в рамках Міжнародного фестивалю ”Київські літні музичні вечори” – “Summer Jazz Night” (м. Київ), заснований у 2002 р.
34. “Єдність” (м. Київ), Міжнародний джазовий фестиваль, заснований у 2002 р.
35. “Гарячий Джем у Станіславові” (м. Івано-Франківськ), Міжнародний джазовий фестиваль, заснований у 2002 р.
36. “Арт Поле” (Карпатське с. Шешори, с. Воробіївка Вінницької обл., Одеса – Куяльник, с. Уніж на Івано-Франківщині), Міжнародний фестиваль етно-ореп-air, заснований у 2003 р.
37. “Флюгери Львова” (м. Львів), Міжнародний етно-джазовий фестиваль, заснований у 2003 р.
38. “Jazz Koktebel ” (Крим – Коктебель,), Міжнародний джазовий фестиваль, заснований 2003 р.

39. “Атлант-М” (м. Київ), Міжнародний дитячий джазовий фестиваль, заснований у 2003 р.
40. “МАМАКАБО” (Росія – Україна, Коктебель), Міжнародний музичний арт-фестиваль пам’яті Андрія Баранова, заснований у 2004 р.
41. “Джалітон” (Крим – м. Ялта), Міжнародний молодіжний джазовий фестиваль, заснований у 2006 р.
42. “Запоріжський Джем” (м. Запоріжжя), Міжнародний джазовий фестиваль, заснований у 2006 р.
43. “Музичні Діалоги” (м. Луцьк), Міжнародний джаз-фольк фестиваль, заснований у 2006 р.
44. “Vocal Zone” (м. Київ), Міжнародний джазовий фестиваль, заснований у 2006 р.
45. “Наш джаз” (м. Кременчуг, Полтавська обл.), типологічно не визначений Джазовий фестиваль, заснований у 2006 р.
46. “Kharkiv ZaJazz Fest” (м. Харків), Міжнародний джазовий фестиваль, заснований у 2007 р.
47. “Jazz -Kolo” (м. Київ, Львів, Миколаїв, Одеса), Всеукраїнський річний міні-фестиваль-конкурс, заснований у 2007 р.
48. “Sailing Blues” (м. Київ), Закритий блюзовий фестиваль, заснований у 2007 р.
49. “Джаз + jazz” (м. Біла Церква, Київська обл.), задекларований як Міжнародний джазовий фестиваль, заснований у 2007 р.
50. “Кременчук-2007” (м. Кременчук, Полтавська обл.), Всеукраїнський арт-фестиваль, заснований у 2007 р.
51. “Джаз-фест-Поділля” (м. Хмельницьк), Відкритий всеукраїнський (задекларований як регіональний) джазовий фестиваль, заснований у 2007 р.
52. “Art Jazz Cooperation” (міста Луцьк, Рівне), Міжнародний джазовий фестиваль, заснований у 2008 р.
53. “Jazz In Kiev” (м. Київ), Міжнародний джазовий фестиваль, заснований у 2008 р.

54. “Jazz Fest. Органум” (м. Суми), Міжнародний джазовий фестиваль, заснований у 1993р., відновлений у 2008 р.

55. “Jazzomir” (м. Житомир), Регіональний джазовий фестиваль, заснований у 2008 р.

56. “Jubilee” (м. Миколаїв), Міський джазовий фестиваль, заснований у 2008 р.

57. “Літо на Ринку” (м. Львів), Міський мистецький фестиваль, заснований у 2008 р.

58. “The Beatles Fest” (Крим – Тарханкутський півострів, м.Чорноморське, м. Київ), Всеукраїнський джазовий фестиваль, заснований у 2008 р.

59. “Джазперфест” (м. Харків), типологічно не визначений Фестиваль сучасного джазу, заснований у 2008 р.

60. “Майджаз” (м. Дніпропетровськ), Регіональний джазовий фестиваль, заснований у 2008 р.

61. “Імпровізація” (м. Львів), Міжнародний літній музичний фестиваль, заснований у 2008 р.

62. “Блюз-Квадрат” (м. Чернігів), Регіональний джазовий фестиваль, заснований у 2008 р.

63. “Джаз у Києві” (м. Київ), Міжнародний джазовий фестиваль, заснований у 2008 р.

64. “Соседний МИР” (Крим – м. Щолкіно, база відпочинку “Казантип”), Міжнародний фестиваль музики і актуального мистецтва, заснований у 2008 р.

65. “Нулевое декабря” (м. Харків), Міський міні-фестиваль в рамках Міжнародного джазового фестивалю “Kharkiv ZaJazz Fest”, заснований у 2008 – 2009 р.

66. “Fort Missia” (с. Поповичі, Львівська обл. на кордоні з Польщею), Міжнародний фестиваль мистецтв, заснований у 2009 р.

67. “Jazz In Crimea” (міста Ялта, Сімферополь, Севастополь), Міжнародний джазовий фестиваль, заснований у 2009 р.

68. “Live In Blue Bay” (Крим – м. Коктебель,), Міжнародний джазовий фестиваль, заснований у 2009 р.

69. “Джазовий коктейль” (міста Севастополь, Ялта, Євпаторія), Регіональний джазовий фестиваль, заснований у 2009 р.

70. ”Свірж” (с. Свірж, Львівська обл.), Міжнародний фестиваль культур народів світу, запланований у 2009 р.

71. “Бразил Босанова Джаз Фест” (міста Київ, Одеса, Львів, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Сімферополь), Міжнародний джазовий фестиваль, заснований у 2009 р.

72. “Jazz at Colosseum” (м. Луганськ), Регіональний джазовий фестиваль, заснований у 2009р.

73. “Chernihiv Jazz Open” (м. Чернігів), Регіональний джазовий фестиваль, заснований у 2010 р.

74. “Jazz Misto” (м. Дніпропетровськ), Регіональний джазовий фестиваль, заснований у 2010 р.

75. “Jazz Crystal” (м. Севастополь), Міжнародний джазовий фестиваль, заснований у 2010 р.

76. “ОКешкин Джаз” (м. Київ), Міжнародний дитячий джазовий фестиваль, заснований у 2010 р.

77. “Jazz на Суворова” (м. Херсон), Регіональний джазовий фестиваль, заснований у 2010 р.

78. “Джаз-Форум” (м. Донецьк), Міжнародний джазовий фестиваль, заснований у 2010 р.

79. “Jazz Nikolaev” (м. Миколаїв), задекларований як Міжнародний джазовий фестиваль, заснований у 2010 р.

80. “Старе кіно по-новому” (м. Івано-Франківськ), Міжнародний фестиваль сучасного мистецтва, заснований у 2010 р.

81. “Alfa Jazz Fest” (м. Львів), Міжнародний джазовий фестиваль, заснований у 2011 р.

82. “JVL Jazz” (м. Севастополь), Міжнародний джазовий фестиваль, заснований у 2011 р.
83. “Green-Jazz-Fest” (м. Севастополь), Регіональний джазовий фестиваль, заснований у 2011 р.
84. “Energy-Fest ім. Дмитра Тьомкіна” (м. Кременчуг, Полтавська обл.), Міжнародний джазовий фестиваль, заснований у 2011р.
85. “КривбаSS` JAZZ” (м. Кривий Ріг, Дніпропетровська обл.), Відкритий міський фестиваль джазових оркестрів, заснований у 2011 р.
86. “Ua/Pl Alternative Music Meetings” (Польща – Україна: міста Київ, Львів), Міжнародний фестиваль альтернативної музики, заснований у 2011 р.
87. “АпрельсКИЕВетви” (м. Київ), Міжнародний фестиваль-конкурс гітаристів ім. Володимира Молоткова, заснований у 2011 р.
88. “Crimea Music Fest” (м. Ялта), Міжнародний музичний фестиваль і пісенний конкурс виконавців, заснований у 2011 р.
89. “Джаз і юність” (м. Кривий Ріг, Дніпропетровська обл.), Міський Дитячий джазовий фестиваль, заснований у 2011 р.
90. “Сердце-bravo” (м. Херсон), Міський відкритий естрадно-джазовий дитячий фестиваль, заснований у 2012 р.
91. “Космополіт JAZZ Fest” (м. Київ), Всеукраїнський джазовий фестиваль, заснований у 2012 р.
92. “Ukraine Jazz summer” (міста Київ, Одеса, Миколаїв, Сімферополь), Міжнародний джазовий фестиваль, заснований у 2012 р.
93. “Гостинний Фест” (м. Київ), Всеукраїнський фестиваль джазу і блюзу, заснований у 2012 р.
94. “Big Band Fest” (м. Харків), Міжнародний джазовий фестиваль, заснований у 2012 р.
95. “Музика без кордонів” (м. Ужгород), Всеукраїнський музичний фестиваль, заснований у 2012 р.(задекларований як міжнародний).
96. “До Міжнародного Дня Джазу” (м. Запоріжжя), Регіональний джазовий фестиваль, заснований у 2012 р.

97. “Андріївський Узвіз” (м. Київ), Музичний фестиваль в рамках Міжнародного фестивалю сучасного мистецтва, заснований у 2012 р.

98. “Jazz in Sumy” (м. Суми), Міський фестиваль джазової музики, заснований у 2012 р.

99. “Майстер-Джем Фест” (м. Одеса), Міжнародний інтернет-фестиваль-конкурс джазової імпровізаційної майстерності, заснований у 2012 р.

100. “Art of Toleranse”(міста Євпаторія, Харків, Київ), Міжнародний фестиваль етнічної і джазової музики, задуманий у 2012, а заснований у 2013 р. та інші.

Щодо джазового фестивалю “Art of Toleranse”, “прем’єра” якого відбулася у 2013 р., то ідея проекту “Мистецтво толерантності” виникла ще у 2012 р. і була підказана самим часом. Світ стає дедалі тісніший, культури проникають одна в одну і створюють нову глобальну культуру. І якщо раніше ці процеси “культурозмішування” тривали століттями і навіть тисячоліттями, то тепер вони плінуть куди швидше. Людині важко втримати темп часу, темп глобалізації, витримати навантаження величезної кількості ідей, інформації, барв і звуків сучасного світу. У багатьох виникають цілком природні фобії втрати традицій, ідентичності, втрати роду і “себе” у майбутніх поколіннях. Отже не дивно, що в нашому суспільстві за останні роки спостерігається підвищення рівня ізоляціонізму та ксенофобії, значне поширення мови ворожнечі. Цей проект – “Мистецтво толерантності” – це кампанія проти ксенофобії в Україні. Щоби досягти успіху в її реалізації, організатори працювали у трьох напрямках: моніторинг і аналіз ситуації в країні у цій галузі, правова допомога жертвам злочинів на ґрунті ненависті, а також просвітництво шляхом організації музичного фестивалю, адже саме мистецтво покликане вгамовувати фобії, про які говорилося на початку, на конкретних прикладах переконувати суспільство в тому, що збереження культурних традицій є в їх об’єднанні з традиціями інших народів, у привнесенні частки своєї національної культури у глобальний спадок. І цей проект є прикладом поєднання зусиль декількох фестивалів для виконання поставлених спільних завдань, бо організаторам фестивалю “Мистецтво Толерантності” у 2012

р. вдалося об'єднатися в рамках кампанії проти ксенофобії, яка проходила за підтримки програми “Matra” Посольства Королівства Нідерландів в Україні, з фестивалем “Jazz Bez-2012”, який має великий досвід, велику історію і географію, який створює щороку значну культурну та інформаційну подію, а також має близьку фестивалю “Art of Tolerance” ідеологію – це поєднання у своїй творчості різних етнічних традицій з джазом, класичною і сучасною музикою. Їх творчість ґрунтується на використанні семантики різних культур і релігій, на засобах передачі одних традицій іншими. Завдяки своїй мультикультурній природі й естетиці їхня музика і є “мистецтвом толерантності”.

Додаток К.

Програма тижневої програми українських радіокомпаній онлайн радіо-формату “Джаз / Блюз”:

Фил (Одеса): 128Kbps : Український : Муз.формат – Soft AC. В плей-листі переважає музика останніх років у стилях Smooth Jazz, Bossa Nova, Lounge, Soul, Funk, Chill Out та Intelligent Pop. Слоган – “Вибране для вибраних”;

TNTU Jazz (Тернопіль): 192Kbps : Інтернет радіостанція Тернопільського національного технічного університету ім. І. Пулюя. Музичний формат – джаз;

Кофе Хауз (Київ): 128Kbps : Російський : Інтернет радіостанція від однойменної мережі кав'ярень “Кофе Хауз”. Онлайн сервіс “Ритейл Радіо” <http://radio.mediaretail.com.ua/>;

Mjoy Radio – Greatest Songs Radio (Львів): 128Kbps : Муз.формат – джаз, блюз. Mjoy Radio. <http://mjoy.uaуз>». Онлайн сервіс “Ритейл Радіо” <http://radio.mediaretail.com.ua/>;

MyRadio – Джаз-рок енд фьюжн (Вінниця): 128Kbps: Російський: Онлайн радіо Джаз-рок енд фьюжн – абсолютно незалежне від ФМ-станцій, радіо в мережі Інтернет. В ефірі (24 години на добу) звучить тільки суміш джазу та інших стилів;

Своє Радіо – Блюз (Київ): 96Kbps 64Kbps 48Kbps: Все : Кращі світові хіти в стилі Блюз;

RadioGrand.Net – Jazzy Stream (Одеса): 128Kbps : Російський: RadioGrand – Finest Web Radio Station

Mjoy Radio – Radio Mousse (Львів): 128Kbps: Український: Муз.формат – джаз, блюз. Слоган – “Музика як шоколад”;

Своє Радіо – Jazz (Київ): 96Kbps 64Kbps 48Kbps : Все : Кращі світові хіти всіх часів;

MyRadio – Блюз (Вінниця): 128Kbps: Російський: Онлайн радіо Блюз – зовсім незалежне від ФМ-станцій радіо в мережі Інтернет. В ефірі (24 години на добу) звучить тільки правдива музика в стилі блюз;

Radio Bengel (Київ): 96Kbps 64Kbps: Російський : Classic Rock & Blues;

Фуршет (Київ): 128Kbp : Інтернет радіостанція від однойменної мережі супермаркетів “Фуршет”. Онлайн сервіс “Ритейл Радіо” <http://radio.mediaretail.com.ua/>;

MyRadio – Acid Jazz (Вінниця): 64Kbps 128Kbps: Російський: Онлайн радіо Acid Jazz – зовсім незалежне від ФМ-станцій радіо в мережі Інтернет. В ефірі немає реклами і 24 години на добу звучить тільки правдива музика в стилі Acid Jazz;

MyRadio – Джаз (Вінниця): 128Kbps: Російський: Онлайн радіо Jazz – зовсім незалежне від ФМ-станцій радіо в мережі Інтернет. В ефірі (24 години на добу) звучить тільки імпровізаційна музика в стилі джаз;

Своє Радіо – Elektro Swing (Київ): 128Kbps 48Kbps: Англійський: Джазове покачування – Mjoy Radio;

Greatest Songs Radio (Львів): 128Kbp : Український: Муз.формат – джаз, блюз. Mjoy Radio. <http://mjoy.ua>;

Епіцентр К (Київ): 128Kbps: Український: Інтернет радіостанція від однойменної мережі будівельних супермаркетів “Епіцентр К”. Онлайн сервіс “Ритейл Радіо” <http://radio.mediaretail.com.ua/>;

Jazz Radio (Київ): 128Kbps: Український;

Radio BlackNick (Київ): 128Kbps 64Kbps: Російський: RadiO.BlackNick – це одне з найкращих Інтернет-радіо в Україні. Воно створене у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. Музичний формат складає джаз, рок, етнічна музика, нью-ейдж і т.п.;

Radiolla Jiraffe (Київ): 32Kbps 128Kbps 192Kbps: Різні;

Radio Bengel (Київ): 64Kbps 96Kbps: Classic Rock & Blues

RadioGrand.Net – Jazzy Stream (Одеса): 128Kbps: RadioGrand – Finest Web Radio Station ;

Radiolla (Київ): 128bps 32Kbps: Радіола – вільне інтернет-радіо для тих, хто віддає перевагу легкій музиці, джазу, фанку, регі, трохи електроніки, хіп-хопу та етно. Радіола допомагає розширити ваші музичні горизонти тощо.

Додаток Л

Розважальні заклади з джазовою музикою лаундж та “живим” музичним оформленням.

Жива і легка фоновіа музика – лаундж, постійно звучить в розважальних осередках українських міст, основні з яких:

Вінниця. Джазові композиції постійно звучали в ресторанах “Плеяда”, “Вітер мандрів”, готельно-ресторанному комплексі “Магнат”, і кафе – “Шатро”, “Старому кафе”, кафе-клубі “4room”, “КоВальтер” (музика lounge, jazz, blues music) та ін.

В нічних клубах – “Амагама”, “Night Club Feride”, “Colisey” тощо.

Дніпропетровськ. Джаз в місті можна було почути також в гостиннично-ресторанному комплексі “Велес”; музичний супровід – лаунж, джаз, блюз, є невід’ємною частиною відпочинку в “Корона Холлі”; Легендарному Местечку (Legendary Place); в ресторанах “Пастораль”, “Дежавю”, “Ньоггеншиль (Neggenshil)”, “Мельхіор”, “Пальміра”, “Red and Green”, ресторанному комплексі “Road Star”, “Сад”, “Трюфель” тощо, а також в кафе-клубі “Для Друзів”, в кафе “Європейське”, “Палермо”, Grand Cafe “Се ля ві”, “Со’ме небо”, “Вентура (Ventura)”, “Crème”; в клубі-барі “Chocolate”, “Коттон Барі (Cotton Bar)”; джазові концерти відбувалися в багатофункційному центрі “Менора”, концерт-холі клубу “Тайм-аут”, в музичних клубах “Лабиринт (Labyrinth)”, “Залатаний барабан” та багато ін.

В нічних клубах – “Fashion Bar «Chocolate»”, “Sfera”, “Елвіс”, “Квадрат (Kvadrat)”, “Бартоломео” та ін.

Кривий Ріг (Дніпропетровська обл.). Жива музика звучала в ресторанах “Динар”, “Бочка”, “Дружба”, в кав’ярнях “Скриня”, “Джероніма”, “ГоСті”, “Львівській кав’ярні”.

В нічних клубах – “b.p.M”, “Forsage”, “Sky”, “Hollywood City” тощо.

Донецьк. Джаз в Донецьку звучав також в ресторанах-клубах “London”, “Akuna Matata”, в рестораних комплексах “Family Club”, “Мельница” та

ресторанах – “Arkadia”, “Bruderschaf”, “King Town”, “Escualo el puerto”, “Foggy Albion”, “Mamedoff Hall” тощо.

В нічних клубах – “Tribune Lounge”, “Vip Club Vii Неб”, “Лиця”.

Житомир. Жива музика, яка звучала у розважальних закладах міста, включає і джазові композиції: ”Dodo”, “Королівська бочка”, в ресторані-клубі “Червона рута”; у ресторанах “Мандри”, “Прімавера”, “Вірґінія”, “Шашличний двір”, “Анна”, “Замкова гора”, “Алір”, ”Пан Марципан“. “Primavera”, “Liberty Hall”, Готельно-ресторанний комплекс “Дубки”; кафе “Альбрехт”, “Шхуна Еспаньола”, “Догма”, “Камелот” та ін.

В нічних клубах – ”Каньйон”, “Indigo”, “Dodo”, “Тік-Так”, “Максимум”.

Запоріжжя. Джазові твори в місті можна було почути в ресторанах “Ржевский project”, “Partyфон ”, “Александровский уезд”, “Венеція”, “Старе Запоріжжя”, “Леонардо”, “Slava”, “Біллі Бонс”, “Пори року”, “Заимка”, “Зелений Папуга”; лаунж-барі “Мр. Черчіль”; в арт-кафе “Time-Cafe Billiejean ”; клубі-ресторані “Карусель” та багатьох інших.

В нічних клубах – “Crowbar”, “Music Hall”, банкетний зал “Jazz Hall”.

Івано-Франківськ. Жива музика постійно звучала в готельно – ресторанному комплексі “Станіславський двір”, в ресторані-клубі “Червона рута”, в ресторанах – “Гармонія”, “Глорія”, “Bellissimo”, “Шансон”, “Reikartz Парк Готель”, в ресторані готелю “Надія” та ін.; в кафе “Чікаго”, “Гармидер”, “Хімера”, “Grand Cafe” та багатьох інших.

В нічних клубах – “El Dorado ”, “Plaza”, “Пасаж Гартенберг”.

Київ. Жива музика, в програмі якої знаходилося місце і джазовим композиціям, звучала в клубах: “Двір Голосіївський & KaruseL club”, “Аліса Music Club”; в рестораних та розважальних комплексах “Золотой Шафран”, “Лотос”, “Царьград”; в ресторанах “Ти-Арт”, “Віла Ривьєра”, “Золоте Руно”, “Хінкалі Хаус”, “Whisky Corner”, “Франко Рояль”, “Аристократ”, “Très Français”, “Бельмондо” та ін.; в кафе: “Just Café”, “River-café”, “Гранд Пиано Кафе”, “Belle Vue” та багато ін.

В нічних клубах – “Music Club 112”, “Allegro Hall”, “Night River”, “Duty Free”, “Franklin Club”, “Юность”, Клуб “Skybar”, “Caribbean Club”, “Stereo

Plaza”, ”Б-52”, “Charisma Nigt Club”, “Se7en Music Club”, “Music Bar”, “Saxon”, в якому команда справжніх професіоналів пропонувала велику різноманітність музичних стилів, що узгоджувались з регулярними тематичними вечірками та багато ін.

Луцьк. Жива музика в місті звучала в багатьох ресторанах і кафе, зокрема: в ресторанах “Альтаміра”, “Срібні лелеки”, “Ліон Ресторан”, “Прага”, “Здибанка”, “Каштан”, “Замкова вежа”, “Лагуна”, “Корона Вітовта”, “Мон Шери”, “Світлофор”; бар-ресторані “Місто”; в готельно-ресторанному комплексі “Мелодія”; в ряді кафе: “Ring DJ Café”, “Пано”, “Аліса”, “Грегорі”, “Ольвія”, “Рандеву”, “Вечірній Луцьк”, “Любава”, “Кульбаба”, “Булик”, “Вояж” та ін.

В нічних клубах – “Метро”, “Opera”, “Севен”, “Ring Dj Café”, ”Hollywood”.

Львів. Джазова музика постійно звучала в інших багаточисленних клубах, кафе і ресторанах міста: в клубах – “Metro Club Lviv”, “Zanzibar club”, “Rafinad People”; лаунж-клубі “PozitiFF”, в розважальному центрі “Mi100”, ресторан-клубі “Cazanova lounge”, ресторан-кафе “Театральне”, ресторані стейк-хаус “The Гриль”, в готельно-ресторанних комплексах – “Гармата Citadel Inn”, “Герольд”, “Еней”, “Warszawa Hotel & Restaurant”, “Ідилія”, “Львів” та ін.; в ресторанах – “Едем”, “Шекспір”, “Еліта”, “Вольтер”, “Фламинго”, “Таємниця щастя”, “Маестро”, “Bon Appetit”, “Terrazza”, “Флоренція”, “Del Pesto”, “Esse Florese”, “Нота Бене”, та багатьох ін. Серед багаточисельних кафе, де звучить джаз, необхідно відзначити “Високий замок”, “Ескалібур”, “Rumba-bar” та ін.

В нічних клубах – “Містер Твістер”, “Феномен”, “Rafinad People”, “Split-Lviv”, “Metro Club Lviv”, в якому звучить музика на всі смаки.

Миколаїв. Жива музика різних стилів звучала: у ресторанно-розважальному комплексі Baldino, у розважальних комплексах “JOY”, “Ягуар”; у ресторанах “Фараон”, ”Європейський”, “Aries”, “Біле сонце пустелі”, банкетному залі “City Hall”, бар-ресторані “Baldino”; кафе-барах “Гурман”, “Mondiale”, “Аметист”, “Fanrid”, таверні “Shark” та ін.

В нічних клубах – “Монарх”, “Ілюзіонъ”.

Одеса. У всіх розважальних закладах міста (клубах, кафе, ресторанах), яких в Одесі нараховується більше 160, звучала жива музика. Найбільш відомі серед них: розважальні комплекси “Bono Beach Club”, “Nota bene”, “Palladium”; ресторани “Міміно в Одесі”, “Портофіно”, “Барбері”, “Цирк”, “Вояж”, “Арт-Шат”, “Рандеву”, “П’яте Колесо”, “Утьосов”, фестиваль-реста-клуб “Blues B. R.Others”; кафе “Bojole”, “Traveler's Coffee”, “Casa Nova”, “Граф” та багато ін.

Нічні клуби – “Praetoria” (музика: R’n’B, soul, арт-програми, джаз/блюз, танцювальна), “Острів скарбів”, “Banquet&Music Hall “Zoloto”, “Сади Перемоги” (музика: disco, House, DJ’s, electro, europop, R’n’B, авторська пісня, арт-програма, східна, джаз/блюз, євро дэнс, жива, кантрі, класика, концертна програма, латиноамериканська, лаунж, поп, поп/рок, фонова, етника).

Полтава. Джаз був частиною музичних програм в арт-клубі “22”; в клубах “Робін Бобін”, “Наутілуc”, у розважальному комплексі “Європа” тощо.

В нічних клубах – “Ніагара”, “Безсоння”, у елітному нічному клубі “Versal Concert-Hol” та ін.

Рівне. Джазову музику в місті можна було почути в ресторанах “Золота Підкова”, “Колиба”, “Турист”, “Шкварочка”; в ресторанах готельно-ресторанного комплексу “Айвенго” і “Софія”; в ресторані розважально-оздоровчого комплексу “Підкова”; в кафе-ресторані “Рандеву”; кафе-барі “Едем” тощо.

В нічних клубах – “Лагуна”, “Магнат”, “Marmalade”.

Севастополь. До пропаганди джазової музики в місті прилучились ресторани “Propaganda”, “Рим”, “Prince”, “Апарат”, “Дача у моря”, “Мадам ШоКо”, кафе “Родина” та ін.

Нічні клуби – “Станція М”, “Mayak”, “Рай”.

Сімферополь. Жива музика різних стилів, де знаходилося місце і джазовим творам, звучала в ресторанах “Пармезан”, “Madres”, “O’Martin”, “Асторія”, “Майстер і Маргарита”, “Нічне місто”, “Ріоні” та в багатьох інших розважальних закладах.

В нічних клубах – “Buddha Beach”, “RiCh Club”, “VII Nebo”, “Brooklyn”, “Globus”.

Суми. Своїми джазовими програмами стали відомі: розважальний комплекс “Модерн”; ресторани “Бізнес клуб”, “Гламур”, “Ювілейний”; “Dom Maya”, “Андеграунд”, “Цвях”; кафе “Rio”, “Сафарі”, кафе-клуб “Gin&Джер.”

Нічні клуби – “Dialog”, “Modjo”, “Pautina”.

Тернопіль. В місті проводяться Jazz вечірки та звучла жива музика різних стилів в “Тернопільській Кнайпі”, “Зоряному ключику”, кафе-барі “Коза”, ресторанах “Мрія”, “Сьоме небо”, “Брістоль”, “Орфей”, “Барс”, “Сюрприз”, “Тернозавр”, “Румба”, в ресторанному комплексі “ДжентльМен”, кафе “Галичина” та багато ін.

В нічних клубах – “Ibiza”, “Riverpool”, “Rumba”.

Ужгород. Джазову музику в Ужгороді можна було почути в живому виконанні в кафе і ресторанах міста: “Олд Континент”, “Varosh”, “Золота гора”, “Ужгородський замок”.

В нічних клубах – “Status”, “Babalu”, “Бі Флай”, “Maximus”, “Сумерки”, “Grafit”, “Phantom”, інтер’єр якого зроблено в стилі Америки 20-40-х років часів гангстерів і мафії, що переносить відвідувачів в ті часи, в епоху романтиків і авантюризму, дивного джазу, степу і контрабандного віскі, підпільного шику і Великої Депресії.

Харків. Музичні програми, в яких знаходилося місце і джазовим композиціям у живому виконанні, були передбачені в багаточисленних клубах Харкова: “Болеро”, “Cherry Hall”, “Plazma”, “Жара Rave Club”, “Радмир”; клубах-ресторанах, барах і кафе – “Lounge Cafe – Fclub”, “Мерси”, “Metropol Park”, “Respublica”, “Sky Lounge”, “Sutra Bar Pacha Mama”, “Medina” та ін.

В нічних клубах – “Bodies”, “Flash Dansers”, “Пафос”.

Херсон. Живе виконання музичних творів різних стилів в м. Херсоні можна було почути в ресторанах “Гарде”, “Імператриця”, “Мускат”, “Лівадія”, “Фішка”, “Zerrelin”, де вдень звучить фонова, а вечорами – жива музика (саксофон і вокала), “Бригантина”, “Дилижанс”; в кафе-ресторан “Ковчег”, в клубі “Бамбук”, в арт-клубі “Amigo”, в ресторанно-гостинничному комплексі “Замок “Тамплієра”, а

фонову – в ресторані “Потьомкін”, кафе “Алібі”, “Бомонд”, “Балкан (Алькор)” та ін.

В нічних клубах – “Аміго”, “Шоколад”, “Стамбул”, “На районі”, “Rest”, “Party Bar Soho”.

Хмельницький. Жива музика звучала в ресторанах “Святковий”, “Скіфія”, “Ізіда”, “Шотландия”, “Фортеця”, “Саквояж”, “RoZa-baR”; кафе “Театральне” та в багатьох інших.

В нічних клубах – “Рафінад”, “Vanilla Sky”, “Neon Fashion Club”, “Portal”, “СВ”, в якому часто організовувалися концерти і він став постійним майданчиком для виступів відомої Хмельницької групи “Антитіла”.

Черкаси. Джазові програми впліталися в музичне оформлення різних клубів міста: Fusion клуб “111”, “Wall Street”; гостинничних комплексів “Влада”, “Спорт-отель Селена (Козирна Карта)”, “Апельсин”, ресторанів “Hermes”, “Manhattan”, кафе-бару “Карамель”, кафе “Сантимо” та багато ін.

В програми нічних клубів – “Ice Club”, “Pio”, “Ельдорадо”, “Holliday” та ін.

Чернігів. Жива музика, де виконувалися і джазові твори, звучали в ресторан-клубі “Океан”, ресторанному комплексі “Шенон”, пивній ресторації “Кардинал”, кафе-ресторанах “Палермо” і “Вірменія”, Кабачку “12 стільців”, кафе-барі “Дежа в’ю”, кафе “Санremo”, “Лайм” і “У Болдиної гори”, гранд-кафе “Галерея”, в ресторанах “Мандарин”, “Альфонсо” (музика в стилі 80-х).

В нічних клубах джазову музику можна було почути в розважальному комплексі для дорослих та дітей – нічному клубі “Svetofof”, “Ангкор”.

Ялта (Крим). Музичне оформлення вечорів радувало місця і відпочиваючих в ресторанах “Аллегро”, “Mare-Nero”, “Брістоль”, “Ностальжи”, “Венеція”, “Fanconi”, “Мраморный”, “Oktoberfest”; розважальних комплексах “Жемчужина”, Club “Ялта-ПЛЯЖ”; в цілій сітці кафе, зокрема Fusion cafe “Апельсин”, “Арагви”, “Аджика”, “Світлофор”, “Welle”, музичному кафе “Чорне море”, кафе-терасі “The Ostrov” та в багатьох інших розважальних закладах.

В нічних клубах – “Колізей”, “Фрегат”, “Совок”, “Бродвей” та інші.

Додаток М

Українські міжнародні джазові фестивалі

Додаток М. 1

“Черкаські джазові дні” (м. Черкаси)

“Черкаські джазові дні” один з найстарших та найтриваліших джаз-фестивалів України, який проводиться в Черкасах щорічно починаючи з 1988 року. Дати проведення не були постійними, але найбільш часто фестиваль проходить на межі зими-весни. Фестиваль щорічно проводиться за кошти спонсорів. На думку організатора музичного заходу Сергія Крашеніннікова, за 25 років існування джазовий фестиваль став брендом міста. Як наголошує організатор, “Черкаські джазові дні” – це не просто чергова музична подія, це насамперед серйозний міжнародний фестиваль. У 2012 році фестиваль був включений до списку “100 кращих подій для туристичної індустрії 2012 року”.

Організатором численних концертів українських та зарубіжних музикантів в Черкасах та в інших містах України є арт-директор “Черкаських джазових днів” Сергій Крашенінніков. Він є засновником музичних проєктів “Cherkasy Jazz Quintet” і “Pelican Quartet”. В 1998 році створив громадську організацію “Творча майстерня Крашеніннікова”, яка отримувала гранти міжнародного фонду “Відродження” на проведення фестивалів “Черкаські джазові дні” та гастролей музичного перфоменса “Джаз. Об’єкти. Графіка”. Громадська організація “Творча майстерня Крашеніннікова” була заснована 30 серпня 1998 з метою підтримки і популяризації некомерційного концептуального мистецтва, передусім джазової музики. Організація об’єднує понад 40 музикантів і художників з різних міст України. Основною діяльністю організації є проведення концертів і фестивалів джазової музики, здійснення спільних проєктів з представниками інших видів творчої діяльності (художників, поетів тощо). Основою фінансування громадської організації “Творча майстерня Крашеніннікова” стали благодійні пожертви

(спонсорська підтримка) комерційних підприємств, а також гранти благодійних фондів.

За свою довгу історію на “Черкаських джазових днях” побувала плеяда всесвітньо відомих джаз-виконавців. І щоразу організатори радують публіку тим, що запрошують до Черкас не лише талановитих українських джаз-виконавців, але й легенд закордонного джазу. “На щастя, ми вже відійшли від того моменту, коли ми, як у Радянському Союзі, “воювали” за географію: приїзди німців, американців, які ставали подією. Ми зараз уже не “воюємо” за географію, ми «воюємо» за різнопланову музику. І ми хочемо запрошувати джазових виконавців до участі у фестивалі не стільки за географічним принципом, скільки за естетичним. І це свідчить про те, що фестиваль дозрів до рівня серйозного заходу”, – каже Сергій Крашенінніков. Наприклад, якщо у 2003 р. на фестивалі виступали переважно українські музиканти з Києва, Донецька, Черкас, Білої Церкви, Харкова, а з гостей – Ендрю Валентайн з Нью-Йорку, то у 2004 – 2007 рр. поряд з українськими джазменами і спільним проектом “Ендрю Валентайн Квінтет” (2006, США, Ізраїль, Україна) були запрошені російські музиканти. Серед них: “New A” Quartet (Самара), “Омніум-бенд” (Москва), Джаз-ансамбль “55” (Вороніж), квартет Олексія Кузнецова (Москва), квартети зірок російського джазу: “Just Jazz” Станислава Великого (Москва) та квартет Марка Соскина — Аркадія Овруцкого (США, Росія). На фестивалі 2008 р., присвяченому 20-річчю черкаського джаз-клубу, кожний день проходив під визначеним логотипом. День перший – “Vocal Summit”. День другий – “Just Friends”, на якому в спільних проектах і самотійно з гостей виступили Big-Band Черкаського музичного училища (кер. М. Євпак) за участю Ю. Гранкіна (Дюсельдорф, Німеччина); Youri Grankin – Valeri Leontiev (Німеччина); Тетяна Балакірська – Алім Настаєв (Москва); Cherkasy Jazz Quintet за участю Ю. Гранкіна (Дюсельдорф, Німеччина); квінтет О. Леонової (Україна, США) за участю Ендрю Валентайна; двократний володар “Греммі” Джо Форд and his Joe Ford Quartet (США): Джо Форд (Joe Ford) – саксофони; Ларі Уїлліс (Larry Willis) – фортепіано-клавішні, А. Овруцький (Ark Ovrutski) – бас, Джеремі Клемонс (Jeremy Clemons) – барабани.

“Черкаські джазові дні–2009” (XXI). Програма фестивалю:

День перший 16 квітня 2009 р. Біг-бенд Черкаського музичного училища під кер. Миколи Євпак; Sunrise Quintet (Черкаси), Тетяна Поліщук (Черкаси), “Creative Improvising Trio” у складі: Яремчук (Львів), Горюнович (Кременчук), Жилін (Дніпропетровськ), “BE Style Band” (Севастополь).

День другий 17 квітня 2009 р. “Cherkasy Jazz Quintet”, “Jean-Pierre Froehly Jazz Trio” (Німеччина, Україна), Володимир Соляник (Україна). “Haavard Wiik Trio” (Норвегія). По завершенню концертів – jam-session в клубі “Контрабас”.

“Черкаські джазові дні–2010” (XXII). Програма фестивалю:

День перший 17 березня 2010 р. Біг-бенд Черкаського музичного училища під кер. Миколи Євпака, Джазовий хор Міжнародної Джазової Академії (Київ), “Tecora Rogers Quartet” (США).

День другий 18 березня 2010. “Cherkasy Jazz Quintet” – Grankin - Leontijev – Frangenberg Trio (Дюссельдорф, Німеччина), квартет Віктора Лівшиця (Москва, Росія) ув складі: Віктор Лівшиць – фортепіано, Роман Соколов – саксофон, Даша Чернакова – контрабас, Слава Великий – барабани. По завершенню концертів – jam-session в клубі “Контрабас”.

“Черкаські джазові дні–2011” (XXIII). Програма фестивалю:

День перший 21 березня 2011 р. Біг-бенд Харківського університету мистецтв під кер. Юрія Ковача Комбо, “Symbol Stream” (Харків), Вокальний ансамбль “Буднітай” (Черкаси), Тріо “Dr. Jazz ” та Іван Куліжніков (Суми), “Andrey Arnautov – Keme Merilen Septet” (Камерунб, Україна, США).

День другий 22 березня 2011 р. Біг-бенд Черкаського музичного училища під кер. Миколи Євпак “Nothing Personal Project” (Київ); “Cherkasy Jazz Quintet” Сергій Крашеніннікова (Черкаси); “Filo Machado - Sounds Of Brazil” (Бразилія) По закінченні концерту jam-session у залі “Блинная” ресторану “Государ”.

“Черкаські джазові дні–2012” (XXIV).

День перший 20 лютого 2012 р. Біг-бенд Черкаського музичного училища під кер. Миколи Євпака, Тріо Андрія Арнаутова (Київ), “Saskia Laroo Quintet”

(Голландія, США) – Saskia Lago – труба, вокал, MC Phantom – вокал, реп, Willem Smid – барабани, Warren Bird – рояль, вокал, Ark Ovrutski – контрабас, бас-гітара.

День другий 21 лютого 2012 р. “Cherkasy Jazz Quintet” Сергія Крашеніннікова, Млада з проектом “Ethno Fantasy Music” (Київ), Very Special Project “4 TENORS” (Москва, Росія) у складі: Дмитро Мосьпан, Роман Соколов, Сергій Головня, Антон Залетаєв – тенор-саксофони; Віктор Лівшиць – рояль, Володимир Кольцов-Крутов – контрабас, Давид Ткебучава – барабани.

День третій 22 лютого 2012 р. Вокальний ансамбль “Буднітай” (Черкаси); Дует майстрів – Сергій Давидов (Харків) – рояль, Олександр Рукомойніков (Київ) – саксофон; Квінтет Олексія Петухова (Одеса): Сергій Манукян (Москва, Росія) – вокал, клавішні; Дмитро Александров – саксофони; Аркадій Овруцький – контрабас; Павло Галицький – барабани.

У фойє – фото-виставка “Джаз у об’єктиві Руслана Шокура” (Студія “ВІКІНГ”). Пряма online інтернет-трансляція фестивалю. По закінченні концерту jam-session у залі “Блинная” ресторану “Государ”.

Додаток М. 2

“Міжнародні дні джазової музики у Вінниці” – “Vinnytsia Jazzfest”

Це один з найстаріший джазових фестивалів незалежної України, який був започаткований у 1996 р. і відтоді щороку проводиться у вересні, за виключенням 9-ого, який відбувся в грудні у зв’язку з виборчою компанією. За цей час організатори зуміли не лише зберегти чітку форму проведення і високий міжнародний статус фестивалю, але і дотримались головних принципів проведення “Міжнародних днів джазової музики” – демократичність та загальнодоступність. З 2000 року фестиваль проводиться при підтримці “Добродійного фонду сприяння розвитку талантів Поділля” і завдяки появі першого серйозного мецената в особі НВІП “Струм” уперше став безкоштовним (фестиваль 2002 р. проходив під назвою “Струм–джаз-2002”). Він відзначався ще й тим, що в ньому не було обмежень в

стилі, що допускав участь разом з джазовими і ф'южн-виконавцями на фестивальній сцені естрадних колективів [197].

Організатори кожного року намагалися підібрати концертні програми виконавців таким чином, щоби слухачі могли насолодитися різноманітними гранями джазової музики. Так, на XV фестивалі 2010 р. були широко представлені джазовий вокал та перкусійне мистецтво, продемонстровані всі можливі спектри мистецтва гри на ударних інструментах. Кульмінацією фестивального дійства став виступ зірки світового джазу – легендарного барабанщика Ела Фостера з квартетом (США). Вперше на фестивалі прозвучали народні арабські інструменти такі, як уд (ud) і канун (kanoun) у виконанні музикантів з Тунісу, які продемонстрували їх звучання та виконавські можливості, що є певною екзотикою для поціновувачів джазової музики. Також цей фестиваль, як і прийдешні, не обійшовся без прем'єр. Однією з них був проект “Junior Jazz” у виконанні юних вінницьких вокалістів і муніципального оркестру “Big Band”, на якому маленькі подільські зірочки на сцені міжнародного фестивалю у супроводі професіоналів високого класу продемонстрували джазові стандарти.

В тому ж році організатори розширили звичну формулу побудови фестивалю (одна країна – один проект), за якою він проводився останні десять років і перетворили його у справжній калейдоскоп з країн, культур і традицій, яка була реалізована у спільних міжнародних проектах. Так, на XV фестивалі грали музиканти з Польщі та Тунісу (група “Amine and Hamza”, яка виступила з програмою “Perpetual Motion”), Канади і Данії (тріо Сієни Дален), тріо Шахаба Толуї (Іран, Чехія, Словаччина), гурт “The Groove Syndicate” (США, Англія, Польща), квартет Шенгетаї (Зімбабве, Франція) і квартет Ела Фостера (США, Ізраїль) та інші. На шести фестивальних концертах було представлено музикантів з тринадцяти країн світу, яких об'єднувала велика музика – ДЖАЗ.

На XVI фестивалі 2011 р. “Міжнародних днів джазової музики” з'їхалися артисти та поціновувачі їх таланту з усіх куточків світу. Було запрошено цілу низку іменитих виконавців, які вже неодноразово тішила вінничан своєю

творчістю. Загалом, на фестивальну сцену в дев'яти концертах піднімалися представники з 13 країн світу: Польщі, Грузії, Іспанії, Швеції, Італії, Швейцарії, ЮАР, Австрії, Болгарії, Франції, Росії, США і України

Відкриття всіх днів фестивалю було доручено єдиному на той час в Україні муніципальному оркестрові “Big Band” з ексклюзивними концертними програмами, наприклад, “Джаз-де-Паріз”, “Джаз-де-Вінниця” тощо. На фестивалі вже традиційно були представлені спільні міжнародні проекти. Це гості з Австрії та Бразилії — Руді Бергер і Фабіано Чавез зі спільним проектом “Руді Бергер Дуо”, іспано-французьке тріо “Jerez Texas” з запальними ритмами фламенко у джазовій інтерпретації, україно-польський квінтет “Futurethno”, унікальний грузино-іспанський проект за участю грузинського гурту “The Shin” з іспанським флейтистом та саксофоністом Хав'єром Паксаріно. Поряд з цими виступами вінничани почули польське тріо Артура Дуткевича (рояль, перкусія і контрабас), муніципальний джаз-бенд міста Сергієв Посад з Росії (кер. В. Кадерський), тріо гітаристів зі Швеції, польський квінтет на чолі з маестро-духовиком Збігневим Намисловським, італійське тріо на чолі з романтичним піаністом Кекко Форнареллі, швейцарське тріо “Vein” (рояль, бас, барабани), оригінальний чоловічий квартет з далекого африканського континенту “Soweto Entsha”, колоритне тріо відомого контрабасита Георга Брайншмідта “Brain's Café”. Вперше у рамках фестивалю було презентовано проект “Зіркові діалоги”, унікальністю якого є те, що впродовж одного концерту глядачі почули колектив із Японії “Юко Окамото квартет” та російський дует О. Бутмана і Н. Смірної. Об'єднуючу роль в обох колективах зіграв рояль. Родзинкою фестивалю і хедлайнером водночас стали гості з США — квартет легендарного саксофоніста сучасності Абрахама Бартона.

У фестивальному 2012 р. вінничани почули: Грузинсько-іспанський проект “The Shin” (“Дорога додому”), тріо Густава Лундгрена (Швеція), польський квінтет Збігнева Намисловського, тріо Кекко Форнареллі (Італія), проект “Vein” (Швейцарія), акапельний квартет “Soweto Entsha Vocal” (ПАР), тріо “Breins café” (Австрія, Франція, Болгарія). Класика джазу, стандарти та хіти сучасності у

джазовому аранжуванні прозвучала у блискучому виконанні українських музикантів-вінничан: співачки О. Славної, якій акомпанували Р. Кульматицький (тромбон), В. Іщук (барабани), К. Самойлюк-Яковський та Ю. Кондрицький (фортепіано). Завершився фестиваль яскравим виступом зірок старої джазової школи, справжніх світових величин: саксофоніста Джессі Джонса, якого називають батьком сучасного американського джазу, і росіянина А. Кондакова – гуру російського джазу. За результатами конкурсу, який організувала дирекція фестивалю, було вирішено до старої назви додати “Vinnytsia Jazzfest” з одночасним збереженням назви, до якої всі звикли.

Додаток М. 3

“Єдність” (м. Київ)

Не менш презентабельним є *Міжнародний джазовий фестиваль “Єдність”* (м. Київ), який був заснований в березні 2002 року при підтримці Київської міської ради, Головного управління Культури мистецтв і охорони культурної спадщини м. Києва. Щорічний фестиваль “Єдність” був заснований в часи правління бувшого мера Києва О. Омельченка з метою популяризації заслуг міського голови, а також створеної ним одноіменної партії. В подальшому фестиваль почав жити самостійно, став традиційним музичним святом та існує виключно на спонсорські кошти. Основним організатором фестивалю було музичне агентство “Театр Джазу” (генеральний директор – О. Когут, а незмінним керівником проекту виступив С. Грабар. Фестиваль традиційно проходить щороку в другій половині березня і місцем проведення події стає Київський академічний театр оперети, за виключенням другого фестивалю, який пройшов в Центральному Будинку Офіцерів м. Києва.

Перші чотири фестивалі проходили на регіональному рівні і були представлені, за невеликим виключенням, в основному українськими гуртами і виконавцями серед яких: “Тріо Петра Пашкова”, “Стрельченко-тріо”, “Little Band Academia” під керівництвом В. Басюка, гурт “Beaty Bend”, “Юніор Биг-Бенд” під

керівництвом В. Пашинського, Квартет С. Супруна, “Острів Патмос”, квартет Т. Полянського, а також джазові виконавці О. Войченко (вокал), С. Капелюшок (гітара), К. Стрельченко (баян), О. Рукомойніков (саксофон), М. Блощичак (духові), А. Орехов (ф-но) та ін.

Починаючи з V фестивалю він набуває статус міжнародного, оскільки до участі в заході були запрошені зарубіжні музиканти, зокрема: “Next Generation” (Румунія), “Phil Speat” (США), “Друге дихання” (Україна, Росія). І ця тенденція зростала з кожним фестивалем.

Знаковим для джазового проекту “Єдність” став VI фестиваль 2007 р., на якому виступило 12 колективів і який засвідчив вже про створення певних традицій фестивалю, а саме: відкриття фестивалю часто доручалось молодіжному київському оркестру “Little Band Academia” (II, IV, VI і IX фестивалі), який виконував інструментальну джазову класику; на фестивалі було представлено багато спільних проектів, що буде спостерігатися і в наступних заходах, зокрема: П. Вішняускас-Карл Кугель – М. Токар (Литва, Німеччина, Україна), тріо А. Шилклопера (Німеччина, Росія), “Anno Domini” (Україна, Ізраїль), “Aramis” (Україна, США) тощо. Серед українських колективів на фестивалі виступили: Квартет Давидова (м. Харків); “ShockolaD” м. Львів); “Er .J. Orchestra” (м. Київ), у виконанні якого етнічно-музичні картини переплелися з джазовими темами та ін. Серед зарубіжних виконавців поряд з участю у спільних проектах виступили “Olli Siiranen Power Trio” (Фінляндія), Теодора Енакіа (Румунія).

VII, VIII і IX фестивалі продовжили розвиток вже складених в попередній період традицій. Це перш за все спільні проекти, серед яких найбільш яскраві: Тріо Ж.-П. Фрьолі (Німеччина, Україна, США); квартет В. Соляника (Україна, Ізраїль) та В. Шпудейко (Україна); джазовий оркестр з Німеччини “Петер Гербольцгаймер Європейська музична академія”, в якому грали музиканти з Німеччини, Австрії, Чехії, України, Румунії, Голландії, Словенії і В’єтнаму; литовсько-фінський проект “Кестусіс Вайгініс Квартет”; тріо Б. Гуменюка (Україна, Ізраїль); тріо Томаша Мухі (Польща, Фінляндія); міжнародний проект за участю В. Соляника, Д. Тагана і Кем Марилена (Україна, Монголія, Камерун); “Нью-Йорк Самба Джаз Квартет” та

Хендрик Меркенс (США, Бразилія); литовсько-фінський проект “Кестусіс Вайгініс Квартет” та ін. Серед українських виконавців на фестивалі виступили: оркестр “Либідь”, “Z – Band”, “Музична Лабораторія”, квінтет С. Крашеніннікова, вокальний сектет “Man Sound”, молодий український колектив “J.Fresh”, гурти “Little Band Academia”, “Ровенко – бенд”, “Cherkasi Jazz Quintet”, Тріо О. Саратського та ін. З індивідуальними програмами виступили українські піаністи В. Соляник, Д. Навродська та О. Гулей, а з зарубіжних виконавців – “2 goods” (Литва), Джоні Редукану (Румунія), гітарист Жан-П’єр Фрьолі (Німеччина), Куміко Андро (Японія), квартет Л. Шинкаренка (Литва), квартет О. Кіреєва (Росія) та ін.

Ювілейний X фестиваль “Єдність” відбувся 18-19 березня 2011 р. В ньому традиційно виступали українські музиканти: В. Соляник, Е. Ізмайлов, гурти “Йо Гурт”, вокальний ансамбль “Man Sound”; зарубіжні – “Второе приближение” (Росія), “Apple Tea” (Білорусь). Також були представлені спільні проекти – “Er.J.Orchestra” (Україна, Німеччина, Ізраїль), П. Вішняускас – Карл Кугель – М. Токар (Литва, Німеччина, Україна) тощо. Цей фестиваль став знаковим – він підвів підсумок десятирічної діяльності джазового фестивалю “Єдність”, що коротко можна сформулювати наступним чином: 1) це фестиваль стабільний, який проводиться щороку в один і той самий період і в одному місці – в Київському Академічному національному театрі оперети; 2) фестиваль різноплановий, на якому можна почути твори в стилях мейнстрім, нью-ейдж, латино, босанову, етно-джаз, фрі-джаз, і ще багато інших джазових напрямків, котрі об’єднуються під єдиним прапором – “джаз”; 3) фестивалі завжди передбачав участь дитячих і юнацьких колективів та солістів; 4) фестиваль “Єдність” має на меті популяризацію перш за все українського джазу.

XI Міжнародний джазовий фестиваль “Єдність-2012” відбувся 16-17 березня в приміщенні Київського національного академічного театру оперети, в якому взяли участь українські музиканти та представники зарубіжних країн. Гостями фестивалю стали знамениті метри джазу з Росії – Д. Голощокін (Санкт-Петербург) та І. Бриль (Москва); з Польщі – квартет Гжегоша Карнаса, з Литви – саксофоніст Кестутіс Вайгініс, з Туреччини – тріо у складі Кагана Юлдїса (контрабас), Бурака

Бедікяна (фортепіано) та Феріта Одмана (ударні). Свій проект “Цвіт” разом з українськими виконавцями презентувала вокалістка Ю. Рома, разом з якою виступали: піаністка Н. Лебєдєва, гітарист О. Павлов, бас-гітарист К. Іоненко, саксофоніст А. Менделенко та барабанщик А. Фантаєв. Окрім того слухачі почули нещодавно створений Big-Band Київського музичного інституту ім. Р. Глієра під керівництвом Д. Аду, тріо джазового баяніста К. Стрельченка, новий проект квартету О. Ровенка і спеціальну гостю фестивалю – М. Видренко, яку представив публіці заслужений артист України В. Соляник. Два дні на сцені Театру оперети фестивальні концерти супроводжували своїми коментаріями О. Коган (Україна) та В. Фейертаг (Росія).

Успіх фестивалю полягав в його різноплановості і спадкоємності поколінь, бо в ньому постійно брали участь дитячі колективи. Джазовий фестиваль “Єдність” виправдав своє реноме як фестиваль міжнародний. За десять років життя фестивалю в ньому взяло участь 487 виконавців з 23 країн світу. Найбільша кількість, зрозуміло, з України – це молоді і талановиті гурти та виконавці, з яких найбільш відомі: О. Грабар, В. Грабар, О. Когут, А. Фантаєв, В. Соляник, Е. Ізмайлов та багато ін. А також широко представлене зарубіжжя : Росія (27), Німеччина (19), Литва (13), Ізраїль (12), США (9), Білорусія (8), Румунія (7), Фінляндія (5), Чехія (5), Австрія (3), Польща (3), Бразилія (3), Норвегія (3), Вірменія (1), Голандія (1), Словенія (1), В’єтнам (1), Монголія (1), Камерун (1), Швейцарія (1), Франція (1), Японія (1).

Додаток М. 4

”Jazz Bez”

Міжнародний джазовий фестиваль “Jazz Bez” – транскордонний музичний марафон, котрий кожного року єднає довкола джазу десятки виконавців та тисячі слухачів із культурних центрів України і Польщі. В Україні – це міста Львів, Луцьк, Київ, Харків, Тернопіль, Івано-Франківськ, Рівне, Севастополь,

Одеса, Черкаси; в Польщі – це міста Перемишль, Люблін, Санок, Новиця, Ярослав та Білосток.

Щороку на початку грудня у Львові, починаючи з першого фестивалю 2001 р., найбільший українсько-польський джазовий фестиваль “Jazz Bez” розширює свої межі у часі та просторі, переміщуючи через кордони Євросоюзу десятки гуртів з різних країн світу, сотні виконавців та слухачів джазової музики, щоби багатоденним джазовим марафоном приносити радість меломанам, об’єднувати організаторів та стимулювати до творчості музикантів, незважаючи на територіальні розмежування та умовності. Від 2001 р. до 2012 р. джазова федерація фестивалю розрослася вже на шістнадцять міст, відбулися сотні концертів, утворилися десятки міжнародних проектів, а кількість музикантів, що грали на “Jazz Bez-зі”, перейшла за тисячу. Організаторами фестивалю стали: мистецьке об’єднання “Дзига”, Генеральне консульство республіки Польща, Інститут актуального мистецтва та Громадське об’єднання “Вірменська 35” у м. Львові, Польський інститут та “Jazzva Club” в м. Києві, “Луцький джаз-клуб” та Генеральне консульство республіки Польща в м. Луцьку, “Centrum Kulturalne” в м. Перемишлі, “Centrum Kultury” та “Warsztaty Kultury” в м. Любліні, “Białostocki Ośrodek Kultury”, “Севастопольський джаз-клуб”, джаз клуб “Джем” в м. Рівному, мистецьке об’єднання “Коза” та арт-клуб “Шинок” в м. Тернополі, фонд розвитку екотуризму “Витоки” в м. Івано-Франківську, незалежний культурний центр “Indie” в м. Харкові, фундація “Transkultura” (Україна-Польща), фундація “Pro-Helvetia” в м. Цюриху (Швейцарія).

Наймасштабнішим “Jazz Bez”-ом став фестиваль 2011 р., який тривав 10 днів. “Танскордонний джазовий марафон” на той час поєднав тринадцять міст України та Польщі, на якому виступило 26 колективів та біля 130 музикантів із Німеччини, Польщі, Росії, Грузії, Литви, Португалії, Аргентини, Канади, Вірменії, Нідерландів, Швейцарії та України. Тільки у м. Львові шанувальники джазу прослухали виступи 16 колективів, у яких взяло участь близько сотні музикантів зі США, Австрії, Франції, Росії, Литви, Польщі та України. Родзинкою фестивалю

стало поєднання максимальної кількості джазових стилів: swing, fusion, bebop, jazz rock, funk, cool, free jazz тощо. Того року програма фестивалю була складена так, що поєднувала на одній сцені різні стилі джазу та провокувала публіку до роздумів, а музикантів – до пошуку нових відтінків джазу та експериментів.

Для поціновувачів якісної музики грали: “Tarbaby” (США) – проект, у якому поєднались світила американського джазу; “Duet Brad Terry & Joachim Mencil” (США-Польща) – дует найбільш досвідченого американського кларнетиста-імпровізатора Бреда Террі та польського піаніста-віртуоза Йоахіма Менцеля; “JanuszMuniakSextet” (Польща, США) – проект легендарного польського саксофоніста Януша Муняка; “Thuillier trio” (Франція) – несподіване і непересічне акустичне тріо тубіста Франсуа Тюльє, яке експериментувало з можливостями духових у джазовій музиці та поза нею; “John Beasley European Quartet” (США, Польща, Україна) – європейський квартет американського піаніста Джона Бізлея (John Beasley), володаря тогорічного “Греммі” в номінації “Best Jazz Instrumental Album”); “Elgreco” (Польща, Австрія) – унікальне поєднання джазу, електроніки, world music та поезії; “Soundinspace” (Польща, Україна, Росія) – квартет імпровізаційної музики, що поєднав патріарха українського фрі-джазу саксофоніста Ю. Яремчука, талановитого саксофоніста з Санкт-Петербурга І. Белорукова, польського басиста і філософа Рафала Мазура та перкусиста Метека Горку; “Contemporary NoiseSextet” (Польща) – найбільш знаний у світі польський проект, що творить на перетині джазу, джаз-року, трансу і нойзу; SebBernatowicz trio & Mark Strykowski” (Польща) – тріо відомого піаніста Себа Бернатовіча разом із визнаним вокалістом та саксофоністом Марком Стрижовським, яке виступило на фестивалі з проектом “Tance Wschodnie”, де джаз поєднався із електронною обробкою народної музики Східної Польщі та Західної України; “Levity” (Польща) – тріо досвідчених польських музикантів, відоме своїм альбомом “Chopin Shuffle”, у якому 24 прелюдії Ф. Шопена представлені у класичних джазових формах з використанням електронного звучання; “Karolina Beimcik Quartet” (Польща) – квартет, об’єднаний співачкою Кароліною Беїмцік, що представив на фестивалі молодий польський джаз; “Dżembezdżez” (Україна, Польща, Литва) –

новостворений проект, який влаштував джем із різних стилів і технік гри; “Michael Balog Quintet” (Україна, США) – квінтет учасника львівського джаз-клубу саксофоніста М. Балоги, в якому поряд з молодими львівськими музикантами грали чиказький барабанщик Франк Паркер (Frank Parker) та американський трубач Натан Вілліамз (Nathan Williams); “Fusion Point” (Росія) – тріо із Санкт-Петербурга (фортепіано, бас та барабани), що творили мелодійну музику, притаманну для класичного камерного виконання на перетині jazz-rock, smooth-jazz, funk, trip-hop, nu-jazz, lounge і навіть cool, bee-bop та swing; “Litvinyuk Acoustik Jazz” (Україна) – проект львівської піаністки А. Литвинюк, до якого увійшли один з кращих барабанщиків України І. Гнидин та відомий український джазовий контрабасист М. Токар; “Ensemble Nostri Temporis” (Україна) – ансамбль українських музикантів, що представив проект “Музичні приношення Малеру”, музику до якого написали сучасні композитори з України – О. Шмурак, М. Коломієць, Б. Сегін і Австрії – Матіас Кранебіт (Matthias Kranebitte) та Даніел Мозер (Daniel Moser).

На фестивалі “Jazz Bez-2011” відбулась презентація альбому “Lviv Sessions” російської джазової співачки, редактора порталу uaajazz.com та журналу “Джаз.Ру” Т. Балакирської. Альбом творився у м. Львові разом із музикантами “Jazz Club. Lviv”. І, звісно, фестиваль не пройшов без традиційних джем-сейшенів.

На початку зими 2012 р., з 7 по 17 грудня відбувся XII міжнародний джазовий фестиваль “Jazz Bez-2012”. Цього року джаз поєднав 16 міст України та Польщі і у Львові лунав у стінах Львівської філармонії, “Jazz Club. Lviv”, клубі “Picasso” та клубі “Культ”. Як і в попередньому, родзинкою фестивалю “Jazz Bez” стали поєднання максимальної кількості джазових стилів.

На фестивалі “Jazz Bez-2012” шанувальників джазу чекали:

- проект першокласного польського перкусиста та знаменитого американського флюгельгорніста “Tomek Grochot Quintet feat. Eddie Henderson”;
- Eddie Henderson – американський віртуозний трубач та флюгельгорніст, вчителями якого були Луїс Армстронг та Майлз Девіз, а колегами – Гербі Генкок та Елвін Джонс. Tomek Grochot грає у легендарному польському джаз-рок гурті

“Laboratorium”, виступає у проектах Януша Муняка і Ярека Сметани та співпрацює із світовими зірками, як Найджел Кеннеді, Kroke, Едіта Гепперт;

- Гурт ”High Definition”, у якому грає Piotr Orzechowski – надія польського джазу, віртуозний піаніст, переможець Montreux Jazz Festival 2011 року;

- “Vinita Formation”, у якому творять музику один з найбільш яскравих представників сучасного американського джазу – саксофоніст Stacy Dillard, чиказький барабанщик Frank Parker, контрабасист із Вінніпегу Scott Kemp та канадський гітарист українського походження Alex Maksymiw;

- “Mike Russell feat. Klos & Dabrowski Project”, де у супроводі молодих польських музикантів грає видатний американський гітарист Mike Russell. Russell, який виконує соул, блюз і джаз ще із 60-х років. Він є засновником гурту “Walter Forest”, який у 70-х роках співпрацював з Енді Ворголом;

- пост-джазове мінімалістичне даб-тріо “Plaistow” із Женеви;

- “Benito Gonzalez trio”, до якого американський джазовий піаніст, учасник квартету Кенні Гаррета – Benito Gonzalez запросив грати словацького барабанщика-вундеркінда Девіда Годєка та одного з кращих басистів пострадянського простору Аркадія Овруцького;

- “Meeting of sounds” – зустріч імпровізаторів, на яку зібрались легенда російського андеграунду Сергей Летов, засновник українського фрі-джазу Юрій Яремчука і віртуозний британський вокаліст Philip Minton;

- “Artur Dutkevicz Trio” – один з найвідоміших польських піаністів представив ексклюзивну програму, присвячену Чеславу Немену;

- проект “Ultramarine”, у якому поєднались гра найвідомішого саксофоніста на пост-радянських теренах Петраса Вишняускаса, майстерність одного з кращих європейських перкусистів Клауса Кугеля, імпровізації контрабасиста Марка Токара та традиційний український спів Уляни Горбачевської;

- енергія нойзу, джазової імпровізації та народної пісні у неоклезмерському проекті “Daktari”;

- “Marinita Trio & Perelman” – орієнтальний спів Марини Захарової (вокалісти “Anno Domini”) та мелодії уду і бузукі Аміра Перельмана з Ізраїлю;
- проект “Oblychchya Mist” із презентацією концерту “Stanaslav”, у якому рефлексії над Івано-Франківськом поєднують музиканти Роман Рось, Юрій Зморевич, письменник Тарас Прохасько та VJ Group “Cube”;
- ”Sonic Forecast”, у якому зібралися контрабасист Андрій Арнаутов, піаніст Юрій Середін, саксофоніст Тарас Баковський та португальський барабанщик Luis Candeias;
- “Jazz Pospolita” – свіже поєднання nu jazz, post-rock, drum'n'bass та ambient та ще багато якісної, розумної, експериментальної, емоційної та вишуканої музики.

Організатори фестивалю “Jazz Bez-2012”: Мистецьке об'єднання “Дзита” (Львів), Польський Інститут у Києві, Генеральне консульство Республіки Польща у Львові, Генеральне консульство Республіки Польща в Луцьку, Centrum Kulturalne w Przemyślu, “Jazzva Club” (Київ), Centrum Kultury w Lublinie, Warsztaty Kultury (Люблін), Białostocki Ośrodek Kultury, “Луцький джаз-клуб”, “Севастопольський джаз-клуб”, джаз клуб “Джем” (Рівне), мистецьке об'єднання “Коза” (Тернопіль), Арт-клуб “Шинок”» (Тернопіль), Фонд розвитку екотуризму “Витоки” (Івано-Франківськ), Незалежний культурний центр “Indie” (Харків), Фундація “Transkultura” (Україна-Польща), фундація “Pro-Helvetia” , Інститут Актуального Мистецтва(Львів), Громадське об'єднання “Вірменська 35” (Львів).

Додаток М. 5

“Alfa Jazz Fest” (м. Львів)

Одним з самих молодих міжнародних джазових фестивалів України став “Alfa Jazz Fest” (м. Львів), заснований у 2011 р., який об'єднав джазових меломанів зі всієї України та велику кількість гостей з інших країн. Ініціатором створення фестивалю став фінансово-промисловий консорціум СНД ”Альфа-груп”. Творчий

куратор – О. Коган. Генеральними партнерами стали Альфа-банк та компанія “Київстар”. Організатор фестивалю – компанія “Леополіс джаз”.

На “прем’єрі” фестивалю “Alfa Jazz Fest”, що відбулася з 3-го по 5-те червня 2011 р., до Львова приїхало більше 20 тисяч туристів, які мали змогу насолоджуватись виступами незаперечних зірок джазу на трьох відкритих сценах Львова, які розташувались в Парку Культури ім. Б. Хмельницького і в самому центрі міста – на Площі Ринок та на вулиці Валовій. Слухачам було представлено відомих музикантів з України, Білорусі, Росії, Бразилії, США. Серед більше ніж 15 колективів, які взяли участь в цьому міжнародному джазовому форумі, львів’яни та гості фестивалю змогли почути зірок світового джазу. Безпрецедентним був склад учасників, які виступили на головній сцені “Alfa Jazz Fest” в місцевому Парку Культури. Це були відомі джазмени з США: квартет Джона Скофілда, група “Spyro Gyra”, проект Білла Еванса “Soulgrass”, зірковий квартет “Jeff Lorber Fusion” та легенда джазу, музикант першої величини – Рон Картер в складі “Golden Striker Trio” (разом із Петом Мартіно і Малгрю Міллером).

Крім того, на безкоштовних сценах у місті виступили не менш цікаві джазові музиканти: американський блюзмен Вестал Джексон, провідні російські джазові і блюзові музиканти А. Кондаков та М. Арутюнов, низка відомих бразильських джазменів, а також гурт з Білорусі “Apple Tea”. В загальній кількості у м. Львові відбулося 15 концертів, в яких виступило більше 100 музикантів. За версією видання “Lviv Today” міжнародний джазовий фестиваль “Alfa Jazz Fest” того року став найкращим і наймасштабнішим фестивалем, за що він отримав винагороду “Lviv Today Lion Awards 2011”.

Не розчарував фестиваль своїх прихильників і в 2012 р. На ньому виступили відомі джазові музиканти з США (Kenny Garrett Quintet – квінтет Кенні Гарретта; Cassandra Wilson – Кассандра Вілсон, John Patitucci Trio – тріо Джона Патітуччі; Scott Henderson Trio – тріо Скотта Хендерсона); Канади (Gino Vannelli – Джино Ваннеллі), Камеруна (Richard Bona – Рішар Бона), Англії (John MacLaughlin & the 4th Dimension – Джон МакЛафлін і “4th Dimension”), Польщі (Marek Napierkowski Group – група Марека Напйорковського), Німеччини-Білорусії (“Walk Away”),

Угорщини (Miki Birta & Friends – Мікі Бірта і Друзі), Росії (Nikolay Moiseenko Project – проект Миколм Моїсеєнка; квартет Аркадія Шилклопера), України (“Map Sound”; “Піккардійська терція”; Dislocados – Діслокадос; секстет Г. Паршина; Д. Мороз & AQ; квартет О. Саранчина; квінтет О. Лукачової).

Незважаючи на свою молодість, фестиваль “Alfa Jazz Fest” здобув звання однієї з найважливіших літніх музичних подій Східної Європи і наймасштабнішого джазового open-air фестивалю України, що підтверджує його статус як масштабного міжнародного джазово-фестивалю. Така кількість світових джазових зірок виправдовує заяву куратора фестивалю О. Когана про те, що музикантів такого масштабу збирають лиш обрані фестивалі у світі.

Додаток М. 6

“Kharkiv ZaJazz Fest” (м. Харків)

Одним з найбільш популярних джазових фестивалів став міжнародний джазовий фестиваль “*Kharkiv ZaJazz Fest*” (м. Харків), який щорічно проходив навесні, хоча існують і літні спеціальні фестивальні проекти. Автором ідеї і генеральним продюсером став бізнесмен Д. Кутовий, арт-директором – відомий харківський піаніст і педагог С. Давидов. Прем’єра фестивалю відбулася у 2007 р., на якій звучала різна музика – від мейнстріму до авангарду, і тому заходу по праву присвоїли звання “самого стильного” фестивалю України.

“Kharkiv ZaJazz Fest” ніколи не повторюється як в творчому, так і організаційному сенсі. Щороку проведення мистецького заходу засвідчувало про зростання професійного рівня, вносило свої корективи в програму та змінювало саму ідею фестивалю. Аналізуючи ці процеси автор концепції харківського фестивалю Д. Кутовий відзначив, що шлях “Kharkiv ZaJazz Fest” від “мистецтва толерантності” у 2007 р. через “Jazz it up!”, “O3-Open Air” і “Школи Za Jazz” у 2008 р., “United sounds of jazz: brothers & sisters” і “Kharkiv Jazz City” у 2009 р. природно привів організаторів до головної ідеї четвертого фестивалю 2010 р. – “Fair Play Jazz”.

Вже у 2008 р. організатори “Kharkiv ZaJazz Fest” зробили ставку на міжнародний рівень події. Прагнучи підкреслити багатство і різноманітність джазового мистецтва, оргкомітет зібрав в Харкові відомих музикантів з різних куточків світу, серед яких: Ron Carter (США), Martial Solal (Франція), Hendrik Meurkens (США), Jed Levy (США), John Brennan (Ірландія, Швейцарія), J. D. Walter (США), А. Герасимов (Росія), А. Кондаков (Росія), Paul Bollenback (США), Chris MacNulty (США), М. Циганов (США), в тому числі і наших співвітчизників, багато з яких сформувались як неординарні джазові музиканти саме в м. Харкові, які голосно заявили музичному світові про українську джазову культуру, яка почала стрімко розвиватися. Серед них – С. Давидов, Д. Александров, Д. Дудко, В. Шабалтас, О. Лебеденко, О. Саранчин. Найбільший резонанс в пресі викликали четвертий (2010 р.) і п’ятий (2011 р.) “Kharkiv Za Jazz Fest”.

Головний слоган IV фестивалю 2010 р. – “Fair Play Jazz” і четвертий рік поспіль м. Харків показав всьому світу, що тут слухають, люблять і цінують майстерність джазових виконавців. На концертах “Kharkiv ZaJazz Fest-2010” шанувальники джазу змогли почути: виконання легендарного джазового гітариста з США Джона Скофілда з групою “John Scofield Quartet”; харківську групу “Magnifika Group”; унікальну своїми бразильськими мотивами і стилем виконання групу “Lela Brasil Project” (Київ, Харків), а також гурти “Eternal Hope feat” з Ю. Корнієнко (Київ, Харків), “Acoustic Quartet” (Харків), “Lonid Vintskevich / JP project” (Росія, США), “Chaikovska & Free Spoken Band”(Україна, Росія), Vadim Neselovsky Trio (США) & Andrej Prozorov (Австрія), Mina Agossi (Франція) та ін.

П’ятий “Kharkiv ZaJazz Fest-2011” за словами одного з його організаторів Д. Кутовського був “виключно харківським і орієнтованим на “експорт”, тобто переважно звучав тільки харківський джаз. На сценах фестивалю слухачі почули: дует “Marble Boy”, який створив світлі фантастичні образи, подібні гри різнокольорових скляних кульок на сонці; гурт “Symbol Stream”, що здивував слухачів своїми творчими пошуками в джазовому стилі; вокальне тріо “Sweet Sisters With Misters” – три голоси, три образи, які зачарували і зігріли слухачів душевним теплом, у складі Т. Циліцинської – лауреата міжнародних вокальних

конкурсів і фестивалів, О. Чернової – в минулому вокалістки поп-рок групи “The Upstairs” і Ю. Зінченко – солістки групи “Grooving”; гурт “Show Boat”, який виконав традиційний джаз, додаючи фанку, свінуг, бопу; квартет “Зефір”, в якому вокалістка Ю. Зінченко виступила з квартетом у складі М. Стадника (клавіші), Є. Роздимахи (ксилофон), талановитого гітариста О. Горбатенко і басиста М. Сокура, виконавши блюзові стандарти, фанкові твори, кавери на популярні мелодії і власні композиції. На фестивалі також виступили: квартет “Maria Group”, який створював на сцені теплий, ліричний, легкий джаз; група “Jazz Gang Stream”, яка за допомогою музики передала своє бачення семи смертних гріхів (“Suite about Since”); квартет С. Давидова “The Universal of Kyzyl Til. Vol.2”; квінтет “Дудко” контрабасиста Д. Дудка, який представив авторський “New Jazz Project”, оснований на українських темах; Харківська джаз-група “Евген Пугачов & New Jazz Project – “A Perfec Dream” та ін. Протягом трьох днів фестивалю відбулась презентація, першого українського громадського кінопроекту “Х...Й ДЖАЗ” режисера Д. Коновалова, в якому було показано життя харківських музикантів поза сценою.